

วรรณกรรม

“เสรีไทย”

ประจित วราภรณ์

“เพื่อนที่ร่วมปรึกษาหารือขณะนั้นเห็นว่า ราษฎรไม่อาจหวัง
พึ่งรัฐบาล ที่จะรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไทย
ให้สมบูรณ์อยู่ได้ ก็จะต้องยอมตามคำเรียกร้องของญี่ปุ่น
มากยิ่งขึ้น จนกระทั่งนำประเทศชาติเข้าผูกพันกับญี่ปุ่น
อย่างเต็มตัว

เมื่อได้ปรึกษาหารือกันพอสมควรแล้ว ผู้ที่มาประชุมวัน
นั้นได้ตกลง**พลีชีพเพื่อชาติ** เพื่อกอบกู้เอกราชอธิปไตย
สมบูรณ์ของชาติไทย เพื่อการนั้นจึงตกลงจัดตั้ง **องค์การ
ต่อต้านญี่ปุ่น** ประกอบด้วยคนไทยที่รักชาติทุกชนชั้น
วรรณะ ทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและที่อยู่ในต่างประเทศ ที่
ประชุมได้มอบภาระให้ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าและกำหนดแผน
ปฏิบัติการต่อไป”

จากตอนหนึ่งในบทความเรื่อง

“การก่อตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นและเสรีไทย”

ของนายปรีดี พนมยงค์

วรรณกรรม “เสรีไทย”

ประจิต วราภรณ์

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนสุข พูนขงส์
www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เมื่อทำทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike BY-NC-SA 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องไว้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ชุดเพิ่มพูนปัญญา เสริมคุณค่าความคิด

วรรณกรรม “เสรีไทย”

ประจิด วราภรณ์ ผู้เขียน

อาจิน จันทรัมย์พร ที่ปรึกษาและบรรณาธิการอำนวยการ

ช่วย พูลเพิ่ม บรรณาธิการบริหารโครงการฯ

ประกาศ วัชรภรณ์ เจ้าของลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งแรก (โดยสำนักพิมพ์) กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

โดยได้รับการอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย

สงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ISBN 974-603-666-1

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ดอกหญ้า

๕๕๗/๕๕-๑๐๐ ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า แขวงอรุณอมรินทร์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ ๕๓๕-๐๒๓๕ โทรสาร ๕๓๓-๕๑๑๕

จัดจำหน่ายโดย

บริษัทสามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด (มหาชน)

๗๑/๑๒-๑๕ ถนนเทศบาลสาย ๒ แขวงวัดกัลยาณ์

เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทรศัพท์ ๕๖๖-๐๕๑๕ โทรสาร ๕๖๕-๑๓๕๑

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ดอกหญ้า โทรศัพท์ ๓๕๒-๑๕๖๙, ๓๕๒-๓๑๑๕

คำนำสำนักพิมพ์

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ระเบิดเปิดฉากขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ นั้น ไทยเราได้ประกาศตัวเป็นกลาง แต่แล้วอีก ๒ ปีต่อมา ญี่ปุ่นได้เปิดฉากสงครามมหาเอเชียบูรพา รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้เซ็นสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่น ส่งผลให้ไทยได้รับความหายนะจากการถูกบอมบ์อย่างหนักของฝ่ายสัมพันธมิตร ต้องสูญเสียทั้งชีวิตผู้คนและทรัพย์สินอย่างยับเยิน ต้องตระกล่าวลำบาก ข้าราชการหมากแพ่งในช่วงภาวะสงครามอยู่ถึง ๔ ปี

หากไม่ได้ “ขบวนการเสรีไทย” มาช่วยแก้สถานการณ์ไว้ด้วยการทำสงครามใต้ดินขัดขวางการกระทำของญี่ปุ่นทุกรูปแบบแล้ว ไทยก็คงต้องตกเป็นผู้แพ้สงครามตามญี่ปุ่นไปด้วย ผลที่ตามมาก็หนีไม่พ้นที่จะต้องเป็นผู้خذใช้หนี้สงคราม

“เสรีไทย” จึงได้รับเกียรติประวัติเป็นผู้กู้ชาติไว้ได้ หากลองนับเวลาที่เกิดมีเสรีไทย ก็จะได้เท่า ๆ กับเวลาที่เกิดสงครามนั่นเอง ได้มีการขานรับนับเวลาย้อนหลังดู จากวันประกาศอิสรภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ตราบถึง พ.ศ. ๒๕๓๘ ก็จะมีครบครบ ๕๐ ปีพอดี ได้เฝ้าคิดและติดตามดูว่าจะมีการจัดงานรำลึกถึงวีรกรรมอันสำคัญยิ่งนี้บ้างหรือไม่ ก็ปรากฏว่าเงียบเชียบ

เรื่องราวของ “เสรีไทย” นับวันจะยิ่งเลือนหายจากความทรงจำของคนรุ่นใหม่ไปเรื่อย ๆ เพราะเท่าที่ได้มีการขีด ๆ เขียน ๆ บันทึกกันไว้ก็มิได้รวบรวมเรื่องราวให้เป็นกลุ่มก้อนโดยเฉพาะ หากแต่ได้เขียน

บอกเล่า ไว้ที่นั่นบ้างที่โน่นบ้างกระจัดกระจายอยู่ ยากแก่การสืบเสาะหาอ่านได้ให้ทั่วถ้วน เมื่อคุณประจิต วราภรณ์ ชั้นอาสาเป็นผู้รายงาน “วรรณกรรม ‘เสรีไทย’” จากเท่าที่ได้เห็นรายชื่อหนังสืออ้างอิงในท้ายเล่มแล้ว ก็ควรค่าแก่การจะได้รับคำชมเชยในความวิริยอุตสาหะอันแรงกล้า อีกทั้งที่เห็นเป็นการพิเศษสุด ก็ได้แก่การประมวลภาพเกี่ยวกับเสรีไทยไว้ได้มากเป็นประวัติการณ์ ทำให้ได้รับรู้เรื่องราวและได้เห็นหน้าค่าตาเสรีไทยไปพร้อมๆ กัน เท่ากับเป็นการเชิญชวนให้ย้อนรำลึกนึกถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นได้เป็นอย่างดี

เรื่อง “วรรณกรรม ‘เสรีไทย’” นี้เดิมทีได้เคยทยอยลงตีพิมพ์ในนิตยสาร “สกุลไทย” มาก่อน การจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มขึ้นในครั้งนี ถือได้ว่าเป็นพิมพ์รวมเล่มเป็นครั้งแรก อานิสงส์ที่ได้ทั้งฝ่ายผู้เขียนและสำนักพิมพ์ก็อยู่ที่ว่าได้ช่วยป่าวร้องเรื่องราวของเสรีไทยให้ได้รับรู้แผ่กว้างออกไปไม่มากนัก

ด้วยความปรารถนาดีเสมอ

ช่วย พูลเพิ่ม

บรรณาธิการบริหารโครงการฯ

คำนำจากใจ

โดยที่ “เสรีไทย” ทั้งในประเทศ, สายอเมริกา, อังกฤษ และสายนิรนาม ได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้ชีวิต เพื่อกอบกู้ประเทศไทย โดยมีได้หวังผลตอบแทนใดๆ

บรรดาเอกสารลับ—ลับเฉพาะ และลับที่สุด ต่างปกปิดมิให้บุคคลอื่นล่วงรู้ เป็น “ลับสุดยอด” ของชาติ ว่านั่นเถอะ เพิ่งจะแพร่พรายออกมาบ้างหลังวันสันติภาพ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ แต่ไม่มากนัก

แต่จากปากคำของ “เสรีไทย” ทุกๆ สาย ก็ได้เปิดเผยออกมาบ้างเป็นระยะๆ โดยที่ถือว่าได้ผ่านพ้นวิกฤตคับขันแล้ว มิจำเป็นจะต้อง “รายงาน” หรือ “บันทึก” เป็นลายลักษณ์อักษร

กระนั้นก็ดี นักอ่านถือรายงานเอกสารที่บันทึกเล่มแรกน่าจะได้แก่ “เรื่องภายในขบวนการเสรีไทย” หรือ X.O. Group โดย “นายฉันทนา” เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๙ ณ กระท่อม ป.ล. ถนนราชวิถี ตรงข้ามสวนจิตรลดา

โดยที่ “นายฉันทนา” คือ ครูมาลัย ชูพินิจ นักเขียน, นักคิด, นักแปล และนักหนังสือพิมพ์อาวุโส ผู้กล้าหาญชาญชัยที่เปิดเผยบันทึกออกมาได้มาก เท่าที่สามารถจะพึงกระทำได้ขณะนั้น ดังได้รายงานใน “ท่านที่เคารพ” และบทที่ ๑ โปรดอ่านตามอรรถาธิบาย

แม้ “เสรีไทย” ผู้ล่วงลับดับจิตต่างกรรมต่างวาระ ก็ไม่ค่อย

ปรากฏพฤติกรรมโดยหนังสืออนุสรณ์ว่าได้ประกอบวีรกรรมของตนหรือบอกเล่าแก่ครอบครัวเลย บางท่านเช่น ร.ต. สุภา ศิริमानนท์ นักเขียน, นักแปล และนักหนังสือพิมพ์ “เต็มตัว” ไม่เคยเขียนงาน “ใต้ดิน” ที่ออกไปปฏิบัติการในต่างประเทศระหว่างสงคราม แต่เมื่อไว้อาลัยเพื่อนรักผู้จากไป บันทึกลงไว้แต่เพียงอย่างเดียวก่อนจะอำลา “เมียรัก—จินดา” เพียงบอกกล่าวว่า—“พี่ไปต่างจังหวัด พี่ไปหลายวัน” เท่านั้นเอง

มีช้ำมึน น. พล.อ. เนตร ชะโยธิน ได้เขียน “งานใต้ดิน พันเอกโยธิน” ไว้ในนิตยสาร “ไท—สัปดาห์” ต่อมาจาก “ชีวิตนายพล” ใน “สุดสัปดาห์” รวมเล่ม พ.ศ. ๒๕๐๖

ต่อมา ศ. ดิเรก ชัยนาม อดีตเอกอัครราชทูตหลายประเทศ ได้เขียน “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒” พ.ศ. ๒๕๐๑ เพิ่งจะทราบว่าช่วงเวลาที่นั่งเก้าอี้ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ว่างเมื่อใดก็แสวงหาข้อมูล “เสรีไทย” ไว้ให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะได้เปิดเผยรายชื่อ “เสรีไทย” สายอเมริกาและอังกฤษไว้สมบูรณ์ในช่วงนั้น

ด้วยสาเหตุดังกล่าว งาน “ใต้ดิน” เพื่อกู้ชาติบ้านเมืองได้เปิดเผยออกมาเป็นระยะ ๆ เช่น พระพิศาลสุขุมวิท (ประสพ สุขุม) ได้เขียน “จดหมายเหตุ—เสรีไทย” เพื่อการกุศล พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้อย่างดีอีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งเคยเป็น “ลับสุดยอด”

จากการแสวงหาวรรณกรรม “เสรีไทย” ได้ประสพพบว่า น.อ. พระยาศรารักษ์พิพัฒน์ ร.น. (เลื่อน ศรารักษ์วานิช) ในหนังสือ “๑๐,๐๐๐ ไมล์ ของข้าพเจ้า” ได้ปฏิบัติงาน “เสรีไทย” สายออสเตรเลีย และนายพโยม โรจนวิภาต หรือ อ.ก. รุ่งแสง นักเขียนผู้ลี้ภัยการเมืองไปอยู่สิงคโปร์ ได้ประกาศตนเป็น “ไทยอิสระ” บันทึกลง “สงครามเอเชียอาค-

เนย์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึง ๒๕๔๘ ใน “ฟ้าเมืองไทย” รายสัปดาห์ ดัง
กล่าวนี้ถือว่าต่างกัษติเหมือนกัน แต่ขออนุญาตว่า “เสรีไทย” สาย
นิรนามก็ได้ ซึ่งมีได้เป็นทางการเท่านั้น

ลู่ถึงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘

๕๐ ปี วันสันติภาพไทย

ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ
เป็นองค์ประธานท่ามกลางคณาจารย์ “เสรีไทย” ทุกๆ สาย และ
ท่านผู้มีเกียรติร่วมพิธีเต็มหอประชุมใหญ่ ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ
ณ พิธีสำคัญ วันสันติภาพไทยครบ ๕๐ ปี คณะกรรมการจัดงานฯ
ได้ประกาศเกียรติคุณ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ “เสรีไทย” สายอังกฤษผู้
เกรียงไกร เป็น “บุคคลสันติภาพ” ปราบกฏเกียรติประวัติสืบไป

ก่อนปิดเล่มได้ค้นพบหนังสือท่านองลับสุด ๆ “ลับสุดยอด—เมื่อ
ข้าพเจ้าเป็นเสรีไทยกับขุนพลภูพาน—เตียง ศิริขันธ์” โดยสวัสดิ์ ตรีชู
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยสำนักพิมพ์ “มติชน” แต่ไม่ปรากฏภาพของ
ผู้เขียน ผู้สนใจเสาะแสวงหาอ่านตามสบาย

บรรดาราย “ชื่อ” และ “สกุล” ที่ขาดตกและบกพร่องประการใด
โปรดอภัยด้วย ทั้งๆ ที่ได้พยายาม “ตรวจสอบ” จากข้อมูลเท่าที่
กำลังปัญญาจะพึงกระทำได้

ขอเรียนแนะนำหนังสือดี “นามานุกรม—เสรีไทย” จากการศึกษา
ค้นคว้ากว้างไกลของ ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร เล่ม ๑ เล่ม ๒ และ
เล่ม ๓ กำลังติดตามออกสู่บรรณโลก ผลงานที่ควรปรบมือให้กราว
ใหญ่

รายงาน “วรรณกรรม—เสรีไทย” เพียงหนังสือเล็ก ๆ เล่มหนึ่ง

เท่านั้นได้บันทึกไว้ ย่อมขาดตกและบกพร่อง—โปรดเมตตาอภัย ได้พยายามสุดกำลังความสามารถ อีกทั้งได้เสนอ “โฉมหน้า” ตัวอย่างผู้เสียสละเพื่อภูษาดิถีรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่เคยมีมาก่อน ในบท “สาระจากภาพเสรีไทย”

เรื่องราวงาน “ใต้ดิน” ของขบวนการนี้ เป็นหนังสือชุดใหญ่ หลายคนร่วมจัดทำ—มิใช่คนเดียว

ทั้งนี้เพื่อเชิดชูเกียรติ เป็น “อนุสรณ์แห่งชาติ” ช่วงกาลนาน
ขออภัย และขอบพระคุณ

ประจิด วราภรณ์

หมายเหตุ...

เหนือสิ่งอื่นใด หากไม่ได้บันทึก สนามวรรณกรรม “เสรีไทย” ก็จะไม่ครบเครื่องของ “คำนำ—จากใจ” นิตยสาร “สกุลไทย” โดย สุภัทร สุวดีรักษ์ บรรณาธิการอาวุโส ได้พิจารณาอย่างจริงจังในกรณีกิจกรรมการใต้ดิน “เสรีไทย” สร้างสรรค์วีรกรรมกอบกู้ชาติไทยให้ดำรงคงอยู่ อิศรภาพ และเอกราชกลับคืนมา ๑๐๐%

ด้วยจิตใจตรงกัน “วรรณกรรม—เสรีไทย” เกิดขึ้นหลายตอน จนจบภาคแรก ผู้รายงานไม่สามารถจะดำเนินการต่อภาคพิเศษได้ เพราะสุขภาพไม่เอื้ออำนวย

กระนั้นก็ดี ได้ใช้กาลเวลาต่อจนพอใจระดับหนึ่งดังที่ปรากฏโฉมให้อ่านตามอัธยาศัย ขอบพระคุณบรรณาธิการอาวุโสที่ให้เกิดริตติผู้เขียน ผู้รายงานจดหมายเหตุแห่ง

ชาตินี้ ประดับไว้ในโลกหนังสือ ด้วยใจตรงกัน

หากไม่มีใจตรงกัน หนังสือเล่มเล็ก ๆ นี้ก็ไม่เกิดแน่นอน
กองบรรณาธิการ “สกุลไทย” บอกเล่าว่า...ตั้งแต่ได้
เขียนหลากหลายเรื่อง เพิ่งจะมีปรากฏการณ์ใหม่ว่าผู้อ่าน
นิยมพอควร... ลูกหลาน “เสรีไทย” ร่วมสนุกด้วยหลายคน
ย้อนในอดีต ทำให้หวนคิดถึงถ้อยคำของอารีย์ สิริระ ผอ.
ไทยพัฒนาการ สีสม...

“คุณเขียนให้หมาพูดได้...คุณจะมีชื่อเสียง...” จากนั้น
จนบัดนี้ ไม่ได้เขียนให้หมาพูดได้ จึงไม่มีชื่อเสียง...ขอบ
พระคุณ

จากใจ...คนเขียน

วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สารบัญ

๑. เรื่องภายในขบวนการ “เสรีไทย”	๑
๒. สงครามและงาน “ใต้ดิน”	๑๓
๓. วีรบุรุษ จำกั๊ด พลาญกูร	๒๘
๔. “ลูกไทย” โดดร่มเกรียงไกร	๔๐
๕. ดร. ปรีดี หัวหน้าใหญ่ตัดสินใจ	๕๑
๖. ไทยประกาศ “สันติภาพ”	๖๒
๗. เบื้องหลัง “สันติภาพ”	๗๑
๘. ถ้อยคำ “ทูตใต้ดิน”	๘๑
๙. นายกรัฐมนตรี “เสรีไทย”	๙๓
๑๐. คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร นักเขียนสตรี “เสรีไทย”	๑๐๓
๑๑. “เสรีไทย” วีรชนคนสำคัญของชาติ	๑๒๑
๑๒. วรรณกรรม “เสรีไทย” ภาคพิเศษ	๑๓๙
— ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์	
“หญิงเหล็ก” แนวหลังเสรีไทย	๑๔๒
— คุณหญิงอัมพร มีสุข	
สตรี “เสรีไทย” สายอเมริกา	๑๕๖
— คุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร	
นางเอก “เสรีไทย” สายอังกฤษ	๑๖๘
— เรื่องลับพิเศษ “ภิศเดช...ประไพธ”	๑๘๒
๑๓. เกียรติประวัติภาพ “เสรีไทย”	๑๙๕

๑๔. ดร. ปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย”

๒๒๙

๑๕. ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ “บุคคลสันติภาพ”

๒๔๕

คำอุทิศ

ขออุทิศแด่ “เสรีไทย” ทุก ๆ ท่าน
ทั้งที่เอ่ยนามและนิรนาม

ผู้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้ชีวิต
เพื่อกอบกู้ประเทศไทย
โดยมิได้หวังผลตอบแทนใด ๆ
จงสุขสวัสดิ มีอายุมั่นขวัญยืน

ท่านที่ล่วงลับดับจิต...

จงเสวยสุขสงบเย็น

ในสัมปรายภพทุกประการ

๕๐ ปี ศักดิ์ศรี “เสรีไทย”

๑. เรื่องภายในขบวนการ “เสรีไทย”

ท่านที่เคารพ ขออนุญาตนำเสนอ “รายงาน” เรื่องราวขบวนการ “เสรีไทย” ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ จากข้อสนทนา และจากหนังสือหลายเล่ม ที่ได้บันทึกเกี่ยวกับขบวนการ “เสรีไทย” หรือขบวนการ “ใต้ดิน” เพื่อกอบกู้ชาติและเอกราชชาติไทย อันเป็น “จุดหมายเหตุแห่งชาติ” หรือโฉมหน้าของประวัติศาสตร์ ซึ่งควรแก่ การจดจำรำลึกเพื่อคนรุ่นหลังจะได้รับทราบ และศึกษากันไป

หนังสือเกี่ยวกับ “เสรีไทย” หาอ่านไม่ได้ง่ายนัก นอกจากผู้ที่ สนใจสารคดีประเภทนี้ และได้สะสมไว้เพื่ออ่านหรืออ้างอิงในการ ศึกษาค้นคว้า หนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อจำหน่ายพอจะหาซื้อได้บ้าง แต่หนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นเป็นที่ระลึกหรืออนุสรณ์ของ “เสรีไทย” อยู่ใน วงจำกัด จะหาซื้ออ่านไม่ได้ นอกจากในแวดวงสวนจตุจักร ซึ่งเป็นที่ ขายหนังสือเก่า แต่บางเล่มก็ขาดตลาด

ด้วยความตั้งใจที่จะเขียนทำนอง “รายงาน” เรื่องราวของ “เสรี ไทย” ได้กำหนดใจตั้งแต่ต้นปี ๒๕๓๓ แต่บังเอิญเกี่ยวกับสุขภาพ จึง ได้ล่วงเลยมาถึงต้นปี ๒๕๓๕ การเขียนเรื่องยิ่งใหญ่และเกรียงไกร ในอดีต เป็นปัญหาที่ค่อนข้างจะหนักใจมากพอสมควร

เพราะว่า แม้แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญร่วมขบวนการ

“เสรีไทย” เช่น พลเอก เนตร ชะมะโยธิน ในหนังสือ “งานใต้ดิน” ของ “พันเอกโยธี” ท่านได้สารภาพว่า...

“งานใต้ดินระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งขบวนการเสรีไทยปฏิบัติมานั้น กว้างขวางใหญ่โต มีความลึกลับซับซ้อน เกินความสามารถของข้าพเจ้าที่จะนำมาเขียนให้สมบูรณ์ทุกแง่ทุกมุมได้ ข้อความที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่ง และอาจเป็นส่วนประกอบที่เล็กน้อยเท่านั้น”

และแม้แต่ พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์ ผู้เขียนความทรงจำเรื่อง “ชาติอยู่เหนือสิ่งใด” ได้สารภาพว่า...

“ข้าพเจ้าขอออกตัวไว้ว่าบันทึกฉบับนี้ ข้าพเจ้าเขียนจากความทรงจำ จารึกไว้ในสมอง เมื่อนำออกมาเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรก็นำมาเสนอได้เท่าที่ความทรงจำจะอำนวยให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวันเวลาที่เท่าความไปถึงก็อาจจะผิดพลาด ตลอดจนถึงชื่อเสียงเรียงนามของเพื่อนร่วมงาน ที่ไม่ได้ระบุไว้อย่างครบครันด้วย เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าจำเป็นต้องขออภัย ไซ้ว่าจะมาลืมนกันทั้ง ๆ ที่ได้ร่วมงาน ร่วมเป็นร่วมตายกันมาก่อน”

ทั้งได้ขออภัยต่อท่านผู้อ่าน ตอนหนึ่งว่า...

“บันทึกฉบับนี้ คงจะทำให้ท่านผู้อ่านได้ทราบอะไรบ้างพอสมควร และถ้าหากมีความผิดพลาด ก็ขออภัยด้วย เพราะข้าพเจ้าไม่มีความชำนาญในด้านการเขียนและการประพันธ์เลย”

การกำหนดว่าจะนำหนังสือเล่มใดขึ้น “รายงาน” เพื่อท่านผู้อ่านก่อนหลัง ได้พินิจพิจารณาเห็นว่า ควรจะนำหนังสือที่ได้พิมพ์เผยแพร่ขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก จะพยายามเรียงลำดับ พ.ศ. ที่จัดพิมพ์ เท่าที่

จะพึงเสาะแสวงหามาได้ ในขั้นแรกนี้ได้ประสพพบว่าหนังสือเรื่อง X.O Group โดย “นายฉันทนา” ได้ตีพิมพ์เรื่องราวของ “เสรีไทย” ก่อนใคร ๆ

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นจุดกำเนิดของหนังสือเล่มดังกล่าว และดูเหมือนจะเป็นหนังสือเล่มแรกที่เขียนถึง “เสรีไทย” หลังจากสงครามยุติลงแล้ว

๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๘ “วันสันติภาพ” เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

เอกสารลำดับต่อมา น่าจะได้แก่ บทปาฐกถาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างไทยอเมริกา ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒” โดย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช หัวหน้า “เสรีไทย” สายอเมริกา แสดงปาฐกถาที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๔๙๘

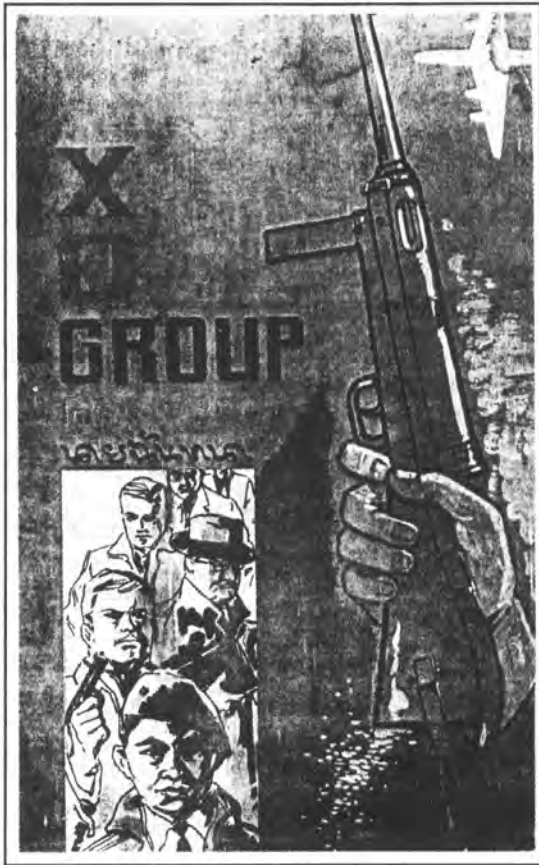
บทปาฐกถานี้ได้นำมารวมพิมพ์เป็นเล่ม เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๐๙ ชื่อ “ปาฐกถาและคำอภิปราย ของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช”

ทั้งนี้ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุก ๆ ฝ่ายด้วยความบริสุทธิ์ใจ

“ส่วนตัว” แห่งข้อเขียนหรือ “รายงาน” เรื่องราว “เสรีไทย” ของอุทิศแต่สมาชิกขบวนการ “เสรีไทย” ทุก ๆ ท่าน ทั้งที่ “เอ่ยนาม” และ “นิรนาม” ผู้ประกอบคุณงามความดีเพื่อกู้ชาติ กู้เอกราชชาติไทยด้วยความเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่ชีวิต

“เสรีไทย” ยิ่งใหญ่ เกรียงไกร

จากนั้น จนบัดนี้ ชั่วกาลนาน

ปกหนังสือ "X.O. Group" บันทึกเรื่องราวเสรีไทย
เป็นเสมือนหนึ่ง "จดหมายเหตุแห่งชาติ"

“นายฉันทนา”

บันทึก X.O. Group

เรื่องภายในขบวนการ “เสรีไทย”

“นายฉันทนา” เป็นนักหนังสือพิมพ์และนักเขียนผู้มีชื่อเสียง ได้ใช้ความพยายามที่จะบันทึกเรื่องของ “เสรีไทย” หรือขบวนการ “ใต้ดิน” ซึ่งได้ก่อกำเนิดเกิดขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ให้เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระอันควรแก่การจดจำรำลึก

เพราะว่าผลงานของขบวนการ “เสรีไทย” เป็นประวัติศาสตร์ยิ่งใหญ่บทหนึ่งของชาติไทย ซึ่งเต็มไปด้วยความลึกลับ ซับซ้อน ละเอียดอ่อนและประณีต ความพยายามของ “นายฉันทนา” อ่อนน้อม ถ่อมตนว่าเป็น “นักเขียนเล็กๆ คนหนึ่ง” ซึ่งตั้งใจจะให้เป็นที่บันทึกสังเขปเหตุการณ์และงานกู้ชาติของ X.O. Group ซึ่งต่อมาได้ขยายออกเป็นขบวนการใต้ดินอันไพศาลภายในนามของ “เสรีไทย”

“ภาระซึ่งหนักใจข้าพเจ้าอย่างเดียวกลับอยู่ที่ว่า ข้าพเจ้าควรจะเสนอความจริงเหล่านั้นได้แค่ไหน เพียงใด ให้เหมาะสมกับสถานที่และเวลา เพื่อหลีกเลี่ยงจากความกระทบกระเทือนถึงบุคคลบางหมู่ และบางคนโดยไม่จำเป็น และซึ่งมิใช่ความประสงค์ของหนังสือเล่มนี้...”

“นายฉันทนา” ได้เปิดเผยความในใจไว้ตอนหนึ่งว่า

“จากผลงานของการแสวงหาความจริง อันมีประจักษ์หลักฐานจากเอกสารทั้งที่ตีพิมพ์กันไปบ้างแล้วก็มี และที่ยังไม่เคยเปิดเผยก็มาก และจากการสัมภาษณ์กับบุคคลชั้นหัวหน้าขององค์การนี้ทุกสาย ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมีหัวหน้าใหญ่...นายปรีดี พนมยงค์

...เป็นลูกโซ่สำคัญ ในการเชื่อมโยงงานของแต่ละหน่วยแต่ละสายซึ่งได้รับหน้าที่ไปปฏิบัติ โดยต่างฝ่ายต่างไม่รู้ภารกิจของกันและกัน ให้ประสานเป็นรูปร่างขึ้น”

ก่อนที่ “นายฉันทนา” จะได้เขียนถึงเนื้อหาสาระ ก็ได้เปิดเผยไว้ใน “คำนำ” ของหนังสือเล่มนี้ว่า...

“บันทึกของงาน X.O. Group เป็นบันทึกเรื่องของคนไทย ผู้ยอมสละความสุขสำราญใดๆ อันชีวิตมีสิทธิควรจะได้รับ และหลายรายได้สละชีวิตไปเป็นชาติพลี ในการประกอบกรณียกิจเพื่อสิ่งอันยิ่งใหญ่กว่าชีวิตของเขา โดยปราศจากความหวังรางวัลอะไรเป็นการตอบแทน นอกจากความภาคภูมิใจ ในการที่จะอยู่หรือตาย เพื่อที่ชาติไทยจะได้อยู่ต่อไป มันจึงเป็นบันทึกในการจุดศบของชีวิตและวิญญาณบุคคลเหล่านั้น ดังที่แสดงออกมาโดยวาจา โดยลายลักษณ์อักษร และโดยพฤติกรรมของเขา...วิธีเดียวที่ข้าพเจ้าจะปฏิบัติได้สำหรับขนาดหนังสือเพียงเท่านั้น ก็อยู่ที่เลือกเขียนในสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ ควรแก่การเข้าใจและความทรงจำต่อไปชั่วกาลอวสาน...”

“นายฉันทนา” เป็นคนหนังสือพิมพ์และนักเขียนผู้มีความสามารถ และเจาะลึกถึงชีวิตจิตใจของคนไทยผู้มีความกล้าหาญชาญชัย...

“ข้าพเจ้าหมายถึงความกล้าหาญในการเผชิญหน้ากับอันตราย การเสียสละของผู้ที่ยอมตายเพื่อประโยชน์สุขของคนไทยผู้อยู่หลัง และขันติธรรม สามัคคีธรรม ซึ่งเป็นการทดลองความทรหดอดทนและอดกลั้นชั้นอุกฤษฏ์ของมนุษย์ เพราะมันเป็นเรื่องของดวงใจมากกว่าเรื่องของร่างกาย

“คุณสมบัติเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทยมาแต่สมัยดึก-

ดำบรรพ์ มันเป็นสัญลักษณ์และอุดมการณ์ของ X.O. Group ด้วย และมันควรจะเป็นอุดมการณ์สำหรับจิตใจของมนุษย์เป็นลูกหลานของเราต่อไปในอนาคต”

ความสำเร็จในการบันทึกเรื่องขบวนการ “เสรีไทย” ยิ่งใหญ่นี้ “นายฉันทนา” ได้แสดงความพอใจที่นับว่าสำคัญไม่เบา...

“ในการเรียบเรียง บันทึกงานอันยิ่งใหญ่ไพศาลของขบวนการ ‘เสรีไทย’ ลงในหนังสือเล็ก ๆ เช่นนี้... ข้อหนึ่งซึ่งสำคัญที่สุดก็คือ การเรียงลำดับเหตุการณ์ ท่านควรจะเข้าใจว่า การปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวกับชีวิตและความตาย มิใช่แต่สำหรับตนเอง หากคนไทยทั้งชาติอย่างงานขององค์การ X.O. Group ภายใต้ออกุญแจของศัตราบถด้าน เช่นนั้น บันทึกหรือเอกสารโดยละเอียด อย่างเวลาปฏิบัติงานยามปกติหรืออยู่ในประเทศที่เป็นมิตร เป็นของพันวิสัยที่จะทำได้ นอกจากนั้น วินัยอันเคร่งครัดในการรักษาความลับขององค์การ ยังไม่เปิดโอกาสให้หัวหน้าหน่วยแต่ละสายทราบ... ไม่รู้ว่าอะไรเป็นต้น อะไรเป็นปลาย อะไรก่อน อะไรหลัง จนกว่าจะได้ธงหรือกุญแจมาไขให้เป็นภาพอันหมดจดงดงามโดยสมบูรณ์”

และได้เน้นถึงกุญแจสำคัญ...

“หัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทย... นายปรีดี พนมยงค์... คือกุญแจดอกนั้น และแก่ท่านผู้นี้ ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบคุณไว้อย่างสูงในหนังสือแห่งความสำคัญของ X.O. Group ทั้งความสะดวกที่ได้ให้การสัมภาษณ์ทุกครั้ง เวลาอันมีค่าที่ท่านสละ และความไว้วางใจที่ท่านได้มอบให้ในการตอบข้อความจริงต่างๆ อย่างเปิดเผย ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าติดต่อรหว่างรวบรวมหลักฐานเพื่อการเขียนอยู่ แม้

ส่วนใหญ่จะยังไม่มีโอกาสปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ เนื่องด้วยเหตุผลบางประการก็ตาม

“ข้าพเจ้าขอขอบคุณหัวหน้าหน่วยและหัวหน้าสายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเช่นเดียวกัน ในการให้yimเอกสารและความช่วยเหลือ ที่ท่านได้มีส่วนทำให้งานชิ้นนี้ มีรายละเอียดแจ่มแจ้งยิ่งขึ้นกว่าที่ข้าพเจ้าคาดหมายไว้แต่เดิม”

ก่อนที่จะจบ “คำนำ” ผู้บันทึกได้เปิดเผยความในใจที่มีคุณค่าของขบวนการ “เสรีไทย” ไว้ว่า...

“และสุดท้ายแต่ยังไม่ที่สุด ข้าพเจ้าขอขอบคุณ คุณฉลบทชัย พลากร ผู้อนุญาตให้yimบันทึกประจำวัน เอกสารทุกฉบับและงานทุกชิ้นของจำกัด พลากร ที่เพิ่งได้รับจากจุงกิง ซึ่งเป็นสุดหนทางที่ลูกไทยผู้นี้ได้พาชีวิตไปอุทิศเป็นชาติพลี ในการแสวงหาแสงสว่างคืนคืนวันดี และที่สำหรับหายใจให้แก่คนไทยและประเทศไทย อันเป็นศรัทธา เป็นอุดมการณ์และวิญญาณของเขา ในยามที่ประเทศนั้นตกอยู่ในยุคที่มีดที่สุดในประวัติศาสตร์แห่งปัจจุบันสมัย”

บันทึกเรื่องสำคัญยิ่งใหญ่อของประวัติศาสตร์ชาติไทยอีกบทหนึ่งนั้น “นายฉันทนา” ได้แสดงความรู้สึกละอย่างจริงใจและจริงจัง ด้วยสำนวนของคนหนังสือพิมพ์และนักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งไม่ควรจะผ่านความจดจำรำลึกของท่านผู้นี้ ที่มีต่อขบวนการ “ใต้ดิน” ที่เสี่ยงทั้งชีวิตและอันตราย ความตอนหนึ่งว่า...

“เมื่อพูดถึงเสรีไทย ขอให้เราย่านึกถึงตัวตนของบุคคลซึ่งยอมร่วงโรยไปตามกาลเวลา แต่ขอให้เรานึกถึงงานอันเป็นอมตะของเขา บุคคลอาจจะแตกต่างกันด้วยกำเนิด ด้วยฐานะและการศึกษา แต่

การเสียดสี เป็นยอดแห่งคุณธรรมที่ยกให้มนุษย์เราอยู่ในระดับเดียวกัน

“ฉะนั้น เมื่อเขียนงานของเสรีไทย ข้าพเจ้าจึงหมายถึงทั้งงานฝ่ายสมองและงานฝ่ายกำลังกาย ไม่มีครั้งใดที่บุคคลผู้ต่างกันทั้งความเป็นอยู่ อาชีพ สังคม และสิ่งแวดล้อม ราวฟ้าและดิน จะมีโอกาสรับใช้ชาติ ได้ร่วมชีวิตเพื่ออยู่ตายร่วมกันอย่างสมาชิกขององค์การ X.O. Group”

ปลายปากกานี้ได้บันทึกไว้เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๙ ณ กระท่อม ป.ล. ถนนราชวิถี สวนจิตรลดา ที่ทรงคุณค่ามาก

ความในใจของสำนักพิมพ์ก้าวหน้า

ผู้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ สำนักพิมพ์ก้าวหน้า โดย คุณสุเทพ ชูเชื้อ ได้แสดงความในใจไว้หลายประโยค...

“เรื่องราวอันเป็นบันทึกสังเขป เบื้องหลังงานของ X.O. Group หรือขบวนการเสรีไทย โดย ‘นายฉันทนา’ แน่นอนเหลือเกินที่ในกาลอนาคต หากไม่นับว่าเนื้อแท้อันสำคัญส่วนหนึ่งแห่งประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย ก็จะต้องเป็น ‘เกร็ดประวัติศาสตร์’ ที่สำคัญส่วนหนึ่ง แห่งประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยสมัยรัตนโกสินทร์ อย่างไม่มีปัญหา ในเมื่อรู้กันทั่วโลกว่า ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อญี่ปุ่นได้เปิดฉากสงครามมหาเอเซียบูรพา โดยประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร อันมีมหาอำนาจอังกฤษ อเมริกาและฝรั่งเศส เข้าร่วมกับฝ่ายอักษะ ซึ่งมีเยอรมนีเป็นหัวหน้า และบุกเข้ายึดครองประเทศไทย”

ความจริงใจในการพิมพ์หนังสือเล่มนี้

“ขบวนเสรีไทยได้ทำอะไรบ้าง ทำกันอย่างไร ต้องเสี่ยงภัย อันตรายกันแค่ไหน และใครบ้างที่ต้องสูญเสียชีวิตไป

“จากบันทึกของ ‘นายฉันทนา’ เล่มนี้ ซึ่งเป็นเล่มเดียวที่ได้มี ออกเผยแพร่ออกต่อสาธารณชน แม้จะเป็นอย่างสังเขป แต่ก็ช่วยให้ท่าน ได้รู้ถึงแก่นกว่าที่ท่านจะไปหาได้จากที่อื่น เขาค้นคว้าสืบสวนมา บันทึกในฐานะ ‘คนหนังสือพิมพ์’ ที่ทรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรมในดวง จิต ไร้เจตนาที่จะประณามใครและสวดุติใคร นอกเหนือไปจากเสนอ ‘ความเป็นจริง’ ส่วนใครควรได้รับตำหนิและใครควรได้รับสรรเสริญ เขาให้อยู่ในพิจารณาณของท่านผู้อ่านเอง”

หนังสือเล่มนี้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนคนอ่าน แม้กาลเวลาได้ ล่วงเลยมานานพอสมควร สำนักพิมพ์ก้าวหน้าได้มองเห็นความ สำคัญของบันทึกเล่มนี้ จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ นับเป็น ครั้งที่ ๒ หากไม่ได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่ คนอ่านรุ่นหลังก็จะได้ไม่มีโอกาส รู้เรื่องราวของเหตุการณ์ในอดีต เพราะว่าหนังสือประเภทสารคดีมี คนอ่านอยู่ในวงจำกัด การพิมพ์ครั้งที่ ๒ เท่ากับเป็นการกระจายทาง หรือลายแทงให้แก่สมาชิก “เสรีไทย” ได้มีกำลังใจ ที่จะได้เขียนหรือ บันทึกเหตุการณ์ของขบวนการ “ใต้ดิน” ต่างกรรมต่างวาระสืบต่อไป

วรรณกรรม “เสรีไทย”

หลังจากเมืองไทยได้ประสบพบ “สันติภาพ” แล้ว บรรดา “เสรี ไทย” ต่างก็แยกย้ายไปทำงานของตนเอง กลับสู่กรมกองที่สังกัด นัก ศึกษาที่ได้ทุนหลวงหรือทุนของตนเอง ต่างก็เดินทางไปศึกษาเล่าเรียน ต่อในต่างประเทศ เช่น ที่อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี และที่สหรัฐอเมริกา ตามความปรารถนา บางคนก็ไม่ได้ไปเรียนต่อในต่างแดน

ดร. ปรีดี พนมยงค์
หัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย”

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
หัวหน้า “เสรีไทย” สายอเมริกา

แต่ได้ศึกษาภายในประเทศ หลายต่อหลายคนก็ได้ไปประกอบอาชีพ
เดิมบ้าง และอาชีพใหม่บ้าง ตามอัธยาศัย เราไม่ว่ากัน

พี่น้อง “เสรีไทย” ที่มีความทรงจำ หรือมีบันทึกเหตุการณ์ใน
อดีตเมื่อครั้งทำงานใต้ดิน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็ได้จับ
ปากกาด้วยความสมัครใจ ในฐานะนักเขียนอดิเรกหรือสมัครเล่น
บางคนมีฝีมือ เป็นนักเขียนอาชีพได้อย่างสบายก็หลายคน จากการ
สืบเสาะเคาะค้น ก็ได้หนังสือที่เกี่ยวกับขบวนการใต้ดินนี้หลายต่อ
หลายเล่ม ทั้งที่เขียนโดยเฉพาะหรือโดยตรงก็มี และที่เขียนสอดแทรก
ไว้ในหนังสือที่ท่านเขียนขึ้นก็มีอยู่หลายเล่ม

บรรดาข้อเขียนที่เกี่ยวกับ “เสรีไทย” ไม่ว่าจะเล่มเล็กหรือเล่มใหญ่
ล้วนแต่มีคุณค่าแก่คนรุ่นใหม่หรือคนรุ่นหลังจะได้อ่าน เพื่อความรู้
หรืออ้างอิง นับเป็นคุณประโยชน์ ซึ่งคนไทยผู้มีจิตใจรักชาติ รักเอกราช
ผู้มีจิตใจเป็นคนไทยอย่างภาคภูมิใจสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ
วีรชนคนไทยในประวัติศาสตร์กว่าเจ็ดร้อยปี นับตั้งแต่ชาติไทยก่อตั้ง
เมื่อ พ.ศ. ๑๙๐๐ แห่งกรุงสุโขทัยจนกระทั่งกรุงรัตนโกสินทร์

จากนั้นจนบัดนี้ เจริญเติบโตอิสระเสรีไม่เคยเป็นทาสใคร พระ
เจ้าแผ่นดินทุกพระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง แม้บาง
เวลาจะอยู่ในภาวะสงครามใหญ่น้อย ในที่สุดก็ประสบชัยชนะแก่ข้า-
ศึกศัตรู ไม่ว่าหน้าอินทร์หน้าพรหมมาจากไหน

ชาติไทย คนไทย กอบกู้บ้านเมือง รักษาเอกราชยืนยงคงอยู่
เจริญรุ่งโรจน์เป็นเวลาเนิ่นนานจนบัดนี้ถึง ๗๓๕ ปี เราจะต้องรักษา
ความเป็นไทย เอกราชชาติไทยสืบต่อไปนานแสนนาน...เยี่ยงเดียวกับ
“เสรีไทย” กู้ชาติ กู้เอกราชระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ดังปรากฏ
ใน “วรรณกรรม” ทุก ๆ เล่ม...

๒. สงครามและงาน “ใต้ดิน”

ในฐานะที่ผู้เขียน เอกซ์.โอ. กรุป (หนังสือที่กล่าวถึงนี้มีชื่อรอง “เรื่องภายในขบวนการเสรีไทย”) เป็นครูสอนหนังสือมาก่อน ได้แยกแยะแจกแจง การเขียน การบันทึกเรื่องใหญ่เรื่องสำคัญแห่งชาติ ให้อ่านกันด้วยวิธีง่าย ๆ โดยลำดับความไว้อย่างประทับใจและกระชับ

และโดยฐานะ “คนหนังสือพิมพ์” ผู้เสนอข่าว

“นายฉันทนา” ได้แสดงฝีมือชั้น “ครู” ให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ แม้จะต้องใช้ภาษาฝรั่งเศสอังกฤษบ้างที่จำเป็น เพราะเราต้องติดต่อประสานงานกับฝ่ายอเมริกาและอังกฤษ เพื่อให้งาน “ใต้ดิน” ประสบความสำเร็จ หวังว่าผู้อ่านคงให้อภัย

ขออนุญาตเปิดเผยคำว่า เอกซ์.โอ. กรุป (X.O. Group) ไว้ ณ ที่นี้ ว่ามาจากไหน สำคัญอย่างไร

“ในการให้สัมภาษณ์ อธิบายความหมายและที่มาของคำนี้ นายปริดีตอบว่า ไม่มีความหมายหรือย่อมาจากอะไร ตอนให้หลวงประเจิดๆ ไปติดต่อกับครอสบีและพิตซ์เจอร์ลด์ ถามว่าจะให้ใช้อะไรเป็นคำผ่านและเครื่องหมาย ผมก็ตอบไปว่า X.O. Group เห็นจะเป็นเพราะฟังวิทยุจุงกิงมาก ได้ยินชื่อสถานีขึ้นต้น X.O. บ่อยเลยติดหู”

“นายฉันทนา” ได้แยกแยะบันทึกนี้ออกเป็นภาค ๆ แต่ละภาค

แบ่งออกเป็นบท ๆ ดังต่อไปนี้

ภาคแรก-สงคราม บทที่ ๑ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ บทที่ ๒ วันที่ ๑๑ ธันวาคม และบทที่ ๓ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕

ภาคสอง-การติดต่อ บทที่ ๑ องค์การ “กู้ชาติ” บทที่ ๒ การเดินทางของจำกัด บทที่ ๓ จุฑกิงนครแห่งอนาคต บทที่ ๔ จอมพลเจียงไคเช็ค บทที่ ๕ เสรีไทยในอังกฤษ บทที่ ๖ อวสานของจำกัด บทที่ ๗ เสรีไทยสายอเมริกา บทที่ ๘ ห่วงโซ่ที่หายไป บทที่ ๙ ทูตอากาศ และบทที่ ๑๐ หลังจากหลวงอดุลฯ

ภาคสาม-ปฏิบัติการ บทที่ ๑ D.Z. หัวหิน บทที่ ๒ เริ่มล่าเหยียดยุทธภัณฑ์ บทที่ ๓ กรุงเทพฯ-วอชิงตัน บทที่ ๔ เดือนแห่งความคับขัน บทที่ ๕ แผนการด้านทาน บทที่ ๖ ข้าวโม่งแห่งการตัดสินใจ บทที่ ๗ อวสานของผู้รุกราน บทที่ ๘ เบื้องหลังวันสงบศึก บทที่ ๙ อนุสรณ์ของผู้อยู่หลัง และบทที่ ๑๐ หน้าใหม่ในประวัติศาสตร์

ใครเป็นใครในภาคสงคราม

หากสยามยังอยู่ยั้ง	ยืนยง
ไทยก็เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย
หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ได้ฤฯ
เราก็เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้นสกุลไทย

โคลงบทนี้ พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖ จารึกไว้หน้ากระทรวงกลาโหม ตรงข้ามวัดพระแก้ว เตือนใจให้คนไทยทุกคนรักชาติบ้านเมือง ลึกซึ้ง ประทับใจเพียงใด วีรชนคนไทยยอมมตรชนกคืออยู่แล้วทุกคน “นายฉันทนา” ได้อัญเชิญพระราชนิพนธ์บทนี้ เตือนใจคน

ไทยทั้งหลายทั้งปวง

ผู้บันทึกหนังสือ “เรื่องภายในขบวนการเสรีไทย” ทวนหลังอีกวาระหนึ่ง

ก่อนที่เราจะประสบกับภัยสงคราม ซึ่งระเบิดขึ้นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ “นายฉันทนา” ให้ภูมิหลังแก่ผู้อ่านว่า...

“เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศสงครามกับเยอรมนี ออสเตรีย—

ฮังการี ซึ่งเป็นมหาอำนาจในยุโรปภาคกลาง และนำประเทศสยามเข้าสู่สงครามโลกครั้งแรก ข้างฝ่ายสัมพันธมิตร อังกฤษ—อเมริกา ผู้เป็นฝ่ายธรรมะ...”

และแล้วเสริมว่า...

“อีก ๒๔ ปีต่อมา ในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร อังกฤษ—อเมริกา และพาประเทศสยามพร้อมด้วยนามใหม่ โฉนเข้าสู่กองไฟของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ข้างฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายรุกราน...”

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ระเบิดขึ้น ได้มีกลไกและงานขององค์การขบวนการ “เสรีไทย” เกิดขึ้น บันทึกตอนหนึ่ง...

“การต่อต้าน ซึ่งเรียกได้ว่าอุบัติขึ้นได้ทันทีทันใดที่ญี่ปุ่นได้เคลื่อนพลเข้ามาเหยียบประเทศไทยเป็นก้าวแรก แม้นามขององค์การนี้จะปรากฏขึ้นในอีก ๘ เดือนหลัง เมื่อหลวงประเจิดอักษรลักษณ์ได้รับคำสั่งจากนายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้า ให้ไปติดต่อกับเซอร์ โจเซอาร์ท ครอสบี อัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย และนายพิตซ์เจอร์ลด์

จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ผู้ตกลง
ทำสัญญาทางทหารร่วมกับญี่ปุ่น สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒

ผู้อำนวยการธนาคารฮ่องกง—เซี่ยงไฮ้ ผู้เดินทางกลับประเทศอังกฤษ
ในการแลกเปลี่ยนเชลยพลเรือนกัน เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ.
๒๔๘๕”

ก่อนสงครามจะระเบิดเกิดขึ้นในเมืองไทย “นายฉันทนา” ได้นำ
ท่านผู้อ่านกลับไปสู่ราตรีที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ เป็นวันสำคัญและ
เกร็ดประวัติศาสตร์...

“ท่ามกลางบรรยากาศอันเต็มไปด้วยกลิ่นไอของงานฉลองรัฐ-
ธรรมนูญ ซึ่งจะเริ่มในวันรุ่งขึ้น และการประกวดนางงามคืนต่อไป...
ข่าววิทยุ บี.บี.ซี. เรื่องการเคลื่อนไหวของขบวนการเรือลำเลียงญี่ปุ่นอ้อม
แหลมคัมรานท์ เข้ามาในอ่าวไทยเมื่อตอนหัวค่ำ ทำให้มีข่าวลือถึงเงา
สงครามล่องลอยอยู่ทั่วไปในอากาศซึ่งเย็นน้อย ๆ จากลมเหนือ ภาย
ใต้ท้องฟ้าซึ่งสดใส... ท่ามกลางสิ่งเหล่านี้ และความสงบอันเป็น
สัญญาณล่วงหน้าของพายุใหญ่ที่จะเริ่มพัด ประชาชนซึ่งเที่ยวเตร่
แอดออยู่ข้างเวทีลีลาศ รอบสระน้ำพุและบริเวณประกวดนางงาม
ภายในสวนอัมพร เมื่อตอนระหว่าง ๒๒.๓๐ ถึง ๒๓.๓๐ น. ไม่มีใคร
ระแคะระคายเลยว่า ห่างจากเขาออกไปไม่ถึง ๒๐๐ เมตร เพียง
คนละฝั่งคลองเท่านั้น...”

“นายฉันทนา” ได้บรรยายท่ามกลางบรรยากาศอย่างเคร่งเครียด...

“การพบปะอย่างกะทันหัน และการเจรจาความเป็นความตาย
ของประเทศไทย ระหว่างเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นฝ่ายหนึ่ง และนายดิเรก
ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ พร้อมด้วยรองและผู้
สั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรี หลวงอดุลเดชจรัส รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหม มังกร พรหมโยธีอีกฝ่ายหนึ่ง ได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรก

แรกอย่างเคร่งเครียดที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ณ วังสวนกุหลาบ ขณะที่จอมพล ป. พิบูลสงครามออกไปยิงนก ไปชมภูมิประเทศหรือราชการด่วนอยู่ ณ ที่หนึ่งที่ได้ในระหว่างอรัญประเทศกับพระตะบอง

“ฝ่ายญี่ปุ่นมีความจำเป็นจะเข้าโจมตีสหรัฐฯ มลายูและพม่า โดยผ่านประเทศไทย เป็นทำนองขออาศัยผ่านดินแดนไทยให้แก่กองทัพทหารญี่ปุ่น และขอทราบคำตอบภายใน ๒ ชั่วโมง ประมาณตี ๑ ของคืนนั้น เป็นการยื่นคำขาดที่ประหลาดที่สุด เพราะเป็นปัญหาคอขาดบาดตายของประเทศชาติ รัฐมนตรีไทยทั้ง ๓ ตอบไปว่า จะให้คำตอบหรือทำอะไรไม่ได้ทั้งนั้น จนกว่าจะได้หารือกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเสียก่อน และแล้วทูตญี่ปุ่นก็เดินเข็ดแค้นล่าถอยออกจากวังสวนกุหลาบ...”

ทั้งได้บรรยายเหตุการณ์สำคัญ จดหมายเหตุแห่งสงคราม...

“ในตอนตี ๒ คืนเดียวกัน กองทัพเรือญี่ปุ่นก็ยกพลขึ้นบกที่สงขลา, ปัตตานี, นครศรีธรรมราช, สุราษฎร์ธานี, ประจวบคีรีขันธ์ และบางปู—‘หาดสวรรค์’ ซึ่งมีแต่โคลน—ห่างจากสมุทรปราการออกไปเพียง ๑๐ กว่ากิโลเมตร...กองทัพและตำรวจ พร้อมด้วยความร่วมมือของราษฎร ได้ทำการต้านทานอย่างฉกาจจนกระทั่งสมกับที่ได้รับคำสั่งและการปลุกใจไว้ทุกแห่ง แต่ราว ๗.๓๐ น. ของวันรุ่งขึ้น ภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรี ป. พิบูลสงคราม ได้รับโทรเลขจากหลวงอดุลเดชจรัส รีบเดินทางกลับมาถึงพระนครได้เพียงครึ่งชั่วโมง คำสั่งก็ถูกส่งไปยังหน่วยทหารและตำรวจที่กำลังทำการต่อต้านอยู่ตามยุทธภูมิต่าง ๆ ให้หยุดยิง เพื่อรอคำสั่งซึ่งรัฐบาลกำลังเจรจายอยู่ อีกไม่ถึงชั่วโมงต่อมา กรมโฆษณาการก็กระจายเสียงแถลงการณ์ของรัฐบาลฉบับที่ ๒ ยอมให้ญี่ปุ่นผ่านโดยสะดวก”

บันทึกอีกตอนหนึ่งได้ระบุไว้ว่า...

“จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตกลงทำสัญญาทางทหารร่วมรบ
ร่วมรุกรับญี่ปุ่น ในเช้าของวันที่ ๑๑ ธันวาคม ภายหลังจากได้รับการ
คัดค้านจากนายปรีดีและคณะของท่านอย่างรุนแรง ในการประชุม
คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ เดือนเดียวกัน”

รัฐบาลจอมพล ป. ประกาศสงคราม

ราตรีที่ ๒๔ มกราคม ๒๔๘๕ ลูกระเบิดลูกแรกของมหา
สงครามตกลงในพระนคร

รุ่งขึ้นวันที่ ๒๕ มกราคม รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็
ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ในขณะที่เดียวกัน อังกฤษก็ประกาศสงครามตอบทันที แต่เคราะห์
ดีที่สหรัฐฯ ยังคงถือว่าประเทศไทยอยู่ในความยึดครองของญี่ปุ่นจน
กระทั่งสิ้นสงคราม

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ถูกยกฐานะขึ้นไปอยู่ในตำแหน่ง “ผู้สำเร็จ
ราชการ” ที่ทำเนียบท่าช้าง เป็นที่พอใจของญี่ปุ่นและจอมพล ป. แต่
ในขณะที่เดียวกันก็เป็นความพอใจของรัฐบุรุษ ซึ่งต่อมาโชคชะตาให้รับ
หน้าที่เป็น “หัวหน้าองค์กรกู้ชาติ”

แผนการอีกหลากหลายเข้ามาอยู่ในมันสมองของท่านปรีดีฯ
จนกระทั่งค่ำคืนวันหนึ่ง ก็ได้ปรากฏ “ข่าวดี” จากสหรัฐฯ มาถึง
ประชาชนชาวไทยและท่านปรีดีกับคณะ “นายจันทนา” ได้บันทึก...

“เมื่อ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน
ได้กล่าวคำปราศรัยประกาศกับชาวไทย ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง
เค.จี.อี.ไอ. ซานฟรานซิสโกว่า สถานทูตไทยที่วอชิงตันไม่ยอมรับรู้

หรือเห็นชอบกับการกระทำของรัฐบาลจอมพล ป. ในการยอมจำนนต่อญี่ปุ่น และบอกตัดขาดจากรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนผู้ไม่เห็นด้วยกับการกระทำเหล่านั้นต่อไป ท่านอัครราชทูตขอร้องอย่าให้คนไทยท้อแท้หรือหมดหวัง และช่วยกันคิดกำจัดกวางดล้างญี่ปุ่นซึ่งเป็นศัตรูออกไปให้พ้นจากดินแดนไทย”

องค์การ “กู้ชาติ”

เรื่องราวของ เอกซ์.โอ. กรุ๊ปจะสมบูรณ์ลงไม่ได้ หากไม่พูดถึงคณะ “กู้ชาติ” ของจำกั๊ด พลาญกูร และเพื่อน ๆ ร่วมใจของเขาหลายประโยคจากบันทึกของจำกั๊ด...

“ข้าพเจ้าได้คิดกับนายเตียงว่า บางทีจะหนีไปตั้งรัฐบาลใหม่อยู่ทางภาคอีสาน ตามหลักการปฏิวัติก็ดี จะต้องมียศหรือเครื่องหมายมีค่าขวัญและมีเพลงประจำคณะ แต่ข้อสำคัญก็คือ แม้ว่าพวกเราหนีไปตั้งรัฐบาลได้ เราก็มีกำลังไม่พอ มีกำลังคน กำลังทรัพย์ กำลังอาวุธไม่พอที่จะต่อสู้กองทัพของจอมพลกับญี่ปุ่นได้ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่า ในระหว่างผู้มีอำนาจคงจะมีใครบ้างที่คิดอย่างเรา แล้วรวมคณะของเราเข้าไป คงจะทำประโยชน์ได้บ้างไม่มากนักน้อย ข้าพเจ้าสายตาดูก็เห็นมีแต่อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ผู้เดียว ซึ่งจะเป็นหัวหน้า เป็นกำลังสำคัญของคณะ ‘กู้ชาติ’ ของเราได้ ข้าพเจ้าจึงตรงไปหาท่านยังบ้านถนนสีลมทันที”

แนวคิดและแผนการของจำกั๊ด ได้ประสบแสงสว่างในช่วงแรก ที่ควรจะกล่าวถึง...

“การพบกันครั้งนั้น นำมาซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างองค์การใต้ดินของนายปรีดี พนมยงค์ และองค์การ ‘กู้ชาติ’ ของคณะจำกั๊ด

พลางกูร และเพื่อนร่วมใจของเขาเป็นครั้งแรก ในฐานะหัวหน้าองค์กร
การไต่ดิน จำกัดมองเห็นบุคลิกภาพซึ่งเขามีศรัทธาว่า จะนำคณะ
ของเขาและพาชาติไทยผ่านจากยุคมืดไปสู่ยุคสว่างได้ และในฐานะ
หัวหน้าของคณะ หนุ่มน้อยผู้เต็มไปด้วยความรักชาติอันแรงกล้าผู้นี้
นายปรีดี พนมยงค์ ก็มองเห็นความหวังแห่งโครงการกู้ชาติของท่าน
ในกรณียามที่ช่องทางติดต่อกับต่างประเทศเปิดให้”

และแล้ว ในที่สุดแสงสว่างของจำกัดก็ได้ปรากฏขึ้น “นายจันทนา”
เน้นว่า

“ต่อจากนั้นมาไม่ช้าไม่นาน องค์กร ‘กู้ชาติ’ ของจำกัด ก็ขึ้น
อยู่แก่ เอกซ์.โอ. กรุ๊ปของนายปรีดีโดยสิ้นเชิง”

ในที่สุดแผนงานที่จะต้องติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้เกิดขึ้น
โดยได้ปล่อยให้ “ม้าอุปการ” ออกไปติดต่อกับฝ่ายสหประชาชาติ
พันธมิตร ตามที่ได้คิดกันไว้ในแผนการของจำกัด

การเดินทางของจำกัด ไปเมืองจีน

ในที่สุด จำกัด พลางกูรก็ได้เดินทางไปทำงานสำคัญของชาติที่
เมืองจีน การเดินทางแห่งงาน “ไต่ดิน” เขาได้บันทึกในสมุดประจำ
วัน...

“...ตอนเย็น (วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์) ข้าพเจ้าได้ไปรับประทานอาหาร
และปรึกษาเรื่องทั่ว ๆ ไปกับอาจารย์ปรีดีเป็นครั้งสุดท้าย...
ท่านได้มอบเงินรวมทั้งธนบัตรจุกกิง ๑๓,๐๐๐ และทองให้ข้าพเจ้า
สำหรับไปขายกลางทางเมื่อขัดสน จนกระทั่งราว ๒๑.๓๐ น. จึงได้
กราบลาท่านมา ท่านกล่าวว่า...‘เพื่อชาติ เพื่อ Humanity นะคุณ

เคราะห์ดีที่สุด อีก ๔๕ วันก็คงได้พบกัน เคราะห์ไม่ดึก อย่างช้า
อีก ๒ ปี ก็ได้พบกัน และถ้าเคราะห์ร้ายที่สุด ก็ได้ชื่อว่าสละชีวิตเพื่อ
ชาติไป' ข้าพเจ้าตื่นตื่น น้ำตาคลอตา เมื่อท่านเดินตามลงมาส่งถึง
บันไดตึก..."

จำกั๊ด พลาญกูร เป็นนักเขียนพิเศษของหนังสือพิมพ์ "ประชา-
มิตร" และ "สุภาพบุรุษ" ในความอำนวยการของนางชลอ รั้งควร
เขาเป็นลูกชายของพระยาผดุงวิทยาเสริม (กำจัต พลาญกูร) และแล้ว
ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ พร้อมด้วยคุณฉลบชลีย์ ภรรยา
สุดที่รัก ขอดติดตามไปส่งถึงชายแดน และคุณไพศาล ตระกูลลี (หลิ-
ฮุยเส็ง) ล่ามซึ่งคุณหลุยส์ พนมยงค์ จัดหาให้แทนล่ามคนเดิมซึ่งป่วย
กับคุณอัสนี พลจันทร์ ก็ได้เดินทางออกจากกรุงเทพฯ โดยมีชักช้า

จุงกิงนครแห่งอนาคต

จุงกิงในขณะนั้น เป็นนครหลวงจีนซึ่งผ่านสงครามมาเมื่อ ๕-๖
ปี ริวรอยจากผลสงครามยังปรากฏอยู่ จอมพลเจียงไคเช็คเป็น
หัวหน้ารัฐบาลกลาง ดร. ซุง เป็นรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ

จากบันทึกประจำวันวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๔๘๖ ตอนหนึ่ง

"กำลังเจรจากับหัวหน้าฝ่ายจีน และรัฐบาลอังกฤษ-อเมริกัน
โดยผ่านจีน เพื่อขอให้รับรองรัฐบาลของเรา ได้ติดต่อแจ้งเรื่องราว
ให้อัครราชทูตไทยประจำอเมริกาทราบแล้ว ออกไปอยู่ชายทะเลหรือ
ยัง? เป็นการสะดวกไหมที่จะมาให้ทันต้นเดือนพฤษภาคม ขอส่ง
ความสุขในวันเกิด มีคำสั่งใหม่อะไรบ้าง? โปรดตอบด่วน"

ความหมาย ขอส่งความสุขในวันเกิด วันที่ ๑๑ พฤษภาคม
คล้ายวันเกิดของท่านปรีดี

ทั้งนี้เป็นการส่งข่าวทางวิทยุจุงกิงเข้ารหัสลับ โดยผ่านคุณฉลบทลัยย์ พลางกูรหรือคุณหลุยส์ พนมยงค์ และ/หรือคุณทองอินทร์ ภูริพัฒน์ คนหนึ่งคนใดสุดแต่ราชการลับของจีนในเมืองไทย

จอมพลเจียงไคเช็คผู้ยิ่งใหญ่

“นายฉันทนา” ได้เขียนไว้ในหน้า ๑๑๔ หลายประโยค

“ข่าวซึ่งได้ทราบว่ พ.ท. ม.ล. ขาบ กุญชร หัวหน้าเสรีไทยฝ่ายทหารสายอเมริกา และ พ.ท. ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ สวัสดิวัตน์ หัวหน้าเสรีไทยฝ่ายทหารสายอังกฤษ กำลังจะออกเดินทางมาจุงกิงเพื่อปฏิบัติการในเมืองไทย ทำให้อุณหภูมิแห่งภารกิจของเขาซึ่งเต็มไปด้วยความมืดมน ค่อยมีแสงสว่าง และประกายแห่งความหวังก็ดูแจ่มใสขึ้น”

คุณจำกัดทราบดีว่าแผนการไม่ราบรื่นตามที่ได้คิดไว้ เมื่อมาถึงจุงกิงจึงได้โทรเลขไปยัง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชถึงแผนงาน “ใต้ดิน” แต่การติดต่อไม่ค่อยทันเหตุการณ์การโต้ตอบระหว่างคุณจำกัดกับ อัครราชทูตไทยประจำอูฮิงตัน

ในที่สุดวันที่ ๕ สิงหาคม ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ หัวหน้าเสรีไทยฝ่ายทหารสายอังกฤษ พร้อมด้วย พ.ต. กรืด ได้เดินทางจากอินเดียมาพบคุณจำกัดที่จุงกิง

“เสรีไทย” ในอังกฤษ

ข้อเขียนของ “นายฉันทนา” ได้เปิดเผยว่า

“ในทันใดที่ได้ข่าวกองทัพญี่ปุ่นยกบุกเข้าประเทศไทย ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ได้มีจดหมายไปถึงวินสตัน เชอร์ชิลล์ นายกรัฐมนตรีหัวเห็ดของอังกฤษ ขออาสารับใช้ในการที่จะร่วมมือสู้รบกับญี่ปุ่นเพื่อกอบกู้

ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์
หัวหน้าเสรีไทยฝ่ายทหารสายอังกฤษ

เครื่องหมายเสรีไทยสายอเมริกา

อิสรภาพของเมืองไทยทันที ภายหลังจากที่ได้พิจารณาอยู่ระยะหนึ่ง ท่านรัฐบุรุษหนึ่งเหนียวแห่งสองมหายุทธสงคราม จึงได้มีหนังสือตอบ มาในวันต้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๕ แสดงความขอบใจและรับท่านให้ เข้าช่วยทำการในกรมเสนาธิการกองทัพอังกฤษ มีหน้าที่ในการทำ แผนที่และรวบรวมข่าวเกี่ยวกับประเทศไทยโดยเฉพาะ พร้อมกันนั้น ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ก็ได้มีหนังสือติดต่อไปขอสมัครร่วมอยู่ในคณะเสรี ไทยของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่งได้ข่าวว่ากำลังจัดตั้งขึ้นในอเมริกา"

ความพยายามของ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ได้รับพลังใจจากคุณเสนาะ ดันบุญยืน และครูป่วย อึ้งภากรณ์ ช่วยกันรวบรวมนักเรียนไทยใน อังกฤษเพื่อปฏิบัติการร่วมกันต่อต้านญี่ปุ่น และในที่สุดก็ได้เริ่มการ รับสมัครทำงานใต้ดินอยู่ในกองทัพอังกฤษ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้รับการฝึกหัดเป็นอย่างดี และได้ส่งมาประจำการ ณ กอง พล Force 136 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ "เสรีไทย" ณ ประเทศอินเดีย ประมาณเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖ เพื่อปฏิบัติการ "ใต้ดิน" ใน ดินแดนไทย อินโดจีน และมลายูโดยเฉพาะ

ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ เป็นผู้ร่างแผนการปฏิบัติงานทางทหารในเมือง ไทยให้แก่กองบัญชาการ Force 136 โดยมีเงื่อนไขไว้ ๓ ประการ

๑. ทหาร "เสรีไทย" ทุกคนที่ฝึกหัดอบรมแล้ว ต้องได้เป็น นายทหารชั้นสัญญาบัตรในกองทัพอังกฤษ เท่าเทียมกับคนอังกฤษ ทุกประการ

๒. การงานทั้งหลายที่จะต้องปฏิบัติต่อไป ต้องได้ประสานกับ อเมริกา โดยไม่มีการขัดแย้งหรือกันท่าด้วยประการใด ๆ โดยใช่เหตุ

๓. ขอให้ได้เดินทางไปพบกับจำกัด พลาญกูร ที่จุงกิงโดยเร็ว

และแล้ว ในที่สุดบุคคลสำคัญขบวนการ “ไต้ดิน” ก็ได้พบกัน

“ในการพบครั้งนี้ ทั้งจำก๊อดและ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ แจ่มแจ้งขึ้นหลายประการ เกี่ยวกับหลังจากของความสัมพันธ์ระหว่าง ๓ มหาอำนาจนั้น และวิถีปฏิบัติการณ์ซึ่งเป็นไปอย่างมิดชิดของแต่ละฝ่ายเหนือสิ่งอื่นใด ความชัดเจนที่ทั้งฝ่าย ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ได้ผ่านมาในการติดต่อกับอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา แต่พยายามปิดบังกีดกันงานของกันและกัน เพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยในการดำเนินงานไต้ดินในมหาสงครามครั้งนี้”

แผนการงาน “ไต้ดิน” ภายในประเทศที่คุณจำก๊อดได้กำหนดไว้เป็นไปด้วยดี เป็นที่ยอมรับทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายอังกฤษ ดังมีหัวข้อต่อไปนี้

๑. คณะ “เสรีไทย” ภายในประเทศ ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมาก

๒. มีกำลังทหารสนับสนุน

๓. มีกำลังกองโจรเป็นปีกแผ่น

๔. มีแผนสืบราชการลับ

๕. มีแผนการโฆษณา

“นายฉันทนา ได้ให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านในการทำงานยิ่งใหญ่ของชาติ ซึ่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก ลิกลับ ซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ในหน้า ๑๓๗ ไว้ว่า

“เพราะฉะนั้น ชั้นแรก ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ และต่อมา พ.ต. กรู๊ต จึงได้ย่ำแล้วย่ำเล่ากับจำก๊อด ก่อนที่นายทหารทั้งสองจะบินกลับฐานทัพในอินเดีย ว่าขณะใดที่เขามีโอกาสได้เดินทางไปสหรัฐอเมริกา ตามที่ทางการจีนได้ให้ความหวังไว้แล้ว ขอให้เขาพยายามเจรจากับ

หัวหน้าเสรีไทยในประเทศนั้น ให้เป็นที่เข้าใจตกลงกันเสีย เพื่อจะได้
ร่วมงาน ช่วยกันดำเนินการกู้ชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และความ
สามัคคีเป็นปึกแผ่นต่อไป”

ข้อเขียนของ “นายฉันทนา” ได้ให้เกร็ดงาน “ใต้ดิน” ที่นับว่า
สำคัญไม่น้อย เรื่องจริงยิ่งกว่านิยาย...

“ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ส่งแหวนเพชรวงนี้ไปให้ตามคำขอร้องของ
จำกั๊ด ซึ่งบอกว่าจะให้เป็นของขวัญแก่คนสำคัญคนหนึ่งในจุงกิง แต่
ความจริงต่อมาปรากฏอยู่ในบันทึกของเขาประจำวันที ๒๕ สิงหาคม
๒๔๘๖ ซึ่งเป็นวันที่ได้รับจดหมายและแหวนจากท่านศุภสวัสดิ์ฯ ว่า
เขาได้ขายแหวนเพชร ๓ กะรัตครึ่ง เรือนทองขาววงนั้นไป เป็นราคา
๑๒๐,๐๐๐ เหรียญจุงกิง เพื่อใช้จ่ายในการที่จะให้คนนำรายการลับ
ของท่านศุภสวัสดิ์ฯ เข้ามาติดต่อกับนายปรีดี พนมยงค์ในเมืองไทย”

และแล้ว ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ เมื่อได้เสด็จถึงกรุงลอนดอน วันที่
๗ กันยายน ๒๔๘๖ ทรงดำเนินงานด้วยพระองค์เอง ตามที่ได้
ตกลงกันไว้กับคุณจำกั๊ดโดยทันที เมื่อเสร็จภาระทางอังกฤษ ก็ได้
ทรงติดต่อประสานงานกับหัวหน้า “เสรีไทย” ในอเมริกา เพื่อปฏิบัติ
การ “ใต้ดิน” ร่วมกันต่อไป...

๓. วีรบุรุษ จำกัด พลาญกูร

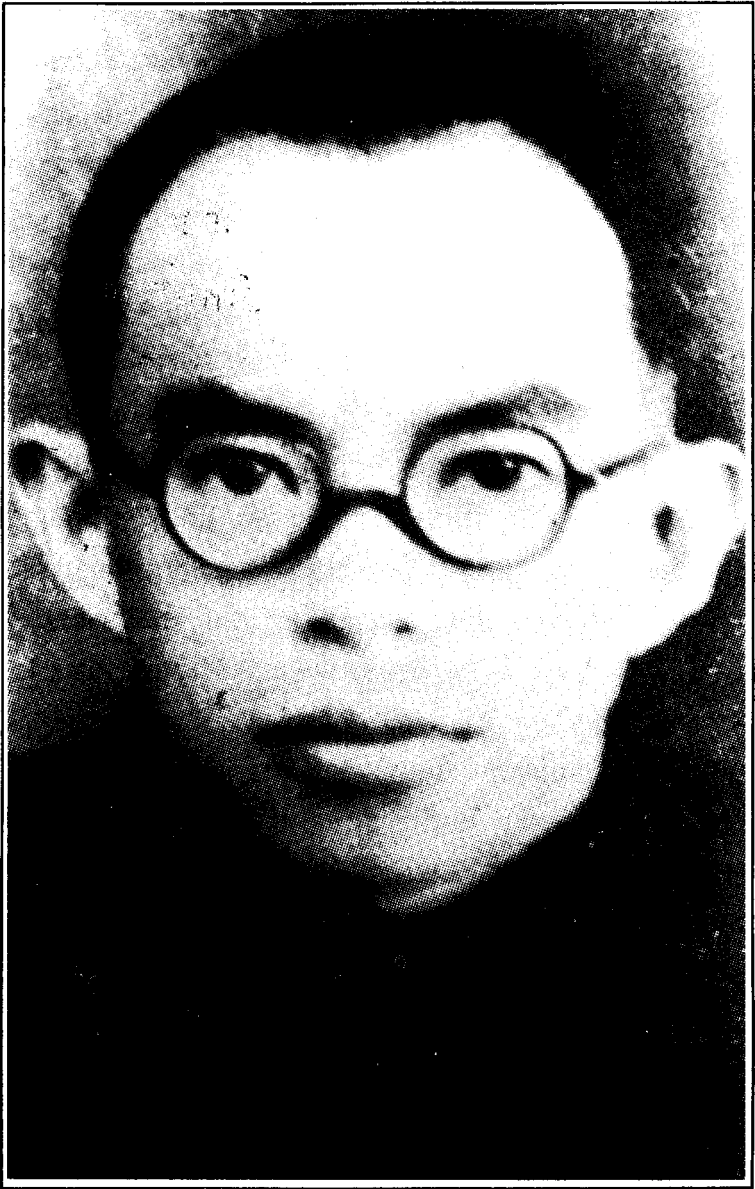
งาน “ไต้ดิน” ระหว่างสงคราม ล่อแหลม ลึกลับ ซับซ้อน ซ่อนเงื่อน หลากหลายสุดที่จะพรรณนา ใครที่ไม่เคยประสบมาก่อนย่อมไม่ทราบชัด เพียงอ่านตัวอักษรที่เขาบรรยายก็แค่นั้น อย่าได้อ่านเพียงผิวเผิน เพียงผ่านไปก็จบ

ขบวนการ “เสรีไทย” ยิ่งใหญ่ เกரியงไกร

“นายฉันทนา” ได้เจาะลึกอย่าง “คนหนังสือพิมพ์” ด้วยวิญญานของผู้สื่อข่าวแท้จริง จึงได้หนังสือดี “เอกซ์.โอ. กรุ๊ป” ที่มีคุณค่ามหาศาล เป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง จะได้อ่านได้วิจัย เป็นเสมือน “ลายแทง” ที่นำไปสู่ขุมทรัพย์มหาศาลในเชิง “จดหมายเหตุแห่งชาติ” หรือเกร็ดประวัติศาสตร์ชาติไทย

ผู้เขียนได้พยายามค้นหาหลักฐานและเอกสารจากผู้ทำงาน “ไต้ดิน” หลายท่าน เท่าที่จะพึงแสวงหามาได้ บันทึกประจำวันของแต่ละท่านล้วนมีคุณค่า ทั้ง “เสรีไทย” ในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะจากสายอเมริกาและอังกฤษ

เมื่อสงครามยุติ “นายฉันทนา” เสาะแสวงหาอย่างยิ่งจริงใจสุดความสามารถที่เดียว เพราะ “ข้อมูล” ไม่เพียงพอ และยากที่จะได้มาให้จุใจ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่ “ลับสุดยอด” ไม่ค่อยมีใครกล้า

จำกัด พलगกูร “วีรบุรุษเสรีไทย” ผู้พลีชีพเพื่อชาติ

ปริปาก ล่อแหลมต่อ “แนวที่ ๕” ไกลจุมกญี่ปุ่น อันตรายที่สุด

“นายฉันทนา” กล่าวหาญชาญชัย ที่รวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด จนได้หนังสือดีที่สุดเล่มหนึ่ง ในขณะที่นั้นไม่มีใครคิดจะเขียน จะนำ บันทึกประจำวันมาเผยแพร่ ต่างเหน็ดเหนื่อยในการทำงานใหญ่เพื่อ ชาติ เพื่อเอกราชชาติไทยยามคับขันที่สุด

“เสรีไทย” ทุก ๆ ท่าน ไม่ต้องการหวังผลตอบแทนใด ๆ ต่าง สละทุกสิ่งทุกอย่างอย่างมั่งชีวิต เมื่องานสำคัญของชาติยุติลงแล้ว ต่างก็ ภูมิใจในผลงานของตน...ก็แค่นั้น...ดังกล่าวแล้ว

ผู้ที่เข้าร่วมปฏิบัติงานสำคัญของชาติยามคับขัน ล้วนอาสาสมัคร ด้วยความเต็มใจ ดังที่ได้อ่านจากหนังสือทุกเล่มเกี่ยวกับ “เสรีไทย” ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม...ไม่น้อยกว่า ๓๐ เล่ม แต่ละเล่มมีคุณค่าไม่ มากก็น้อย ขอให้ช่วยกันบันทึกไว้ให้ลูก ๆ หลาน ๆ ดึกว่าปล่อยไว้ หากบันทึกได้ ผู้ที่ทำงานใหญ่ของชาติครั้งกระนั้น ๕๐ ปีมาแล้ว ต่าง ก็อาวูโส ล้วนวัย ๗๐ ปีเศษ ความทรงจำอาจจะเสื่อม ท่าน “ออก ตัว” ดังกล่าวแล้ว

ผู้ที่กรุณาเขียนได้นับว่าวิเศษ งาน “ใต้ดิน” ต่างคนต่างรู้เรื่อง ของตน ไม่มีใครรู้ดึกว่า ทุกเรื่อง “ลับสุดยอด” ทั้งนั้น กรณีดังว่านี้ เราจะรู้ได้จากงานใหญ่ของจำกัด พลาญกูร ที่ได้รับมอบจากท่านปริดี พนมยงค์ ปฏิบัติการที่จุงกิงจนกระทั่งล้มป่วยอย่างน่าสงสารและน่า เห็นใจที่สุด...

“ประการสุดท้ายนี้ ชั้นแรกก็เดียว เป็นที่ตกลงกันว่า นายสงวน ตูลารักษ์และนายแดง คุณะดิลก จะเดินทางต่อไปที่อเมริกา ขณะที่ จำกัดจะได้กลับเข้ามาเมืองไทยพร้อมด้วยกระจำง ตูลารักษ์ หรือคน เดียว เพื่อรายงานต่อนายปริดี และเตรียมการให้หัวหน้าขบวนเสรี

ไทยออกมาจัดตั้งคณะรัฐบาลชั่วคราวต่อไป แต่ฝ่ายจีนไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้ จึงได้เปลี่ยนเป็นสงวนกับจำกัดจะไปอเมริกา คณะนอกนั้นให้คอยอยู่ในประเทศจีน จนกว่าจะได้รับคำสั่งต่อไป

“แต่อาการกำเริบของโรคในลำไส้ เป็นเหตุให้จำกัดทรุดโทรมลงทุกที จนกระทั่งล้มเจ็บนอนแบ็บอยู่แต่ในห้อง ไปไหนไม่ได้ กำหนดการเดินทางซึ่งเตรียมไว้แล้ว ต้องเลื่อนต่อไปชั่วระยะหนึ่ง การเยียวยาของนายแพทย์จีนทำให้มีหวังกันว่า อย่างช้าภายในสองสามสัปดาห์เขาก็จะกลับลุกขึ้นเดินเหินได้ แต่เมื่อเวลายังล่วงไป อาการไอหอบและอาเจียนก็ยิ่งถี่ขึ้นทุกวัน กว่าแพทย์จะจับสมุฏฐานอันแท้จริงได้ว่าเขาเป็นโรคมะเร็งในลำไส้ อาการของจำกัดก็เข้าขีดสุดวิสัยที่จะเยียวยาเสียแล้ว...”

โดยไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่า อาการป่วยของยอดชาวนายจำกัดจะมาก เขาเป็นคนมีจิตใจสูงส่ง แม้ร่างกายจะไม่ค่อยสมบูรณ์นัก การเดินจากพระนครไปอีสาน เข้าอินโดจีน และดิ่งไปไกลถึงจุงกิง นับว่าไม่ง่าย ทุกข์กันดารมากทีเดียว แต่จิตใจสู้เสียอย่าง...ใครจะทำไม?

ในที่สุดก็ถึงจุงกิงด้วยความสำเร็จ ลงมือทำงานใหญ่ แทบไม่มีเวลาพักผ่อนเลย

ดินฟ้าอากาศที่เมืองจีน ไม่ช่วยเอื้อให้อาการป่วยของ “พระเอกจำกัด” ดีขึ้นเลย กาลอวสานก็มาถึง “นายฉันทนา” บันทึกลงด้วยปลายปากกาของนักประพันธ์และนักหนังสือพิมพ์...

“ในวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ท่ามกลางอากาศที่มีดครึ้มครึ้มครืออยู่เหนือกรุงจุงกิง ห่างไกลจากท่านบิดาผู้ชรา ห่างไกลจากภรรยาผู้ยอมเสียสละเขาเพื่อมาตุภูมิ และห่างไกลจากพวกน้อง ๆ

ซึ่งเขาไม่มีโอกาสจะเอ่ยปากกล่าวได้ จำกัด พลาทงกูร ‘อัศวินโต๊ะกลมของขบวนการเสรีไทย’ ก็สิ้นใจพร้อมด้วยวาจา ซึ่งแผ่วหลุดออกมาจากริมฝีปากที่ซีดโดยปราศจากสีโลหิตเป็นครั้งสุดท้ายว่า ‘เพื่อชาติ...เพื่อ Humanity’”

“ผู้รายงาน” ไม่อยากจะให้ “พระเอกจำกัด” ด่วนจากไป สลดใจที่สุด

สงวน ตูลาร์กซ์ ผู้กตัญญูรู้คุณ เก็บอัฐิของจำกัดใส่กระเป๋า

ผู้ทำงานสานต่อจากพระเอกจำกัดคือ คุณสงวน ตูลาร์กซ์และคุณแดง คุณะติลก ผู้นำอัฐิของจำกัดใส่กระเป๋าดำเดินทางด้วยความกตัญญูรู้คุณเพื่อนร่วมสถาบันเดียวกัน “เสรีไทย” ไม่ทอดทิ้งกัน “นายฉันทนา” ได้บันทึกเสมือนอยู่ในเหตุการณ์สำคัญแห่งชีวิต “สุภาพบุรุษจากออกซฟอร์ด”

“การมาปนกิจศพของเขา ได้กระทำกันที่วัดไทยเล็ก ๆ แห่งเดียวที่มีอยู่ในกรุงจุงกิง ท่ามกลางหมู่มิตรผู้ร่วมการเผชิญภัยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสหประชาชาติ ต่อจากนั้น พร้อมด้วยอัฐิของจำกัดอยู่ในกระเป๋าเดินทาง สงวน ตูลาร์กซ์และแดง คุณะติลก ก็ออกเดินทางต่อไปอเมริกาพร้อมกับพันตรี แฟรงค์ เด็ฟลิน หัวหน้ากองการตระเวนออกไกลของอเมริกัน ผู้ออกมาส่งคณะเสรีไทยซึ่ง O.S.S. ให้ลอบเดินทางเข้ามาในเมืองไทยเป็นชุดแรก ในความบังคับบัญชาของม.ล.ชาบ กุญชร และ พ.ท. นิคอล สมิท ณ กรุงจุงกิง”

บันทึกของ “นายฉันทนา” ปรากฏในหน้า ๑๕๙ และ ๑๖๐ มี

ความสำคัญมาก อย่าได้อ่านแล้วก็ผ่านไป

“เสรีไทย” สายอเมริกา

ข่าวคราวที่ญี่ปุ่นได้บุกเข้าเมืองไทยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งรัฐบาลจอมพล ป. ยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านได้ ทำให้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, หลวงดิษฐการภักดี, ม.ล. ขาบ กุญชร และนายจินตกานนท์ ได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือที่สถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน เพื่อจะพิจารณา “ก๊วยชาติ” ในยามที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะคับขันที่สุด

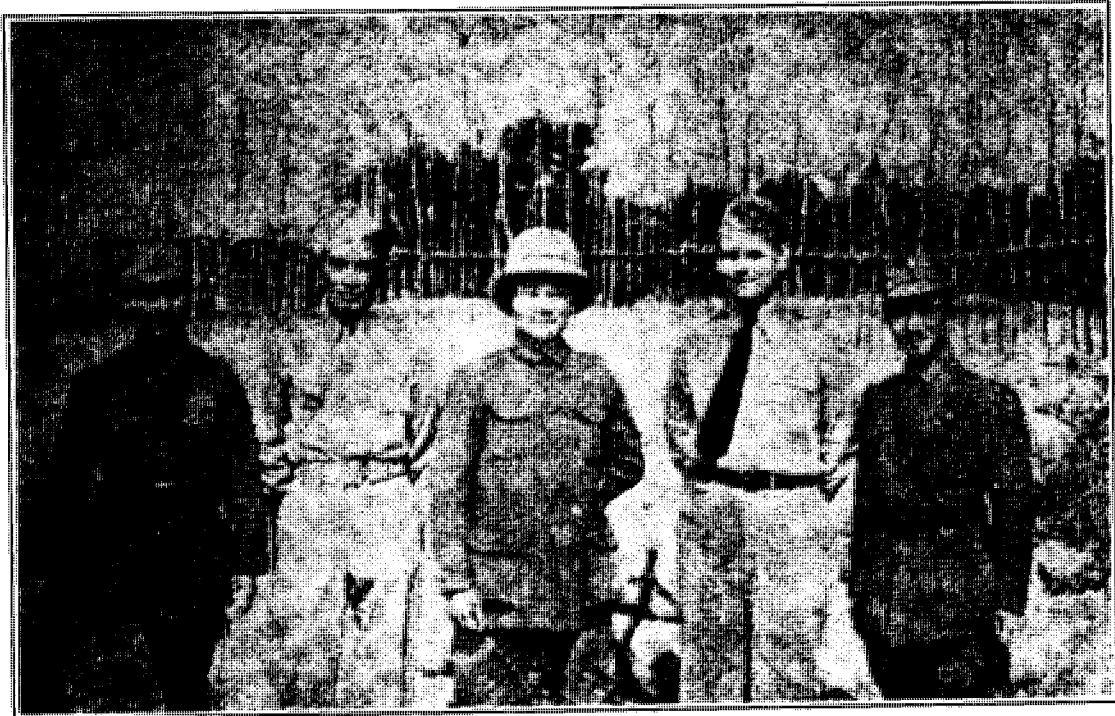
อัครราชทูตไทย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ในฐานะผู้อาวุโส ได้รับหน้าที่เป็นผู้ติดต่อกระทรวงต่างประเทศอเมริกัน โดยแจ้งให้ทราบว่... “สถานทูตไทยประจำอเมริกา จะขอพึ่งเสียงรัฐบาลที่เป็นเสียงของประชาชนเท่านั้น”

“นายฉันทนา” ได้บันทึกว่า...

“เมื่อมีข่าวเป็นที่แน่นอนออกไปว่า รัฐบาลไทยได้ประกาศทำสัญญาร่วมรุกร่วมรบกับญี่ปุ่น เป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกาตกลงใจรับรองฐานะของสถานทูตไทย ว่าเป็นผู้แทนของประชาชนคนไทยทั่วไป ไม่ใช่ผู้แทนของรัฐบาล ซึ่งอาจจะเปลี่ยนที่แปลกแต่ก็จำเป็น จนกว่าจะได้มีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวของไทยขึ้นใหม่”

ในที่สุด ม.ร.ว. เสนีย์ก็ได้ลงมือดำเนินการก่อตั้งขบวนการ “เสรีไทย” ในอเมริกา โดยได้แจ้งไปยังบรรดานักเรียนไทยที่อยู่ในอเมริกา ให้ร่วมมืออย่างจริงจัง โดยใช้สถานีวิทย์ O.W.I. ปราครัยเป็นครั้งแรกในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๔

อีก ๓ สัปดาห์ต่อมา คณะ “เสรีไทย” ในอเมริกา ก็ได้รับความร่วมมือจากสถานีวิทย์ เค.จี.อี.ไอ. แห่งซานฟรานซิสโก กระจาย

(จากซ้าย) นายพลลิว, ม.ล. ชาบ กุญชร, นายพลลิวีเอ็ง ผบ.พล. ๙๓ (จีน),
พล.ร.จ. มิลตัน ไมลส์, นายพลโจ

เสียงปลุกใจคนไทยให้ชาวโลกรับทราบเป็นครั้งแรก และได้รับความร่วมมือสมัครใจเข้าร่วมขบวนการ “ไต้ดิน” อย่างจริงจัง ด้วยความร่วมมือจากฝ่ายสหรัฐฯ อย่างเต็มที่

นักเรียนและคนไทยที่อยู่ในรัฐต่าง ๆ ก็เดินทางเข้ามายังกรุงวอชิงตัน และแล้ว...

“...ภายในเวลา ๔ เดือนเท่านั้น การอบรมก็สำเร็จหลักสูตรวิชาการทหาร ซึ่งตามธรรมดาจะต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า ๒ หรือ ๓ ปี บรรดา ‘เสรีไทย’ ผู้ได้รับยศเป็นนายทหารเหล่านี้ บ้างกำลังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย บ้างกำลังทำปริญญาเกียรตินิยม และบ้างก็กำลังฝึกงานหรือเรียนเป็นการส่วนตัว ต่างชำนาญในการใช้อาวุธสมัยใหม่ทุกชนิด ชำนาญในการใช้วิทยุ วิชาแผนที่ วิชาเดินเรือ โดครัม และวิชาทุกอย่างซึ่งผู้มีหน้าที่ในการจารกรรมจำเป็นจะต้องเรียนรู้ นับแต่พยายามเป็นอูตินิจจนถึงมาตาหะรี...”

คณะ “เสรีไทย” ภายใต้การบังคับบัญชาของ ม.ล. ขาบ กุญชร ข้อตกลงของ พ.ท. นิคอล สมิท ก็ประสบผลดี โดยหน่วยแรกของขบวนการ “ไต้ดิน” ก็ได้เดินทางไปยังจุงกิงเพื่อปฏิบัติการในเมืองไทย ทราบต่อมาว่า พ.ท. สมิทเพิ่งกลับจากภารกิจช่วยเหลือ “ฝรั่งเศสเสรี” ในการจัดตั้งองค์การเพื่อต่อต้านเยอรมัน ประสบความสำเร็จอย่างงดงามในงานของเขาครั้งนั้น

พ.ท. สมิทเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในภูมิประเทศ และเรื่องราวของภาคตะวันออกไกล ทั้งเป็นนักผจญภัย นักประพันธ์ ไหวหารดี ข้อสำคัญมีฐานะทางการเงินและครอบครัวดีด้วย โดยไม่มีความกังวลใจและห่วงใย เขาเป็นคนที่ โอ.เอส.เอส. ต้องการอย่างยิ่ง

จดหมายฉบับแรกของ ม.ล. ขาบ ไปถึงมือ ม.ร.ว. เสนีย์

ความตอหนึ่

“เรื่งกระจายเสีง ผมจะด้จัดการทางนี้ด้ว เมื่เสร็จการดำเนิงานขันต้น และกลับมาถึงนี้แล้ว แต่ถ้ผมไม่ได้กลับ ก็ะสั่งคนข้างหลังให้เขาทำต่อไป จะด้มอบหมายการงานไว้ให้เสร็จก่อนออกเดินทางต่อไป...”

“นายฉันทนา” ด้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ ม.ล. ขาบ ไว้ย่งน่าสนใจอย่งยั้ง...

“โดโนแวนก็ด้รับคำตอบจาก ม.ล. ขาบ อย่างททารจนเป็นที่พอใจ ด้อธิบายถึงอุดมคติและอุดมการณ์ของเขา ในฐานะที่เกิด้มาเป็นคนไทย ศรัทธาของเขาที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยและหน้าที่ของททาร ผู้จะด้รับใช้ชาติบ้านเมืองในยามคับขัน เขามีด้มีความหวังในลาภสการ ยศศักดิ์ หรือมีความมกใหญ่ใ้สูงในตำแหน่งแห่งที่อันใด ในการนำชีวิตออกมาเสีงอันตรายร่วมกับ ‘เสรีไทย’ เล็ก ๆ กลุ่มนั้น คำตอบอันชัดเจนของ ม.ล. ขาบ กิริยาวาจาซึ่งเปิดเผยตามแบบททารผู้ผ่านชีวิตมามากของเขา ความหนักแน่นของหลักฐานและเหตุผลที่เขาได้ให้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งกระทำกันต่อหน้ามิลตัน ไมลส์ และหัวหน้าใหญ่แห่งกองสอดแนมจีนครั้งนั้น นำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างนายททารทั้งสอง...”

ม.ล. ขาบด้ดำเนิงาน “ใต้ดิน” อย่างรอบคอบและรัดกุมที่สุด...

“ในตอนเช้าของวันอังคารที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗ โอกาสที่ทุกคนคอยอยู่ก็มาถึง ขาบพร้อมด้วนักเรียนไทย ๕ คนต่างปลอมตัวเป็นพ่อค้าจีน จึงด้ออกเดินทางตามมัคคุเทศก์ไปยังเมืองเจหลี่

“อีก ๖ วันต่อมา นิคอล สมิทพร้อมด้วยคนอื่นๆ ก็ติดตามไปสมทบกัน ณ เมืองนี้ และด้วยความช่วยเหลือของนายพลโซ ซึ่งได้รับคำสั่งจากนายพลได้ลี้ภัยตัวล่วงหน้าอยู่ก่อนแล้ว การส่ง ‘เสรีไทย’ ชุดแรกเข้ามาสู่ดินแดนไทยก็ได้เริ่มขึ้น”

“วีรบุรุษ” จำกัด พลาญกูร

บันทึกที่น่าสนใจควรแก่การจดจำรำลึก ซึ่ง “นายฉันทนา” ได้เปิดเผยไว้ในหน้า ๒๑๘ หลากหลายสาระ

“๑๒ ตุลาคม โอ.เอส.เอส. เขียวหลวงดิษฐการฯ ไปพบ และแจ้งว่าจำกัดตายเสียแล้ว เขาให้ดูโทรเลข ๒ ฉบับ ฉบับแรกลงวันที่ ๗ ตุลาคม แจ้งรายงานของสงวนและแดงว่าจำกัดได้ถึงแก่ความตาย อีกฉบับหนึ่งลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม รายงานมาว่า ได้จัดการเผาศพจำกัดเสร็จเรียบร้อยไปแล้ว ไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงด่วนเผาศพกันดังนี้ คนอายุต่ำกว่า ๔๐ ปีอย่างจำกัด ไม่ค่อยมีใครเป็นโรคเนื้อร้ายในลำไส้ ข้อสงสัยต่าง ๆ มีในบันทึกที่นำไปชี้แจงต่อ โอ.เอส.เอส. ขอให้หลวงดิษฐการฯ นัดพบ โอ.เอส.เอส. ทันทิ เย็นวันนั้นข้าพเจ้ากับหลวงดิษฐการฯ ไปที่กระทรวงต่างประเทศ เพื่อแจ้งข่าวขอให้มีการสอบ เจ้าหน้าที่บอกว่าพอทราบว่าจำกัดตาย ก็สอบถามไปทางสถานทูตในประเทศจีนทันที”

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช หัวหน้า “เสรีไทย” สายอเมริกา ได้รำลึกถึงจำกัดในสมุดประจำวันของท่าน ที่มีคุณค่าต่องาน “ใต้ดิน” เป็นการยกย่อง “กรรมดี” สูงส่งต่อครอบครัว “พลาญกูร”

“ร่างหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา ยิ่งคิดก็ยิ่งน่าสงสารและนับถือจำกัด คนดีที่สุดคนหนึ่งของเมืองไทย จำกัดตายคราวนี้

ไม่ได้ตายเปล่าให้โลกลืมอย่างคนทั้งหลาย จำกัดอาจจะเป็นคนหัวดี
และบ้าบิ่น แต่ตลอดชีวิตเขาเป็นคนติดตามแสงความจริง เพราะ
เหตุนี้จึงถูกรังแกมาแล้วแม้แต่ในชีวิตอันสั้น และที่ตายก็อาจจะตาย
เพราะพูดจริงทำจริงนั่นเอง ‘วีรบุรุษจำกัด’ ...วิญญานของท่านจะ
อยู่ที่ไหนก็ตาม ขอจงเป็นสุขเถิด”

และแล้ว ท่านเสนีย์ได้บรรยายความในใจที่มีต่อพระเอกจำกัด
“วีรบุรุษ” คนหนึ่งแห่ง “เสรีไทย” สุดที่รักของครูจลนบขลีย์ พลาญกูร
“เราทั้งหลายที่ยังมีชีวิตอยู่เบื้องหลัง จะรับช่วงดำเนินงานของ
ท่านต่อไปจนสำเร็จ งานที่ท่านอุทิศชีวิตให้แล้ว งานอันมีเกียรติยิ่ง
ที่จะกอบกู้เอกราชของไทย จำกัดได้จากพวกเราไปแล้ว แต่เขาไม่ได้
ตายเปล่า ได้ระบายความทุกข์และความลำบากต่าง ๆ ที่เขาได้ฟันฝ่า
มาแล้ว ทั้งไว้ในรายงานให้โลกเห็น จนเป็นประโยชน์อย่างสำคัญแก่
งานกู้ชาติของเรา”

ท่านเสนีย์...เน้นอนาคต “ฝันที่เป็นจริง”

ม.ร.ว. เสนีย์ให้ปรัชญาแห่งชีวิตที่มีต่อจำกัด ๔-๕ ประโยคที่
น่าคิดมาก

“เขาเป็นคนแรกในพวกเราที่ถึงแล้วซึ่งความไม่ตาย เพราะผู้ที่ตาย
เพื่อชาตินั้น ย่อมมีชีวิตอยู่ในความทรงจำและความมกตัญญูของชาติ”

ท่านเสนีย์ได้เขียนถึงการดำเนินชีวิตของครอบครัว และอนาคต
ที่เปรียบเสมือน “ฝันที่เป็นจริง” แท้จริงเป็นประการใด เชิญท่านพบกับ
ความทรงจำของท่าน

“การตายอย่างน่าอนาถของจำกัด ทำให้ข้าพเจ้าต้องพิจารณา

ตัวเอง ถามตัวเองว่าที่มานั่งหลังขดหลังแข็งอยู่ทุกวันนี้ เพื่อประโยชน์อะไร อยากได้อะไรกับเขาหรือ ก็เปล่าทั้งสิ้น อย่างมากที่ปรารถนาก็คือ การดำเนินชีวิตโดยสงบภายในครอบครัวเท่านั้นก็พอ การที่มาทำงานเกี่ยวข้องกับเอกราชของชาติเช่นนี้ บางคนอยากคิดเป็นนายกรัฐมนตรี สมัยก่อนใครกู้บ้านกู้เมืองได้ ก็ตั้งตัวเป็นเจ้าของบ้านกินเมืองกันไป”

ยิ่งกว่านั้น หัวหน้า “ใต้ดิน” สายอเมริกาได้คำนึงถึงตัวท่านเองถึงคำว่า “นายกรัฐมนตรี” เปรียบเสมือน “ฝันที่เป็นจริง” กระนั้นหรือ? ท่านเน้นอีกครั้งหนึ่ง...

“ข้าพเจ้าถามตัวเองว่า จะเรียกค่าตอบแทนอย่างเขาเหล่านี้หรือ ขอตอบด้วยความจริงใจต่อวิญญาณของจำกัดผู้ล่วงลับไปแล้ว...ไม่ต้องการเลย เพราะจำกัดตาย ข้าพเจ้าจึงเห็นแล้วว่า ยังมีเกียรติสูงสุดอันพึงใฝ่สูงกว่าเกียรติของการเป็น...นายกรัฐมนตรี...”

ท่านเสนีย์ ปราโมช บุคคลสำคัญยิ่งคนหนึ่งของขบวนการ “เสรีไทย” ผู้ที่ทำให้ประวัติศาสตร์ชาติไทยเปลี่ยนโฉมหน้า ที่คนรุ่นหลังจะต้องจดจำรำลึกชั่วนานาน...

๔. “ลูกไทย” โดดร่ม เกரியงไกร

จากบันทึกของ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ นายทหารคนสำคัญได้เล่าไว้
อย่างน่าสนใจ โดยทรงให้คำแนะนำแก่ลูกไทย “เสรีไทย” ตอนหนึ่ง
แห่งกระแสดความควรคำนึง...

“...ข้าพเจ้าได้เคยแนะนำเขา (เจ้าหน้าที่ทหารอังกฤษในอินเดีย)
ว่าควรส่งคณะนายป่วยมากระโดดร่มลงที่หัวหิน เพราะที่นั่นพวก
ของหลวงประดิษฐฯ อาจจะช่วยเหลือได้ แต่ในครั้งกระนั้น เนื่อง
ด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาขัดกับโชคชะตาของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าไม่
สามารถจะมาอยู่ที่อินเดียคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวก เพราะ
ข้าพเจ้ามีมลทินในการที่ถูกหาว่า จะมาจัดตั้งสมบูรณาญาสิทธิราชย์
ขึ้นในเมืองไทย จึงไม่สามารถจะแนะนำเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่อินเดีย
ได้อันใด เจ้าหน้าที่ที่อินเดียยึดหลักเดิมที่ข้าพเจ้าได้เสนอไว้ว่า เรา
ควรจะได้เริ่มดำเนินการจากเขาใหญ่ในเขตอุทัย-ชัยนาท และหา
ได้พิจารณาข้อความที่ข้าพเจ้าได้เสนอไว้ไม่ บุคคลตั้งที่นายทหาร
นักเรียนไทยเป็นอยู่นั้น ย่อมไม่สามารถจะทำตนให้เป็นคนสิ้นสงสัย
ได้ในเขตอื่น ๆ นอกจากหัวหิน

“เพราะฉะนั้น ถ้าจะต้องการกระโดดร่มลงโดยไม่มีผู้มาจัดการ
รับรองแล้ว คณะของเราจะต้องไปลงที่หัวหิน จึงจะมีความปลอดภัย

ได้...”

“นายฉันทนา” ได้บรรยายถึงเหตุการณ์เสมือน “ทุตอากาศ” ที่ได้เดินทางโดยเครื่องบินของอังกฤษ นำ “ลูกไทย” จำนวน ๓ คน โดดร่มอย่างกล้าหาญชาญชัยที่สุด

“จากอินเดีย เครื่องบินของอังกฤษลำหนึ่งได้นำป่วย ประทาน และสำราญ พร้อมด้วยเครื่องรับส่งวิทยุและสรรพสัมภาระประจำตัว มาถึงชัยนาทในราวตี ๑ ของคืนเดือนหงาย ครั้นแล้วก็ปล่อยชายทั้ง ๓ ลงไปที่เหนือบริเวณทุ่งแห่งหนึ่งติดกับชายป่าใหญ่ ตามความเข้าใจของนักบินผู้ขับและ ‘เสรีไทย’ ผู้โดด ก็คิดว่าท้องที่นั้นเป็นเขาปลาร้า ซึ่งห่างไกลจากย่านชุมชนมชน แต่แล้วก็ปรากฏว่าตำบลที่ตนโดดลงมาคือวังน้ำขาว พลาดจากที่หมายออกไปไม่ต่ำกว่า ๒๕ กิโลเมตร”

เหตุการณ์ครั้งกระนั้น จอมพล ป. ได้เสริมสร้าง “วัฒนธรรม” เพื่อให้คนไทยตาม “ท่านผู้นำ” ซึ่ง “นายฉันทนา” ได้บันทึกไว้ให้เห็นเรื่องราวในอดีตระหว่างสงครามใหญ่...

“อีก ๓ วันต่อมา คณะกรรมการอำเภอพร้อมด้วยชาวบ้าน ก็ล้อมจับป่วยและเครื่องวิทยุไว้ได้ ในขณะที่เพื่อน ๒ คนหนีรอดพ้นมือไปชั่วคราว เพียงแต่จะเข้ามาถูกจับในจังหวัดภายหลัง เมื่อเกิดอยากกินก๋วยเตี๋ยว และแวะเข้าไปในตลาดโดยไม่มีหมวกสวมตามวัฒนธรรมของท่านจอมพล ป.”

การจับกุมอาจารย์ป่วยเป็นเรื่องใหญ่ ได้บันทึกไว้ใน “ทหารชั่วคราว” ของท่าน

พ.ต. ป๋วย “เข้ม” อึ้งภากรณ์
เสรีไทยจากอังกฤษผู้โดดรมเกรียงไกร

อริบตีตาดุ-หลวงอดุลเดชจรัส
(บัตร์ ฟังพระคุณ)

บทบาทของหลวงอดุลเดชจรัส

ครั้งกระนั้น หลวงอดุลเดชจรัสเป็นบุคคลที่น่าเกรงขาม บางคนเรียกท่านว่า “นายพลตาด” ในฐานะอธิบดีกรมตำรวจ...

“โดยตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบของท่าน ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. รัฐมนตรีและอธิบดีตาด หลวงอดุลเดชจรัส อาจจะมีประวัติและบุคลิกภาพอันเป็นที่ลึกลับ และหวาดกลัวแก่คนไทยทั่วไป แต่ในฐานะที่เป็นสมาชิกและหัวหน้าที่ ๒ ของขบวนการ ‘เสรีไทย’ ครั้งหนึ่ง เมื่อท่านได้ยอมมอบตัวและงานให้อยู่ในองค์การของนายปรีดี พนมยงค์แล้ว ท่านก็มอบให้ทั้งกายและใจ อยู่ในระเบียบวินัย และการบังคับบัญชาโดยสิ้นเชิงอย่างทหาร...และผู้รักชาติที่ดี”

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ “นายฉันทนา” ได้ให้ความเห็นว่า “สันติบาลย่อมเป็นสันติบาล และองค์การใต้ดินก็ย่อมจะเป็นองค์การใต้ดิน”

เหตุการณ์ครั้งกระนั้น ด้วยความร่วมมือมือของทุกฝ่าย ทำให้อาจารย์ป่วย อังภาภรณ์ผู้เคยเป็นครูมาก่อนกับคณะ จึงได้พบกับท่านปรีดี พนมยงค์ ประสบความสำเร็จ จากรายงานของอาจารย์ป่วยบอกให้เราเห็นว่า การโคตร่มลงที่ชัชวาท นอกจากความประสงค์ที่จะเปิดการติดต่อระหว่างองค์การ “ใต้ดิน” ภายใน กับกองบัญชาการสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรที่อินเดีย “นายฉันทนา” ได้เปิดเผยว่า

“เขายังเป็นผู้ถือหนังสือสำคัญของลอร์ดหลุยส์ เมาร์ทแบดเด็น ผู้บัญชาการสูงสุด มาถึงท่านปรีดีอีกด้วย ใจความสำคัญของหนังสือ นั้นแจ้งว่า ได้มีการตกลงใจของรัฐบาลอังกฤษในการที่จะรับรององค์การใต้ดินของนายปรีดี รับรองเอกราชและอธิปไตยของไทย และจะปล่อยทุนสำรองที่กักไว้ เพื่อใช้ดำเนินการต่อต้านตามคำขอรับรองของ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ แต่หนังสือสำคัญฉบับนั้น ถูกหลวงอดุลฯ ยึดไว้

พร้อมด้วยเครื่องรับส่งวิทยุ”

การรับส่งวิทยุสื่อสาร ซึ่งอาจารย์ป่วยและคณะได้ดำเนินการที่บ้านนายวิจิตร ลุฬิตานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นครั้งแรก การสื่อสารระหว่างสถานีวิทยุใต้ดินของกองบัญชาการ “เสรีไทย” ในพระนคร ซึ่งต่อมาได้ตั้งขึ้นในพระที่นั่งอุดรกับกองบัญชาการ Force 136 ที่กัลกัตตาก็ตีประสบความสำเร็จ

ปฏิบัติการสำคัญที่หัวหิน

กันยายนเป็นเดือนที่มีชีวิตชีวาสำหรับขบวนการ “เสรีไทย” ในปี ๒๔๘๗ การปฏิบัติงานสำคัญได้เกิดขึ้นเสมือนกับ “มาตามนัด” ปราบกฏว่า “เสรีไทย” สายอังกฤษและสายอเมริกาต่างได้เดินทางโดยทางฟ้าและทางดินเข้ามาสู่แผ่นดินไทย ในจำนวน ๙ คนที่ ม.ล. ขาบกฤษรฯ และนิคอล สมิต ส่งเข้ามาจากเมืองจีน เคราะห์ร้าย ๒ คน ถูกยิงตาย อีก ๗ คนรอดชีวิตเข้ามาได้แต่ก็ยุ่งยากพอสมควร

ใครเป็นใครในขบวนการ “ใต้ดิน” กลยุทธ์ที่เสี่ยงอันตรายมาก

“ในการส่งเสรีไทยสายอเมริการุ่นแรกเข้ามาครั้งนั้น แบ่งกันออกเป็น ๒ ชุด คือ ๑. ในความรับผิดชอบของ ม.ล. ขาบ ๕ คน และ ๒. ในความรับผิดชอบของนิคอล สมิต ๔ คน สำหรับสายของขาบมี ๑. การะเวก ศรีวิจารณ์ ๒. สมพงษ์ ศัลยพงษ์ ๓. เอียน ขำภานนท์ ๔. การุณ เก่งระดมยิง และ ๕. โผน อินทรทัต ขาบส่งการะเวกและสมพงษ์ พร้อมด้วยบุญช่วยซึ่งเป็นคนของนายเขียวของเขียนสินบุญเรือง และคนนำทาง!

และแล้วชุดที่ ๒ สายอเมริกาก็ได้เข้ามาปฏิบัติการอีก ๔ คน

“เหตุการณ์ทำนองเดียวกันนี้เกิดแก่ชุดที่ ๒ ซึ่งนิคอล สมิทส่งตามไล่หลังติด ๆ กันมาอีก ๔ คน มี ๑. เป้า ขำอุไร ๒. บุญเย็น ศศิรัตน์ ๓. พิสุทธิ สุทัศน์ ๔. สวัสดิ์ เขียวสกุล”

ในขณะเดียวกัน “ใต้ดิน” สายอังกฤษก็ไม่ได้มีน้อยกว่าสายอเมริกา “นายฉันทนา” ได้เจาะลึกถึงงานสำคัญที่หัวหิน “หาดสวรรค์” ของเมืองไทยในครั้งอดีตกาล...เกรียงไกรเยี่ยงเดียวกัน

“โชคดีกว่าเสรีไทยสายอเมริกา ได้แก่การเข้ามาของเสรีไทยสายอังกฤษ ๒ คน ซึ่งไปโดดรัมลงที่หัวหินหลังเขาต่าง ห่างจากค่ายสารวัตรทหารญี่ปุ่นไม่กี่สิบล้าน เมื่อคืนวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๗ อันเป็นคืนที่สถานีหนองปลาตุกถูกทิ้งระเบิดอย่างหนัก เป็นการพรากเจตนาอันแท้จริงข้างต้น ประเสริฐ ปทุมมานนท์และกฤษณ์ ไชยยานนท์ คือพลร่มคู่นั้น”

ผู้เขียนได้วิจัยไว้ว่า เป็นการ “ทิ้งคน” และ “ทิ้งของ” ครั้งแรกในประเทศไทย ที่ฝ่ายสัมพันธมิตรประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย เนื่องจากการติดต่อประสานงานระหว่างกองทหารอังกฤษที่อินเดีย และหัวหน้า “เสรีไทย” ภายในประเทศ โดยใช้รหัสลับผ่านหลวงอรรถกิติกำจรไปยังกรุงลอนดอน และต่อมาโดยทางวิทยุสนามของอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ ระหว่างกรุงเทพฯ กับกัลกัตตาโดยตรง

“ลับสุดยอด” หัวใจขบวนการ “ใต้ดิน”

เมื่อขบวนการ “ใต้ดิน” สายอเมริกาและสายอังกฤษ ได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทย แผนงานต่าง ๆ ก็ได้เริ่มขึ้นอย่างฉับพลันและ “ลับสุดยอด” ด้วยความร่วมมือร่วมใจของทุก ๆ คน ทุก ๆ ฝ่าย อย่างได้

นายเตียง "พลูโต" ศิริจันทร์ (นั่งขวา) กับนายทหารอังกฤษ
ที่มาร่วมงาน "ใต้ดิน" ในจังหวัดสกลนคร

ผลดี ผู้บันทึกได้ให้ความเห็นที่มีคุณค่าต่อคนรุ่นหลัง...

“ในประวัติศาสตร์แห่งการกู้ชาติและจารกรรม ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีครั้งใดเลย ที่วินัยและความทันสมัยของกลไกในการรักษาความลับสำหรับการติดต่อและบริหารแผนการ จะเป็นไปด้วยความมิดชิดเป็นที่ไว้วางใจได้อย่างกรณีของขบวนการ ‘เสรีไทย’ ทางฝ่ายสหประชาชาติ และฝ่ายเราเอง สำนึกกันดีว่าความลับมิใช่แต่จะเป็นความสำคัญเบื้องต้นของการดำเนินงานเท่านั้น หากเป็น ‘หัวใจ’ ของแผนการโดยสิ้นเชิง”

เมื่อ “เสรีไทย” จากภายนอกประเทศและนายทหารของสัมพันธมิตร ได้เข้ามาดำเนินการต่อต้านญี่ปุ่นในบ้านเมืองไทย หัวหน้าใหญ่และหัวหน้ารอง ๆ ลงมา ก็ได้กำหนดการตั้ง “ฉายา” หรือรหัสลับดังที่ทราบกันอยู่แล้ว จากเลขประจำตัวของแต่ละคนได้เปลี่ยนมาเป็นฉายา เช่น “รัฐ” สำหรับท่านปรีดี และ “เบ็ดเตี๊” สำหรับหลวงอดุลยา เป็นฉายาที่ฝ่ายอเมริกันเรียก และ “พูเลา” สำหรับติดต่อกับฝ่ายอังกฤษ

นอกจากนี้ หัวหน้าระดับรอง ๆ ลงมาเช่น ชาญ บุนนาค ใช้ C. One เตียง ศิริขันธ์ ใช้ Pluto และ หลวงสินาคฯ ใช้ Champa เป็นการใช้สื่อสารทางวิทยุ

การเข้ามาทำงานใหญ่ของกฤษณ์ โทษยานนท์ และประเสริฐ ปทุมานนท์ ได้เพิ่มภาระในความรับผิดชอบของชาญ บุนนาค อีกหลายประการ ในฐานะที่เป็นผู้ทำงานภาคหัวหน้ามาตั้งแต่ต้น การติดต่อประสานงานระหว่างหัวหน้าใหญ่ กับกองบัญชาการสัมพันธมิตรฝ่ายอังกฤษซึ่งประจำอยู่ที่กัลกัตตา และฝ่ายอเมริกันที่แคนดี ชาญ บุนนาคยังได้รับคำขอร้องจากผู้บัญชาการ Force 136 ซึ่งมีหน้าที่สืบราชการลับสำหรับภาคอินโดจีน ไทย และมลายูโดยเฉพาะ

ด้วย ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือของ พ.ท. สำเร็จ เนตรายน ญาติสนิท
ของเขา ซึ่งเข้ามาร่วมงาน “เสรีไทย” เป็นนายทหารประจำกองเสนา-
ธิการผสม ประสบผลดีมาก

ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ทรงให้อังกฤษ รับรอง “เอกราชชาติไทย”

ก่อนหน้า “เสรีไทย” ๒ นาย คือคุณภุชงค์และคุณประเสริฐ ได้
เข้ามาปฏิบัติการสำคัญที่หัวหิน โดยการโคตรมตรงเป้าหมายพร้อม
ด้วยอาวุธและวิทยุ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ได้เสด็จมาปฏิบัติการที่อินเดีย
อีกครั้งหนึ่งต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๘

ท่านชายของคณีนี้อาจได้พยายามขอร้องให้กระทรวงต่างประเทศ
อังกฤษ เร่งดำเนินการเรื่องประกาศรับรอง “เอกราชชาติไทย” ออก
มาเป็นทางการ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้บัญชาการกองทหาร ๑๓๖ ก็ได้ขอ
ให้พลเรือเอก ลอร์ดทลยศ้า เสนอความคิดเห็นส่วนตัวไปยังกระ-
ทรวงการต่างประเทศด้วยว่า เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง อังกฤษควร
จะปฏิบัติเช่นนั้น มิฉะนั้นนายทหารไทยที่ประจำอยู่ในกองทัพของ
ท่าน ก็อาจจะไม่มีกำลังใจในการทำงานต่อต้านข้าศึกภายในประเทศ
ไทย

แต่เหตุขัดข้องบางประการ โอกาสที่จะให้อังกฤษประกาศรับรอง
“เอกราชชาติไทย” ในขณะนั้น ต้องสะดุดหยุดลงอย่างน่าเสียดายที่สุด

กระนั้นก็ดี ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ทรงได้ปฏิบัติการร่วมกับนายทหาร
ฝรั่งอังกฤษอย่างใกล้ชิด โดยจัดส่งอาวุธและยุทธภัณฑ์เข้ามายังแผ่นดิน
ของเราทางอากาศ ในราตรีที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๘ อย่างขนาน
ใหญ่เป็นครั้งแรก

บรรดาอาวุธยุทธภัณฑ์เหล่านี้ ได้ลำเลียงโดยเรือสุลกากร ๑๗
เข้ามาในพระนคร และได้แจกจ่ายไปยังหน่วยต่าง ๆ ขององค์การ
“ใต้ดิน” ซึ่งอยู่ในการพิทักษ์รักษาของกรมสารวัตรทหาร ในความ
อำนวยการของหลวงสังวรยุทธกิจ อีกส่วนหนึ่งได้จัดแบ่งให้คุณ
เตียงนำส่งไปยังสกลนคร เพื่อจัดตั้งหน่วยต่อต้านในภาคอีสานต่อไป
หลวงสังวรยุทธกิจ ได้ชื่อว่าเป็น “ป้าส.ท.” ลูกน้องเคาระพริกมาก
และแล้วขบวนการ “ใต้ดิน” ก็ได้ขยายวงกว้างออกไป “นาย
จันทนา” ได้บันทึกไว้อย่างน่าสนใจ ควรที่ลูกหลานจะต้องจดจำรำลึก
“ด้วยเหตุนี้เอง ในต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เราก็ได้เห็นขบวน ‘เสรี
ไทย’ ขยายงานต่อต้านจากพระนครซึ่งเป็นแหล่งกลาง ออกไปเป็น
สายสำคัญ ๆ หลายสาย อาทิ หน่วยหัวหินของชาญ บุณนาค ซึ่งเป็น
แห่งแรก หน่วยสารวัตรทหารและนักเรียนสารวัตรทหารของหลวง
สังวรยุทธกิจ ในพระนคร เป็นหน่วยที่สอง หน่วยสกลนคร—มหา
สารคาม—อุบลของเตียง ศิริขันธ์, จำลอง ดาวเรือง และทองอินทร์ ภู
ริพัฒน์ ตามลำดับกัน เป็นหน่วยที่สาม และหน่วยขอนแก่น—เลย
ของนายอุดม บุญยประกอบ ข้าหลวงซึ่งถูกย้ายมาจากฉะเชิงเทรา
เพื่อการนี้ พร้อมด้วยความช่วยเหลือของนายเสนาะ นิลกำแหง กับ
คณะ ‘เสรีไทย’ สายอังกฤษผู้มาโคตรล่มเมื่อปลายปี ๒๔๘๗”

“เซอร์ซิลส์” โกรธที่ไทยประกาศสงคราม

คณะผู้แทนไทย นายดิเรก ชัยนาม, หลวงชาตินักรบ และ
นายถนัดกิจ คอมันตร์ ซึ่งนายดิเรก ชัยนาม หัวหน้าคณะได้เดินทาง
ไปยังเมืองแคนดี เกาะลังกา เพื่อเจรจาปัญหาสันติภาพกับผู้แทนฝ่าย
อังกฤษ แต่ทางฝ่ายอังกฤษไม่สามารถจะให้ความหวังอะไรมากนัก

แต่ได้เห็นนอกเห็นใจในขบวนการ “เสรีไทย” ซึ่งได้ปฏิบัติงานด้วยการเสี่ยงภัยในอันตรายรอบด้าน ทุกคนได้เสียสละความสุขเพื่อกอบกู้เอกราชชาติไทย

นายถนัดกิจ คอมันตร์ ปัจจุบัน “ดร. ถนัด คอมันตร์” อดีต รัฐมนตรี

“นายฉันทนา” ได้บันทึกไว้ในหน้า ๒๔๖ ควรที่จะเปิดผนึกความจริงให้ผู้อ่านได้ทราบไว้อีกตอนหนึ่ง ซึ่งเราทราบแล้วว่า “เซอร์-ซิลล์” เป็นนายกรัฐมนตรีอังกฤษครั้งกระนั้น...

“เซอร์ซิลล์โกรธมากทีเดียวที่ประเทศไทยเล็ก ๆ เท่านั้นไปประกาศสงครามกับเขาเข้าได้”

นายเดินนิงกล่าวหลายประโยคสุดท้าย...ฝากให้ลูกหลานทราบไว้แต่อย่าลืมนะ จอมพล ป. ได้พยายามทำดีที่สุดแล้ว...

“ข้าพเจ้าเชื่อว่า คนไทยส่วนมากไม่เห็นชอบกับการกระทำของหลวงพิบูลฯ ครั้งนี้ ข้าพเจ้ามีความเห็นใจในผลของสงครามที่ต้องกระเทือนถึงราษฎรทั่วไป แต่อย่าลืมนะ เมื่อประชาชนคนไทยปล่อยให้หลวงพิบูลฯ นำประเทศเข้าสู่สงครามง่าย ๆ คนไทยก็จะต้องรับผิดชอบด้วย!”

อีกประมาณ ๑๐ วัน คณะผู้แทนไทยก็ได้เดินทางกลับพระนครด้วยความผิดหวัง แต่ก็ยังหวังตั้งใจที่จะต้องเจรจากับฝ่ายอังกฤษในโอกาสต่อไป

๕. ดร. ปรีดี ห้วนน้ำใหญ่ตัดสินใจ

ความคลี่คลายขยายตัวของขบวนการ “ไต้ดิน” ได้แผ่กว้างออกไป และมีความโปร่งใสยิ่งขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทั้งสายอเมริกาและสายอังกฤษก็ดำเนินไปด้วยดี แม้จะมีข้อขัดข้องบางประการก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ทั้งนี้ทั้งนั้น ขบวนการภายในประเทศได้รับความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากกระทรวงการต่างประเทศอเมริกา

การก่อตั้งขบวนการ “เสรีไทย” ในประเทศได้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนเป็นอย่างดี กองบัญชาการตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ม.ธ.ก.) โดยมีท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นประมุข ได้แบ่งหน้าที่การทำงานอย่างรัดกุม โดยมีบุคคลสำคัญระดับหัวหน้ากำกับดูแล ดังต่อไปนี้ (ปรากฏในหน้า ๓๐๙)...

๑. หลวงอดุลเดชจรัส	รองประมุขและหัวหน้าตำรวจ
๒. นายดิเรก ชัยนาม	หัวหน้ากองกลาง
๓. นายวิจิตร ลุลิตานนท์	ผู้ช่วยหัวหน้ากองกลาง หัวหน้าการเงินและพลาธิการ
๔. นายทวี บุณยเกตุ	หัวหน้าพลพรรคและผู้ติดต่อกับรัฐบาล

หลวงสินัดโยธารักษ์
หัวหน้าฝ่ายทหารบก

อดีต รมต. ดิเรก ชัยนาม
หัวหน้ากองกลาง

ดิเรก

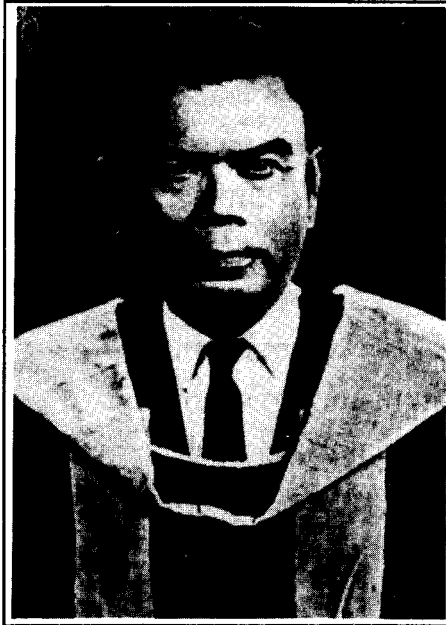
๕. นายชาญ บุนนาค	หัวหน้าสืบราชการลับ วิทยุสื่อสาร
การรับส่งคนและจ่ายอาวุธ
๖. หลวงสินาดโยธารักษ์	หัวหน้าฝ่ายทหารบก
๗. หลวงสังวรยุทธกิจ	หัวหน้าฝ่ายทหารเรือ ดูแลพวก
เฉลยและให้ความคุ้มครองทั่วไป
๘. นายทวี ตะเวทิกุล	หัวหน้าเศรษฐกิจและการคลัง
๙. หลวงบรรณกรโกวิท	หัวหน้าการรับส่งทางเรือ
๑๐. นายสะพรั่ง เทพหัสดินา	หัวหน้าการรับส่งทางบก
๑๑. หลวงศุภชลาศัย	หัวหน้าอาสาพลเรือน ฯลฯ

ขณะนั้น พลพรรคของขบวนการ “ใต้ดิน” รวมทั้งกำลังทหาร และตำรวจมืออยู่พร้อม อาวุธก็ทันสมัย “นายฉันทนา” ได้บันทึก การปฏิบัติงานของ “เสรีไทย” ควรที่จะเปิดเผยให้ทราบโดยทั่วกัน

“พลพรรค ๓ หน่วยใหญ่ คือ กรมสารวัตรทหารในความบังคับบัญชาของหลวงสังวรฯ ในกรุงเทพฯ พลพรรคหน่วยหัวหินของชาญ บุนนาค ซึ่งประเสริฐ ปทุมานนท์กำลังเร่งรัดในการฝึกหัดอบรมการใช้อาวุธอยู่ และพลพรรคหน่วยสกลนครของเตียง ศิริขันธ์ อันกำลัง อยู่ในการฝึกของกฤษณ์ โดษยานนท์”

อีกบรรยากาศหนึ่ง แม้จะเคร่งเครียดไปบ้าง แต่บุคคลสำคัญได้ เดินทางเข้ามาปฏิบัติงาน “ใต้ดิน” ควรแก่การบันทึกเพื่อเป็นจดหมายเหตุสำคัญอีกตอนหนึ่ง...

“ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ พร้อมด้วยนายพลจัตวา วิ.เอช. แจ็คส์ ผู้เคย เป็นทนายความที่มีชื่อเสียงโด่งดังคนหนึ่งในพระนครก่อนเกิดสงคราม ก็บินจากกะลั๊กกะตามาลงที่หน้าพระราชวังมฤคทายวัน ในคืนวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๘๘ แล้วโดยสารเรือเร็วซึ่งหลวงสังวรยุทธกิจและ

อาจารย์วิจิตร ลุตตานนท์
หัวหน้าการเงินและพัสดุการ

หลวงศุภชลาศัย
หัวหน้าอาสาพลเรือน

ชาญ บุณนาค จัดออกไปรับลอบเข้ามาพักอยู่ ณ บ้านตรงกันข้าม
กับท่าเทียบท่าช้าง คนละฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา”

ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ทรงวางแผน “ไต่ดิน”

โดยที่ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ทรงมีความชำนาญกิจการทหารซึ่งได้
รับการอบรมจากกองทัพอังกฤษมาก่อน เป็นผู้มิประสพการณ์กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ทางทหารทั้งวิชาการและปฏิบัติการ ได้วางแผนการทำ
งาน “ไต่ดิน” อย่างรัดกุมและรอบคอบ เพื่อให้ผลงานเป็นไปตรงเป่า
หมายให้มากที่สุด ท่านปรีดีฯ ได้รับแผนการจากท่านด้วยดี และ
ยอมรับว่าเจ้านายพระองค์นี้ ทรงมีพระทัยกอบกู้ชาติเพื่อเอกราชโดย
แท้จริง แม้จะต้องเสี่ยงอันตราย

ในที่สุด เพื่อไม่ให้การปฏิบัติงานจะต้องก้าวท่ายสับสนกัน เป็น
เรื่องยุ่งยากแก่การบังคับบัญชา จึงได้ตกลงแบ่งเขตตามแผนการใหม่
ดังนี้

เขตอังกฤษ มี ๑. ประจวบคีรีขันธ์ ๒. นครศรีธรรมราช ๓.
สกลนคร ๔. ตาก ๕. อุบลฯ ๖. มหาสารคาม ๗. นครราชสีมา
๘. ทนองคาย ๙. นครพนม ๑๐. เลย ๑๑. ขอนแก่น ๑๒. ชุมพร
๑๓. ระนอง ๑๔. พระนคร

เขตอเมริกัน มี ๑. เพชรบุรี ๒. ชลบุรี ๓. ฉะเชิงเทรา ๔.
ปราจีนบุรี ๕. อ่างทอง ๖. อุทัยฯ ๗. สุโขทัย ๘. แพร่ ๙. กาญจนบุรี
๑๐. อุทัยธานี ๑๑. ชัยภูมิ ๑๒. สุพรรณบุรี

ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ พร้อมด้วยคณะของท่านสายอังกฤษประกอบด้วย
ด้วย ม.จ. การวิก “รัศมี” จักรพันธ์ และอรุณ “ไก่อ้อา” สรเทศน์
ได้ออกเดินทางไปพบกับนายพิง ศรีจันทร์ ผู้แทนอุตรดิตถ์, นายใหญ่

สวิตชาติ ผู้แทนนครสวรรค์, นายฉลวย ชัยทัต และนายประสิทธิ์
กิริกะจินดา ๒ นักหนังสือพิมพ์ผู้คอยต้อนรับอยู่ที่สุโขทัย ได้ลงมือ
วางแผนการที่บ้านขุนระจันคตี่ ข้าหลวงประจำจังหวัดโดยทันที

นอกจากนี้ พลพรรค “ไต้ดิน” ยังได้รับอาวุธ และการฝึกหัด
อบรมจากทหารสหประชาชาติตามเขตต่าง ๆ ทางภาคใต้ ดังนี้

๑. กองพลพรรคที่ ๑ ตั้งอยู่ตำบลนาสาร มีเขตทำการติดต่อถึง
ฉวาง

๒. กองพลพรรคที่ ๒ มีเขตทำการระหว่างทุ่งสง, ร่อนพิบูลย์
และถ้ำเขายี่เสือ

๓. กองพลพรรคที่ ๓ มีเขตทำการตั้งแต่พัทลุงถึงห้วยยอด

๔. กองพลพรรคที่ ๔ มีเขตทำการระหว่างสงขลาและหาดใหญ่

๕. บรรดากำลังพลพรรคที่เหลือนั้นให้ไปรวมกันที่นครศรี-
ธรรมราช เพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่ชาวเมืองนั้น และพรางตา
ญี่ปุ่นว่าสถานการณ์ของเราไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง

ดร. ปรีดี หัวหน้าใหญ่ตัดสินใจ

เมื่อถึงกาลเวลาที่ ดร. ปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ “ไต้ดิน” จะ
ต้องตัดสินใจ เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์รอบด้านทั้งภายในและนอก
ประเทศ ตลอดจนเพื่อนบ้าน เช่น เขตแดนพม่าด้านแม่สอด ไม่น่าไว้
วางใจเลย

อีกทั้งทางด้านเยอรมนี ก็ทราบข่าวว่าฝ่ายแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร
จึงมีความจำเป็นจะต้องลงมือปฏิบัติการให้ “ลงตัว” โดยเร็ว เพื่อตัด
กำลังสำคัญของญี่ปุ่นซึ่งกระจายอยู่ในหลายจังหวัด ตามแผนการใหม่
ที่ได้จัดรูปแบบไว้ดังกล่าวแล้ว

ในที่สุด ท่านปรีดี “รัฐ” ได้ส่งโทรเลขไปยังกองบัญชาการ ๑๓๖ เพื่อให้ลอร์ดพลูมส์รับทราบด่วน...

“พิจารณาจากการรุกของกองทัพอังกฤษ และการข่มขู่ทหารของญี่ปุ่นไว้เบื้องหลังแม่น้ำสะโตงและมะละแหม่งแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่า กองโจรของไทยอาจจะลงมือดำเนินการปฏิบัติในเขตญี่ปุ่นได้แล้ว ฉะนั้นจึงได้สั่งนายพืง ศรีจันทร์ หัวหน้าหน่วยกองโจรสลัดไทย ได้ดำเนินการร่วมกันกับข้าหลวงและผู้แทนตากร หน่วยในเขตแม่สอด รับรองว่าเขาและเพื่อนจะระดมกำลังได้ ๕๐๐ คน เป็นกองหน้า อีก ๑,๕๐๐ คน เป็นกองหนุน ‘อรุณ’ ออกไปช่วยพืงแล้ว ได้สั่งให้สำรวจสนามบินที่แม่สอดและตากรในกรณีหากจำเป็นต้องใช้ ถ้าได้รับอาวุธสำหรับชายฉกรรจ์ ๕๐๐ คน อาจดำเนินการได้ทันที กองหน้าของเราอาจจะเลยเข้าไปรบในเขตพม่าด้วย คณะทหารอังกฤษที่ติดอยู่ในเทือกเขากระเรียว ก็อาจติดต่อกับกองโจรของเราที่แม่สอดได้ กองโจรด้านแม่สอดมีประโยชน์มากในการสกัดการถอยของญี่ปุ่น และจะเป็นประโยชน์แก่พันธมิตรมากในยามลุกฮือขึ้น หน่วยแม่สอดจะแยกเป็นอิสระว่ามาจากนอกประเทศ ชื่อ ‘หน่วยอาสาเสรีไทย’ หัวหน้าใช้นามว่านายสาส์ กะเหรียงรักษ์ (พืง ศรีจันทร์) ขอขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ SEAC ขอให้กระจายข่าวแก่หนังสือพิมพ์และเรดเดอร์ด้วย”

การเตรียมพร้อมกลยุทธ์ยิ่งใหญ่

“นายฉันทนา” ได้วิจัยและให้ข้อคิดเห็นตามสายตาของนักเขียนใหญ่ผู้มีประสบการณ์ ได้บันทึกไว้หลายประโยค...

“การตัดสินใจของหัวหน้าขบวนการเสรีไทยครั้งนั้น ในขณะที่ถือกัน

ในวงการเมืองว่าเป็นการตัดสินใจของรัฐบุรุษและนักสังเกตการณ์ ผู้พิเคราะห์เหตุการณ์ด้วยปฏิภาณและความสามารถอย่างยอดเยี่ยมขึ้นหนึ่ง ก็เป็นที่สงสัยกันในวงการทหารผู้เป็นเจ้าของตำรับยุทธศิลป์ว่า ผลสุดท้ายจะไปลงเอยในรูปใด หากลอร์ดหลุยส์ เมาท์เบ็ดเต็น แม่ทัพใหญ่มีคำสั่งมาให้ลงมือ?”

พลพรรค “ไต้ดิน” ในประเทศ ร่วมกับสายต่างประเทศ เตรียมพร้อมทุก ๆ แนวเพื่อประจันหน้ากับกำลังของฝ่ายญี่ปุ่น “บันทึกลับ” เปิดเผยออกมาอย่างระทึกใจ...

“...ตามตัวเลขที่ปรากฏในรายงาน ซึ่งนายพลจัตวา ‘เฮกเตอร์’ (วี.เอช. เจ็คส์) ผู้ลอบเข้ามาตั้งกองบัญชาการ ชั้นแรกอยู่ที่ ม.ธ.ก. และต่อมาในบริเวณค่ายเชลยที่วชิราวุธวิทยาลัย ได้ส่งไปยังกองบัญชาการ Force 136 เวลานั้น กำลังทหารหน่วยสำคัญ ๆ ของญี่ปุ่นในประเทศไทยมีอยู่เพียง ๑. หน่วยจิ ในความบังคับบัญชาของนายพลนาแกมูระ กำลัง ๔ กองพล ๒. หน่วยคัตสุ ในความบังคับบัญชาของนายพลกิมมูระ ที่จังหวัดลำปาง ๓. หน่วยฮิตาริ ในความบังคับบัญชาของนายพลซาโต ที่เขาชะโงก และ ๔. หน่วยไต้ ในความบังคับบัญชาของวาตาริ ที่กาญจนบุรี...”

บันทึกลับนี้ แสดงให้เห็นว่า “รู้เขา...รู้เรา” โดยไม่ประมาทอันตรายและเสี่ยงภัยรอบด้าน ทั้งฝ่ายทหารในเครื่องแบบและนอกเครื่องแบบ “เตรียมพร้อม” เกรียงไกรไม่เบา

อะไรจะขนาดนั้น พลพรรคและพลังสำคัญทุก ๆ ฝ่ายของขบวนการ “ไต้ดิน” ในประเทศพร้อมสรรพ ที่นับว่า “ยิ่งใหญ่” ชนิดด้วย “กลยุทธ์” ทั้งด้านทหารและพลเรือน...

อดีต รมต. ทวี บุญยกต์
หัวหน้าพลพรรค
และผู้ติดต่อกับรัฐบาล

อดีต รมต. สะพรั่ง เทพหัสดินา
หัวหน้าการรับส่งทางบก

“...ต่อกำลังเหล่านั้น เฉพาะในเขตพระนครและธนบุรี เรามี กำลังทหาร เรามีกำลังพลพรรคของหลวงศุภชลาศัย, นายทวี บุญยเกษตร, พระยาอรธการีย์นิพนธ์, หลวงนฤเบศร์มานิต และนายทองเปลว ชลภูมิ เรามีพลอาสาสมัครผสม รวมทั้งคณะจีนต่าง ๆ ซึ่งติดต่อกับรัฐบาลไทยราว ๖๐ สมาคม เป็นกำลังคนประมาณ ๑๐,๐๐๐ กำลังส่วนใหญ่ได้แก่กองพลที่ ๑ ทหารบก ในความบังคับบัญชาของ พล.ต. หลวงวิระวัฒน์โยธิน ทหารเรือและสารวัตรทหาร ในความบังคับบัญชาของ พล.ร.ต. ทองหล่อ ข้าท้าวและหลวงสังวร-ยุทธกิจ พร้อมด้วยกำลังตำรวจสันติบาลของหลวงอดุลเดชจรัส ทั้ง ตำรวจ ทหารชายฉกรรจ์เหล่านี้ มีอาวุธสมัยใหม่สำหรับต่อต้านและ ทำลาย นับแต่ปืนคาบไซน์ ปืนกลมือ ขึ้นไปจนถึงปืนทำลายรถถังแบบ เพียดและ ‘บาซูก้า’” (หน้า ๓๖๐)

“ข้อมูล” ที่ “นายฉันทนา” ได้มานั้น นับว่า “ลับสุดยอด” ที่เดียว การ “เจาะข่าว” นับว่าเก่งกาจมาก สมกับ “คนหนังสือพิมพ์” ใหญ่ ผู้มีบทบาทใกล้ชิดกับ “เสรีไทย” ในประเทศกระนั้นหรือ? “ครูของครู” ในแวดวงฐานันดรที่ ๔ และฐานะ “ผู้สื่อข่าวสงคราม”...

“...ในกรณีที่มีการลุกฮือเกิดขึ้น ฝ่ายทหารบกและกำลังรบที่อยู่ใน ความบังคับบัญชาของหลวงวิระวัฒน์โยธินผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร จะได้ทำหน้าที่รักษาและต่อติดตามแนว ตั้งแต่เขตปากคลองหลอด สะพานผ่านพิภพลีลา สะพานมฆวาท ผ่านบางซื่อจดบางกะปิ กำลัง รบเหล่านี้ พร้อมด้วยพลอาสาฝ่ายจีน ซึ่งรับหน้าที่เป็นกองจู่โจมสกัด กั้นปากทางที่ตั้งมั่นของข้าศึกทุกแห่ง จะได้ทำการรบอย่างยอมตาย กลางเมือง...”

โปรดทราบว่า หนังสือ “เอกซ์.โอ. กรุ๊ป” นั้น ไม่มี “ภาพประกอบ” เลย แม้แต่ภาพของ “ผู้เขียน” เจ้าของนาม “นายฉันทนา”

แต่กระนั้นก็ดี “ผู้รายงาน” พิจารณาเห็นว่าพลพรรค “เสรีไทย” ทุก ๆ ท่าน ได้สร้างเกียรติประวัติงดงามในสงครามใหญ่ครั้งที่ ๒ ได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้ชีวิต สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเสาะแสวงหา “ภาพ” ประกอบ “รายงาน” นี้ เพื่อ “ยกย่อง” และ “อุทิศ” แด่ท่านวีรชนไทย ทั้งที่ “เอ่ยนาม” และ “นิรนาม” ให้มากที่สุดเท่าที่จะพึงแสวงหามาได้ แม้จะต้องซื้อเพียงภาพเดียวหลายร้อยเงินก็ยินดีรูปภาพเดียว “กินความ” หลายสิบหลายร้อยด้อยค่า

ท่านผู้อ่านจะแลเห็นบางภาพไม่เคยปรากฏในที่สาธารณะมาก่อน ทั้งหายากด้วย

“ผู้รายงาน” จะต้องขอกฎ “ชื่อและสกุล” อาจจะไปบ้างจากต้นฉบับหนังสือของ “นายฉันทนา” ได้พยายาม “ตรวจสอบ” จากวรรณกรรมหลายเล่ม ทั้งนี้เพื่อให้ “ถูกต้อง” ที่สุด

และที่สำคัญซึ่งได้รายงานแล้วแต่ต้นว่า จะพยายามเขียนถึง “งานและชีวิต” สังเขปของผู้บันทึกเรื่อง “เสรีไทย” ทุกเล่มเสนอท่าน เพื่อให้ทราบภูมิหลังแต่คนรุ่นหลังตามสติปัญญา...

๖. ไทยประกาศ “สันติภาพ”

การปกครองบ้านเมืองในยามสงครามโลกไม่ใช่่ง่ายนัก มีปัญหา
มากหลากหลายดังที่ทราบกันดีแล้ว เมื่อถึงกาลเวลา จอมพล ป.
พิบูลสงคราม จำเป็นจะต้องลาออกจากหัวหน้ารัฐบาล เนื่องจาก
สภาฯ ไม่อนุมัติพระราชกำหนด ๒ ฉบับ

กรณีที่นายกรัฐมนตรีลาออกครั้งนี้ การสรรหาผู้ที่เหมาะสมยุ่ง
ยากพอสมควร

ในที่สุด ผู้เหมาะสมกว่าได้แก่ นายควง อภัยวงศ์...เมื่อวันที่ ๑
สิงหาคม ๒๔๘๓

แต่เก้าอี้ใหญ่และสำคัญยิ่งขณะนั้น ท่านไม่ได้ลาออกด้วย

เก้าอี้ “ผู้บัญชาการทหารสูงสุด” ยังคงนั่งอยู่

เมื่อได้จังหวะท่านก็ลาออกโดยดี

อย่ากระนั้นเลย เหตุการณ์สำคัญผ่านไปแล้วด้วยดี นายฯ ควง
ได้แสดงความสามารถ เรื่องที่ “คับขัน” ท่านทำให้ “ชบขัน” ได้
น่ายกย่องชมเชย

การประชุมเจรจา การตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ที่เคร่งเครียด
หลากหลาย ถ้าใช้ “อารมณ์ขัน” บรรยากาศจะผ่อนคลายและจะ
ประสบความสำเร็จด้วยดี ดังที่ปรากฏมาแล้วในเวทีโลก

ตัวอย่างเช่นการประชุมของสหประชาชาติ สมัยที่เสด็จในกรมฯ นราธิปพงศ์ประพันธ์ องค์ประธานสมัชชาใหญ่ ทรงใช้ “อารมณฺ์ขัน” ท่ามกลางเสียงปรบมือกราวใหญ่ แม้เพียงพระสรวล พระพักตร์ยิ้มแย้ม ก็เรียกเสียงหัวเราะได้เป็นพิเศษ คนที่กำลังนั่งหลับกลับตื่นเฮฮาด้วย

ความเครียด ช่องทางให้เกิดโรคได้ทุกรโรค โปรดผ่อนคลายความเคร่งเครียด ใช้ “อารมณฺ์ขัน” ธรรมชาติ เข้าใจได้ จะสุขภาพสบายใจ หรือจะนั่งสมาธิวิปัสสนาก็สุดแต่อัธยาศัย

เตรียมพร้อมและสนามบินลับ

การเตรียมพร้อมเพื่อ “ปฏิบัติการ” หรือจะใช้คำว่า “ดี.เดย์” ก็ย่อมได้ ซึ่ง “นายฉันทนา” ได้บันทึกไว้...พลพรรค “ใต้ดิน” ทั้งภาคกลางและอีสานนั้น เต็มอัตราศึกทีเดียว ทั้งฝ่ายในประเทศและสายอังกฤษ สายอเมริกา ร่วมมือร่วมใจอย่างแข็งขัน

แต่การ “ลุกฮือ” ทางหน่วยเหนือคือกอง บก. สูงสุดที่อินเดียให้ “รอก่อน” นับว่ารอบคอบและรัดกุมที่สุด เพื่อมิให้เสียเลือดเนื้อโดยไม่จำเป็น เพราะจากบรรยากาศรอบด้าน ฝ่ายญี่ปุ่นกำลังจะยอมจำนน

“สนามบินลับ” ที่ขบวนการ “เสรีไทย” สร้างขึ้นใหม่อีก ๑๔ สนาม คະเนว้ายิ่งใหญ่ และพร้อมจะโจมตีฝ่ายตรงข้ามผู้รุกรานได้จับพลันทันที แต่ “ช้าก่อน” การผ่อนคลายเรื่องการกู้เงินของญี่ปุ่น รัฐบาลได้อนุโลมตามคำแนะนำของสัมพันธมิตร

และแล้ว “รู้ธ” ฉายาของท่านปรีดี ก็ได้ส่งข่าวด่วนไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้องทันที กระแสดความว่า

พ.ต. ควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี คนที่ ๔ ผู้มี
“อารมณ์ขัน” ในที่ “คับขัน”

นายพลนากามูระ แม่ทัพจิ

“ขอให้บอกข้าหลวงขอนแก่นว่า ซาตาน (ญี่ปุ่น) จะขอตรวจสนามบินหลายแห่ง รวมทั้งที่โนนหันสนามบินลับในจังหวัดนั้น เพื่อป้องกันความสงสัย เราได้จัดกรรมการผสมไทย-ญี่ปุ่น จะได้เดินทางไปโนนหัน, ขอนแก่นและอุดร กำหนดถึงวันที่ ๒๕ เดือนนี้ จะอยู่แห่งละ ๒-๓ ชั่วโมงเท่านั้น ตกลงกันว่า จะตรวจแต่สนามบินไม่ตรวจอาคาร ฉะนั้นขอให้กำชับกัน อย่าให้เห็นอาวุธใหม่ ๆ จากคนของเรา สำหรับคณะนายทหารอังกฤษซึ่งกำลังอยู่ที่โนนหัน ขอให้ออกไปซ่อนเสียนอกสนามบิน ถ้าไม่มีกระท่อมหรือบ้านพักอาศัยก็ให้ไปใช้ป่าชั่วคราว จำนวนผู้แทนทั้งสองฝ่ายส่งไปมีข้างละ ๓ คน ฝ่ายไทยมี ส. รसानนท์ ส. เนตรายน และนาย ค. อุทยานิน เป็นพรรคพวกเราทั้งนั้น ไม่ต้องตกใจ ทุกสิ่งทุกอย่างจะเรียบร้อย—”

ชั้นเชิงนายกฯ คงเหนือกว่า

กระแสน้ำที่มีมายังเมืองไทยว่าฝ่ายญี่ปุ่นยอมจำนนนั้น ยังสับสนกันอยู่ นายกฯ คงท่านมีวิธีการพิเศษ ที่กล้าสอบถามนายพลอาทิตย์อุทัยอย่างตรงไปตรงมา แต่นายพลผู้นั้นก็ชาญฉลาดหาทางออกจนได้ เสมือนนักการทูต ใครเหนือกว่าใคร...

“โดยคำแนะนำของหัวหน้าขบวนเสรีไทย ในตอนบ่ายวันที่ ๑๑ สิงหาคม ท่านนายกรัฐมนตรีคงฯ ได้ขอให้นายพลนากามูระพร้อมด้วยคณะไปพบ และตั้งกระทู้ถามอย่างตรงไปตรงมาถึงท่าทีของทหารในบังคับบัญชาของเขา ที่มีต่อข้าวงัฐบาลญี่ปุ่นยอมจำนน นากามูระฮานายา และฮามาดาตอบว่า เมื่อเวลา ๐๔.๐๐ น. เขายังได้รับคำสั่งจากพระเจ้าจักรพรรดิ ให้สู้รบต่อไปจนกว่าจะถึงทหารคนสุดท้าย เพราะฉะนั้น ข้าวงัฐบาลญี่ปุ่นจำนนเป็นชาวเหลวไหลโคลมลอยแน่ แก่

คำตอบนั้น นายกฯ คง อภัยวงศ์จึงยื่นเข้าให้เต็มหน้าว่า เมื่อข่าวเรื่องญี่ปุ่นยอมจำนนมาจากสถานีวิทยุในโตเกียว ซึ่งเป็นของรัฐบาลญี่ปุ่นเอง จะว่าเหลวไหลได้อย่างไร? แม้ทัพจ๊กก็หาทางออกไปได้อีกว่า เจ้าหน้าที่ประกาศข่าวประจำสถานีวิทยุประกาศไปเองโดยไม่มีอำนาจที่จะทำได้เช่นนั้น

“การเจรจาครั้งนี้ยุติลง โดยนายกรัฐมนตรีถามอย่างตรงเป้าหมายอีกประโยคเดียวว่า ถ้าข่าวนั้นเป็นความจริง เขาจะยอมปฏิบัติตามรับสั่งของพระเจ้าจักรพรรดิหรือไม่? นากามูระให้คำตอบว่า ถ้าเป็นรับสั่งของพระเจ้าจักรพรรดิ เขาก็ยอมจะรับฟังและปฏิบัติตาม”

โดยบันทึกนี้ แสดงว่าชั้นเชิงการเจรจาพาทิ นายกฯ คงของไทยเหนือกว่ามาก ท่านเคยเป็นนายทหาร “พันตรี” แม้ศึ้นน้อยแต่มีประสบการณ์เรื่องเหล่านี้โขอยู่

พระสยามเทวาริราชทรงปกป้อง “ลูกไทย”

กระนั้นก็ดี การซ้อมรบและสนามบินลับ ปรากฏว่าแม่ทัพญี่ปุ่นรู้ระแคะระคายบ้างแล้ว ถึงกับพูดเป็นนัยๆ ให้เราคิดเล่น ดึกว่าอยู่เปล่าๆ นายพลนากามูระเปรยทีเล่นทีจริงแบบเลือดขามูไร...

“เรารู้ว่ามีสนามบินลับอยู่ในเมืองไทย และการซ้อมที่ท่านได้มาดูวันนี้ อีกไม่กี่ชั่วโมงจะไปถึงหูพวกข้าศึกของเรา แต่อย่าลืมน่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม แม่ทัพคนนี้จะขอสู้ตายคาสนามอยู่ที่นี้”

และแล้ว กระแสข่าวบ่งบอกว่ารัสเซียประกาศสงครามกับญี่ปุ่นราววันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๔๘๘ อีกข่าวหนักแน่นว่า รัฐบาลอาทิตย์อุทัยเตรียมเสนอข้อตกลงสงบศึก โดยยอมรับกติกาสงบศึกแห่งนคร

ปอดสดัม

โดยมิชักช้า “นายฉันทนา” ได้บันทึกประโยคสำคัญ ๆ ให้คนรุ่นหลังตระหนักแกใจอย่างระทึกว่า...

“อย่างไรก็ดี ราวบ่าย ๑๓.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นได้ไปพบกับนายกรัฐมนตรีควง อภัยวงศ์เป็นทางการ แจ้งว่า...รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตกลงยอมรับเงื่อนไขของพันธมิตร ณ ปอดสดัมแล้ว ฉะนั้น ฝ่ายไทยจะดำเนินการในเรื่องสันติภาพอย่างไรต่อไป ก็แล้วแต่จะเห็นสมควร นายควงให้คำตอบไปว่า รัฐบาลไทยจะดำเนินการเรื่องสันติบาลกับสัมพันธมิตรตามลำพัง...”

เดชะบุญ! เลือดแดงแรงฤทธิ์ของ “ลูกไทย” ไม่ต้องหลังไหลดังที่เกิดขึ้นเมื่อรุ่งอรุณวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ เราจะต้องต่อสู้จนคนสุดท้าย

“พระสยามเทวาธิราช” ทรงปกป้องคุ้มครอง “แผ่นดินไทย” และ “ลูกไทย” นำอัศจรรย์ สิ่งที่ “มองไม่เห็น” ก็จะได้แลเห็นแล้วว่า “มีจริง” เมืองไทยอยู่รอดและปลอดภัยชั่วกาลนาน

รัฐบาลไทยประกาศ “สันติภาพ”

โดยประกาศเป็นทางการยืนยันว่า “ญี่ปุ่นยอมจำนน” มาถึงกรุงเทพฯ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๘ รุ่งขึ้นวันที่ ๑๖ สิงหาคม รัฐบาลไทยก็ประกาศ “สันติภาพ” แก่ประชาชนชาวไทยและชาวโลกทราบทั่วกันว่า การประกาศสงครามกับสหรัฐฯและอังกฤษนั้นเป็นโมฆะ

เนื้อหาสาระแห่งประกาศ “สันติภาพ” มีคุณค่ามหาศาลควรแก่การจดจำรำลึก...

—โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ ที่จะรักษา

ความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต้องต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยเวลารบเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำองอันแน่วแน่ดังกล่าวนี้ ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้ว ในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทย ในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยมีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

“เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่ง ที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

“บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีนและสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงได้กลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

“ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทยในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมา ซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมา กับสหประชาชาติ เมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกวิถีทางกับสหประชาชาติ ในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

“บรรดาดินแดนที่ญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครองคือรัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปลิส เชียงตุง และเมืองพานันั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

“ส่วนบรรดากฎหมายอื่นใดอันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิ ก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้น ก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

“ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนทั้งหลาย ตลอดจนชาวต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย... จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่ทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติ ซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก”

กว่าจะได้มาซึ่ง “สันติภาพ” บรรดา “ลูกไทย” ทั้งที่อยู่ในบ้านเกิดเมืองนอน และที่กระเจาอยู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะที่สหรัฐฯ และอังกฤษนั้น ต่างได้แสดงความกล้าหาญชาญชัย ได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้ชีวิต

ความสามัคคีได้เติบโตอย่างรวดเร็ว แม้การสื่อสารเมื่อ ๕๐ ปี

นั้นไม่ทันสมัย แต่ด้วยพลังใจ “เลือดไทย” สีแดงแรงฤทธิ์ แม้ว่านักศึกษา พลเรือนที่อเมริกา ที่อังกฤษ ไม่เคยคิดเลยว่าจะต้องกระโดดเข้าจับอาวุธ จะต้องลำบากตรากตรำอย่างไม่เคยประสบมาก่อนในชีวิต แต่ต้องฝึกหัดโดดร่มออกสนามรบ นั่งเรือรบรอนแรมจากอังกฤษ มายังอินเดีย จากสหรัฐฯ มายังเมืองจีน!

ภาพแห่งชีวิต “เสรีไทย” แก่วนกล้าหลากหลาย ผู้ที่ไม่เคยคิดจะบันทึก จะเขียนความหลัง “ครั้งหนึ่งในชีวิต” เราก็ได้หนังสือขบวนการ “ใต้ดิน” หลายสำนวน ซึ่งจะรายงานให้ท่านทราบโดยลำดับ

“ลับสุดยอด” ยังมีอีกมากที่ไม่ได้เปิดเผย ไม่มีใครรู้ดีกว่าท่านนั้นๆ “นายฉันทนา” พยายามแสดงตัวเสมือน “คนกลาง” สื่อสารให้เราอ่านได้กว้างไกล จวนจะจบสำนวนใน “เอกซ์.โอ. กรุป” แล้ว...

๗. เบื้องหลัง “สันติภาพ”

๑๖ สิงหาคม วันสันติภาพ เกรียงไกร

หลังจากประเทศไทยได้ประกาศ “สันติภาพ” แก่ประชาชนชาวไทยและชาวโลกให้ทราบทั่วกันว่า การประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา และอังกฤษนั้นเป็นโมฆะ

อีก ๓ วันต่อมา วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๔๘๘ รัฐบาลอเมริกันโดยเจมส์ เบิร์น รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ก็ได้ออกแถลงการณ์เป็นการตอบสนอง มีสาระสำคัญดังนี้

“...ให้ถือค่าประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๒ เป็นโมฆะ เพราะผิดรัฐธรรมนูญ และไม่ต้องการด้วยเจตนาของประชาชนชาวไทย...ได้ประกาศว่า ประเทศไทยมีความจำนองที่จะจรรโลงความสัมพันธ์ไมตรี ที่เคยมีมากับเหล่าสหประชาชาติสัมพันธ์มิตร เมื่อก่อนญี่ปุ่นเข้าปกครองประเทศ...

“และได้สัญญาว่า ประเทศไทยจะร่วมมือกับสหประชาชาติอย่างสุดความสามารถ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงเป็นปึกแผ่นในโลก การกระทำของรัฐบาลไทยครั้งนี้ เป็นการจำเริญความสัมพันธ์ระหว่างอเมริกากับไทย...

“เมื่อญี่ปุ่นเข้าย้ายและนับแต่นั้นมา คณะ ‘เสรีไทย’ ก็ได้ช่วย

เหลือกิจการของสหประชาชาติสัมพันธ์มิตรไว้เป็นอันมาก...”

รัฐบาลอังกฤษแถลงการณ์

ในขณะเดียวกัน เออร์เนสต์ เบวิน รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ ในรัฐบาลพรรคกรรมกรของ พ.ต. คลีเมนต์ แอตลี ก็ได้แถลงการณ์ ในสภาสามัญเกี่ยวกับประเทศไทย เนื้อหาสาระดังนี้...

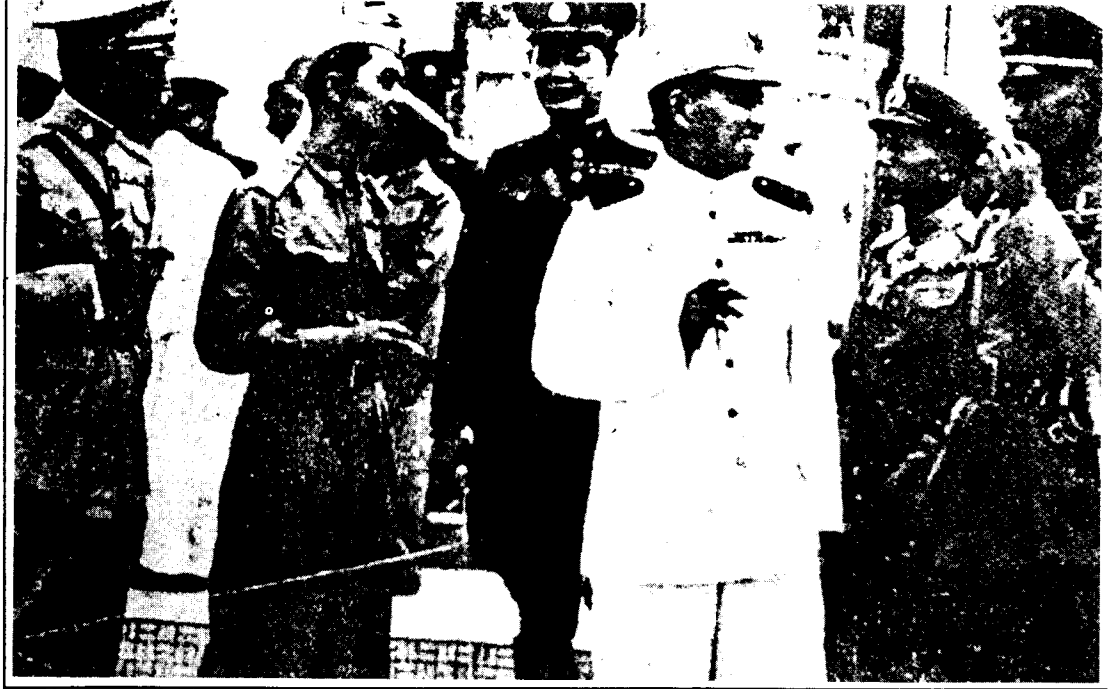
“...เราเพิ่งได้ทราบว่า ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของประเทศไทยได้ออกประกาศเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ศกนี้ว่า การที่ประเทศไทยได้ประกาศสงครามต่อประเทศของเรานั้นเป็นโมฆะ และว่า ประเทศไทยมีความยินดี ที่จะคืนดินแดนของเราซึ่งได้ไปจากญี่ปุ่นนั้นให้แก่เรา และประเทศไทยได้พร้อมอยู่แล้วที่จะร่วมมือกับเราโดยทุกวิถีทาง โดยที่จะก่อสร้างเสถียรธรรมขึ้นไว้ในโลก...”

เบื้องหลัง “สันติภาพ”

ก่อนที่จะถึงวันสงบศึก ขบวนการ “ไต้ดิน” ได้เตรียมพร้อมด้วยอาวุธอันทันสมัยซึ่งได้รับจากฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อจะปฏิบัติการได้ทันทีสำหรับกำลังพลพรรคประมาณ ๔๕,๐๐๐ ถึง ๕๐,๐๐๐ คน ทั้งนี้มิได้นับหน่วยต่อต้านอิสระบางหน่วย และกำลังทหารบางภาคที่ยังไม่พร้อม หากทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามแผนการ ก็จะมีกำลังพลพรรคทั่วประเทศเพื่อต่อสู้กับญี่ปุ่นมากกว่า ๑ ล้านคน

อีกแง่มุมหนึ่ง จากสถานการณ์รอบด้าน “บีบบังคับ” ให้ญี่ปุ่นยอมจำนน! เราจะพบข้อเขียนของ “นายฉันทนา” ตอนหนึ่ง ถึงกาลอวสาน...

“...จักรภพอาภิตยอุทัยก็ถึงกาลวิโยค เมื่อพระเจ้าจักรพรรดิและ

บรรดาหัวหน้าเสรีไทยในวันสวนสนามเมื่อสงครามสงบสู่สันติภาพ (จากซ้าย)
พล.ต.อ. หลวงอดุลเดชจรัส, ม.ร.ว. เสนีย์, พล.ท. หลวงสินาดโยธารักษ์,
ดร. ปรีดี, พล.ร.อ. ลินธุ์, พล.อ.ท. เทวฤทธิ์

รัฐบาลญี่ปุ่น ยอมจำนนแก่แสนยานุภาพของกองทัพสหประชาชาติ และธรรมานุภาพของโลก”

โดยผู้เขียนได้ให้ข้อคิดรำลึกถึงอดีตที่“ลูกไทย”ได้ร่วมเป็นร่วมตาย ในการต่อสู้ผู้รุกรานเพื่อกู้เอกราชชาติไทย ควรแก่การบันทึกแก่คนรุ่น หลัง...

“...งานยิ่งชีวิตอย่างงานของขบวนการเสรีไทย ซึ่งประกอบไปด้วยและเกี่ยวพันไปถึงมนุษย์ผู้ต่างชาติ ชั้น วรรณะ และภาษา อาจจะมีการกระทบกระทั่งจากการขัดแย้งด้วยลัทธิที่ตนบูชา ความคิดเห็นที่ตนนับถืออย่างเลียงไม่พัน แต่ถ้าทุกคนยึดอุดมคติ ‘เพื่อชาติ’ หรือ ‘เพื่อมนุษยธรรม’ อันเป็นอุดมคติที่สูงส่งและเป็นคติสากล ทุกคนก็ย่อมจะภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว และสละหรือสละ การกระทบกระทั่งเกรียนใด ๆ ซึ่งเป็นแต่เพียงส่วนน้อยจนหาความหมายอะไรเกือบไม่ได้ เมื่อเปรียบกับการเสียสละที่ท่านได้สละมาด้วยใจ สัมครยินดี”

ท่านปรีดีห้วงเจ้านายและราษฎร

เมื่อขบวนการ “เสรีไทย” เบ่งบาน ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า สามัคคีธรรมของคนไทยและเพื่อนต่างชาติย่อมดำรงอยู่ได้ มิใช่ประโยชน์ส่วนตัวแต่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ก็เพื่อจะกอบกู้เอกราชชาติไทยให้ดำรงคงอยู่ชั่วนานาน ท่านปรีดีหัวหน้าใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงความสุขส่วนตัวเลย

“ไม่ต้องเป็นห่วงผม...เป็นห่วงพวกมัน”

ท่านปรีดีได้บอกเพื่อนร่วมงาน ขณะที่ได้มีการตกลงกันจะอพยพ

ครอบครัวของท่านและหลวงอดุลฯ ไปหลบภัยในเขตสุพรรณบุรี เมื่อวันปฏิบัติการจะมาถึง...

“ดูแลอพยพพวกเจ้านายและราษฎรให้ปลอดภัยเสียก่อนเถอะ ส่วนผมจะอยู่กับพวกเราในนี้จนกว่าจะถึงนาที่สุดท้าย”

คืนวันหนึ่งที่ท่านปรีดีได้สนทนากับผู้เขียนเรื่องนี้ และได้ลงมือบันทึกถ้อยคำของหัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย” ประทับใจว่า

“อย่าดูแต่งงานของผม ดูงานของพวกที่เขาได้เข้ามารับใช้ชาติบ้านเมืองอย่างที่คุณรู้จัก เหมือนพวกนั้น”

คำว่า “พวกนั้น” หมายถึงคนที่อยู่หลังเขาต่าง หัวหิน ซึ่งเคยเข้ารับฝึกหัดอาวุธ โดยไม่ได้เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยหรือสินจ้างรางวัลใดๆ นอกจากความภูมิใจที่ได้รับใช้ประเทศชาติ

หัวหน้าใหญ่ปราศรัย

ท่ามกลางภาพชีวิตของหนุ่มน้อยนักเรียนไทย บ้างโต บ้างเล็ก ไม่เคยกินอาหารผิดเวลา ไม่เคยลำบาก เสี่ยงภัยและทุรกันดารร้อยแปดพันประการ ต่างมิได้ย่อท้อ บ้างเจ็บไข้ได้ป่วยเกือบจะเอาชีวิตไม่รอด และบ้างก็ได้เสียชีวิตเป็นชาติพลี...

“...จำกัด พลาญกูร, การระเวก ศรีวิจารณ์, สมพงษ์ ศัลยพงษ์ และบุญช่วย ต่างพากันเอาชีวิตไปทุ่มทิ้งลงในท่ามกลางการปฏิบัติการกิจของเขา ก็เพราะความสำนึกในหน้าที่และศรัทธา...”

ขบวนการ “เสรีไทย” ได้ทำงานมาอย่างเหน็ดเหนื่อย และเคร่งครัดต่อหน้าที่ตามอุดมการณ์และปณิธาน ดังที่หัวหน้าใหญ่ท่านปรีดีได้ปราศรัยเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้เน้นว่า...

“...ขบวนเสรีไทยมุ่งที่จะทำหน้าที่ในฐานะเป็นคนไทยที่เกิดมาเป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ...ขบวนเสรีไทยมิได้มุ่งหวังทวงเอาตำแหน่งในราชการเป็นรางวัลตอบแทน การกระทำทั้งหลายของขบวนเสรีไทย มิได้ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือหมู่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของคนไทยทั้งมวล”

และแล้ว บรรดาหน้าที่ของขบวนการ “ใต้ดิน” ได้เสร็จสิ้นประทับใจ ท่านปรีดี พนมยงค์ได้จับคำปราศรัย ด้วยความรู้สึกอันลึกซึ้งและจริงใจว่า

“บรรดาสหายผู้ร่วมขบวนเสรีไทย จะพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่รับใช้ชาติ ก็แต่เพียงระลึกถึงกรณียกิจของตนที่ล่วงมาแล้ว และด้วยความภาคภูมิใจว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดมาเป็นคนไทยเท่านั้น โดยไม่ปรารถนารางวัลการตอบแทนใดๆ ”

สิ้นกระแสความ “เรื่องภายในขบวนเสรีไทย” โดยนักหนังสือพิมพ์และนักเขียนอาวุโสในนาม “นายฉันทนา” แต่เพียงนี้ “ผู้รายงาน” ขอน้อมรำลึกถึงคุณค่าปลายปากกาผู้ซึ่งได้ชื่อว่า “ครูของครู” ในวงการหนังสือพิมพ์และการประพันธ์

ขอน้อมคารวะแด่ “เสรีไทย” ชายหญิงทุก ๆ ท่าน

ครูมาลัย “นายฉันทนา” ชูพินิจ

กรณีที่ได้เรียกขาน “ครูมาลัย” เพราะว่าหลังจากได้สำเร็จวิชาครู ป.ป. ได้สอนหนังสือที่โรงเรียนวัดสระเกศอยู่หลายปี ขณะที่สอนหนังสือก็ยังพิสมัยในงานประพันธ์ ได้เขียนนิยายสั้นส่งไปลงในหนังสือพิมพ์หลายฉบับด้วยใจรัก เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่เพื่อนพ้อง

ครุมาลัย “นายฉันทนา” ชูพินิจ ผู้เขียนเรื่องราว
วีรกรรมเสรีไทยเผยแพร่อุปมาหาชน

ครูมาลัยได้ชื่อว่าเป็นนักเขียนอาวุโส ผู้มีประสบการณ์ในงานหนังสือพิมพ์อย่างยิ่งคนหนึ่ง เขียนหนังสือหลากหลายทุกประเภททั้ง สารคดี, นวนิยาย, เรื่องสั้น, ปกิณกะ, บทละคร, ข่าวกีฬา, ออกปลาล่าสัตว์ และงานแปล กล่าวได้เต็มปากว่า เป็นนักประพันธ์และนักหนังสือพิมพ์ “เต็มตัว” จนกระทั่งได้รับพระราชทานปริญญาเอก (กิตติมศักดิ์) ทางวารสารศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ คำประกาศสดุดีเกียรติคุณตอนหนึ่ง

“...ข้อสำคัญที่สุดคือ นายมาลัย ชูพินิจได้สมญาว่าเป็นนักหนังสือพิมพ์ผู้มีจรรยา มารยาท และเกิดทุนจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์เป็นคติ ประกอบแนวทางประพฤติปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่มีส่วนรับผิดชอบ สรุปลแล้ว กรณีที่นายมาลัย ชูพินิจ ได้รับปริญญาคุณวุฒิติต จึงเป็นการเหมาะสมทุกประการ”

“สุภาพบุรุษ” ผู้ใช้นามปากกามากคนหนึ่งในวงการประพันธ์ อาทิเช่น...

๑. แม่อนงค์ ๒. เรียมเอง ๓. ม. ชูพินิจ ๔. นายฉันทนา ๕. น้อย อินทนนท์ ๖. อินทนนท์น้อย ๗. นายดอกไม้ ๘. เรไร ๙. ลดาภิรักษ์ ๑๐. สมิงกะห่อง ๑๑. แบตลิ่งกรอบ ๑๒. อาลาดิน ๑๓. ฤมา ๑๔. ผุสดี ๑๕. แตน ๑๖. หนอนหนังสือ ๑๗. ก.ก.ก. ๑๘. จิตรลดา ๑๙. ฐ.ฐ.ฐ. ๒๐. น.น.น. ๒๑. พลัปลึง ๒๒. มกโท ๒๓. ผู้นำ ๒๔. ลูกป่า ๒๕. วิษนี ๒๖. ส.ส.ส. ๒๗. อาตมา ๒๘. ฮ.ฮ.ฮ. ฯลฯ

โดยที่คนรุ่นใหม่อาจจะไม่เคยได้อ่านสำนวนของ ‘แม่อนงค์’ ผู้เขียน “แผ่นดินของเรา” ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ฝากสำนวนที่ชวนอ่าน...

“ดอกจันทร์กะพ้อร่วงพรู แต่มิได้หล่นลงสู่พื้นดินทีเดียว กลับลีบลีบ
ขาวของมันน้อย ๆ และอ่อนนุ่ม ปลิวกระจายตามลมเหมือนฝูงผึ้ง
แต่กรังไปตกที่นั่นนิด ที่นี้หน่อย บนพื้นสีเขียวในลำคู เกล็ดนกลาด
อยู่รอบโคนต้นอย่างที่เคยหล่นมาแล้วในชีวิตของมัน...”

“เกสรเล็ก ๆ แดงเรือแถมเหลือง ลอยว่อนกระจัดพลัดพรายอยู่
ในอากาศที่โปร่งสะอาดหน่อยหนึ่ง เหมือนลวดลายของเตาช่ายที่คลุม
ไตรพระ กลับและเกสรอาจจะตกลงถูกเหยียบเป็นผุยผงไป โดยผู้
คนที่เข้ามาพลุกพล่านอยู่ในบ้านวันนั้น แต่ไม่มีใครเลย จะสามารถ
เป็นมารทำความชอกช้ำให้แก่กลิ่นหอมหวานชวนใจของมันได้ กลิ่นที่
ฟุ้งขจรอยู่ในอากาศซึ่งล่องลอยไปทั่วบริเวณบ้าน อย่างที่มันเคยฟุ้ง
ขจรมาแล้วตลอดชีวิต...”

“งานและชีวิต” สำเร็จรูป

- พ.ศ. ๒๔๔๙ ดวงกำเนิดเกิดที่กำแพงเพชร วันที่ ๒๕ เมษายน
พ.ศ. ๒๔๖๔ จบมัธยมปีที่ ๖ รร. วัดบพิตรพิมุข เรียนวิชา
ครูที่ รร. วัดบวรนิเวศ
พ.ศ. ๒๔๖๕ สำเร็จประโยคครู ป.ป. จาก รร. วัดบวรนิเวศ
พ.ศ. ๒๔๖๗ สำเร็จมัธยมปีที่ ๘ จากสวนกุหลาบวิทยาลัย
และเริ่มอาชีพครูที่ รร. วัดสระเกษ
พ.ศ. ๒๔๖๙ ลาออกจากอาชีพครู เริ่มงานประพันธ์ในหนังสือ
พิมพ์หลายฉบับ และบรรณาธิการ “ไทยใต้”
พ.ศ. ๒๔๗๐ ทำงานที่ “บางกอกการเมือง”
พ.ศ. ๒๔๗๒ ทำงานที่ “สุภาพบุรุษ” ร่วมก่อตั้งคณะ “สุภาพ
บุรุษ” กับ “ศรีบูรพา”

- พ.ศ. ๒๔๗๒ ทำงานที่ “ไทยใหม่”
- พ.ศ. ๒๔๗๔ เกณฑ์ทหาร
- พ.ศ. ๒๔๗๕ ทำงานหนังสือพิมพ์ “ผู้นำ” และ “ประชาชาติ”
- พ.ศ. ๒๔๗๕ น.ส. สงวน จันทรสิ่งห์ คู่สมรส มีสายโลหิต
หญิงชาย ๕ คน
- พ.ศ. ๒๔๘๐ ทำงานที่ “ประชามิตร” กับ “สุภาพบุรุษ” และ
“ประชามิตร—สุภาพบุรุษ”
- พ.ศ. ๒๔๘๖ หลบภัยสงครามไปทำสวนมะพร้าวที่ชุมพร
และเขียน “แผ่นดินของเรา”
- พ.ศ. ๒๔๘๙ ทำงานที่ “โบว์แดง” รายปักษ์ และได้งานหลัก
บริษัทไทยพาณิชย์การ จำกัด เจ้าของ นสพ.
พิมพ์ไทย, สยามนิกร, สยามสมัย, นิกวัน
อาทิตย์, ภาพข่าว—สยามนิกร, พิมพ์ไทยราย
เดือน ฯลฯ เป็นที่ปรึกษา “อารีย์ ลีวีระ” ผู้
อำนวยการ
- พ.ศ. ๒๕๐๒ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ไปทัศนศึกษา
เยอรมนีตะวันตก, เกาหลี และคิมมย
- พ.ศ. ๒๕๐๓ ไปทัศนศึกษาไต้หวัน, ปากีสถาน และรอบโลก
- พ.ศ. ๒๕๐๕ รับพระราชทานปริญญาเอก (กิตติมศักดิ์) ทาง
วารสารศาสตร์ ธรรมศาสตร์
- พ.ศ. ๒๕๐๖ ล่วงลับดับจิต สิริอายุ ๕๗ ปี...ฝากผลงาน
หลากหลายในวงวรรณกรรม สุดอาลัย

ตอนต่อไป จะได้สัมผัสจากถ้อยคำของ “ทูตใต้ดิน” ม.ร.ว. เสนีย์
ปราโมช หัวหน้า “เสรีไทย” สายอเมริกา...

๘. ถ้อยคำ “ทุดใต้ดิน”

หลังสงครามโลกยุติแล้ว ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยกรุงวอชิงตัน เดินทางกลับกรุงเทพฯ เพื่อรับเก้าอี้สำคัญของชาติ “นายกรัฐมนตรี” โดยท่านมิได้คาดฝันมาก่อนเลยในชีวิต

ท่านเคยปลงอนิจจังเมื่อคุณจำกัด พลาญกูร ล่วงลับดับจิต

“เพื่อชาติและเพื่อมนุษยชาติ...” ประโยคสุดท้ายของคุณจำกัด...

ท่าน “ทุดใต้ดิน” ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ในผลงานแห่ง “เสรีไทย” แต่กาลต่อมา วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๘๘ ต้องรับหน้าที่ “นายกรัฐมนตรี” ด้วยความเหมาะสมทุกประการ

เมื่อเดินทางกลับพระนคร เข้าพบท่านปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการฯ ณ ทำเนียบท่าช้าง ท่ามกลางสายฝน บรรดานักข่าวการเมืองเผ่าคอยสัมภาษณ์ ดังที่ เสฐียร พันธรั้งเขียนถึงในอดีต ซึ่งจะได้รายงานให้ทราบต่อไป

ประชาชนคนไทยอยากรู้เรื่องราวของขบวนการ “เสรีไทย” แม้จะรู้กันบ้างแล้วจากกระแสต่างๆ เมื่อเมืองไทยประสบพบ “สันติภาพ” แต่กระนั้นก็ดี สถาบันอุดมศึกษา เช่น จุฬาฯ ได้เชิญให้ท่านเสนีย์ ปราภุจโฆม และให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์แก่วงการศึกษอย่างกว้างไกล

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย—อเมริกา ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้รับเชิญไปแสดงปาฐกถา ณ หอประชุม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นถ้อยคำที่มีประโยชน์ต่อบรรดานิสิตและอาจารย์เป็นอย่างยิ่งสมควรที่จะสรุปเนื้อหาสาระเพื่อแก่นุชนคนรุ่นหลัง ในหัวข้อยาว หน้อยแต่ชัดเจน “ความสัมพันธ์ระหว่างไทย—อเมริกา ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ”

“เรื่องที่ข้าพเจ้าจะพูดวันนี้ คือความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอเมริกา และจะกล่าวโดยเฉพาะถึงความสัมพันธ์ระหว่างสงคราม ซึ่งเป็นเวลาที่ข้าพเจ้าไปเป็นทูตสังกัดอยู่ ณ กรุงวอชิงตัน แต่การแสดงปาฐกถาคราวนี้มีเงื่อนไขข้อไว้ ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขได้สำเร็จหรือไม่ เงื่อนไขนั้นมีอยู่ว่า ห้ามมิให้นำเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยว เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจะไม่พูดเรื่องการเมือง...”

แม้ท่านจะงดเว้นพูดเรื่องการเมือง แต่ก็ได้ให้ความเห็นว่า ประชาชนที่ตื่นแล้วต่อสิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตย การเมืองเป็นชีวิตจิตใจ เปรียบเหมือนอากาศที่เกี่ยวข้องอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก แต่หากจำเป็นก็ควรจะต้องพูดบ้างเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม เรื่องที่พูดเป็นแง่ประวัติศาสตร์ ไม่ใช่การเมือง

ท่านเสนีย์ได้เกริ่นว่า งานที่คนไทยปฏิบัติกันระหว่างสงครามมีมากต่อมาก ถ้านำมาชี้แจงโดยละเอียดแล้ว พูดกัน ๗ วัน ๗ คืน ก็ไม่จบ ให้เวลาพูดเพียงชั่วโมงเดียว ก็จะกล่าวแต่ในหัวข้อและความสำคัญ ในแง่สร้างสรรค์และความก้าวหน้า

“คนเราจะหามิตรแท้ที่ดีได้ก็แต่ในยามยาก และก็เวลาตกทุกข์

ได้ยากนั้นแหละ ที่แสดงให้เราเห็นได้ชัดว่า เพื่อนของเราคนไทย
จริงไม่จริงต่อเราเพียงใด เพื่อนจริงมักจะมีในยามยาก ส่วนเพื่อน
กินมีมาเสมอในเวลาสบาย ระหว่างสงคราม อเมริกาได้พิสูจน์ให้
เห็นถึงความเป็นมิตรแท้ที่ดีโดยได้ให้ความช่วยเหลืออุปการะแก่ไทยเรา
ในเวลาที่เราดกอบที่สุด จนแทบไม่มีหวังที่จะได้เห็นแสงสว่างแห่ง
เอกราชต่อไปข้างหน้า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอเมริกาตอนนี้
จึงควรนับว่า เป็นเกลียวสัมพันธ์ที่จะผูกมัดชาติทั้งสองของเรา ไว้ใน
ความเป็นมิตรอย่างไม่มีวันเสื่อม...”

สถานะการทูตระหว่างสงคราม

ท่านเสนาบดีได้พูดถึงสถานะทางการทูตของประเทศกลุ่มเสรีต่าง ๆ
ในระหว่างสงครามนั้น พอจะจัดได้เป็น ๓ ชั้น ดังต่อไปนี้

สถานะแรกได้แก่รัฐบาลนอกประเทศ เช่น ฮอลันดา เบลเยียม
และลักเซมเบิร์ก เมื่อถูกเยอรมันรุกราน รัฐบาลของประเทศเหล่านี้
ได้หนีออกไปตั้งที่ทำการในดินแดนของฝ่ายสัมพันธมิตร และได้รับ
นับถือกันว่ามีสถานะสูงสุดในบรรดากลุ่มต่อต้านด้วยกัน การติดต่อกับ
มหาอำนาจในกลุ่มสัมพันธมิตร ได้รับการยกย่องให้ติดต่อกันได้
ในฐานะรัฐบาลต่อรัฐบาล

สถานะที่สองรองลงมาได้แก่ สถานทูตผู้แทนกลุ่มต่อต้านทั้ง
ภายในและนอกประเทศ เช่น ไทยและเดนมาร์ก แต่ของเดนมาร์กมี
ภาษีดีกว่าของเรา เพราะเมื่อเยอรมันยกทหารเข้าเดนมาร์กนั้น รัฐบาล
ยอมแพ้เอาเฉย ๆ ไม่ได้กลับไปเข้าข้างฝ่ายเยอรมัน โดยประกาศ
สงครามกับสัมพันธมิตรอย่างไทยเรา สถานะที่สองนี้ไม่ค่อยมั่นคงนัก
เพราะเป็นเพียงผู้แทนของชาติ “แต่ก็ยิ่งดีกว่าไม่มีอะไรเสียเลย”

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช “ทูตใต้ดิน”
ต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์ “เมืองไทย” ให้อเมริกันและโลกรู้จัก

มาดามมูศนา ปราโมช (ขณะนั้น) หัวหน้า “แนวหลัง”
ตั้งใจช่วยทหารอเมริกัน-สัมพันธ์มิตรตลอดสงคราม

สถานะทางการทูตชั้นสามได้แก่คณะกรรมการกู่เอกราช เช่น ฝรั่งเศสเสรี เมื่อตอนต้นสงคราม สถานะทางการทูตที่วานี้ แม้ในทางพิธีการทูตจะเป็นรองจากสถานทูต แต่ในทางปฏิบัติ ย่อมได้รับความนับถือและเห็นอกเห็นใจจากสัมพันธมิตรมากกว่า

โดยสถานะทางการทูตดังกล่าว ท่านเสนีย์จึงได้สงวนสถานะสถานทูตของไทย “ไม่ให้ต่ำต้อยเกินไป ให้อยู่ในฐานะชั้นกลาง” ซึ่งจะเป็นปากเสียงและกำลังช่วยเหลืองานสำคัญของชาติได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ท่านเสนีย์ได้อาศัย “บารมีของพระสยามเทวาธิราชคุ้มครอง เราจึงสามารถรักษาสถานะสถานทูตไทยในกรุงวอชิงตัน เป็นเครื่องมือประคับประคองเอกราชของไทยได้ตลอดสงคราม และเป็นสะพานทอดมาสู่เอกราชของไทยในบั้นปลายดังทุกวันนี้...

อดีตอัครราชทูตไทยได้ให้ความเห็นว่า... “ทั้งที่รัฐบาลได้ประกาศสงครามกับอเมริกา โดยปกติแล้ว คณะทูตของเราควรจะถูกกักคุมตัวและส่งกลับเมืองไทย แต่อยู่ในอเมริกามาได้ตลอดสงคราม และเปิดสถานทูตทำงานกันตามปกติ ยิ่งกว่านั้น วันเทศกาลนักขัตฤกษ์ ยังแถมชักรธงไทยขึ้นที่สถานทูตอีกด้วย อันเป็นธงของชาติที่ประกาศสงครามกับเขา คนอเมริกาเห็นเข้าก็งง!”

ท่านเสนีย์ได้เน้นว่า... “ไม่เข้าใจว่าเราอยู่กันมาได้อย่างไร แต่ นั่นแหละ เมืองไทยเป็นเมืองนอกตำรับ ก็นับว่าได้ทำตัวอย่างแปลกประหลาดทั้งไว้ในประวัติศาสตร์การทูต สำหรับก่อความฉงนสนเท่ห์ให้แก่ นักศึกษาการทูตต่อไปข้างหน้า”

การทำงานในกรุงวอชิงตันในขณะนั้นได้ยึดถือสถานะสถานทูตไทยเป็นหลัก จึงได้ปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อสงวนสถานะของสถาน

ทูตไว้มิให้เสื่อม โดยยึดความสุจริต การเสียสละ และการรักษาดีบ้านเมืองเป็นหลัก “...ได้ตัดทอนค่าใช้จ่ายประจำลงไปประมาณ ๓๐% ข้าราชการบางคนยอมตัดเงินเดือนตัวเอง เพื่อทำงานของชาติ มิใช่เพื่อหลบภัยสงคราม และได้กวัดขັນความประพฤติข้าราชการสถานทูตและนักเรียนไทย ให้อยู่ในอุดมคติดังกล่าว”

เพียงแต่รักษาสถานะทางการทูตเท่านั้นยังไม่พอ จะต้องทำงานทุกอย่างให้อเมริกันเห็นอกเห็นใจ ว่าคนไทยได้ช่วยเหลือเขาในยามสงคราม ด้วยเหตุนี้จึงได้วางแผนการดำเนินงานกู้เอกราชของชาติ โดยการวางแผน ๓ ประการ

ประการแรกเป็นงานโฆษณาเผยแพร่ให้อเมริกันรู้จัก และมีแก่ใจช่วยเหลือเมืองไทย

ประการที่ ๒ เป็นงานทหารอาสาสมัครเพื่อช่วยงานในทางการทหาร

ประการที่ ๓ สำคัญที่สุด คือการชักชวนให้คนไทยดำเนินการต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นภายในประเทศ ทั้งนี้เพราะว่าคนไทยในอเมริกามีน้อย จึงต้องหวังพึ่งคนไทยภายในประเทศเพื่อกอบกู้เอกราช

งานโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการทั้งภายในและนอกสหรัฐฯ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๔๘๔ ด้วยความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อเมริกา เปิดฉากกระจายเสียงทางวิทยุมายังเมืองไทย และได้ทำต่อเนื่องกันทุก ๆ วันตลอดสงคราม

สตรี “เสรีไทย” ในอเมริกา

ท่าน “ทูตใต้ดิน” ได้เปิดใจว่า ในฐานะที่เป็นทูตผู้แทนของชาติ และภริยา อุกุณา ปราโมช มีความจำเป็นต้องไปปรากฏตัวในสมาคม

และงานพิธีต่าง ๆ ที่ทางการอเมริกันจัดขึ้น เพื่อให้เห็นหน้าเห็นตา อยู่เสมอ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง หรือ ๒ ครั้ง แสดงว่าผู้แทนของไทยยังอยู่ เมื่อเริ่มสงครามใหม่ ๆ ต้องไปในงานอย่างแค้น ๆ เพราะไทยประกาศ สงครามกับเขาแล้ว เป็นเสมือนบุคคลที่เขาไม่พึงปรารถนา แม้คน อเมริกันที่นับถือกันว่าเป็นมิตรสนิทกับไทย...

“...ยังดีตัวออกห่าง เพราะการประกาศสงครามของเรานี้เอง แม้ ภายหลังต่อมาจะช่วยได้บ้าง ก็แต่ในทางจิตใจ...พวกมิตรเก่าที่เป็น กงสุลกิตติมศักดิ์ของเรา ก็พากันลาออกหมด มิตรเก่าบางคนในวง สังคมก็พลอยเมิน แต่เราก็ต้องกล้ำกลืนทำกันมา ผลสำเร็จแห่งการ ได้รับนับถือในวงสังคมมาได้เอาในบั้นปลาย”

เมื่อพูดถึงงานโฆษณาประชาสัมพันธ์ภายในอเมริกานั้น...

“...สุภาพสตรีไทยของเรามีส่วนร่วมมือช่วยเหลือเป็นอันมาก นับ ตั้งแต่การกำกับข้าวไทยเลี้ยงฝรั่ง ตลอดจนการอาสาภาษาด แผนก ถักเสื่อกันหนาว การตั้งโรงครัวแกงไก่เลี้ยงรับรองทหารสัมพันธ์มิตร การขายพันธบัตรรัฐบาลอเมริกัน ซึ่งในวันเดียวเราขายได้ตั้ง ๕ พัน เหรียญ โดยเกณฑ์ผู้หญิงให้แต่งกายแบบไทยไปนั่งขาย ฝรั่งตื่นกันมา ดูเพราะไม่เคยเห็น เลยซื้อพันธบัตรจากหน่วยไทยมากกว่าหน่วยอื่น จนได้รับประกาศนียบัตรยกย่องเป็นพิเศษ

“งานที่เด่นอีกชิ้นหนึ่งคือ การเข้าร่วมในงานประกวดเครื่องแต่ง กายสตรี เพื่อส่งเสริมบำรุงแคนทีนทหาร งานนี้ผู้หญิงไทยเข้าร่วม อยู่ด้วยชาติเดียว เป็นเรื่องกล่าวขวัญกันอย่างแพร่หลายในอเมริกา การดำเนินงานแผนนี้ได้เกณฑ์จนกระทั่งลูกเด็กเล็กแดง เช่นในการ กระจายเสียงวันตรุษฝรั่ง มีเด็กไทยนุ่งผ้าโจงกระเบนไปให้ศิลปินให้พร กับเขาด้วย จนเกิดเป็นปัญหาถกเถียงกันในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า ผ้า

นุ่งกับกางเกง Plus Four นั้นอันเดียวกันหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ของใครจะ
สวยกว่ากัน ในที่สุดดูเหมือนของเราชนะ

“เพราะเมื่อฮอลลีวูดออกแบบเสื้อกางเกงอาบนํ้าทะเลสำหรับ
สุภาพสตรี ได้ให้ชื่อว่า Panung เอาอย่างผ้าถุงโจงกระเบนแบบไทย
ผิดกันแต่ว่าของเขาถุงสั้นกว่า และสั้นกว่ามาก ๆ ...”

ผู้รายงานได้ศึกษาค้นหาภาพสตรี “เสรีไทย” ได้ส่วนหนึ่ง เช่น
พงศ์จันทร์ เก่งระดมยิง, จีรวาส์ ขีตตะสังคะ, ม.ล. สุจินต์ ชุมแสง,
จินตนา นาควัชระ และหม่อมวิภา จักรพันธุ์ เป็นต้น ราชานามอื่น ๆ
จะได้รายงานให้ทราบต่อไป สุภาพสตรีไทย “แนวหลัง” ตั้งใจช่วย
ทหารเชียงชัน

เมืองตุ๊กตาทำลิงเอาอย่างอักษะ!

งานโฆษณาประชาสัมพันธ์ภายในอเมริกา ได้แก่การติดต่อ
ประสานงานกับหนังสือพิมพ์ ให้ความรู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องเมืองไทย
สถานทูตเป็นองค์การให้ข่าว เป็นงานที่เรียกว่า “เซ็นครกซ์นภูเขา”
อีกเหมือนกัน เพราะเราได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับญี่ปุ่นก่อนสงคราม เมื่อ
เริ่มงาน “เสรีไทย” จึงถูกสงสัยว่าเป็น “สพายญี่ปุ่น” ในกรณีพิพาท
กับอินโดจีน หนังสือพิมพ์ในสหรัฐฯ เคยล้อหลายครั้ง เช่นล้อพาดหัว
ว่า Little Toyland Aping the Axis ท่านให้ความหมายว่า “เมือง
ตุ๊กตาทำลิงเอาอย่างอักษะ”

การติดต่อทำความสนิทสนมกับหนังสือพิมพ์ระหว่างสงครามนั้น
จึงพูดได้ว่าเป็นงานยากลำบาก แต่ก็ต้องหวานอมขมกลืนใช้ความ
พยายาม และเกรงว่าข่าวต่อต้านจะล่องรู้ไปถึงฝ่ายญี่ปุ่น จึงได้
กระซิบกันส่วนตัวเป็นการภายใน และได้ผลดีในวงการหนังสือพิมพ์

นอกจากนี้ ท่านทูตได้ไปแสดงปาฐกถาเรื่องเมืองไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้ในมหาวิทยาลัยและสมาคมต่าง ๆ โดยสะพานทางกรุงวอชิงตัน ปรากฏว่าได้ผลสมหวัง ได้จัดเตรียมข้อความปาฐกถาภาษาอังกฤษไว้หลายเรื่อง โดยเน้นทางด้านศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม ทั้งได้เผยแพร่คติไทยทางการเมืองไว้ด้วย โดยให้ความจริงว่า...

“ไทยเป็นชาติเก่าแก่มีวัฒนธรรมของตนเอง สมควรได้ครองตนเป็นเอกราชสืบไป เพื่อถนอมวัฒนธรรมอันเก่าแก่นั้นไว้เป็นสมบัติส่วนหนึ่งของโลก เรื่องที่รวบรวมและเรียบเรียงขึ้น มีตำนานพุทธเจดีย์และโบราณสถาน สุภาสิตไทยทั้งโบราณและไมโบราณ ศิลาจาริกพ่อขุนรามคำแหง กฎหมายทั้งเก่าและใหม่ เกี่ยวกับฐานะของหญิงไทย นิทานเก่า ประเพณีบางประการ และอื่น ๆ

“...สุภาพสตรีรู้สึกสนใจในฐานะของสตรีไทย พวกศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยและนักการเมืองชอบศิลาจาริกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชซึ่งข้าพเจ้าได้แสดงว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย เทียบเคียงกับแมกนา คาตาของอังกฤษ ซึ่งประกาศใช้ในศตวรรษเดียวกัน คำแปลศิลาจาริกของพ่อขุนฯ มหาวิทยาลัยแคนซัสได้ขอคัดสำเนาไว้ศึกษา ส่วนพวกชาวบ้านชอบนิทานและภาษิตเก่า ๆ ...การแสดงปาฐกถาได้ทำอยู่เสมอตลอดสงคราม...”

ก่อนที่ท่านเสนีย์จะไปแสดงปาฐกถาในที่ต่าง ๆ ของสหรัฐฯ นั้น คนอเมริกันไม่ค่อยรู้จักเมืองไทย รู้จักแต่ “แมวไทย” และ “แฝดสยาม” เท่านั้น จึงจำเป็นต้องไปพูดมากหน่อย

ทหารไทยในอเมริกา

ถ้อยคำสำนวนของท่านทูตเสนีย์ได้ลำดับความถึงตอนสำคัญ ที่

สตรี "เสรีไทย" ในอเมริกา "ส่วนหนึ่ง" สาวสวยรวยวิชาแต่กล้าหาญ (จากซ้าย) พงศ์จันทร์ เก่งระดมยิง,
จิรวุสส์ ชีตตะสังคะ, ม.ล. สุจินต์ ชุมแสง, จินตนา นาควัชระ และหม่อมวิภา จักรพันธ์
"แนวหลัง" ตั้งใจช่วยทหารสัมพันธมิตร ตลอดสงคราม ได้รับคำชมเชยมาก

เกี่ยวกับอาสาสมัครเป็นทหารเพื่อต่อต้านผู้รุกราน สมควรจะบันทึก
อย่างไร...

“...ทหารของเราในอเมริกาจัดขึ้นเป็น ๒ รุ่น รุ่นแรกส่งไปที่
ประเทศจีน เป็นพวกที่จะเข้ามาก่อการต่อต้านภายในประเทศ รุ่นที่
สองจัดขึ้นภายหลังและส่งไปที่ประเทศอินเดีย เป็นพวกที่จะเข้ามาสืบ
เหตุการณ์ภายในประเทศให้สัมพันธ์มิตร ทหารของเราในอังกฤษก็
ได้จัดขึ้นอีกกลุ่มหนึ่ง กลุ่มในอังกฤษต้องประสบอุปสรรคมากกว่า
เพราะที่แรกไม่มีผู้แทนจะช่วยเหลือเจรจาให้ จนที่สุดได้ส่งนายมณี
สาณะเสน ไปช่วยจึงสำเร็จ ทุกรุ่นทุกหมู่ต้องผ่านความยากลำบาก
มาเป็นอันมาก เริ่มตั้งแต่การฝึกหัดเป็นต้นมา”

และได้เสริมเรื่องการฝึกกระโดดร่ม ต้องว่า “นะโม” คนละ ๓
จบ...

“เขาเล่าให้ฟังว่า เมื่อตอนฝึกหัดกระโดดร่มจากเครื่องบินนั้น จะ
กระโดดสักกี่ครั้งก็หนก็อดว่านะโมกว่า ๓ จบไม่ได้ บางคนถึงกับ
บอกเพื่อนที่อยู่ข้างหลังว่า ถ้าไม่กล้ากระโดด ก็ให้ถือวิสาสะส่งลงไป
ด้วยอวัยวะส่วนที่ใส่รองเท้าหนังทีเดียว แต่ในที่สุด ของเราก็สอบได้
เป็นนักกระโดดร่มเกือบ ๑๐๐ เปอร์เซนต์”

เรื่องการฝึกกระโดดร่ม เจ้าหน้าที่อเมริกาบอกว่า ทหารของ
พวกเขานั้นสอบได้ ๕๐—๖๐% ก็พอใจแล้ว การฝึกของทหารไทยนั้น
นับว่าได้ผลดีมาก การเดินทางของ “เสรีไทย” เข้ามายังเมืองไทย
ต้องผ่านท้องที่กันดารอย่างยิ่ง ได้ทราบว่ามีคนหนึ่งถึงกับเสียชีวิตไป
ชั่วคราว และท่านได้รับทราบว่ามีคนจะข้ามเขาสูงแถวเขตแดนไทยนั้น
ทหารไทยร่างสูงใหญ่คนหนึ่งได้ซื้อลาร่างเล็กตัวหนึ่ง จะหาซื้อตัว

ใหญ่ก็ไม่ได้ เมื่อเริ่มขึ้นเขามีคนเห็นทหารไทยขีลา แต่เมื่อถึงยอดเขาลาดือไม่ยอมไป จึงมีเรื่องขำขันเล่าว่ามีผู้เห็น “ลาขี่ทหารไทย” นับเป็นปรากฏการณ์นอกตำราอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งท่านเล่าให้ฟังอย่างอารมณ์ขัน...แต่เรื่องจริงไม่ขัน...

๙. นายกรัฐมนตรี “เสรีไทย”

ข้อพูดของท่านเสนีย์ ปราโมช ณ หอประชุมจุฬาฯ ในครั้ง
กระนั้น เป็นประโยชน์แก่นุชนคนรุ่นหลัง ที่จะต้องรับทราบถึง
ผลงานและการเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้ชีวิตของขบวนการ “เสรี
ไทย” สายอเมริกา เป็นที่น่ายินดีที่ศิษย์คนหนึ่งของท่านได้พยายาม
รวบรวมบทปาฐกถาที่กระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่มหาชน
คนอ่านอย่างกว้างขวาง ผู้รวบรวม “เล็ก อุดมศรี” ทำดีเป็นศรีแก่วง
วรรณกรรมหลายเล่ม

ข้อพูดเกี่ยวกับสงครามโลกที่ผ่านมาเป็นหนังสือดีมีคุณค่า “ปา
ฐกถาและคำอภิปราย” ได้เสนอ “ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-อเมริกา
ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒” เป็นอันดับหนึ่ง และติดตามด้วยเรื่อง
อื่นๆ ที่ท่านได้แสดงปาฐกถาและอภิปรายอีก ๑๕ เรื่อง ล้วนมีคุณค่า
แต่ไม่มีภาพประกอบเลย

จากหนังสือเล่มนี้ผู้อ่านจะรู้ได้ทันทีว่า ท่านเสนีย์เป็นนักพูดและ
นักประวัติศาสตร์อีกด้วย ณ ที่นี้ ขออนุญาตรายงานเฉพาะเรื่อง
เกี่ยวกับขบวนการ “ใต้ดิน” เท่านั้น กระแสความต่อเนื่องจากตอนที่
ผ่านมาได้น้อมรำลึกถึงชีวิตทหารไทยสายอเมริกา ต้องจากไป ๒
นาย สุดแสนเสียดาย...การะเวก ศรีวิจารณ์ และสมพงษ์ คัลยพงษ์

สมพงษ์ ศัลยพงษ์

การะเวก ศรีวิจารณ์

สองวีรบุรุษเสรีไทยผู้สละชีพเพื่อชาติ

โดยมีทองแท่งติดตัวเพื่อใช้จ่ายในเมืองไทย จากบันทึกของท่านเสนีย์...

“นายทหารทั้ง ๒ ถูกคนเรื่อนำทางปล้นทองและยิงตกรัน้ำ...”

และได้บรรยายถึงนายทหารไทยทั้งสอง ผู้เสียชีวิตในหน้าที่สำคัญ
ของชาติสูงสุด...

“...เขาทั้งสองได้ตายเป็นไทยสมชื่อ และตายในหน้ากระดาศ
ประวัติศาสตร์ของชาติ ฝากความเสียสละของเขาไว้แก่คนไทยข้างหน้า
งานด้านทหารได้ผลเป็นที่พอใจแก่สัมพันธมิตร และเป็นสื่อให้มีการ
ติดต่อไปมาระหว่างภายนอกภายในได้ในที่สุด จึงนับว่าเป็นงาน
สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการทหารและในด้านขอความเห็นอกเห็น
ใจจากสัมพันธมิตร สมควรแก่การเสียสละอย่างสูงสุดของผู้ที่ล่วงลับ
ไปแล้วนั้น...”

ชั้นเชิงทางการทูตของท่านเสนีย์

ในช่วงแรกของการก่อตั้งขบวนการ “ไต้ดิน” ในอเมริกานั้น ยุ่ง
ยากและมีอุปสรรคมากแต่ด้วยชั้นเชิงทางการทูตและนักประวัติศาสตร์
ถ้อยคำสำนวนของท่านทูตหนุ่มนวล สุภาพบุรุษเนติบัณฑิต “เกียรติ-
นิยมดีมาก” ของอังกฤษ ทำให้ฝ่ายอเมริกาเชื่อถือ และรับรองสถานะ
ทางการทูตของไทยประจำกรุงวอชิงตัน สมควรที่จะนำถ้อยคำสำนวน
ของท่านบันทึกไว้ตรงนี้...

“...เมื่อเริ่มงานใน พ.ศ. ๒๔๘๕—๒๔๘๖ บางทีอ่อนแอแทน
จะล้ม เช่นตอนรัฐบาลทางบ้านประกาศสงคราม ได้มีคำสั่งไปด้วย
ว่าให้นำความไปแจ้งที่กระทรวงต่างประเทศอเมริกัน ข้าพเจ้านำ
สำเนาโทรเลขไปให้เขาดู แต่บอกกับเขาว่า ข้าพเจ้าไม่ยอมเป็นตัวแทน
ประกาศสงครามกับอเมริกา เพราะไม่มีเรื่องบาดหมาง (Causa belli)

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูต ทำมกลางข้าราชการและนักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา
ประชุมสังสรรค์ ณ มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ ราว พ.ศ. ๒๔๘๓ ก่อนสงครามโลก

อะไรกัน พอที่จะถือเป็นเหตุประกาศสงครามกันได้ ตรงกันข้าม ได้เป็นมิตรที่ดีต่อกันมากกว่า ๑๐๐ ปี ทางกระทรวงต่างประเทศของเขาก็ใช้วิธีนอกตำรับอย่างเดียวกับเรา บอกว่าเมื่อทูตผู้แทนไม่ยอมประกาศสงครามเป็นทางการ เขาก็จะไม่รับรู้และไม่ประกาศสงครามกับไทยเป็นทางการ เรื่องจึงลงเอยง่าย ๆ ดังนี้ โดยมีได้นิกฝันว่าจะง่ายถึงเพียงนี้ แต่ผลที่อเมริกาไม่ประกาศสงครามกับไทยนั้นไปไกลยิ่ง เกือบจะพูดได้ว่าที่เรายังเป็นเอกราชอยู่ทุกวันนี้ ต้นเหตุเริ่มมาจากนี้ เราจึงเป็นหนี้บุญคุณอเมริกาอยู่เป็นอันมาก...”

กลุ่มสัมพันธมิตรรับรองไทยเอกราช

ในส่วนที่เกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ครั้งแรกก็ติดขัดเกี่ยวกับงบประมาณที่จะต้องใช้จ่ายเป็นประจำ เมื่อทูตอเมริกันเดินทางกลับแล้ว จึงได้รับอนุญาตให้เบิกจ่ายได้เป็นปกติ โดยที่ทางการอเมริกันได้รับรองทูตไทยเป็นผู้แทนของชาติ สถานะทางการทูตจึงยังคงดำรงตลอดช่วงสงครามโลกดังกล่าวแล้ว

ท่านเสนีย์ได้ย้อนถึงอดีตเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ไว้ตอนหนึ่งว่า ได้รับเชิญจากองค์การ Institute of Pacific Relations ให้ไปประชุมนานาชาติ ในฐานะเป็นผู้แทนของไทย ที่เมืองมอนตรีออล ประเทศแคนาดา ร่วมกับนานาชาติในกลุ่มสัมพันธมิตร เท่ากับเป็นการเขียนฐานะทางการทูตขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง และท่านก็บอกว่า “นอกตำรา” อีกเหมือนกัน เพราะว่าผู้แทนของชาติที่ไปประชุมครั้งนั้น เป็นผู้แทนในกลุ่มสัมพันธมิตรทั้งนั้น แต่ท่านไปในฐานะผู้แทนของประเทศที่ประกาศสงครามเป็นศัตรูกับเขา แต่ก็ยังได้รับเชิญไปร่วมประชุมด้วย เท่ากับไปมือเปล่า เพราะยังไม่ได้ส่งทหารไทยไปช่วย

ท่านเสนีย์เล่าให้ฟังว่า ทั้งนี้ด้วยความช่วยเหลือสนับสนุนของรัฐบาลอเมริกัน และมีผู้แทนชาติมหาอำนาจเสนอให้ลดฐานะเมืองไทยลงเป็น “เมืองในอารักขา” เป็นการลงโทษที่ได้ประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร ท่านย้อนในอดีตที่ควรจดจำรำลึก จากนั้นจนบัดนี้...

“...ผู้แทนของเรามีข้าพเจ้าไปคนเดียว ถ้าไม่ได้เพื่อนอเมริกันช่วยคงสู้เขาไม่ได้ เกียงกันหน้าดำหน้าแดง ได้เพื่อนอเมริกันช่วยพูดในที่สุด เขาจึงยอมว่าควรให้ไทยครองตัวเป็นเอกราชสืบไป”

ท่านเสนีย์ได้ย้อนในอดีตตอนหนึ่ง... “เมื่อต้นปี ๒๔๘๖ จอมพลเจียงไคเช็คได้ประกาศเป็นทางการว่า เมื่อเสร็จสงครามแล้ว จีนปรารถนาจะเห็นไทยเป็นเอกราช อีกประมาณ ๗ วันต่อมา ประธานาธิบดีโรสเวลต์ก็ได้ประกาศสนับสนุนประมุขของจีนอย่างเต็มที่ ความสนิทสนมระหว่างจีนกับไทยเมื่อก่อนสงครามใหญ่ จึงได้เพิ่มความสัมพันธ์อันดีโดยลำดับตั้งแต่นั้นมา ความจริงแล้ว ไทยกับจีนก็เป็นชาติเอกราชในตะวันออกด้วยกัน จึงได้ผูกไมตรีกันไว้ดีกว่าชัง จีนมีอุดมคติสูง นโยบายของจีนและอเมริกาในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ นั้น ได้ช่วยสนับสนุนให้ไทยก้าวหน้าออกไปอีกก้าวหนึ่ง ทั้งนี้เป็นผลพวงสืบเนื่องมาจากการประชุมที่แคนาดาเมื่อปลายปี ๒๔๘๕”

การประชุมนานาชาติที่ชิคาโกเมื่อปลาย พ.ศ. ๒๔๘๗ อัครราชทูตไทยได้รับเชิญจากรัฐบาลอเมริกันเรื่องการบินพลเรือน ในฐานะผู้สังเกตการณ์เช่นเดียวกับทูตเดนมาร์ก แต่ผลที่สุดเมื่อได้เจรจากันแล้ว ประเทศทั้งสองได้รับเชิญให้ลงนามในสัญญาการบินครั้งนี้ด้วย การประชุมครั้งนี้ ท่านเสนีย์บอกว่า “นอกตำรา” อีกเหมือนกัน

๔ ปีแห่งความสำเร็จ

ท่านทูต “ไต้ดิน” ได้กล่าวโดยสรุปเพื่อมิให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย โดยที่เป็นเรื่องในอดีต เป็นเกร็ดประวัติศาสตร์อีกหน้าหนึ่ง ซึ่งควรจะต้องจดจำรำลึกไว้บ้างเพื่อกันลืม...

“เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ญี่ปุ่นยอมแพ้ ทางเมืองไทยประกาศโมฆกรรม หลังจากนั้น เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคมก็มีประกาศของเจมส์ เบิร์น รัฐมนตรีต่างประเทศอเมริกัน ซึ่งถ้าพิจารณาโดยดีแล้วจะเห็นได้ว่า เป็นการประกาศความเป็นเอกราชของไทยต่อโลก ประกาศฉบับนี้เอง แสดงถึงความเป็นมิตรแท้ที่ดียของอเมริกาต่อไทย หลังจากของประกาศฉบับนี้ คือความเพียรพยายามของไทยทั้งชาติ”

ท่านได้เล่าให้ฟังว่า มีคนไทยรายหนึ่ง เมื่อได้อ่านประกาศนี้แล้ว ได้ถามท่านว่า “ที่เราอุตส่าห์ทำงานกันมา ๔ ปีนั้น ได้ผลเพียงเท่านี้เองหรือ” ท่านได้ตอบว่า

“เท่านี้แหละที่เป็นผลซึ่งเรามุ่งหมาย ความจริงที่ได้มาเท่านี้ก็ควรพอใจ เป็นรางวัลคุ้มความเหนื่อย เพราะยากนักที่จะหาประกาศอันใดของชาติมหาอำนาจ ที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาอารีและความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนความหวังดีในอนาคตของไทยอย่างจริงใจ...”

ท่านเสริมได้เน้นว่า “ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นประกาศความนับถือซึ่งกันและกันเยี่ยงสหาย ทั้ง ๆ ที่เป็นราชสีห์ อเมริกาก็ยังเห็นความดีของหนูตัวน้อย ไทยเราล้มแล้วอเมริกาช่วยพยุงขึ้น ให้เราได้เดินต่อไปในทางแห่งเอกราชและความเป็นไท”

นายกรัฐมนตรีหลังสันติภาพ

ท่านเสนีย์ได้คิดทวนทวนหลัง เมื่อสงครามยุติลงแล้ว สันติภาพได้กลับคืนมา ท่ามกลางความเหน็ดเหนื่อยของบรรดา “เสรีไทย” ทุก ๆ คน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ท่านเตรียมตัวจะเป็น “ฤาษี” หนีการเมือง แต่ในที่สุด ปลายเดือนสิงหาคม ๒๔๘๘ ก็มีคำสั่ง...

“ให้ข้าพเจ้าเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยบอกมาด้วยว่า บ้านเมืองกำลังตกอยู่ในภาวะคับขัน ต้องการให้เข้ามาช่วยกันแก้ไข”

ผลงานสำคัญอีกชิ้นหนึ่งที่ท่านได้ฝากไว้...

“...จึงทราบว่ารัฐบาลได้ส่งผู้แทนไปเจรจาเซ็นสัญญา ๒๑ ข้อ กับอังกฤษ ซึ่งข้าพเจ้าได้พิจารณาแล้วเห็นควรแก้ไข การมาเป็นรัฐบาลจึงกำหนดว่าจะทำงานชิ้นนี้ ได้เจรจากับอังกฤษมาจนถึงวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ จึงเซ็นสัญญากันได้ และด้วยความกรุณาเห็นอกเห็นใจของอังกฤษ เมืองไทยจึงได้เลิกล้มสถานะสงครามกับอังกฤษ”

กระนั้นก็ดี เนื้อหาสาระแห่งปาฐกถาในวันนั้น ท่านเสนีย์ได้ฝากอนาคตของชาติให้แก่ลูกหลาน ด้วยประโยคที่ท่านขอรับรอง

“เท่าที่ข้าพเจ้าได้ดำเนินงานนอกตำรามา ๔ ปีนี้ ท่านทั้งหลายอาจถามว่า ข้าพเจ้าได้คิดอะไรมาฝากกับอนาคตบ้าง เข้าทำนองนิทานเรื่องนี้สอนให้รู้อะไร ข้าพเจ้าจะขอรับรองว่า อนาคตคือท่านทั้งหลายจะต้องกล้าเผชิญหน้าต่อสู้กับชีวิตด้วยน้ำใจอันเป็นไท...”

ก่อนจะจบถ้อยคำ ท่านได้สรุปผลงานขบวนการ “เสรีไทย” ในสหรัฐฯ เพื่อเตือนใจและให้ลูกไทยในอนาคตได้สำนึกและรู้สึก จด-

หมายเหตุระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ด้วยหลักแห่งพุทธธรรมอันละเอียดอ่อน ที่จะต้องยึดถือเป็นตัวอย่างได้โดยทั่วกัน

“งานของคนไทยในอเมริกาเริ่มขึ้นในท่ามกลางความมืดมนหมดหวัง ทุนใด ๆ ก็ไม่มี นอกจากจิตใจที่เป็นไทยคิดสู้และหวังไปตายเอาดาบหน้า ระหว่างที่เข้าไปยังเกิดอุปสรรคขึ้นมากหลาย บางทีทำให้วิตกว่าจะก้าวล่วงไปไม่ได้ แต่ที่ทำได้จากทาสมาเป็นไทย จากข้อระวางสงสัยมาเป็นความเชื่อถือ ก็โดยอาศัยความสุจริตและการเสียสละเป็นใหญ่กว่าอะไรอื่นทั้งหมด”

แนวพุทธธรรมเรื่องความสุจริตและเสียสละ เป็นหลักสำคัญในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและปลอดภัยของบ้านเมือง ซึ่งท่านเสนีย์ได้ศรัทธาและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติงาน “ได้ดิน” จนประสบความสำเร็จ มิใช่เพื่อส่วนตัวแต่เพื่อส่วนรวมของคนไทยทั้งชาติ ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร นักเขียนสตรี "เสรีไทย"

๑๐. คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร นักเขียนสตรี “เสรีไทย”

“ดิฉันไม่ชอบตามใคร...

“นอกจากตามใจตนเอง”

กระแสเสียงนี้ บรรดาผู้ที่คุ้นเคยสนทนาพาทีและบรรดาศิษยานุศิษย์ คงจะจดจำรำลึกได้ว่าเป็นเสียงของใคร?

ท่านเป็น “คนของสังคม” เป็นที่รู้จักกันดีในหลายวงการ ไม่เฉพาะแต่แวดวงการศึกษา...

คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร

โดยปกติทั่วไป แม้จะไม่ได้เป็นศิษย์ เราก็มักเรียกท่านว่า อาจารย์จินตนา ยศสุนทร “งานและชีวิต” ของท่านเป็นหนังสือเล่มโตที่มีคุณค่า หากย้อนในอดีตก็จะประสพพบว่า ได้ประกอบคุณงามความดีเพื่อประเทศชาติในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยเป็นสมาชิกขบวนการ “เสรีไทย” สายอเมริกา

๘ ธันวาคม ๒๔๘๔...วันสำคัญแห่งประวัติศาสตร์ชาติไทย ญี่ปุ่นได้ยกกองทัพเข้ามายังราชอาณาจักรทางทะเลหลายจุด เพื่อจะผ่านเข้าไปยังมลายู สิงคโปร์ และพม่า

โดยไม่คาดคิดว่าญี่ปุ่นจะเข้ามาบุกเมืองไทยตั้งแต่ตี ๓ ของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ แบบสายฟ้าแลบ “วีรชนคนไทย” ได้ต่อสู้ชาติ

ศักรู้อย่างกล้าหาญ ในตอนสายของวันนั้น รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตัดสินใจให้ทหารญี่ปุ่นเข้าประเทศไทยได้

เหตุการณ์ครั้งกระนั้น คนไทยทั้งหลายไม่มีวันลืมเลย

ขบวนการ “เสรีไทย” ได้เกิดขึ้นในกรุงวอชิงตันและกรุงลอนดอน ดั่งที่ทราบกันดีอยู่แล้วจากเอกสารและหนังสือ ซึ่งได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และจดหมายเหตุสำคัญของชาติ อาจารย์จินตนา ผู้รำลึกถึง “เสรีไทย” และได้เจาะลึกในขบวนการที่เป็น “เสรีไทยหญิง” ซึ่งไม่ค่อยจะมีใครได้บันทึกถึง โดยลืมนึกว่าเมื่อผู้ชายออกรบอยู่แนวหน้า ผู้หญิงซึ่งอยู่แนวหลังได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อบำรุงกำลังในทุก ๆ ด้าน เพื่อประสานงานให้ไปสู่เป้าหมาย บทบันทึกของอาจารย์จินตนาทรงคุณค่าที่ควรแก่การจดจำรำลึก และไม่ควรจะผ่านไปโดยไม่มีความหมาย

สตรี “เสรีไทย”

อาจารย์จินตนาได้บันทึกเรื่อง “ผู้หญิงเสรีไทย” ไว้ในหนังสือ “๑๖ สิงหาคม วันสันติภาพไทย” เมื่อ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ใช้อย่างน่าประทับใจ ด้วยความทรงจำที่มีคุณค่ามาก...

“คนไทยในต่างประเทศในอเมริกาและอังกฤษในระหว่างสงครามนั้น มีพอนับได้ถ้วน จึงเกือบบอกได้ว่า มีใครมีบทบาทอะไรบ้างในขบวนการเสรีไทย แต่ภายในประเทศนั้น มีคนไทยจำนวนมากเพียงใดที่รักบ้านเมือง และได้ให้ความร่วมมือ (หรือทำโดยลำพัง) ต่อต้านข้าบไสญี่ปุ่น คนเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายอย่างตัวละครสมมุติในนวนิยาย ‘คู่กรรม’ ระดับพ่อนางเอกหรือชาวบ้านซี้เมาอย่างตาผลหรือผู้หญิงอย่าง ‘ยายเมี้ยนปากปลาร้า’ หรือคนอื่น ๆ ที่นิรนามไม่มี

ชื่อเสียงบันทึกไว้ ณ ที่ใด ก็มีสิทธิ์จะเรียกตนเองว่า ‘เสรีไทย’ ได้

“เสรีไทยระดับหัวหน้าภายในประเทศนั้น เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว แต่ก็ผู้หญิงที่รู้จักตัวตนกันอยู่ดีว่า เป็นผู้ที่มิบทบาทอยู่ในเรื่องของการต่อต้าน ไม่ว่าจะป็นท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ หรืออาจารย์ฉลวยชัยย์ พลากร ภรรยาของจำกัด พลากร ที่ทำหน้าหัวหน้าเสรีไทยในประเทศได้ส่งออกไปเป็นคนแรก เพื่อติดต่อทางการจีนและพันธมิตรขอความร่วมมือ แต่ต้องไปทิ้งชีวิตไว้เสียในแดนไกลเพราะความช่วยเหลือมาไม่ทัน และก็ยังมึคนอื่น ๆ อีกที่ผู้เขียนไม่รู้จักชื่อ...”

อาจารย์จินตนาได้ “เจาะลึก” และมองเห็นความสำคัญของ “สตรีเสรีไทย” ในฐานะผู้มีวิจารณญาณของ “นักเขียนอาวุโส” และอดีต “นักข่าว” สตรีของ นสพ. อีฟนิง สตาร์ กรุงวอชิงตัน...

“บุบผาและอนงค์ แต่สุจินันเป็นพยาบาลอาสาสมัคร ปฏิบัติงานอยู่ในกองทัพอังกฤษ สุภาพ รักตะประจิต คงจะเป็นผู้หญิงเสรีไทยสายอังกฤษคนเดียว ที่มีโอกาสได้ทำงานที่มีสีสันและเคียงบ่าไหล่ของเสรีไทยชาย โดยได้ข้ามน้ำข้ามทะเลไปเป็นผู้ประกาศวิทยุกระจายเสียงภาษาไทย ที่ส่งเสียงจากกรุงเดลีเข้าไปในประเทศไทยตลอดสงคราม...”

สตรี “เสรีไทย” ในอเมริกา

อาจารย์จินตนาได้บันทึก “เสรีไทยผู้หญิง” สายอเมริกา ส่วนคุณทศ พันธุมเสน ได้เขียนไว้ในหนังสือ “เสรีไทย” สายอังกฤษไว้ประทับใจเช่นกัน แต่ลีลาโวหาร “อารมณ์พรรณษา” คนอังกฤษอ่านเพลินมาก ขออนุญาตฉายหนังตัวอย่างของอาจารย์จินตนาไว้ก่อน

“ผู้หญิงไทยในอเมริกาคุณันก็มีจำนวนไม่มากนักพอจะนับได้ถ้วน

ด้วยความรู้สึกที่ว่าพวกผู้ชายส่วนใหญ่มีโอกาสได้รับการฝึกฝน เพื่อไปทำงานที่มีความรับผิดชอบสูงและเสี่ยงอันตราย ผู้หญิงแทบทุกคนก็มีความรู้สึกกระตือรือร้น ที่จะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในงานไม่ว่าจะเป็นสิ่งใด

“คนไทยในอเมริกาครั้งนั้นอาจจำแนกออกได้เป็น ๒ พวก คือ พวกหนึ่งได้แก่ตัวอัครราชทูตและข้าราชการพร้อมด้วยครอบครัว อีกพวกหนึ่งได้แก่นักศึกษา และอาจจะมีข้าราชการที่มาดูงาน ๒-๓ คนรวมอยู่ด้วย ผู้หญิงเสรีไทยก็ยอมแบ่งออกเป็น ๒ พวก ได้เช่นกัน

“เริ่มด้วยภริยาอัครราชทูตคือคุณอุศนา ปราโมช, คุณเทียบ กุญชร ณ อยุธยา ภริยาทูตทหาร, พญ. สายหยุด ดิษฐการภักดี ภริยาหลวงดิษฐการภักดี เลขานุการโท, คุณชุบ จินตกานนท์ ภริยาคุณอนันต์ จินตกานนท์ เลขานุการตรี และคุณอินทรา อินทรทูตหลานของอัครราชทูต

“ที่เหลือก็เป็นนักศึกษา ซึ่งกำลังศึกษาและทำงานอยู่ในที่และโอกาสต่าง ๆ กัน ที่มาจากมิชิแกนก็มีพูนทรัพย์ ไกรยง, กรองทอง, ชุติมา, อุบล คุวานเสน, ประภา กันตะบุตร จากบอสตันก็มีอัมพรชัยปาณี, ม.ล. สุจินต์ ชุมแสงจากนิวยอร์ก และจินตนา นาควัชระจากแคนาดา

“งานหลักที่เสรีไทยทำร่วมกับฝ่ายสหรัฐฯ นั้น ดังที่ทราบแล้ว แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ หน่วยงาน โอ.เอส.เอส. (Office of Strategic Service) หรือสำนักงานด้านแผนยุทธศาสตร์ ฝึกงานด้านการสืบราชการลับสงคราม ตลอดจนงานรูปแบบกองโจรให้แก่กองทหารเสรีไทย อันประกอบด้วยนักศึกษาอาสาสมัครของเรา และอีกส่วนหนึ่งคือหน่วยงาน โอ.ดับบลิว.ไอ. (Office of War Information) หรือ

สำนักงานข่าวสารการสงคราม ซึ่งทำหน้าที่สืบทราบความเคลื่อนไหวภายในประเทศที่ถูกยึดครอง และกระจายข่าวหรือประชาสัมพันธ์งานของฝ่ายพันธมิตรกลับเข้าไปให้ประชาชนในประเทศได้รับทราบ รวมทั้งการกระจายเสียงทำสงครามจิตวิทยาด้วย งานนี้มีคุณอนันต์จินตกานนท์ เป็นผู้ประสานงาน และมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งทำงานอยู่ที่สำนักงานในซานฟรานซิสโกทั้งชายและหญิง”

และได้เสริมข้อบันทึกไว้อีกแง่มุมหนึ่ง...

“นอกจากนี้ ก็ยังมีงานการทำนามานุกรมชื่อสถานที่เก็บจากแผนที่ไทย (Thai Gazetteer) อันเป็นงานร่วมกับ Board on Geographical Name ของกระทรวงมหาดไทยอเมริกัน งานทำแผนที่ร่วมกับกรมแผนที่ทหารบกอเมริกัน (Army Map Service) และงานการสอนภาษาไทยให้แก่ทหารอเมริกันที่เตรียมจะเข้ามาปฏิบัติงานที่ดินในประเทศไทย

“งานเหล่านี้ผู้หญิงเสรีไทยมีส่วนร่วมด้วยอย่างเต็มความสามารถ...”

งานวิทยุกระจายเสียง

หน้าที่งานที่ช่วยกันทำได้ทั้งหญิงและชายคือวิทยุกระจายเสียง อาจารย์จินตนาได้ร่วมงานนี้อย่างเบิกบานใจ...

“สถานอัครราชทูตเป็นสำนักงานกลาง มีเลขานุการตรีอนันต์จินตกานนท์ เป็นผู้ประสานงานและเป็นผู้อ่านบทความนั้น นอกจากนายเมอริย์ อีแชน ผู้ดูแลนักเรียนไทยในขณะนั้นแล้ว ก็มีคุณชูป จินตกานนท์ ภริยาคุณอนันต์และเจ้าหน้าที่ของสถานทูต กับจินตนา นาควัชระ เป็นผู้จัดเตรียม

“ทางสำนักงานฝั่งตะวันออกที่ซานฟรานซิสโกนั้น มีทั้งนักศึกษา

ชายและหญิง ทำงานภายใต้เจ้าหน้าที่อเมริกันของ O.W.I. ในจำนวน ๘ คนนั้น มีพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ ซึ่งต่อมาได้รับการฝึกฝนเป็นทหารกับ O.S.S. แล้วเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย มีราชัน กาญจนวณิช, นีรัต สมรรถพันธุ์, สวัสดิ์ นิตินพ และบุญเยี่ยม มีศุข... มีผู้หญิงคือ พูนทรัพย์ ไกรยง, กรองทอง ชุติมา และอัมพร มีศุข...”

หน้าที่ “นามานุกรม” และ “แผนที่”

โดยไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะต้องทำงานละเอียดอ่อน อาจารย์จินตนาลำดับเรื่อง...

“งานนามานุกรมเป็นงานละเอียดและต้องใช้เวลามาก เมื่อได้รับมอบงานนี้ ทางสถานทูตจึงได้เรียกหาอาสาสมัครทุกคนที่สามารถรวบรวมได้ ทั้งผู้ที่ยังไม่ได้เคยร่วมงานเสรีไทยประเภทใดมาก่อน ผู้ที่ทำงานอื่นแต่อาจขอยืมตัวมาได้ แม้นายทหารที่ยังไม่ได้ออกเดินทางไปรับหน้าที่ และแม้กระทั่งสมาชิกในครอบครัวของอัครราชทูตเอง

“ในกลุ่มนามานุกรมนี้มีผู้หญิงเสรีไทยเพียง ๒ คน คืออินทริา อินทรทูต และจินตนา นาควัชระ ผู้จะไปทำงานแผนที่ต่อไปกับ Army Map Service...”

เมื่อเป็นเด็กหญิงของ รร. สายปัญญา เขียนเรื่องแรก “वलันด์” ในวารสาร “เทพศิรินทร์” ใช้นามปากกาว่า “แผนที่” เป็นเสรีไทย ต้องทำงาน “แผนที่” แปลกแต่จริงไม่อิงนิยายนะจ๊ะ คุณหญิง!!

งานแม่บ้าน ใครว่าไม่สำคัญ

โปรดอย่าได้มองข้าม “งานแม่บ้าน” ใครว่าไม่สำคัญ อาหารปากอาหารท้องและ “น้ำใจ” ไมตรีระหว่างสงคราม “แนวหลัง” ตั้ง

จินตนา นาควัชระ ทำงานหลากหลายเพื่อเสรีไทย

“สมรักก่อนรบเพียงวันเดียว” (๗ ธันวาคม ๒๔๘๔)

จินตนาและสมจิตร ยศสุนทร

ใจช่วย “แนวหน้า” ก็มีกำลังใจสูง...

“บทบาทของผู้หญิงเสรีไทยในด้านนี้ อาจจะถูกมองข้ามความสำคัญไป เพราะเห็นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน แต่ในความเป็นจริงนั้น ยามที่บรรดาบุคคลที่เรียกตนเองว่าเสรีไทยในต่างแดนนั้น ตระหนักถึงสถานภาพของตนว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติ (ถูกรัฐบาลไทยตัดสัญชาติเพราะไม่ยอมกลับตามคำสั่งของรัฐบาล) ไม่มีแผ่นดินแม่จะเหยียบ มีความอ้างว้างว่าเหว่เป็นเพื่อน ตลอดเวลานั้น ประตูป้านโดของเพื่อนร่วมชาติ ร่วมทุกข์ ร่วมอุดมการณ์ในขณะนั้นเปิดรับยอมจะเป็นสัญลักษณ์ของการหยิบบิ้นน้ำใจ ความอบอุ่น และความรู้สึกผูกพันใจต่อกันอย่างหาค่ามิได้จริง ๆ”

อาจารย์จินตนาคิดหวนทวนหลังครั้งกระนั้น บางคนอาจจะลืมเสียแล้ว อดีตที่เป็นประวัติชีวิตในต่างแดนแสนลำบาก คนไทยรักกัน สามัคคีกันท่ามกลางสงคราม

“คุณซุซุพุดน้อย แต่น้ำใจนั้นกว้างรวมหาสมุทร เมื่อเข้ามาในวอชิงตันและไม่รู้จะไปไหน แทบจะกล่าวได้ว่า ทุกคนที่รู้จักก็จะต้องแวะเวียนมาที่นี่คุณซุซุซยังมีเวลาทำอาหารไทยง่าย ๆ ให้ทุกคนรับประทาน คุณอนันต์หน้าตาและอารมณ์ยิ้มแย้มต้อนรับทุกคน บ้านนี้เหมือนบ่อน้ำน้อย ๆ ที่ทุกคนได้อาศัยดื่มกิน และjárสนน้ำใจนั้นได้

“อีกบ้านหนึ่งใหญ่กว่า เพราะมีสมาชิกครอบครัวมากกว่า คือบ้านของ ม.ล. ขาบ กุญชร มีคุณเทียบเป็นแม่บ้าน ครอบครัวนี้มีลูก ๓ คน เป็นชาย ๒ คือทวิวัฒน์ วรวัฒน์ และหญิงหนึ่งคนคืออรุจ บ้านนี้เป็นบ้านของเสียงดนตรี ความร่าเริง เสียงดนตรีไทยดังอยู่เสมอ เพราะคุณขาบและคุณเทียบเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิด และฝึกซ้อมเล่นอยู่มิได้ขาด เมื่อมีนักศึกษาคนใดเล่นเครื่องดนตรีไทยได้ก็

จะเข้าร่วมวง แล้วก็อยู่พูดคุยสังสรรค์ และรับประทานอาหารด้วย โดยไม่ต้องมีพิธีรีตอง ๆ ง่าย ๆ เป็นกันเอง ใครทุกซ์ร้อนขาดที่นอนที่กินก็ไปพึ่งพิงที่นี้ มีอะไรในตู้น้ำแข็ง คุณเทียบก็อนุญาตให้ทำกินเองได้ ไม่ว่าจะเป็นเข้าสายบายเย็น

“เมื่อคุณขาบยังไม่ได้เดินทางไปประจำการอยู่ที่เมืองจีนนั้น มีคนเข้าออกไม่ขาดสาย แทบจะเรียกได้ว่าไม่มีเวลาที่ประตูปิด ใจกว้างของผู้ใหญ่ ๒ คนนี้ เป็นบ่อน้ำในยามว่าเหว้ออีกบ่อหนึ่งของพวกนักศึกษา โดยเฉพาะพวกที่ไปเป็น ‘ทหาร’ เสรีไทย ซึ่งบางคนอาจจะเข้าใจเอาโดยอัตโนมัติว่าเป็น ‘ลูกน้อง’ ของคุณขาบ

“หวนกลับไปนึกถึงท่านผู้ใหญ่ ๒ ครอบครัวนี้ ก็ยังให้พิศวงว่าท่านช่างมีใจกว้างพอที่จะเข้าใจ และอดทนกับพวกคนหนุ่มสาวในครั้งนั้นได้ถึงปานจะนี่...”

มาดามอศนา ปราโมช

หัวหน้าแนวหลังสายอเมริกา

ใครจะคาดคะเนชีวิตตนเองได้ว่า เมื่อเป็น “คุณหญิง” ของท่าน อัครราชทูตกรุงวอชิงตัน จะต้อง “ลงมือ” เข้าครัวทำงาน “แม่บ้าน” เพื่อ “เสรีไทย”

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช สุภาพบุรุษจากอังกฤษ ท่านได้คู่ครอง คู่สร้างคู่สม ยามที่ท่านทูตจะต้องทำงานใหญ่เพื่อกู้ชาติกู้เอกราชชาติไทย ยามสงครามโลกครั้งที่ ๒ “มาดามอศนา” เป็นกำลังสำคัญยิ่งดังที่อาจารย์จินตนาได้บันทึกไว้เป็นอนุสรณ์แห่ง “เสรีไทย” สายอเมริกา...

“ถ้าไม่ได้เขียนถึงภริยาอัครราชทูตไทยในกรุงวอชิงตันท่านนี้ ก็

คงจะเป็นรายงานเกี่ยวกับเสรีไทยผู้หญิงไม่ครบถ้วน เพราะในวงการ ทูตกรุงวอชิงตันในครั้งกระนั้น เกือบจะกล่าวได้ว่าไม่มีใครไม่รู้จักชื่อ ‘มาดามปราโมช’

“‘มาดามปราโมช’ เป็นนักประชาสัมพันธ์ให้แก่คนไทยและ ประเทศไทย ซึ่งขณะนั้นอยู่ในครอบครองของญี่ปุ่น ได้อย่างแนบเนียนที่สุด โดยที่ท่านเองก็อาจจะไม่รู้ตัว แต่เป็นเพราะท่านมีความ มุ่งมั่นเช่นนั้น ในขณะที่อัครราชทูตไทยเองไม่ขยันงานสังคม มาดาม ของท่านเองเห็นความจำเป็น ที่จะต้องสร้างภาพของประเทศไทยให้ อยู่ในใจของคนทั้งหลาย

“ความเป็นผู้หญิงไทยของท่าน ความคิดอ่านในการจัดเลี้ยงและ การแต่งตัวที่ไม่สิ้นเปลือง ท่านทำอาหารและขนมไทยได้ ตัดเลื้อใส่ เองได้ ความอยากเรียนรู้ในทุกด้าน และพร้อมที่จะโฆษณาประชา- สัมพันธ์อย่างไม่มีวันเหน็ดเหนื่อย ทำให้ท่านเป็น ‘โฮสเตส’ หรือเจ้า ของบ้านที่มีชื่อเสียงหน้าสังคมหนังสือพิมพ์บ่อยมาก

“งานเลี้ยงที่สถานทูตไมใช่งานสิ้นเปลืองอย่างที่เพิ่งนึก หาก ใครได้เห็นแรงงานและเวลาที่คุณอุศนาลงเอง ไม่ว่าจะเป็นการทำ ขนมไทย ออกความคิดตกแต่งสถานที่ ท่านลงมือเองพร้อมด้วยแรง ช่วยจากคุณอินทิดา อินทรทูต หลานสาวของท่านทูต

“ความจริงนั้นนับแต่เกิดสงครามมา คุณอุศนาได้ตัดค่าใช้จ่าย ในสถานทูตส่วนใหญ่ลง งานใดที่ทำได้เองท่านก็ทำ ที่ไม่จำเป็นก็ตัด ลง จะเรียกว่าความวิริยอุตสาหะเช่นนี้ เป็นงานส่วนหนึ่งของ ‘เสรี ไทย’ ก็คงเรียกได้...”

อาจารย์จินตนาได้เปิดใจอย่างตรงไปตรงมา ที่ได้ประสบและ สัมผัสงานใหญ่ “เสรีไทย” ด้วยตนเอง แม้งานหน้าที่เลขานุการณี

ท่านเสนีย์ ปราโมช ก็ได้ลงมือทำงานให้ท่านร่วมหนึ่งปี ใกล้ชิดกับ มาตามอุศนาเป็นอย่างดี...

“ประโยชน์ของการเป็นที่รู้จักในหมู่คนจำนวนมากและหลาย วงการนี้ เป็นกำไรให้ได้ความสนใจจากบรรดานักการทูต ทั้งอเมริกัน และนานาชาติ ต่องานการกู้อิสรภาพของประเทศไทยได้โดยไม่มี ปัญหา คุณอุศนาไม่เคยปฏิเสธรับเชิญไปพูดในวงการสังคม งาน สังคมสงเคราะห์ สถานที่ศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเล็กหรือใหญ่ และ ที่คนส่วนมากจะนึกไปไม่ถึงก็คือ ในหมู่ผู้สนใจด้านศิลปกรรม ตัว ท่านเองนั้นก็เป็นที่ประติมากรที่เคยมีงานแสดงแล้วด้วยซ้ำ น่าเสียดาย ที่หลังจากกลับมาเมืองไทยแล้ว ไม่ได้แสดงความสามารถด้านนี้ให้ ได้ เห็นอีกเลย”

อะไรกันจ๊ะ! แชนด์วิชวันละ “เป็นพันเป็นหมื่น” แก่เหล่าทหาร ทั้งยามเย็นและยามราตรี มาตามอุศنالงมือทำเอง...

“ได้เปิดโรงละครนี้เป็นสถานที่รับรองและพักผ่อนแก่เหล่าทหาร สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง คุณอุศนาจะผลัดเปลี่ยนกับภริยาทูตคนอื่นไป ทำหน้าที่ ซึ่งมองดูอาจจะเป็นเรื่องไร้ความสำคัญโดยสิ้นเชิง แต่ใน ยามสงครามนั้น ไม่มีอะไรที่จะด้อยความสำคัญไปกว่าอะไรอื่นที่จะ ทำได้ คุณอุศนาไปร่วมกับภริยาทูตคนอื่น เตรียมแชนด์วิชวันละเป็น พันเป็นหมื่นไว้สำหรับเหล่าทหารที่จะแวะเวียนมาในตอนเย็นและภาค กลางคืน”

อาจารย์จินตนาได้บันทึกงานอาสาสมัครเพื่อ “เสรีไทย” อย่าง เต็มใจ ตั้งแต่ ๖ โมงเย็นจนถึงสองยาม บางวัน “มือบวม” แต่ต้อง อดทน งานที่ไม่เคยทำก็ต้องช่วยกันทำ ทั้งสนุกและเหนื่อยอะไร

ปานนั้น...

“ผู้เขียนได้พลอยติดตามคุณอนุสาไปช่วยงานนี้ และในฐานะที่จัดอยู่ในประเภทลูกหลาน หรือหญิงสาวที่ได้รับการขอร้องให้เป็นอาสาสมัครเข้าเวรเสิร์ฟอาหารแก่เหล่าทหาร อาหารนั้นก็ซ้ำกันทุกวัน แต่ต้องเข้าใจว่าบรรดาทหารที่เข้ามานั้นไม่มีซ้ำหน้ากัน นอกจากแซนด์วิชนานาชนิดที่ต้องห่อด้วยกระดาษแก้ว ก็มีขนมพายและขนมเค้กนานาชนิด จำนวนพัน ๆ ที่จะต้องเอาออกมาตัดออกเป็นชิ้น ๆ ใส่จานกระดาษ นอกจากนั้นก็ยังมีไอศกรีม และน้ำอัดลมสมัยนั้นมีโคคาโคล่าและเป๊ปซี่โคล่าแล้ว งานเสิร์ฟนี้อาจจะเริ่มตั้งแต่ ๑๘.๐๐ น. ไปจนถึงสองยามหรือจนกว่าขนมและน้ำดื่มจะหมด คืนหนึ่ง ๆ เปิดน้ำอัดลมจนมือบวม กลิ่นขนมพายและขนมเค้กเต็มประสาทจมูก เบื่อมาแทบทุกวันนี่”

สตรี “เสรีไทย” หนึ่งตัวอย่าง

กรณีที่น่าบันทึกของอาจารย์จินตนา มา “รายงาน” ให้รู้กันเพียงฉายาหนึ่ง “ตัวอย่าง” เท่านั้น “เสรีไทย” ยิ่งใหญ่เกรียงไกรทุก ๆ สาย ทั้งในประเทศอเมริกาและอังกฤษ มีความสำคัญเท่า ๆ กัน วันวานยังหวานอมขมกลืน

“สำหรับพวกเร้าหน้าทีต้อนรับก็จะมีทหารมาขอเดินร่ำด้วย จังหวะที่กำลังเป็นที่นิยมในสมัยนั้นคือจังหวะ ‘จิตเตอร์บัก’ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นจังหวะ ‘ย่า’ ของจังหวะร็อกในสมัยนี้ ผู้เขียนพลอยได้เรียนรู้จักเป็นกำไรชีวิตอีกอย่างหนึ่ง และบริการที่ทำด้วยความซื่อซมตลอดระยะนั้นจนสิ้นสงครามก็คือ การได้รับรองพูดคุยกับบรรดาทหารฝรั่งเศส ซึ่งเป็นทหารฝรั่งเศสเสรีที่มาฝึกอยู่ในสหรัฐฯ ได้ใช้

ภาษาฝรั่งเศสที่ไม่ได้ใช้มานานปี และได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้สึกกับ
คนหนุ่มเหล่านั้น ในฐานะ ‘คนพลัดบ้าน’ หรือ ‘ขาดแผ่นดิน’ ด้วยกัน

“จะเห็นได้ว่าผู้หญิงไทยแทบทุกคนในระหว่างสงครามนั้น จะได้
มีบทบาทเป็นเสรีไทยด้วยกันทั้งนั้น แม้ในบรรดานักศึกษาหญิงนั้น
หลายคนจะได้ตัดสินใจแต่งงานในระหว่างนั้น ก็เรียนหนังสือด้วยเลี้ยง
ลูกด้วย

“มีเพื่อนอยู่เพียงคนเดียวเท่านั้น ที่ไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมทำงาน
กับเขาด้วย คือ ม.ล. สุจินต์ ชุมแสง ผู้ล้มป่วยด้วยโรคประสาทต้อง
เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลตลอดสงคราม...”

วันดีคืนดี สุขภาพดี

จะนำข้อมูลต่าง ๆ เท่าที่ประมวลไว้ สละหนังสือไว้โดยบังเอิญ
มีคุณค่า และจาก “ข้อสนทนา” กับท่าน “เสรีไทย” บางคน คะเนโน
ใจจริงไว้ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๓ แต่บังเอิญโรคาพยาธิเบียดเบียน

“เสรีไทย” เป็นเรื่องใหญ่ เกรียงไกร

แม้ท่านที่ลงมือปฏิบัติงานเสี่ยงอันตรายที่สุดในชีวิต ยอมรับว่า
“ยิ่งใหญ่” เกินจะบันทึกได้ครบถ้วน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒
งาน “ใต้ดิน” ล้วนลับสุดยอดทั้งนั้น

ท่านปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย” เสียสละทุกสิ่งทุก
อย่างเพื่อกอบกู้ชาติกู้เอกราช ร่วมเป็นร่วมตายกับหัวหน้าสายอเมริกา
หัวหน้าสายอังกฤษ และสาย “นิรนาม” ซึ่งวันดีคืนดี สุขภาพดี จะ
เสนอ “รายงาน” แต่ท่านที่เคารพด้วยสติปัญญาน้อย ๆ จะพึงมี...

“ผู้ให้” มากกว่า “ผู้รับ”

อาจารย์จินตนาเป็น “ผู้ให้” มากกว่า “ผู้รับ” นอกจากประสิทธิ์

ศาสตราจารย์ คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร ในปัจจุบัน

ประสาทความรู้ให้แก่นักศึกษาในหลายสถาบัน ยังได้ให้ความรู้ “นอกสถาบัน” ในด้านความรู้ “นอกตำรา” เช่นได้ใช้ประสบการณ์ในการสอนการเรียนภาษาอังกฤษที่ “สตรีสาร” ในคอลัมน์ “เรียนอังกฤษจากเพลง” และ “ภาษาพาไป” ใน “สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์” เป็นต้น

อาจารย์จินตนาได้เขียนหนังสือด้วยใจรัก แม้จะเป็นงานอดิเรก หากจะเป็นอาชีพก็ย่อมได้อย่างสบาย รักงานเขียนตั้งแต่เป็นนักเรียนรร. สายปัญญา งานเขียนแรกเป็นสารคดีเรื่อง “วสันต์” ในวารสารรร. เทพศิรินทร์ ราว พ.ศ. ๒๔๗๗ นามปากกา “แผนที่” นักเรียนสาวที่เจาะแนวไปถึงโรงเรียนชาย “เทพศิรินทร์” นับว่าไม่เบาทีเดียว จากวันนั้นถึงวันนี้ งานเขียนหนังสือยังคงต่อเนื่อง เป็นการสื่อความคิดโดยตรงไปยังมหาชนคนอ่านหลายประเภทในด้านสารคดี, งานแปล, งานวิจารณ์หนังสือ, ภาพยนตร์, ความรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการง่าย ๆ ทางสื่อมวลชน

ผลงานการประพันธ์ที่ปรากฏพิมพ์แล้ว อาทิเช่น

๑. ๓๕ บทกวีภาษาไทย แปลเป็นฝรั่งเศส

๒. เรื่องสั้นของ “เรียมเอง” แปลเป็นภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์

โดยสมาคมภาษาและหนังสือฯ

๓. เรียนภาษาอังกฤษด้วยเพลง “สตรีสาร” จัดพิมพ์

๔. “ภาษาพาไป” สำนักพิมพ์ “เดินทอง” ดำเนินการ

นอกจากนี้เป็นผลงานหนังสือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นผู้จัดพิมพ์ และยังมีผลงานหนังสืออีกหลายเล่มหลายรูปแบบ ที่มีคุณค่าในการอ่านเพื่อระเืองปัญหา

การศึกษาเล่าเรียน

เรียนหนังสือชั้นประถมและมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสายปัญญา อุดมศึกษา สำเร็จชั้นปีที่ ๒ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ ได้ทุนการศึกษาข้ามน้ำข้ามทะเลไปยังฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย “Grenoble”

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ยุโรป ข้ามน้ำข้ามทะเลไปเรียนต่อที่แคนาดา มหาวิทยาลัยลลาวาล จบปริญญาตรีอักษรศาสตร์ (ภาษาตะวันตก) และได้ผันชีวิตตนเองไปยังกรุงวอชิงตัน ได้เรียนวิชาภาษาเยอรมันและวิชาการหนังสือพิมพ์ มหาวิทยาลัยยอร์ชวอชิงตัน เคยฝึกงานเป็น “นักข่าว” หนังสือพิมพ์ “อีฟนิง สตาร์” ระหว่างร่วมปฏิบัติงาน “เสรีไทย” สายอเมริกา ผลงานประสบความสำเร็จด้วยดี

อาชีพการงาน

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ทำงานที่สำนักงานแถลงข่าวไทยประจำกรุงวอชิงตัน โดยจูน ประภาวิวัฒน์ เป็นหัวหน้าคนแรก หลังจากนั้นได้เดินทางกลับ รับราชการเป็นอาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ และหัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันตกที่จุฬาฯ ต่อมาได้ผันตัวเองไปทำงาน ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหงรุ่นบุกเบิก ทั้งบริหารและสอนจนเกษียณอายุราชการ

“ครูของครู” อย่างเต็มตัว เจริญรอยตามบิดา ครูถนอม นาควัชระ “ครูใหญ่” ในอดีต

ผู้คร่ำหวอดการเรียนการสอน และผลงานดีจนได้ “ศาสตราจารย์” อย่างภูมิใจ อีกทั้งได้รับพระราชทานเครื่องราชฯ ชั้น “คุณหญิง” เชิด

ชูเกียรติแก่วงศ์สกุลโดยไม่คาดคิดเลย

อาจารย์จินตนาได้รับเกียรติเป็นสมาชิกสมาคมนิติบัญญัติแห่งชาติ กรรมการสภาสตรีแห่งชาติ นายกสมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา กรรมการสายปัญญาสมาคม กรรมการตัดสินการประกวดภาพยนตร์ และโทรทัศน์หลายสถาบัน อาทิ ตึกตาทอง สุพรรณหงส์ทองคำ และ เมขลา

ปัจจุบัน—ผู้อำนวยการสถาบัน เอ.ยู.เอ. อาจารย์พิเศษจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และรามคำแหง นายกสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย กรรมการตัดสิน “โทรทัศน์ทองคำ” กรรมการตัดสินการประกวดนางสาวไทย ฯลฯ ยังเป็นนักเขียนอดิเรกประจำ “สตรีสาร” และ “สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์” นักเขียนรับเชิญอีกหลายฉบับ

ชีวิตส่วนตัวและครอบครัว

ได้ประสพพบรักในกรุงวอชิงตันอย่างเป็นทางการ ก่อนสงคราม ระเบิดเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ เพียงวันเดียว เจ้าสาว น.ส. จินตนา นาควัชระ เจ้าบ่าวผู้โชคดี ยอดชายนายสมจิตร ยศสุนทร ครองทุกข์ครองสุขระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวยังมีทันจะได้ดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์สมใจนึก จะต้องปฏิบัติหน้าที่กู้ชาติกู้เอกราช ร่วมงาน “เสรีไทย” อย่างแน่วแน่และมั่นใจ ไม่ขอลกลับเมืองไทยตามคำสั่งของรัฐบาลจอมพล ป. แม้จะถูกถอนสัญชาติไทย

ชีวิตครอบครัว มีสายโลหิตหญิงชาย ๓ คน ฝ่ายสามีเป็นนักธุรกิจ ประสบความสำเร็จก่อตั้งโรงงานผลิตถุงพลาสติกแห่งแรก แต่ต้องเลิกเพราะไม่ใช่ธุรกิจโดยอาชีพ เคยเป็นผู้จัดการโรงงานกระดาษ รัฐวิสาหกิจ จนกระทั่งเกษียณ ฝ่ายภรรยา นั้น แม้จะ

เกษียณอายุราชการ แต่ก็ไม่ได้เกษียณการทำงาน ยังทำงานด้วยใจรักจากนั้นจนบัดนี้

งานพิเศษอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจารย์จินตนาเกือบจะลืมไปแล้ว การสอนพิเศษ “วิชาการรายงานข่าว” นักศึกษาภาคค่ำ วิชาการหนังสือพิมพ์ ณ จุฬาฯ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีนักศึกษาประมาณ ๗๐ คน เท่าที่จำได้มีสุรจิต จันทรสาขา, ประสิทธิ์ ชัยทิพย์, เทพชู ทับทอง, วิชัย ปาลวัฒน์วิไชย ฯลฯ คณะอาจารย์ชุดบุกเบิกคือ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร, ม.จ. ประสพสุข สุขสวัสดิ์, อาจารย์เปลื้อง ณ นคร และอาจารย์จินตนา ยศสุนทร ทำการสอนอยู่ประมาณ ๓ ปี มีอันจะต้องล้มเลิก แต่ไปเปิดสอนใหม่ที่ธรรมศาสตร์ ภาควิชาวารสารศาสตร์ อาจารย์จินตนาไม่ได้ติดตามไปสอนด้วยเหตุผลบางประการ

๕๐ ปี แห่งความรัก สมรักสมรส

๕๐ ปี แห่ง “เสรีไทย” ยิ่งใหญ่ เกரியงไกร

เพียงนี้โดยสังเขป เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็น่าจะพอแล้ว

วันดีคืนดี สุขภาพดี จะเล่าเรื่อง “เสรีไทย” ทำนอง “รายงาน” ให้ท่านอ่าน จากข้อสนทนา ข้อมูลจากหนังสือหลายสิบเล่ม โดยนักเขียนหลายท่าน หลายนามปากกา ทั้งอาชีพและอดิเรก ควรแก่การจดจำรำลึก อันเป็น “จดหมายเหตุแห่งชีวิต” โฉมหน้าประวัติศาสตร์เกரியงไกร

ย่อมนระหนกดีแล้วว่า “คนไทยลิมง่าย” ควรอย่างยิ่งที่จะต้องบันทึกไว้ นำมา “รายงาน” เพื่อคนรุ่นหลัง ๆ ตามกำลังสติปัญญา และ “สุขภาพ” จะอำนวยให้...

๑๑. “เสรีไทย” วีรชนคนสำคัญของชาติ

โดยที่ท่านได้เคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับ “เสรีไทย” มาบ้างแล้ว จากผู้บันทึกทั้งที่เป็น “เสรีไทย” และมีใช่ หลายต่อหลายเล่ม ต่างกรรมต่างวาระ เป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสงครามมหาเอเซียบูรพา ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ หนังสือแต่ละเล่มได้แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญของ “ลูกไทย” ผู้เกรียงไกร ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สายสหรัฐอเมริกา ทั้งสายอังกฤษที่นับว่าเป็นสายสำคัญมาก

ส่วนสายที่ไม่ค่อยรู้จักกันนัก ได้แสดงให้เห็นถึงความรักชาติอย่างสุดหัวใจ น่าจะได้แก่ “เสรีไทย” สายออสเตรเลีย วีรชนคนสำคัญสายนี้ควรยกย่อง “พระยาศรารักษ์พิพัฒน์” เป็นพิเศษ

ผลงานอันหลากหลาย ในกรณีที่ “เสรีไทย” ได้ปฏิบัติการอย่างกล้าหาญชาญชัย ซึ่งส่วนใหญ่มิได้เคยเป็นทหารมาแต่เก่าก่อน ทั้งในสายอเมริกาและอังกฤษ ถึงกระนั้นก็ดี “เสรีไทย” ดังกล่าวนี้ก็ได้ทำการฝึกหัดด้วยความยากลำบาก แต่ก็ได้ออกทน แม้บางช่วงสายตัวแทบขาด แต่ก็ได้ประสบความสำเร็จสมกับเป็น “ลูกไทยใจกล้าหาญชาญชัย”

“เสรีไทย” ทั้งที่ได้ “เอ่ยนาม” และ “นิรนาม” ล้วนแต่เป็น “วีรชน”

คนสำคัญของชาติ

จากวรรณกรรมที่ได้สัมผัสมาแล้ว ส่วนใหญ่ผู้อ่านก็เคยสัมผัสมาบ้างไม่มากก็น้อย แต่บางคนอาจจะผ่านไปโดยไม่ได้คิดถึงผลงานยิ่งใหญ่ของ “เสรีไทย” โดยเฉพาะสายอเมริกาและสายอังกฤษ ซึ่งปรากฏในหนังสือ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒” โดย ศาสตราจารย์ ดิเรก ชัยนาม

ขออนุญาตรายงานและบันทึกรายชื่อ “เสรีไทย” สายอเมริกาและสายอังกฤษ เพื่อเป็นประวัติศาสตร์ จดหมายเหตุแห่งชาติสืบไป

หนังสืออีกเล่มหนึ่ง ซึ่งได้บันทึกการจัดตั้งขบวนการ “เสรีไทย” ในประเทศได้บันทึกรายชื่อ “หัวหน้าหน่วย” ไว้ใน “ดร. ปรีดี พนมยงค์” เขียนโดย...ไสว สุทธิพิทักษ์ ผู้มีปริญญา อ.บ. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๖

เหนือสิ่งอื่นใด วรรณกรรมที่ได้จารึกพระนาม สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ไว้ว่าทรงเป็น “อภิเสรีไทย” นักอ่านส่วนใหญ่คงจะได้สัมผัส...“พระราชประวัติ” ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานประชาชน ในงานพระบรมศพ “สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ” ณ พระเมรุมาศท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘

วรรณกรรมปกขาวบริสุทธิ์ อักษรทอง เป็นจดหมายเหตุเล่มสำคัญส่วนหนึ่งของ “เสรีไทย” สายอังกฤษ วรรณกรรมเล่มนี้ดำเนินการโดยสำนักราชเลขาธิการ คณะทำงานฯ คณะอนุกรรมการจัดทำจดหมายเหตุ และจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ “สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ”

ขอเชิญท่านผู้อ่านสัมผัสกับรายชื่อผู้เป็น “วีรชนคนสำคัญของชาติ”

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ “อภิสรีไทย”

จากวรรณกรรมทั้ง ๓ เล่มได้ตามอัธยาศัย...

ขอเรียนว่า “ชื่อสกุล” ของบางท่าน ต้นฉบับเดิมอาจจะเพี้ยนผิดไปบ้าง ก็พยายามตรวจทานกับข้อมูลจากหนังสือหลายเล่ม พยายามให้ถูกต้องที่สุดเท่าที่จะทำได้ บางท่านได้กรุณาท้วงติงมา เช่น...
ร.อ. ประเสริฐ ปทุมานนท์ “เสรีไทย” สายอังกฤษ ได้กรุณาให้ “ชื่อสกุล” ที่ถูกต้อง เท่ากับเมตตาแก่ผู้รายงานด้วย...ขอขอบพระคุณ
อนุสรณ์แห่งกาลเวลา...

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ “อภิเสรีไทย”

หนังสือปกขาวอักษรทอง “ร.พ.” เป็น “พระราชประวัติ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗” ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานประชาชน ในงานพระบรมศพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ณ พระเมรุมาศท้องสนามหลวง วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘ หน้า ๒๖ ความตอนหนึ่งซึ่งสำคัญยิ่ง จารึกว่าทรงเป็น “อภิเสรีไทย”...

“เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตแล้ว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ยังต้องประทับอยู่ในประเทศอังกฤษต่อไป เพราะการคมนาคมติดต่อรหว่างประเทศ ยังไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากอยู่ในภาวะสงคราม และเมื่อประเทศไทยจำต้องยอมประกาศสงครามเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่น เป็นศัตรูโดยเปิดเผยกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ในคราวสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น

“คนไทยที่รักษาดีซึ่งพำนักอยู่ในต่างประเทศจำนวนหนึ่ง ได้ประกาศตัวเป็น ‘เสรีไทย’ ทำงานประสานกับ ‘เสรีไทย’ ในกรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ แม้จะมีได้ทรงมีพระนามร่วมในคณะเสรีไทยอย่างเป็นทางการ แต่ก็ได้พระราชทานพระกรุณาอุดหนุนจนเจ็ทกิจการของ 'เสรีไทย' ในประเทศอังกฤษอย่างสม่ำเสมอ ข้าราชการบริวารฝ่ายหน้าใกล้ชิดที่มีอยู่เพียงไม่กี่คน ก็โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชานุญาตให้ไปเป็นทหารในคณะ 'เสรีไทย'

“ 'เสรีไทย' ในประเทศอังกฤษมีจำนวนทั้งหมด ๓๖ คน ก่อนไปเข้าค่ายฝึกทหาร ก็โปรดฯ พระราชทานเลี้ยงเป็นการบำรุงขวัญ ใครได้ลาพักก็มาพึ่งพระบารมีอยู่ที่พระตำหนัก จนถึงกับมีการเฉลิมพระสมัญญาว่าทรงเป็น 'อภิเสรีไทย' ในเรื่องนี้ ต่อมาได้พระราชทานสัมภาษณ์แก่นางสิ่งพิมพ์ว่า...

“ฉันเป็นแต่เพียงไปลงชื่อกับเขา เป็นกำลังใจให้กับคนที่ทำงานฉันเองไปช่วยเขาทางด้านกาชาด แต่ฉันทำอย่างไม่เป็นทางการระหว่างที่พวกเสรีไทยฝึกโคตร่วมฝึกอาวุธกัน ฉันก็ไปช่วยเขาทำของ ตอนนั้นไม่ได้อยู่ในลอนดอนหรอก น่ากลัวมากทีเดียว แต่ก็มาลอนดอนอาทิตย์ละครั้งสองครั้ง”

“ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๙๒ รัฐบาลได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ขอพระราชทานให้ทรงอภัยเชิญพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กลับสู่พระนคร เพื่ออัญเชิญขึ้นประดิษฐานไว้ ณ ที่อันควรแก่พระบรมราชอิสริยยศ ร่วมกันกับสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าในพระบรมมหาราชวัง พร้อมกันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตั้งการพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวายครบถ้วน

ตามพระราชประเพณี”

และแล้ว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้เสด็จมาประทับ ณ พระตำหนักวังศุโขทัยอีกวาระหนึ่ง จวบจนเสด็จสู่สวรรคาลัย...

“เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ได้ัญเชิญพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จากประเทศอังกฤษ กลับสู่ประเทศไทยในพุทธศักราช ๒๔๙๒ นั้น รัฐบาลได้ใช้พระตำหนักวังศุโขทัย เป็นสถานที่ทำงานของกระทรวงสาธารณสุขเสียแล้ว สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงได้เชิญเสด็จสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ไปประทับอยู่ที่ตำหนักของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ในวังสระปทุม อยู่ยาวนานถึง ๓ ปี จึงได้เสด็จพระราชดำเนินกลับมาประทับที่พระตำหนักวังศุโขทัยอีกครั้งหนึ่ง”

พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และพระราชจริยาวัตรของพระองค์ จักอยู่ในความทรงจำรำลึกของประชาชนคนไทยช้วนานแสนนาน...

ทรงเป็น “อภิเสรีไทย”

การจัดตั้งขบวนการ “เสรีไทย”

ขบวนการก่อตั้ง “เสรีไทย” ได้เริ่มตั้งแต่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ถึง ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ วัน “สันติภาพ”

นอกจาก “เสรีไทย” สายสหรัฐอเมริกาและอังกฤษดังที่ทราบกันดีแล้ว ขออนุญาตเปิดเผยหน่วย “เสรีไทย” สายในประเทศ ซึ่งปรากฏในหนังสือ “ดร. ปรีดี พนมยงค์” โดย...ไสว สุทธิพิทักษ์ นำ

สนใจมาก ในหน้า ๘๘๕ ฉบับพิมพ์ครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๕๒๖

เพราะว่ายังไม่เคยพบรายชื่อ “หัวหน้าหน่วย” เยี่ยงนี้มาก่อน
เชิญท่านพบกับ “วีรชนคนสำคัญของชาติ” ดังมีรายชื่อจารึกไว้ต่อไป
นี้...

๑. กองบัญชาการ นายปรีดี พนมยงค์
นายทวี บุญยเกษตร
นายวิจิตร ลุลิตานนท์

๒. หน่วยเสรีไทยจากประเทศอังกฤษ

๓. หน่วยเสรีไทยจากสหรัฐอเมริกา

๔. หน่วยศุลกากร หลวงบรรณกรโกวิท

๕. หน่วยหัวหิน นายชาญ บุนนาค

๖. หน่วยสกลนคร—นครพนม นายเตียง ศิริขันธ์

๗. หน่วยขอนแก่น—เลย—หนองคาย นายสุวรรณหีนยศ

๘. หน่วยสุโขทัย—อุตรดิตถ์—ตาก นายฝั่ง ศรีจันทร์
นายสุ่ม ต้นผลาผล

๙. หน่วยแพร่—น่าน—พายัพ นายทอง กันธารม

๑๐. หน่วยชลบุรี—ระยอง พลเรือตรี ทหาร ขำหิรัญ

๑๑. หน่วยสารวัตทหาร (ส.ท.) พลเรือตรี สังวร สุวรรณชีพ

๑๒. หน่วยทหารบก—เรือ—อากาศ พลโท หลวงสินาดโยธารักษ์
พลอากาศโท หลวงเทวฤทธิ์พันธุ์

๑๓. หน่วยตำรวจ พลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส

๑๔. หน่วยกาญจนบุรี พ.ต.อ. ขุนพิชัยมนตรี

๑๕. หน่วยสุพรรณบุรี ร.ต.อ. เชื้อ สุวรรณศรี

๑๖. หน่วยปราจีน—ฉะเชิงเทรา นายอุดม บุญประกอบ

- นายญาติ ไหวดี
๑๗. หน่วยอ่างทอง—อยุธยา—ภาคกลาง นายเอื้อน พานิชวิทย์
นายวิโรจน์ กมลพันธ์
๑๘. หน่วยอุบลราชธานี นายทองอินทร์ ภูมิพัฒน์
นายทิม ภูมิพัฒน์
๑๙. หน่วยมหาดไทย น.อ. หลวงศุภชลาศัย
๒๐. หน่วยร้อยเอ็ด—มหาสารคาม นายถวิล อุดล
นายจำลอง ดาวเรือง
๒๑. หน่วยกระทุ่มแบน—บางกะปิ—สมุทรสงคราม
นายทวี ตะเวทิกุล
๒๒. หน่วยโคราช—อีสาน พระสาครบุรณารักษ์
นายทิม ภูมิพัฒน์
๒๓. หน่วยชุมพร ร.ต.อ. เจียบ (ชัยสงค์) อัมพุนันท์
๒๔. หน่วยนครศรีธรรมราช—ภาคใต้ นายวุฒิ สุวรรณรักษ์
นายชิต เวชประสิทธิ์
๒๕. หน่วยเพชรบุรี นายเป้า ขำไรร
๒๖. หน่วยต่างประเทศ พลตรี เนตร เขมะโยธิน
นาวาอากาศโท ทวี จุลละทรัพย์
๒๗. หน่วยย่อยจังหวัดอื่น ๆ ขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ

ผู้เขียน “ดร. ปรีดี พนมยงค์” ไสว สุทธิพิทักษ์ ได้ทวีปญญาตนเอง ได้ปริญญาเอกบริหารธุรกิจ (D.B.A.) จากสหรัฐฯ เมื่อวัยอาวุโส ปัจจุบันเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ สถาบันนี้เจริญเติบโตครบ ๒๕ ปี

กระแสนักก็เพียงเท่าที่สัมผัสนี้ แต่จากการศึกษาหนังสือบางเล่ม พลพรรคของ “เสรีไทย” ภายในประเทศมีมากมาย ทั้งที่ปรากฏนามและ “นิรนาม” นับพันนับหมื่นทั่วประเทศ ทั้งที่ปฏิบัติงานในประเทศและต่างประเทศ เช่น...ขุนอาจอนามัย (นายแพทย์) พระพิศาลสุขุมวิท หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ ผู้ไปปฏิบัติงานที่อินเดีย ลังกาและสหรัฐฯ พลพรรคในภูมิภาค “เสรีไทย” สายทหารบก สายทหารเรือ สายทหารอากาศ สายตำรวจ สายสารวัตรทหาร สายพลเรือน นิสิตนักศึกษาและประชาชน

ที่น่าประทับใจมากได้แก่...พลพรรคสตรี “เสรีไทย” ต่างมีใจรักชาติเยี่ยงชายออกสามศอก วันเดินสวนสนามต่อพระพักตร์พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ และลอร์ด หลุยส์ฯ ส่งงามตาม “วีรสตรีไทย” ประทับใจมากเป็นพิเศษ

“เสรีไทย” สายอเมริกา

จากหนังสือ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒” โดย ศาสตราจารย์ ดิเรก ชัยนาม ได้จารึกรายชื่อ “เสรีไทย” สายสหรัฐอเมริกา หน้า ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ เป็น “วีรชนคนสำคัญของชาติ” ดังต่อไปนี้...

๑. นายประยูร อรรถจินดา
๒. นายสมบุญ ผ่องอักษร
๓. นายจันทมัย อมาตยกุล
๔. นายบรรเจ็ด พลากร
๕. นายอุดมศักดิ์ ภาสวงนิช
๖. นายบุญรอด บิณฑสันต์
๗. นายประดิษฐ์ เขียวสกุล

ดร. ไสว สุทธิพิทักษ์ ผู้เขียน “ดร. ปรีดี พนมยงค์”
เผยแพร่ชื่อ “เสรีไทย” ในประเทศ

ศ. ดิเรก ชัยนาม ผู้เขียน “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒” เผยชื่อ
“เสรีไทย” สายอเมริกาและอังกฤษ

๘. นายสวัสดิ์ เขียวสกุล
๙. นายเฉลิม จิตตินันท์
๑๐. นางสาวกรองทอง ชูติมา
๑๑. นายสละ ทศานนท์
๑๒. นายบุญมาก เทศะบุตร
๑๓. นายจำรัส พอลเลต
๑๔. นางสาวพูนทรัพย์ ไกรยง
๑๕. นายเชื้อ หุ่นจำลอง
๑๖. นายมาลัย หุวะนันทน์
๑๗. นางสาวอุบล คุ้มแสน
๑๘. นายโผน อินทรทัต
๑๙. นายอายุศ อิศรเสนา
๒๐. นางสาวอินทิรา อินทรทูต
๒๑. นายนิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์
๒๒. หม่อมหลวงเอกชัย กำภู
๒๓. นายราชัน กาญจนวณิช
๒๔. นายสมจิตร กังสานนท์
๒๕. นางสาวจินตนา นาควัชระ
๒๖. นายบัณฑิตย์ กันตะบุตร
๒๗. นางสาวประภา ตันไพโรจน์
๒๘. นางสาวสายหยุด เก่งระดมยิง
๒๙. นายการุณ เก่งระดมยิง
๓๐. นายเอียน ชัมพานนท์
๓๑. นายเป้า ข้าอุไร

๓๒. นายสุนทร คันธลักษณะ
๓๓. นายพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์
๓๔. นายชโรจน์ โล่ห์สุวรรณ
๓๕. นายบุญเยี่ยม มีศุข
๓๖. นางสาวอัมพร ชัยปาณี
๓๗. นายอานนท์ ณ ป้อมเพชร
๓๘. นายบุญยง นิโครธานท์
๓๙. นายสวัสดิ์ นิติน
๔๐. นายกฤษะ ปันยารชุน
๔๑. นายพิเศษ ปัตตะพงษ์
๔๒. นายวรเทพ พงศ์พิทักษ์
๔๓. นายอำนาจ พูนพิพัฒน์
๔๔. นายฉุน ประภาวิวัฒน์
๔๕. ชุนประทุมโรคประหาร
๔๖. นายอุดม ผู้พัฒน์
๔๗. นายฉลอง ปิงตระกูล
๔๘. นายศรยุ บุญยสิงห์
๔๙. นายจก ณ ระนอง
๕๐. นายโจน เรืองศิริ
๕๑. นายเสมอใจ ไศยสุต
๕๒. นายสงสุข สาครบุตร
๕๓. นายสมพงษ์ ศัลยพงษ์
๕๔. นายนิรัตน์ สมรรถพันธ์
๕๕. นายบุญเย็น สะศิริรัตน์

๕๖. นายสิทธิ เศรษฐศิลา
๕๗. นายชุน ศีลาสวรรณ
๕๘. นายอานนท์ ศรีวรรณนะ
๕๙. นายการะเวก ศรีวิจารณ์
๖๐. นายพิสุทธ์ สุทัศน์
๖๑. นายเรณู สุวรรณสิทธิ์
๖๒. นายบุญเลี้ยง ตามไท
๖๓. ม.จ. ยุธิษเสถียร สวัสดิวัตน์
๖๔. นายจำรุธ ดิษยนันท์
๖๕. ม.ร.ว. สิงคธา ทองใหญ่
๖๖. นายเจริญ วัฒนะพานิช
๖๗. นายวิเชียร วายวานนท์
๖๘. ม.จ. เจตนากร วรวรรณ
๖๙. นายวิมล วิริยะวิทย์
๗๐. ม.ล. สุจินต์ ชุมแสง
๗๑. นายอนันต์ ขิตตะสังคะ
๗๒. นางสาวจิรวาส์ ขิตตะสังคะ
๗๓. นายกำจร ผลโยธิน
๗๔. ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์
๗๕. นางสาวพงศ์จันทร์ เก่งระดมยิง
๗๖. หม่อมวิภา จักรพันธุ์
๗๗. นายเขียน บุณยรักษ์
๗๘. นายประไพ ทรรธรานนท์
๗๙. นายวิพัฒน์ ชุตินา

- ๘๐. นายชาญ จารุวัตร
- ๘๑. นางสาวจันทร์แจ่ม อินทุโสภณ
- ๘๒. นายเรือง นิมมานเหมินท์
- ๘๓. นายปลื้ม ปุณศิริ
- ๘๔. นายจินดา สิงหนेत्र
- ๘๕. นายสมพร บุญยคุปต์
- ๘๖. นายบุญถม ไททยานุวัตติ
- ๘๗. นายดุษฎี วุฒิกุล

ค. ดิเรก ชัยนามได้ “หมายเหตุ” ไว้ด้วยดังนี้...

“ข้าพเจ้าได้ขอให้ ศาสตราจารย์วิจิตร ลุฑิตานนท์ ผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นพลธิการและเจ้าหน้าที่การเงินในระหว่างสงคราม ส่งชื่อนักเรียนไทยในอเมริกามานี้ ท่านแจ้งว่าเป็นรายชื่อตามที่กระทรวงการต่างประเทศ ได้รับจากสถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน เสนอไปยังกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยหนังสือที่ ก. ๖๒๓๑/๒๔๘๕ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๔๘๕ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในฐานะประธานกรรมการดำเนินการ ตามหลักการวิธีปฏิบัติแก่นักเรียนและข้าราชการในต่างประเทศ ส่วนรายชื่อข้าราชการในสถานทูตกรุงวอชิงตันในขณะนั้น เท่าที่ทราบจากนายอนันต์ จินตกานนท์ มี...

- ๑. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูต
- ๒. หลวงดิษฐการภักดี เลขานุการโท
- ๓. พ.อ. ม.ล. ขาบ กุญชร ทูตทหารบก
- ๔. นายอนันต์ จินตกานนท์ เลขานุการตรี”

ภริยาของคณะทูตต่างปฏิบัติหน้าที่ “แนวหลัง” ตลอดสงคราม
อย่างน่าชมเชย...อุศนา ปราโมช ณ อยุธยา, เทียบ กฤษกร ณ อยุธยา,
ชูป จินตกานนท์ และ พญ. สายหยุด ดิษฐการภักดี ขออนุญาตเปิด
เผยชื่อไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยคารวะอย่างจริงใจ

“เสรีไทย” สายอังกฤษ

จากหนังสือ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒” โดยศาสตราจารย์
ดิเรก ชัยนาม ได้จารึกรายชื่อ “เสรีไทย” สายอังกฤษ หน้า ๓๘๗
ถึง ๓๘๙ “วีรชนคนสำคัญของชาติ” ดังต่อไปนี้

ก. “เสรีไทย” สายอังกฤษที่มีได้เป็นทหาร

๑. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ
๒. ม.จ. หญิง ผ่องแผ้วสมณี สวัสดิวัตน์ (จักรพันธ์)
๓. นายมณี สาณะเสน
๔. นายเสนาะ ต้นบุญยืน
๕. หลวงจ่านงดิษฐการ
๖. นายยิ้ม พึ่งพระคุณ
๗. นายสมบูรณ์ ปาลเสถียร
๘. นายพร้อม วัชรคุปต์
๙. นายเกษม ผลาชีวะ
๑๐. นายเต็กลิ้ม คุณวิศาล
๑๑. นายจ่านง สุ่มสวัสดิ์
๑๒. นายสมาน มันทาภรณ์
๑๓. นายเกษม ลำซ่า
๑๔. นายวี วีรางกูร

๑๕. น.ส. สุภาพ รัตประจิด (ยศสุนทร)

๑๖. น.ส. บุบผา แต้สุจิ (บุรี)

๑๗. น.ส. อนงค์ แต้สุจิ

ต่อมา น.ส. สุภาพ รัตประจิด ได้รับคัดเลือกส่งไปอินเดียเพื่อช่วยในด้านวิทยุกระจายเสียง

เลข ๕ ถึง ๗ เป็นข้าราชการสถานทูตไทย ณ กรุงลอนดอน

คุณหญิงสุภาพ (รัตประจิด) ยศสุนทร ได้ไปปฏิบัติงานทางวิทยุ “เสรีไทย” ที่อินเดีย หญิงเพียงคนเดียวเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารชาย เป็นงานที่มี “สีสัน” มาก “ชีวิตจริงยิ่งกว่านิยาย”

น่าเสียดายที่จากไปในวัยอันไม่สมควร เพียง ๕๓ ปีเท่านั้น หากอายุยืนกว่านี้ อาจเป็น...ผู้ว่าการหญิงคนแรก “ธนาคารชาติ” ย่อมได้ทีเดียว

ข. “เสรีไทย” สายอังกฤษที่เป็นทหาร

๑. หลวงอาจพิศาลกิจ

๒. หลวงภัทรวาที

๓. นายกลั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา

๔. นายประเสริฐ ปทุมมานนท์ (เป่า)

๕. ม.จ. การวิก จักรพันธ์ (รัศมี)

๖. ม.จ. กอกษัตริย์ สวัสดิวัตน์

๗. ม.จ. ภิศเดช รัชนี้ (มัน)

๘. ม.จ. จีรดิษฐ์ กิตติยากร (รี)

๙. ม.ร.ว. กิตินัดดา กิตติยากร

๑๐. ม.ล. จิรายุ นพวงศ์

๑๑. นายสวัสดิ์ ศรีสุข (Raven)
๑๒. นายจุ่นเคง (พัฒพงษ์) รินทกุล (พงษ์)
๑๓. นายประธาน เปรมกมล (แดง)
๑๔. นายป๋วย อึ้งภากรณ์ (เข้ม)
๑๕. นายเปรม บุรี (ดี)
๑๖. นายรจิต บุรี (ซ่า)
๑๗. นายสำราญ วรรณพฤษ์ (เค็ง)
๑๘. นายธนา โปษยานนท์ (กร)
๑๙. นายกฤษณ์ โตษยานนท์ (คง)
๒๐. นายเสนาะ นิลกำแหง (จิว)
๒๑. นายประไพธ เปาโรหิตย์ (นุ่น)
๒๒. นายเทพ เสมถิติ (หนู)
๒๓. นายกำแหง พลาญกูร (หล่อ)
๒๔. นายอรุณ สรเทศน์ (ไก่อ๊ฟ)
๒๕. นายยิ้มยล แต่สุจิ
๒๖. นายบุญพบ ภมรสิงห์
๒๗. นายบุญเลิศ เกษมสุวรรณ
๒๘. นายโต บุญนาค
๒๙. นายปัทม์ ปัทมสถาน (นา)
๓๐. นายบุญส่ง พึ่งสุนทร (ชัย)
๓๑. นายทศ พันธุ์มเสน (บุญ)
๓๒. นายวัฒนา ชิตวารี (ท้วม)
๓๓. นายประพฤทธ์ ณ นคร (เล็ก)
๓๔. นายประจิตร กังคานนท์ (ยศสุนทร) (แก)

๓๕. นายวิวรรธน์ ณ ป้อมเพชร

๓๖. นายสว่าง สามโกเศศ

๓๗. ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ (อรุณ)

เลข ๑ ถึง ๔ เป็นข้าราชการสถานทูตไทย ณ กรุงลอนดอน

เลข ๘ เข้าเป็นทหารที่หลัง หลังจากวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๔๘๕

เลข ๓๗ รัฐบาลอังกฤษรับเป็นนายทหารต่างหาก

ผู้บันทึก “ชีวิตจริงยิ่งกว่านิยาย” ใน “เสรีไทย” สายอังกฤษ ต้องยกนิ้วให้แก่ “ทศ พันธุมเสน” ใน “กบฏกู่ชาติ” ลีลาโวหารไม่เหมือนใคร อ่านสนุก เนื้อหาสาระเพียบ มีหลากหลาย ยาวถึง ๓๓๖ หน้า สอดแทรก “อารมณ์ขัน” ทำนองคนอังกฤษ ภาพประกอบแพรวพราว อ่านบทกลอนของกวีป๊วย อึ้งภากรณ์ ก็อ้อมไปมือหนึ่ง ส. ศิวรักษ์ ผู้จัดพิมพ์

อนุสาวรีย์แห่งกาลเวลา

“เสรีไทย” ทุก ๆ ท่าน

ทั้งที่ “เอ่ยนาม” และ “นिरนาม”

ได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง แม้ชีวิต

ดังเช่น...กำจัด พลาญกูร ฯลฯ

โดยมิได้หวังผลตอบแทนใด ๆ เลย

ประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุชาติไทย

จะต้องจารึกชื่อ “วีรชนคนสำคัญของชาติ”

ไว้ชั่วฟ้าดินสลาย...แสนนาน

๑๒. วรรณกรรม “เสรีไทย”

ภาคพิเศษ

สาระที่ไม่มีคดี “วรรณกรรม—เสรีไทย” ได้ผ่านสายตาท่าน แล้ว จบภาคแรกใน “สกุลไทย” ฉบับวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ท่ามกลางความสนใจของผู้อ่านพอสมควร ตั้งแต่เขียนนานาสาระ เพิ่งจะมีเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการเอ่ยปากว่า...“ดีกว่าที่เคยเขียนมา ผู้อ่านสนใจ ติดต่อสอบถามถึงคนเขียนบ่อยครั้ง...”

ขอภัยและขอบพระคุณ

กรณีที่ขอภัย เมื่อภาคแรกจบแล้ว ไม่ได้เขียนต่อให้ทันใจเนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวย ส่วนกรณีขอบพระคุณนั้น ขอบอบให้แต่ทุก ๆ ท่านที่สนใจ แม้เพียงเล็กน้อยก็ชื่นใจแล้ว

บัดนี้ ได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมหลากหลายที่รายงาน และบันทึกถึงขบวนการ “เสรีไทย” ต่างกรรมต่างวาระ จากความทรงจำของผู้ผู้นวนหน้า นวนรอบ “ใต้ดิน” ทั้งสายในประเทศ, สายอเมริกา และอังกฤษ นับว่าทรงคุณค่ามหาศาล

เท่าที่ได้สัมผัสวรรณกรรมหลายสิบเล่ม ประสพพบว่า “เสรีไทย” ผู้ผู้นวนหลัง โดยเฉพาะสุภาพสตรี ยังไม่มีใครรายงานหรือบันทึกความทรงจำไว้เป็นเอกเทศพิเศษ ให้ผู้นวนสัมผัสสำคัญของ “นวนหลัง” ตั้งใจช่วย “นวนหน้า”

ฉะนั้น ขออนุญาตรายงานสตรีแนวหลัง “เสรีไทย” ให้ลิ้มรส
บทบาทตัวอย่าง ๓ สาว ๓ รส และบทพิเศษพอหอมปากหอมคอ
ใครเป็นใครในภาคพิเศษ ตามอัธยาศัย...

ภาพท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ วาดโดยลาวัณย์ อูปอินทร์

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ “หญิงเหล็ก” แนวหลังเสรีไทย

ใครเอ่ย ที่กล้าหาญชาญชัยสดุดีว่า ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์
เป็น “หญิงเหล็ก”

กวีคู่...จงจิต-ศุภกิจ นิมมานนรเทพ ผู้กล้าหาญให้สมญาว่า
“หญิงเหล็ก” ผู้ยังยืน...

ท่านคือสุภาพสตรีผู้มีศักดิ์	เมื่อมีรักดวงจิตต์ดุจหินผา
อุปสรรคใดใดไม่นำพา	เมื่อสมองตรองว่าทำเข้าที่
ท่านจึงเป็นภริยาผู้สามารถ	เคียงข้างผู้นำชาติปราดเปรื่องศรี
เป็นกำลังใจสำคัญ ‘ท่านปรีดี’	ในยุคที่สังคมคลื่นลมแรง
ผ่านชีวิตสูงสุดสุดจุดหมาย	ผ่านความเป็นความตายมาหลายแห่ง
ผ่านชีวิตปรวนแปรและเปลี่ยนแปลง	ผ่านการถูกกลั่นแกล้งต่างต่งนานา”

ในวาระใดเล่า กรณีที่ “กวีคู่” นี้ บรรจงร้อยกรองอย่างเสนาะหู
เสนาะใจ...

“จวบวันนี้มีอายุครบเจ็ดรอบ	ได้ทำดีทำชอบกอปรถ้วนหน้า
เป็นคำตอบของชีวิตที่ผ่านมา	สมดังพุทธวจนาปรากฏจริง
ท่านจึงเป็นสุภาพสตรีผู้ดีแท้	ท่านแน่แน่คุณธรรมนำสุขยิ่ง
เป็นหลักชัยให้ลูกหลานได้พึ่งพิง	ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์”

คงจะไม่เกินความจริงเพราะไม่อิงนิยาย ท่ามกลางลูกหลาน

และผู้เคารพนับถือ ท่านผู้หญิงพูนศุข สุดที่รักของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน, นายกรัฐมนตรีและรัฐบุรุษอาวุโส ในวาระสำคัญแห่งชีวิตช่วงหนึ่งซึ่งบรรจบครบ ๗ รอบ ๘๔ ปี วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๔ ณ สมาคมธรรมศาสตร์ ซอยงามดูพลี

นอกจากนี้ ดร. ปรีดีเป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย” ผู้เคารพนับถือและคุ้นเคย ต่างมาร่วมอวยพรและบริจาคเงินสมทบทุน “มูลนิธิปรีดีพนมยงค์” นำปลื้มใจทีเดียว

ในกรณีแนวหลังตั้งใจช่วย “เสรีไทย” ท่านผู้หญิงพูนศุขเคียดบ่าเคียดไหล่กับ ดร. ปรีดี โดยตลอดสงครามโลกครั้งที่ ๒

“ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทย คุณพ่อร่วมกับชาวไทยผู้รักชาติ ก่อตั้งขบวนการ ‘เสรีไทย’ ขึ้นต่อสู้ผู้รุกราน เพื่อปกป้องเอกราชและอธิปไตย คุณแม่เคียดบ่าเคียดไหล่กับคุณพ่อ ปฏิบัติงานตามที่คุณพ่อมอบหมายให้ทำ โดยรักษาความลับอย่างเด็ดขาด”

บันทึกความทรงจำนี้จาก “ลูก ๆ ของคุณแม่” ในหนังสือ “๘๐ ปีชีวิตท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์” เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๔

ชีวิตของดิฉันในยามสงคราม

โดยปกติ ท่านผู้หญิงพูนศุขเป็นนักเขียนสมัครเล่นหรืออดิเรก หากตั้งใจจะเขียนหรือบันทึกเรื่องอะไร จะเขียนได้ทันที บางครั้งท่านเขียนสำเร็จก่อนเจ้าภาพ เมื่อถึงวาระหนึ่งซึ่งถึงวันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๓ ครบ ๔๕ ปี ให้หัวเรื่องว่า...

“ชีวิตของดิฉัน ในยามสงครามและสันติภาพ”

หนังสืออนุสรณ์เล่มนี้ มิใช่อ่านแล้วทิ้งหรือวางกันตู้ และ/หรือ จะให้ใครต่อใครไร้ความหมาย แต่มีเนื้อหาสาระทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ชาติไทยสูงส่ง หากไม่ได้บันทึกและอนุรักษ์ไว้ก็สูญสลาย

ขวัญชีวิต ดร. ปรีดี รายงานความทรงจำหลากหลายประโยคที่ชวนอ่าน แม้สั้นแต่กระชับน่าประทับใจมาก...

“ภายหลังญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยได้ ๘ วัน คือในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติแต่งตั้งให้นายปรีดี ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายปรีดีจึงรวบรวมผู้รักชาติซึ่งมีความเห็นตรงกัน จัดตั้งการต่อสู้ผู้รักงานทุกรูปแบบ เพื่อปกป้องเอกราชอธิปไตยของชาติ และได้ส่งคณะผู้แทน ข้าราชการ, ทหาร, ตำรวจ และประชาชนร่วมกัน ในขณะที่จัดตั้งขึ้นนั้นไม่ได้ตั้งชื่ออะไร แต่เมื่อติดต่อกับสัมพันธมิตรก็จำเป็นต้องใช้ชื่อว่า ‘ขบวนการเสรีไทย’ เพื่อสะดวกในการติดต่อ นายปรีดีมีชื่อเป็นรหัสว่า RUTH ซึ่งสัมพันธมิตร (ส.ร.อ.) ใช้เวลาติดต่อแทนชื่อจริง เพื่อเป็นการอำพรางเพราะฟังดูเป็นชื่อสตรี”

และแล้ว... “รัฐบาลในขณะนั้น นอกจากยอมให้กองทัพญี่ปุ่นตั้งฐานในประเทศไทยแล้ว ยังได้ทำสัญญาร่วมมือกับญี่ปุ่นอีกด้วย และต่อมาในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ เวลาเที่ยงวัน (๑๒.๐๐ น.) ได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา นายปรีดีซึ่งเป็นผู้หนึ่งในคณะผู้สำเร็จราชการฯ มิได้ลงนามร่วมด้วย คือขณะนั้นครอบครัวเราได้อพยพไปอยู่ชานา ทุกสุดสัปดาห์นายปรีดีจะไปเยี่ยมครอบครัว จึงไม่ได้อยู่กรุงเทพฯ แต่การที่ไม่ได้ลงนามกลับกลายเป็นผลดี เพราะเมื่อสงครามสิ้นสุดลง ได้อ้างถึงการลงนามไม่ครบองค์

คณะผู้สำเร็จราชการฯ เป็นเหตุผลที่ถือว่าการประกาศสงครามกับ สัมพันธมิตรเป็นโมฆะ”

ท่านผู้หญิงพูนศุข แนวนหลังตั้งใจช่วยงานใต้ดินอย่างจริงจังทุกรูปแบบ ได้เปิดเผยว่า...

“ตามปกตินายปรีดีไม่เคยปรึกษาราชการบ้านเมืองกับดิฉัน เรา มักจะคุยกันเรื่องข่าวสาร ความเป็นมาของเหตุการณ์ทั้งในและต่างประเทศ แต่เมื่อการต่อสู้เพื่อคัดค้านผู้รุกรานเป็นหน้าที่ของราษฎร ไทยทุกคนแล้ว ดิฉันก็ได้ช่วยนายปรีดีรับฟังวิทยุต่างประเทศ เพื่อ ทราบความเคลื่อนไหวของสัมพันธมิตร และบางครั้งก็ช่วยเขียนรหัส ด้วยลายมือโดยไม่ใช้พิมพ์ดีด นอกจากนั้นก็อำนวยความสะดวกแก่ เสรีไทยที่มาปรึกษางานกับนายปรีดี ศาลาทำหน้าที่ทำเนียบท่าช้าง เป็นเสมือนสถานที่ทำงานของบรรดาเสรีไทย”

ถวายความปลอดภัย สมเด็จพระพันวัสสาฯ

โดยที่สงครามโลกได้ทวีความรุนแรงขึ้นทุกวันทุกคืน โดยเฉพาะ กรุงเทพฯ ถูกถูกระเบิดจากฝ่ายสัมพันธมิตร ณ จุดสำคัญ ๆ อยู่บ่อย ครั้ง และไม่กำหนดวันเวลาข้างขึ้นหรือข้างแรม เสียงหวอสัญญาณ เตือนภัยให้หลบภัยถูกระเบิด ชาวกรุงเทพฯ ต้องอพยพไปต่างจังหวัด อีกทั้งจะต้องช่วยอารักขาให้ความปลอดภัยแก่เจ้านายแห่งจักรีวงศ์ ทุกพระองค์อย่างดีที่สุด...

“เนื่องจากสัมพันธมิตรได้มาถึงระเบิดทั้งกลางวันและกลางคืน และทำเนียบท่าช้างอยู่ตรงข้ามสถานีบางกอกน้อยซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ และถูกระเบิดได้ลงในบ้านด้วย จึงได้อพยพไปอยู่ที่คุ้มขุนแผนจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา แล้วต่อมาย้ายไปอยู่ที่บางปะอิน ในระหว่างสงคราม ราษฎรได้รับความเดือดร้อนมาก เนื่องจากขาดเครื่องอุปโภคบริโภค (ลูกคนสุดท้ายของข้าพเจ้ายังไม่อดนม ซึ่งขณะนั้นหาซื้อนมไม่ได้ จึงเลี้ยงด้วยมะละกอและกล้วยน้ำว้า) โดยเฉพาะยารักษาโรค และตอนนั้นเกิดมีเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ยิ่งทำให้ได้รับความเดือดร้อนมาก”

ท่านผู้หญิงพูนศุขได้คิดทบทวนความหลังครั้งสำคัญในชีวิตสืบไปว่า...

“เพื่อถวายความปลอดภัยความสะดวกแด่สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และพระบรมวงศานุวงศ์ นายปรีดีได้ทูลเชิญเสด็จไปประทับที่พระราชวังบางปะอิน และแจ้งให้สัมพันธมิตรรับทราบไว้จะได้ไม่มาทิ้งระเบิด สมเด็จพระพันวัสสาฯ ได้ทรงพระกรุณาเมตตาต่อครอบครัวเรามาก

“สงครามดำเนินมารวม ๔ ปี เมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๘ นายปรีดีและดิฉันก็เหมือนชาวไทยทั้งปวงที่รู้สึกดีใจและโล่งใจ สัมพันธมิตรได้ส่งสาส์นด่วนถึงนายปรีดีให้รับประกาศว่า การที่ประเทศไทยประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเป็นโมฆะ ฉะนั้นในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ นายปรีดีในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล จึงประกาศสันติภาพ”

ขอบคุณสัมพันธมิตร

เมื่อสงครามโหดร้ายและเลวทราม ลุกลามจากยุโรปมายังเอเชีย ได้ส่งบลง ดร. ปรีดีในฐานะหัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย” ได้พิจารณาเห็น

วันสำคัญของครอบครัว ท่าน ดร. ปรีดี พนมยงค์ เจริญอายุ ๘๐ ปี
พร้อมหน้าทายาท ๓ หญิง ๒ ชาย พ.ศ. ๒๕๒๓

สมควรอย่างยิ่ง ที่จะต้องเดินทางไปเยี่ยมเยือนชาติสัมพันธ์มิตร เพื่อแสดงมิตรไมตรีสูงส่งที่มีต่อชาติไทย และขอบคุณที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งตลอดสงคราม ท่านผู้หญิงพูนสุขได้บันทึกความทรงจำอย่างประทับใจ...

“เมื่อสงครามสิ้นสุด ลอร์ดเมท์แบทเทน ผู้บัญชาการสูงสุดของสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิกได้เดินทางมาประเทศไทย ซึ่งเลดี้เมท์แบทเทนได้ล่วงหน้ามาก่อน นายปรีดีและดิฉันได้ให้การต้อนรับอาคันตุกะที่เป็นมิตรร่วมรบในระหว่างสงครามเป็นอย่างดี ซึ่งมิตรภาพของเราได้ยั่งยืนเรื่อยมา ต่อมาท่านลอร์ดฯ ได้ต้อนรับนายปรีดีและดิฉันที่คฤหาสน์ที่ Broadlands เมื่อปี ๒๕๑๔

“เพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณบรรดาประเทศสัมพันธมิตร ที่ได้ให้การสนับสนุนราษฎรไทยในการต่อต้านผู้รุกราน อีกทั้งเป็นการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับราษฎรในประเทศต่างๆ นายปรีดีกับคณะ ซึ่งดิฉันก็ร่วมคณะด้วย ได้เดินทางไปเยือน ๙ ประเทศ เป็นที่น่ายินดีที่ประเทศสัมพันธมิตรต่างยอมรับเอกราชอธิปไตย และบูรณภาพเหนือดินแดนของประเทศไทย”

แม้ว่าสันติภาพได้กลับคืนมาอย่างเต็มภาคภูมิและมีศักดิ์ศรี เป็นประเทศเอกราชสมบูรณ์แบบทุกประการ แต่กระนั้นก็ดี ชีวิตคู่ของอดีตผู้นำประเทศและครอบครัวได้เกิดกระแสชีวิตที่ผันผวนในต่างประเทศ ท่านผู้หญิงพูนสุขได้บันทึกความทรงจำอย่างอ่อนน้อมและถ่อมตน...

“ต่อจากนั้นไม่นาน บ้านเมืองเราก็เกิดเหตุการณ์การเมืองสำคัญ ๆ หลายเรื่อง ชีวิตในยามสงครามและสันติภาพของนายปรีดีและดิฉันก็ได้สิ้นสุดลง จากนั้นก็ได้เริ่มชีวิตอันผันผวนในต่างแดน”

จากบันทึกในอดีตทั้งสุขและทุกข์ ชีวิตคู่ของท่านทั้งสองได้ผจญ
เผชิญชีวิตทางการเมืองและการบ้านเกือบทุกรูปแบบ แต่ได้ฝ่าฟันอย่าง
อดทนสมกับเป็น “หญิงเหล็ก” และ “ชายเหล็ก” เพื่อประโยชน์
แก่ชาติบ้านเมืองทั้งสังคมไทยและสังคมโลก ควรแก่การยกย่องและ
สดุดีด้วยจิตใจที่ขุ่นดด้วยคุณธรรม

ชีวพรรณนาสำเร็จรูป

ชีวพรรณนาโดยย่อสำเร็จรูป ของท่านผู้หญิงพูนศุข ณ ป้อมเพช
รพนมยงค์...

ชื่อ “พูนศุข” ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระศรีพัชรินทรา
บรมราชชนนี พระพันปีหลวง

สกุล ณ ป้อมเพชร

บิดา พระยาชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา (ข้า ณ ป้อมเพชร)

มารดา คุณหญิงเพ็ญ ชัยวิชิตฯ (สุวรรณศรี)

การศึกษา รร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์

คู่สมรส นายปรีดี พนมยงค์

สายโลหิต ลลิตา, ปาล, สุดา, ศุขปรีดา, ดุษฎี และวาณี

ปลายชีวิต อายุมั่นและขวัญยืน

ลูก ๆ ผู้เป็นสายโลหิตทั้งหก ได้บันทึกถึงชีวิตของคุณแม่พูนศุขใน
วัยรุ่นวัยสาว คู่ชีวิตกับคุณพ่อปรีดีในหนังสือ “๘๐ ปี ชีวิตท่านผู้หญิง
พูนศุข พนมยงค์”...

“วัยสาว คุณแม่ได้ร่วมชีวิตกับคุณพ่อเมื่ออายุ ๑๗ ปี ซึ่งขณะนั้น
คุณแม่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมปลายปีที่ ๗ การแต่งงานกับคุณพ่อเปรียบ
เสมือนคุณแม่ได้ข้ามชั้นขึ้นเรียนในระดับอุดมศึกษา ที่เป็นทั้งมหา-

วิทยาลัยชีวิตและสังคม คุณพ่อมีเพียงมอบความรักและความไว้วางใจให้กับคุณแม่ หากยังได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ต่าง ๆ และอุดมการณ์ที่รับใช้ชาติและราษฎรด้วย

“การที่คุณพ่อได้เอาชีวิตเข้ามาเป็นเดิมพัน ร่วมการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพและประชาธิปไตยของราษฎรสยามนั้น เป็นจุดเริ่มต้นของคุณแม่ จากแม่บ้านธรรมดา ๆ คนหนึ่งมาเป็นภรรยานักการเมือง ซึ่งขณะนั้นคุณแม่มีอายุ ๒๐ ปี คุณแม่เริ่มซึมทราบเรื่องราวของบ้านเมือง และเป็นกำลังใจให้คุณพ่อต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ต่อไป”

และเมื่อถึงยามวิกฤตอย่างหนัก จำต้องลี้ภัยการเมืองเรื่องยุ่งเหยิงที่สุด...

“หลังสงคราม การต่อสู้ทางการเมืองเข้มข้นและดุเดือดยิ่งขึ้น กลางดึกของวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ คณะรัฐประหารโดยการนำของจอมพล ผิน ชุณหะวัณได้ใช้รถถังบุกทำเนียบท่าช้าง ยิงปืนกราดไปที่พัก หมายถึงจะจับตายคุณพ่อ ลูก ๆ ออกสันขวัญแขวนพากันนอนราบกับพื้น คุณแม่ได้ตะโกนสวนเสียงปืนกลออกไปว่า ‘ที่นี่มีแต่ผู้หญิงกับเด็ก อาย่ายิง’ คุณแม่เสมือนแม่นก กางปีกออกปกป้องลูกน้อยของตนให้รอดพ้นจากปากเหยี่ยวปากกา ตอนนั้นคุณแม่มีอายุเพียง ๓๖ ปี”

คุณแม่พูนศุขของลูก ๆ จำต้องวางแผนให้ “คุณพ่อปรีดี” หลบหนีลี้ภัยไปต่างประเทศ...

“เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒ คุณพ่อประสบความล้มเหลวในการก่อการเพื่อประชาธิปไตย ชีวิตแขวนอยู่กับเส้นด้ายคินหนึ่งเวลาตึกสจัด คุณแม่เดินเข้าถนนนี้ออกซอยโน้นเพียงคนเดียว

เสี่ยงกับอันตรายรอบด้านจากการติดตามของสายลับตำรวจ ไปพบคุณพ่ออยู่ที่หลบซ่อนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ คุณแม่ได้เป็นผู้วางแผนเส้นทางลี้ภัยในต่างประเทศของคุณพ่อ ช่วยชีวิตคุณพ่อให้ปลอดภัยจากการจ้องล้าวจองผลาญของผู้มีอำนาจในบ้านเมือง”

และแล้วในที่สุดแห่งชีวิตคู่ “คุณพ่อปรีดี” ได้ลาโลกนี้ไป สุดแสนเสียดาย ลูก ๆ ของคุณแม่จารึกไว้อย่างประทับใจ...

“ความรักและความเห็นอกเห็นใจกันและกัน ทวีคูณพร้อมกับวันเวลาที่ก้าวไปข้างหน้า ๕๔ ปีครึ่งของชีวิตแต่งงานคุณพ่อคุณแม่ เป็นชีวิตของเพื่อนคู่คิด มิตรคู่ชีพ ที่นำนาวาชีวิตฝ่าลมมรสุมไปสู่ชายฝั่งโดยไม่ยอมจำนนต่อคลื่นลูกใหม่ที่ถาโถมมาลูกแล้วลูกเล่า

“ที่ใดมีคุณพ่อ ที่นั่นมีคุณแม่ เมื่อได้รับอิสรภาพแล้ว คุณแม่ก็ติดตามไปอยู่ประเทศจีนและฝรั่งเศส จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตคุณพ่อ ภาพของชายชรามือหนึ่งถือไม้เท้า อีกแขนหนึ่งควงคูไปกับสตรีสูงอายุมสิดอกเลา เดินเล่นอย่างสงบสุขในสวนสาธารณะชานกรุงปารีสในยามท้องฟ้าแจ่มใส ทำให้ผู้ที่พบเห็นรู้สึกประทับใจอย่างยิ่ง

“คุณพ่อลาจากโลกนี้ไป ๘ ปีแล้ว แต่ยังคงสถิตในดวงใจของคุณแม่เสมอมา และเป็นกำลังใจให้คุณแม่อยู่เป็นมิ่งขวัญของลูกหลานและญาติมิตรตราบเท่าทุกวันนี้ ที่คุณแม่มีอายุ ๘๐ ปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๕”

“เสรีไทย” ลับสุดยอดแม้กับญาติ

งานใต้ดินระหว่างสงครามโลกนั้น สมาชิก “เสรีไทย” ทุกคนจะต้องรักษาความลับสุดยอด แม้กับญาติพี่น้อง ท่านผู้หญิงพูนศุขได้

ปลายชีวิต ณ กาญจนบุรี

บันทึกไว้ใน “ชีวิตของดิฉันในยามสงครามและสันติภาพ” เมื่อวันที่
สันติภาพไทยครบรอบ ๔๕ ปี วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๓ ควรแก่
การรายงานให้พี่น้องและสังวร ท่ามกลางดาบซาอูไรเต็มบ้าน
เต็มเมือง...

“การเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยเป็นเรื่องที่ต้องปกปิดเป็น
ความลับ ถ้าหากแพร่พรายให้ญี่ปุ่นรู้เข้าจะเป็นอันตรายถึงชีวิต
และการทำงานต้องล้มเหลว นายปรีดีเองก็เคยมีเรื่องที่น่าใจเกี่ยวกับ
การสร้างสนามบินที่ทางญี่ปุ่นเกือบจะสืบทราบ แต่เผด็จสงคราม
ได้สิ้นสุดลงจึงเคราะห์ดีไป ความลับเป็นวินัยสูงสุดของพลพรรคเสรี
ไทย มีอยู่เรื่องหนึ่งที่ดิฉันยังจำได้แม่นยำ คือเรื่องของอานนท์ ณ
ป้อมเพชร น้องชายดิฉันที่ศึกษาอยู่ในสหรัฐอเมริกา เมื่อสงคราม
เกิดขึ้นได้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทย แล้วสัมพันธ์มิตรส่งตัวมายังเมือง
ชื่อเหมาในมณฑลยูนนานของประเทศจีน

“จากนั้นก็เดินเท้าเข้ามาประเทศไทย เมื่อมาถึงกรุงเทพฯ ทราบ
ข่าวบิดา (พระยาชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา) ถึงแก่กรรมจากหนังสือ
พิมพ์ฉบับหนึ่ง ถึงแม้ว่าอยากจะกลับบ้านมาเคารพศพบิดาก็ไม่อาจ
ทำได้ เพราะการกลับมาเมืองไทยเป็นความลับ อานนท์ได้แต่นั่งรถ
รางผ่านบ้านป้อมเพชร (ตั้งอยู่ที่ถนนสีลม) และมีอยู่ครั้งหนึ่งอานนท์
ได้พบญาติสนิทบรรดาต่างคนต่างก็จำกันได้แต่ไม่ได้ทักกัน ฉะนั้น
จึงต่างกับผู้ไม่รู้ที่ได้เขียนนวนิยายหรือผู้ทำภาพยนตร์ในตอนหลัง
บรรยายสภาพเสรีไทยว่าเป็นผู้ที่ไม่รักษาความลับ ปากโป่งเกี่ยวว่า
ประกาศใครต่อใครว่าตนเป็นเสรีไทย...”

พระธรรมปิฎกอนุโมทนา

ณ มงคลवार สิริอายุ ๗ รอบ ๘๔ ปี พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้แสดง “อนุโมทนา” ควรบันทึกจารึกไว้เป็นอนุสรณ์ตอนหนึ่ง...

“ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ มิใช่เป็นเพียงบุคคลหนึ่งที่มีชื่อผ่านเข้ามาในประวัติศาสตร์ ในฐานะเป็นภริยาของท่านรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์เท่านั้น แต่ชีวิตของท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ เป็นประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งด้วยทีเดียว อย่างน้อย ในกระแสแห่งความผันผวนแปรวนแปรของเหตุการณ์บ้านเมือง ที่ชีวิตของท่านผู้หญิงพูนศุข ถูกกระทบกระเทือนอย่างหนักหน่วงรุนแรงครั้งแล้วครั้งเล่า ตลอดช่วงเวลายาวนาน ท่านผู้หญิงรู้เห็น รู้สึก มองสถานการณ์และเหตุการณ์เหล่านั้นอย่างไร รวมทั้งนำชีวิตและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครอบครัว ลุล่วงผ่านพ้นมาได้อย่างไร ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาอย่างมาก”

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ภิกขุผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ร่วมผ้ากาสาวพัสตร์ ได้รางวัลระดับโลก—“การศึกษาเพื่อสันติภาพ” จากองค์การยูเนสโกแห่งสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้มอบสันติพรแด่ท่านผู้หญิง...

“มงคลवारแห่งวันคล้ายวันเกิดที่เวียนมา ถือกันว่าเป็นโอกาสอันผู้ปรารถนาดีจะตั้งจิตอำนวยการแก่ท่านเจ้าของวันเกิด แต่สำหรับท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์นั้น กล่าวได้ว่าหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ท่านผู้หญิงได้ยึดถือปฏิบัติมา จะเป็นคติธรรมแห่งการตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ที่ถือตามคำสอนของบุพการีของท่านก็ดี หรือพุทธภาษิตว่า ‘ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี’ ที่แปลว่าธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมก็ดี เป็นพรที่อำนวยผลแก่ท่านผู้หญิง อัน

นำท่านผ่านล่องคลื่นลมร้ายแห่งชีวิตมาได้ จนลุถึงช่วงเวลาแห่งชีวิต
ที่เรียบรื่นสงบสุขในบัดนี้ เป็นพรที่สัมฤทธิ์ผลเป็นจริงแล้ว ควรแก่
ความปีติปลาบปลื้มใจ

แนวหลังตั้งใจช่วย “เสรีไทย”

๕๐ ปี ศักดิ์ศรี “เสรีไทย”

ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

คติธรรมประจำใจท่านผู้หญิงพูนสุข

พุทธภาษิตประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พบกันใหม่—วันท่านผู้หญิงพูนสุข ๕๐ ปี

คุณหญิงอัมพร มีสุข สตรี “เสรีไทย” สายอเมริกา

อันว่าสงครามไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ย่อมไม่เป็นมงคลแก่ประชาชน
สงครามเย็นหรือร้อนไม่สร้างสรรค์ทั้งนั้น ผู้ใดก่อสงครามย่อมตาย
ทั้งเป็นไมช้าก็เร็ว ผู้ก่อสันติย่อมเป็นสุข

พระบรมพร พรอันประเสริฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระ
ราชทานแก่ประชาชน... “สวัสดีปีใหม่ ๒๕๓๔”

“ตลอดปีเก่า โลกประสบปัญหานานาประการ

คนต้องใช้มือเกาหัว

สุนัขใช้เท้าเกา

ลิงใช้ทั้งมือทั้งเท้า

คนสมัยใหม่ใช้เครื่องสมองกล

คนโบราณใช้ฝ่าเท้ามารอง

บางคนติดลูกคิด

พูดอย่างนี้ อาจสืขอให้ความพึง

ขอให้ตีความให้แตก

เพื่อปิดเป้าอุปสรรค

ถ้าติดสืตีเป้าให้กลมกล่อม ก็มีหวัง

ผ่านพ้นปัญหาทั้งหลาย

คุณหญิง ดร. อัมพร มีสุข นายกมูลนิธิเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต,
นักสังคมสงเคราะห์ระดับชาติและระดับโลก

ขอจงมีความสุขความเจริญ

ส.ค.ส. ปี ๒๕๓๔”

พระบรมพร พรอันประเสริฐ ปีใหม่ ๒๕๓๔

มีจำเป็นต้องแปลหรือตีความ...

สดใสใหญ่หลวงแก่ปวงชน แก่สถาบันครอบครัว, การศึกษา, ข้าราชการและการเมือง... โดยเฉพาะสถาบันการเมือง ต้องพินิจพิจารณาให้รอบคอบ อย่าผ่านไปโดยขาดวิจารณ์ญาณ... “พูดอย่างนี้ อาจลืขอให้ความพึง”

อย่ากระนั้นเลย เรามาเสวนากันถึงสตรี “เสรีไทย” แนวหลัง สายอเมริกา... น.ส. อัมพร ชัยปาณี

วันหนึ่ง ณ ตึกมทิดล สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ได้มีโอกาสพบกับคุณหญิง ดร. อัมพร มีศุข (อัมพร ชัยปาณี) สมาชิก “เสรีไทย” สายอเมริกา ผู้ผ่านชีวิตมาหลากหลาย โดยเฉพาะ “แนวหลัง” ตั้งใจช่วย “แนวหน้า” บทบาทที่น่าสนใจ

หากย้อนในอดีตระหว่างสงครามโลก นักเรียนไทยผู้จากบ้านเกิดไปเรียนหนังสือทุกระดับชั้นในมหาวิทยาลัยสหรัฐฯ นั้น บางคนเป็นโรคคิดถึงบ้าน หากห่างบ้านนาน ๆ ก็ไม่เบาเหมือนกัน คิดถึงคุณพ่อคุณแม่และญาติพี่น้อง แต่เมื่อถึงยามคับขันเพื่อชาติบ้านเมือง ทุกคนร่วมมือร่วมใจ แม้จะยากลำบากก็เสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง แม้ชีวิต

คุณหญิง ดร. อัมพร ได้กรุณาสละเวลาที่ไม่ค่อยจะมีเวลาวางนัก คิดทวนทวนหลังถึงภาระหน้าที่ “เสรีไทย” เท่าที่จำได้...

“ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศไทยถูกปิดกั้นจากข่าวสารที่แท้จริงตลอดเวลา และข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะการ

สงครามนั้น คนไทยได้รับก็แต่เฉพาะที่รัฐบาลจะแถลงให้ทราบเท่านั้น และเราต้องไม่ลืมว่ารัฐบาลไทยในขณะนั้น ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกองทัพญี่ปุ่น ข่าวสารต่าง ๆ ก็จะต้องเป็นที่ญี่ปุ่นประสงค์จะให้คนไทยได้ทราบเท่านั้น และด้วยเหตุนี้ ที่คนไทยได้ยินได้ฟังจึงไม่ค่อยตรงกับความจริงเสมอไป

“รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสำนักงานข่าวสงคราม (Office of War Information) ขึ้นเผยแพร่ข่าวสาร ให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ทราบถึงสถานการณ์สงครามที่แท้จริง ซึ่งก็เป็นประโยชน์มาก โดยเฉพาะสำหรับประเทศที่ถูกศัตรูยึดครองอยู่ ดังเช่นในทวีปเอเชียก็มีประเทศไทย, พม่า, ฟิลิปปินส์ และในยุโรปได้แก่ฝรั่งเศสและนอร์เวย์ เป็นต้น เมื่อสงครามสิ้นสุดแล้ว จึงได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็น ‘เสียงแห่งอเมริกา’ (Voice of America) ดังที่ทราบกันแล้ว และกระจายเสียงภาคภาษาไทยเช่นเดียวกับ บี.บี.ซี. ของอังกฤษจนถึงปัจจุบัน”

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าสายอเมริกา

โดยที่คนไทย ข้าราชการและนักเรียนไทย ผู้มิได้กลับเมืองไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น ได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างดังที่ทราบกันดีแล้วในภาคแรก ทุกคน “อาสาสมัคร” เพื่อกอบกู้ชาติ แม้จะถูกกล่าวหาว่า “กบฏ”

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ เป็นหัวหน้า “เสรีไทย” สายอเมริกา คุณหญิงอัมพรเปิดเผยว่า...

“การส่งวิทยุกระจายเสียงจากสหรัฐอเมริกา มายังประเทศต่าง ๆ ทางตะวันออกไกลนั้น ใช้สถานีวิทยุกระจายเสียง KGEI ซึ่งตั้งอยู่ที่

นครลอสแอนเจลิส ส่วนที่ตั้งสำนักงานส่งกระจายเสียงนั้น อยู่ ณ อาคารเลขที่ ๑๑๑ ถนนซัตเตอร์ (Sutter Street) ในนครซานฟรานซิสโก บนตึกนั้นมีห้องส่งวิทยุและห้องบันทึกเสียง สำหรับอัดเสียงลงไว้ในจานเสียง และส่งออกตามเวลาส่งกระจายเสียงไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งมักจะเป็นเวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง (๒๐.๐๐ น.) ของแต่ละประเทศ โดยจะให้เป็นเวลาที่สะดวกที่สุดสำหรับผู้รับฟังในประเทศต่างๆ

“คนไทยที่ทำงานอยู่ที่สำนักงานข่าวสงครามนั้น เป็นผู้อาสาสมัครเข้าร่วมองค์กร ‘เสรีไทย’ ในสหรัฐฯ (Free Thai Movement) ซึ่งมี อดิสรราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ ในตอนนั้น ได้แก่ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้า ข้าราชการไทยและนักเรียนไทยในสหรัฐฯ เป็นสมาชิก ท่านอดิสรราชทูตและข้าราชการผู้ใหญ่ในสถานอัครราชทูตไทย ได้ร่วมกันคัดเลือกนักเรียนไทยเข้าช่วยงานเพื่อรักษาเอกราชของชาติไทยออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งร่วมกับ Office of Strategic Service (O.S.S.) และอีกกลุ่มหนึ่งนั้น ท่านส่งไปร่วมงาน ณ สำนักงานข่าวสงครามดังกล่าว”

รายนามสตรี “เสรีไทย” สายอเมริกา ใน “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒” ของ ศ. ดิเรก ชัยนาม ดังนี้...

๑. น.ส. กรองทอง ชุตินา
๒. น.ส. พูนทรัพย์ ไกรยง (ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์)
๓. น.ส. อุบล ความเสน (คุณหญิงอุบล หุวะนันท์)
๔. น.ส. อินทิรา อินทรทูต (นางอินทิรา ชาลีจันทร์)
๕. น.ส. จินตนา นาควัชระ (คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร)
๖. น.ส. ประภา ตันไพโรจน์ (อาจารย์ประภา กันตะบุตร)

ดร. อัมพร (ชัยปาถณี) มีศุข แนวหลัง “เสรีไทย”
บทบาทสำคัญ สงคราม “ที่น้ออเมริกา” มาไทย

ปลายชีวิต สองคนตาย...บุญเยี่ยม-อัมพร มีศุขรับใช้สังคมหลากหลาย

๗. น.ส. สายหยุด เก่งระดมยิง (ท่านผู้หญิงดิษฐการภักดี)

๘. น.ส. อัมพร ชัยปาณี (คุณหญิง ดร. อัมพร มีสุข)

๙. ม.ล. สุจินต์ ชุมแสง

๑๐. น.ส. จีรวาส์ ชิตตะสังคะ (นางจีรวาส์ ปันยารชุน)

๑๑. น.ส. พงศจันทร์ เก่งระดมยิง

๑๒. หม่อมวิภา จักรพันธ์ ณ อยุธยา

๑๓. น.ส. จันทรแจ่ม อินทุโสภณ (นางจันทรแจ่ม บุณนาค)

ครอบครัวสถาบันอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ร่วมแนวหลังอย่างจริงจัง บางคนอาจจะลืมเลือน แต่ผู้ใกล้ชิดมองเห็นความสำคัญของครอบครัวนี้ด้วยดี...

๑๔. นางอุศนา ปราโมช (ท่านผู้หญิงอุศนา ปราโมชฯ)

๑๕. นางเทียบ กุญชร ณ อยุธยา

๑๖. นางชูป จินตกานนท์

ทั้ง ๑๖ ชีวิต บันทึกลงไว้ให้ลูกหลานรุ่นหลังศึกษาจดหมายเหตุ “เสรีไทย” “แนวหลัง” ตั้งใจช่วย “แนวหน้า” ไม่ต้องห่วง...แต่ “รักรหว่างรบ” ย่อมมีบ้างเป็นธรรมดา

โปรดอย่าลืมว่า ทั้งแนวหน้าและแนวหลังเป็นนักเรียนไทยโดยทุนหลวงและทุนส่วนตัว ต่างเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้ชีวิต บรรดาพ่อแม่ต่างห่วงใยททายาทผู้อยู่ห่างไกลบ้าน เมื่อสงครามยุติ ต่างศึกษาต่อไปจนสำเร็จ...ครอบครัวคณะทูตปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบข้าราชการสืบไป

แนวหน้าสายอเมริกา รุ่น ๑

นักเรียนไทยสายอเมริกาอาสาสมัคร รุ่น ๑ รวม ๒๑ นาย

ปรากฏรายชื่อในนามานุกรม “เสรีไทย” ของ ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ดังนี้

๑. ร.ต.ท. จำรัส พอลเลต ๒. ร.ต. การะเวก ศรีวิจารณ์ ๓. ร.ท. โผน อินทรทัต ๔. นายจก ณ ระนอง ๕. นายจินตมัย อมาตยกุล ๖. นายบุญเย็น ศศิรัตน์ ๗. นายบุญเลี้ยง ตามไท ๘. นายพิเศษ บัตตะพงษ์ ๙. ม.จ. ยุธิษาเสถียร สวัสดิวัตน์ ๑๐. นายสวัสดิ์ เขียวสกุล ๑๑. นายการุณ เก่งระดมยิง ๑๒. ม.ล. เอกชัย กำภู ๑๓. จ.ต. วิเชียร วายวานนท์ ๑๔. นายจ่ารัฐ ดิษยนันท์ ๑๕. นายนิติพัฒน์ ชาลีจันทร์ ๑๖. นายบุญรอด บิณฑลันต์ ๑๗. นายเป้า ข้าอุไร ๑๘. นายพิสุทธ์ สุทัศน์ ณ อยุธยา ๑๙. นายสมพงษ์ ศัลยพงษ์ ๒๐. นายอานนท์ ณ ป้อมเพชร์ และ ๒๑. นายเอียน ชัมพานนท์

แนวหน้าสายอเมริกา รุ่น ๒

นักเรียนไทยสายอเมริกาอาสาสมัคร รุ่น ๒ รวม ๑๕ นาย ปรากฏรายชื่อในนามานุกรม “เสรีไทย” ของ ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ดังนี้

๑. นายกุศะ ปันยารชุน ๒. นายเจริญ เจริญรัชต์ภาคย์ ๓. นายฉลอง ปิงตระกูล ๔. นายชโรจน์ โล่ห์สุวรรณ ๕. จ.ต. เฉลิม จิตตินันท์ ๖. นายบุญยง นิโครธานนท์ ๗. นายประยูร อรรถจินดา ๘. นายสละ ทศานนท์ ๙. นายสิทธิ เสวตศิลา ๑๐. จ.ท. สุนทร สุนทรากุล ๑๑. นายอายุส อิศรเสนา ณ อยุธยา ๑๒. นายอำนวยการ พูนพิพัฒน์ ๑๓. นายอุดม พัฒนพงศ์พานิช ๑๔. นายอุดมศักดิ์ ภาสวณิช และ ๑๕. นายแพทย์ไฉน เรืองสิริ

อัมพร ชัยปาณี โฆษก “ที่น้ออเมริกา”

กระแสข่าวจากสหรัฐฯ มาสู่ตะวันออกไกลนั้น มีความสำคัญมากในเชิงยุทธศาสตร์ ระหว่างสงคราม อัมพร ชัยปาณี (คุณหญิงอัมพร มีสุข) ได้รับมอบให้ทำงานด้านวิทยุหลากหลายรายการ ณ สำนักงานข่าวสงคราม พร้อมสหราชอาณาจักร ได้เปิดเผยว่า...

“ข้าราชการและนักเรียนไทย ที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำงาน ณ สำนักงานข่าวสงครามได้แก่ ราชัน กาญจนวณิชย์, พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์, นิรัตน์ สมรรถพันธ์, บุญเยี่ยม มีสุข, อัมพร ชัยปาณี (คุณหญิงอัมพร มีสุข), กรองทอง ชุตินา, พูนทรัพย์ ไกรยง (ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา), สวัสดิ์ นิติน, มาลัย หุะนันท์, อุบล ความเสน (คุณหญิงอุบล หุะนันท์) และเหิง (ฤทธิ) สุภางค์ ต่อมาเมื่อผู้ขอเปลี่ยนไปทำงานที่ O.S.S. ได้แก่ พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ และนิรัตน์ สมรรถพันธ์...

“รายการกระจายเสียงที่ส่งให้คนไทยรับฟังระหว่างสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๕ ถึง ๒๔๘๘ นั้น ที่สำคัญที่สุดก็คือข่าวการรบตามสมรภูมิต่าง ๆ ซึ่งผู้ฟังจะเห็นได้ชัดว่าหลังจากที่เยอรมันได้ยอมแพ้แล้ว ญี่ปุ่นก็ได้ถูกโจมตีจนต้องค่อย ๆ ถอยร่นไป จนพ่ายแพ้ในที่สุดเมื่ออเมริกาเอาลูกระเบิดปรมาณูไปทิ้งที่ฮิโรชิมาเป็นลูกแรก และที่นางาซากิลูกสุดท้ายในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘”

เมื่ออัมพร ชัยปาณี นั่งเก้าอี้โฆษกวิทยุรายการพิเศษ “ที่น้ออเมริกา” คุณพ่อจำเสียง “แม่ใหญ่” (อัมพร) ได้ดี ยิ่งรำลึกถึงอดีตผลงานส่วนหนึ่งซึ่งนับว่าสำคัญมาก แต่อ่อนน้อมถ่อมตนว่า...

“นอกจากข่าวแล้ว ก็มีการวิเคราะห์ข่าวเป็นประจำ มีรายการพิเศษ ‘ที่น้ออเมริกา’ (This is America) โดยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้

จัดรายการ และมีบทความต่าง ๆ เป็นอันมาก เช่น เรื่องการจัดตั้งสหประชาชาติ, ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ เป็นต้น หลังจากทำงานกันมาประมาณปีเศษ พ.ศ. ๒๔๘๖ ทางสำนักงานข่าวสงครามก็แต่งตั้งให้บุญเยี่ยม มีสุข เป็นหัวหน้าหน่วยของไทยที่เรียกว่า Thai Section

“ในช่วงที่สงครามใกล้จะสิ้นสุดลง ได้มีความจำเป็นที่จะต้องส่งข่าวให้คนไทยทราบทันทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ ‘เสรีไทย’ สองคนได้แก่บุญเยี่ยม มีสุข และราชัน กาญจนวณิชย์ ได้รับอาสาทำงานแปลและเขียนข่าวในตอนดึก ส่งกระจายเสียงโดยตรงคือไม่ต้องบันทึกผลงานเสียง เวลา ๖.๐๐ น. ที่นครซานฟรานซิสโก เพื่อให้ถึงประเทศไทยเวลา ๒๐.๐๐ น. ทุก ๆ วัน ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยได้ทราบข่าวสารโดยเร็วที่สุด...”

คุณหญิงอัมพรเน้นอย่างโล่งอกโล่งใจ...

“เมื่อสงครามสิ้นสุดลง คนไทยที่ทำงานอยู่ ณ สำนักงานข่าวสงคราม ต่างก็ทยอยกันลาออกเพื่อปฏิบัติภารกิจของตนที่ยังค้างค้างอยู่และเตรียมตัวกลับเมืองไทย ทุก ๆ คนย่อมมีความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการกู้เอกราชของประเทศไทยให้กลับมาได้ในครั้งนี้”

ชีวีวรรณนาโดยย่อ

ดวงกำเนิด เกิด ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๖๑ ตรีภูล “ชัย-ปภาณี” (อย่าเขียนผิดเพี้ยน) คุณหญิง ดร. อัมพรเรียนหนังสือเก่ง ได้ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรครุมัธยม (อ.บ., ป.ม.) จุฬาฯ ข้ามน้ำข้ามทะเลไปเรียนต่อที่สหรัฐฯ ได้ปริญญาโท (M.A.) ทางการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยแอตแลนติก, ปริญญาเอก

(Ph.D.) ทางปรัชญาสาขาการศึกษาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัย
ฮาร์วาร์ด

เกียรติประวัติการศึกษา ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูงและรางวัลดี
เด่นอีก ๒-๓ สถาบันของสหรัฐฯ ต่อมาได้รับพระราชทานปริญญา
ดุษฎีบัณฑิต (กิตติมศักดิ์) ทางสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ อีกทั้งเหรียญเกียรติคุณจากองค์การอาหารและเกษตรแห่ง
สหประชาชาติ

“รักระหว่างรบ” กับยอดชายนายบุญเยี่ยม มีสุข มีสายโลหิต ๒
หญิง ๑ ชาย เรียนหนังสือเก่งดุจพ่อแม่ ฝ่ายพ่อบุญเยี่ยมได้ปริญญา
B.Sc. เกียรตินิยมอันดับ ๑ คนไทยรายแรกของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์
และปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ จาก M.I.T. สหรัฐฯ เคยเป็นอาจารย์
สอน ณ สถาบันนี้ด้วย

ลูกสาวคนเก่ง ดร. เอื้อย มีสุข ทำงานธนาคารโลก กรุงวอชิงตัน
นครong ขนิษฐา ทำงานกองทุนการเงินโลก (I.M.F.) กรุงวอชิงตัน
ส่วนลูกชายจบจาก M.I.T. โดยทุน พ.ม. (พ่อแม่)

ประสบการณ์งานกู้ชาติ

เมื่อสนทนากับคุณหญิงอัมพรพอสมควร ขออนุญาตทราบถึง
หน้าที่การงาน ปรากฏ ๓ หน้ากระดาษ (โดยย่อ) เท่านั้นก็ขึ้นใจ...
“คุณหญิง ๒๕ น.”

โดยทุนเล่าเรียนหลวง คุณหญิงอัมพรกลับมารับใช้ชาติ ข้าราชการ
การกระทรวงศึกษาธิการระดับล่างจนระดับสูง “อธิบดีหญิง” คน
แรกของเมืองไทย และว่าที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นั่งเก้าอี้รอง
ปลัดฯ อยู่หลายปี และหัวหน้าผู้ตรวจราชการ ข้าราชการประจำ

ระดับสูงที่น่าภูมิใจ น่าประหลาด ไม่ได้นั่งเก้าอี้ปลัดกระทรวงฯ
ฮือฮากันมาก ยังจำได้ดี

คุณหญิง—ประธานและกรรมการในหลายสถาบันการศึกษา,
บทบาทของสตรีทั้งระดับชาติและระดับโลก, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, คณะ
กรรมการโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ, คณะกรรมการ
สุขภาพจิตแห่งชาติ ฯลฯ

สุขภาพจิตของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญของชาติ คุณหญิงอัมพร
เป็นกำลังสำคัญ ฐานะอุปนายกสหพันธ์สุขภาพจิตแห่งโลก

ประสบการณ์งานวิทยุชาติ “เสรีไทย” ได้รับภาระหน้าที่ประธาน
และรองประธาน องค์การส่งเสริมวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
ในองค์การระหว่างประเทศ

หลังเกษียณยังทำงานเพื่อสังคมคุณภาพ...นายกมุทนิธิเพื่อการ
ศึกษาตลอดชีวิต, ประธานกิตติมศักดิ์สภาสังคมสงเคราะห์โลก,
ประธานคณะกรรมการวิทยุโรงเรียนภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิ-
การ), ประธานคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ, ประธานคณะ
อนุกรรมการตรวจสอบโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ (กรมประชาสัมพันธ์)
ประธานคณะอนุกรรมการสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม (สำนัก
นายกรัฐมนตรี) ฯลฯ เป็นต้น

ประสบการณ์ งานวิทยุชาติ “เสรีไทย”

เชิดชูเกียรติ คุณหญิงอัมพร มีสุขทุกวันคืน

คุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร นางเอก “เสรีไทย” สายอังกฤษ

๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘

วันสันติภาพไทย

๕๐ ปี คัดค้าน “เสรีไทย”

บรรดาลูกหลานและเหลน (หากมี) ต่างปีติยินดีที่บรรพบุรุษ—สตรี ต่างได้ประกอบวีรกรรมระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นิमितหมายแห่งการเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้ชีวิต เพื่อปกป้องเอกราชชาติไทย โดยมีได้หวังผลตอบแทนใด ๆ

ผู้เขียนได้เกริ่นไว้ใน—เสรีไทย วีรชนคนสำคัญของชาติ ใน “สกุลไทย” และใน “๖๐ เรื่องดี ๖๐ ปี ธรรมศาสตร์” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ ทราบกันดีแล้ว โดยเฉพาะหนังสือ “นามานุกรมเสรีไทย” ของ ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ กระจ่างชัดทีเดียว

เมื่อได้เสนอเรื่องราวของวีรชนแนวหน้า แล้วจึงคะนึ่งถึงสตรี “แนวหน้า” บ้างว่ามีใคร ชื่อเสียงเรียงใด?

เราประสบพบว่ามีเพียง “หนึ่งเดียว” ขออนุญาตเปิดเผยด้วยเลย เห็นจะดีเป็นแน่... คุณหญิงสุภาพ (รักตประจิด) ยศสุนทร ขบวนการใต้ดินสายอังกฤษ

“เสรีไทย” สายอังกฤษคงยังมีกรม ภาควิชาใจอีกครึ่งหนึ่ง

คุณหญิงสุภาพ (รักตประจิต) ยศสุนทร สตรี "เสรีไทย"
สายอังกฤษ ผู้ปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงที่อินเดีย
ควรแก่การยกย่องชมเชย

โดยเคารพ ผู้เขียนหรือผู้รายงานไปร่วมพิธีพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร ณ เมรุวัดธาตุทองเมื่อ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๗ ได้รับหนังสืออนุสรณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย เก็บรักษาอย่างดีกว่า ๒๐ ปี

หนังสือมีคุณค่า วรรณกรรมอ้างอิงได้ดี ส่วนหนึ่งแห่งชีวิตวีรชนระหว่างสงครามต้องอาศัยการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว คุณหญิงได้ประกอบกรรมดีแต่ต้องเดินทางไกลจากลอนดอนไปสู่แนวหน้า ท่ามกลางชายชาติหรือสามศอก ว่ากันเถอะ

ศ. คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร “เสรีไทย” สายอเมริกา เคยเอ่ยปากกับผู้เขียนว่า—“คุณหญิงสุภาพไปทำหน้าที่ที่อินเดียอย่างมีสีสัน ขอยกย่องชมเชย”

คุณหญิงสุภาพ (รักตประจิด) ยศสุนทร ได้รับทุนเล่าเรียนหลวงไปเรียนต่อ ณ อังกฤษ พ.ศ. ๒๔๘๑ มหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม สาขาวิชาฟิสิกส์สำเร็จปริญญาตรี (เกียรตินิยม อันดับ ๒) เมื่อกรกฎาคม ๒๔๘๕

ช่วงเวลาที่เรียนปริญญาอยู่นั้น สงครามยุโรประเบิดเกิดขึ้น เป็นสงครามโลกครั้งที่ ๒ และลุกลามถึงเอเชีย เมืองเบอร์มิงแฮมจุดทิ้งระเบิดของเยอรมันที่สำคัญแห่งหนึ่ง คุณหญิงได้รอดพ้นภัยสงคราม นับว่าโชคดีมาก เพราะคนไทยบางท่านได้เสียสละร่วมรบในกองทัพอังกฤษจนสิ้นชีพก็มี ดังที่ทราบกันแล้ว หากมีโอกาสจะนำมาเล่าสู่กันฟัง คงไม่ว่ากัน

จากอนุสรณ์ได้บันทึกถึงประวัติย่อของคุณหญิงสุภาพไว้ช่วงหนึ่งในชีวิตต่างแดน นับว่าสำคัญยิ่ง...

“ในระยะแรก หลังสำเร็จการศึกษา คุณหญิงสุภาพได้เข้าทำงาน

ที่บริษัทผู้สอบบัญชีแห่งหนึ่งในเมืองเบอร์มิงแฮม ต่อมาให้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ นายมณี สาณะเสน ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งทางกรุงวอชิงตันได้ส่งมาเพื่อก่อตั้งคณะ 'เสรีไทย' ในอังกฤษ ปี ๒๔๘๕...

"หลังจากที่ทหาร 'เสรีไทย' ได้เดินทางมาอินเดียแล้ว คุณหญิงสุภาพได้ไปทำงานกับรัฐบาลพลัดถิ่นของนอร์เวย์ ซึ่งขณะนั้นอพยพไปอยู่ลอนดอนชั่วคราว หลังจากได้ทำงานกับรัฐบาลพลัดถิ่นของนอร์เวย์ได้ราว ๘ เดือน คุณหญิงสุภาพได้ไปทำงานกับกระทรวงโฆษณาการของอังกฤษ เพื่อเตรียมตัวออกมาปฏิบัติงาน 'เสรีไทย'

"ในปี ๒๔๘๗ ได้เดินทางมายังประเทศอินเดีย เพื่อร่วมกับคณะทหาร 'เสรีไทย' ซึ่งปฏิบัติการอยู่ก่อนหน้าแล้ว

"โดยในระยะแรก ทำหน้าที่แปลและอ่านข่าวภาคภาษาไทยของวิทยุ All India Radio ที่เดลี

"ต่อมาย้ายไปทำหน้าที่แปล และเขียนข่าวลงไปในใบปลิวของกองบัญชาการทหารอังกฤษเอเชียอาคเนย์ที่กัลกัตตา

"เมื่อสงครามสิ้นสุดลงในปี ๒๔๘๘ จึงกลับประเทศไทย"

ผลงานดังกล่าวนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าคุณหญิงได้ร่วมขบวนการ "ใต้ดิน" อย่างกล้าหาญและอดทน สามารถเข้ากับทหารไทยและอังกฤษได้ดีเกินคาด มี "สีสัน" มาก ดังที่คุณหญิงจินตนาเอ่ยเต็มปากเต็มคำ

ม.ล. จิรายุ นพวงศ์

รำลึกถึงคุณหญิงสุภาพ

โดยที่ ศ. ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ องคมนตรี "เสรีไทย" สายอังกฤษ

ได้รำลึกถึงคุณหญิงสุภาพในอดีตที่อินเดีย เป็นหญิงคนเดียว ดังที่ ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร ได้นำบันทึกของท่านไว้ใน “นามานุกรม เสรีไทย” เล่ม ๑ ว่า...

“...หน่วยเสรีไทยที่ในอินเดีย แบ่งออกโดยลักษณะงานที่ปฏิบัติ ได้เป็นสองประเภท คือประเภทที่หนึ่งเป็นฝ่ายกองรบ เสรีไทยพวกนี้ (อาทิ พันตรี ป่วย อึ้งภากรณ์, ร.อ. ประโฑธ เปาโรหิตย์, ร.อ. ประทาน เปรมกมล, ร.อ. ธนา โปษยานนท์, ร.อ. หม่อมเจ้าการวิก จักรพันธุ์, ร.อ. เปรม บุรี, ร.อ. กฤษณ์ โดษยานนท์ ฯลฯ) ได้รับการฝึกหัดต่อที่ เมืองปูนาและเมืองอื่น ๆ อีกในอินเดีย ก่อนที่จะออกปฏิบัติการในประเทศไทยและที่อื่น ๆ ประเภทที่สองเป็นฝ่ายการข่าว ทหารเสรีไทยหน่วยนี้เข้าประจำการในกระทรวงการสนเทศของรัฐบาลอังกฤษ ในกรุงนิวเดลี เสรีไทยประเภทที่สองนี้มีราว ๑๑-๑๒ คน (อาทิ ร.อ. หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์, ร.อ. ยัมยล แต่สุจิ, ร.อ. สว่าง สามโกเศศ, ร.ท. วิวรรณ ณ ป้อมเพชร ฯลฯ) แต่มิได้อยู่พร้อม ๆ กันทุกคน ร้อยเอก ประจิดร ยศสุนทร อยู่ในประเภทที่สองนี้...

“หลังจากได้ปฏิบัติการอยู่ในกระทรวงการสนเทศได้ไม่กี่เดือน ก็ได้ข่าวมาแว่ว ๆ ซึ่งเป็นข่าวที่นำความตื่นเต้นและดีใจมาสู่พวกเสรีไทย ที่กรุงนิวเดลีมาก คือมีข่าวว่าคุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร กำลังจะเดินทางมาสมทบกับเสรีไทยซึ่งทำงานอยู่ที่กระทรวงการสนเทศ...ขณะนั้นทหารเสรีไทยซึ่งประจำการที่กระทรวงการสนเทศ พักกันอยู่ที่ โรงแรมเซ็นทรัลคอร์ต ห่างไปเล็กน้อยจากคอนนอตเซอร์คัส ซึ่งเป็นใจกลางและย่านการค้าสำคัญของกรุงนิวเดลี

“...เมื่อคุณหญิงสุภาพจวนจะมาถึง เราก็คิดกันว่าควรจะพักที่ ไทนต์ อยากจะให้อยู่ด้วยกันที่เซ็นทรัลคอร์ต...แต่คุณประจิดรเกรงใจ

เพื่อนฝูง กลัวว่าจะเข้ามาแอด จึงได้ติดต่อกองทัพอังกฤษ ขอย้ายเข้าไปอยู่ที่ค่ายแห่งหนึ่ง ที่อยู่เป็นเนินที่หรือกระโจมผ้าใบ ตั้งอยู่กลางดิน, มีสนามกว้าง, มีห้องฟ้าโล่ง, น่าสบายมาก...อยู่ได้ไม่นานก็ต้องย้ายมาอยู่ที่เซ็นทรัลคอร์ตกับพวกเสรีไทย...คุณหญิงสุภาพอยู่ที่เซ็นทรัลคอร์ตกับพวกเรา จนกระทั่งย้ายไปปฏิบัติงานที่เมืองกัลกัตตาในภายหลัง

“...คุณหญิงสุภาพเป็นคนคล่องแคล่วและมีเสน่ห์ในทาง การสมาคม เป็นดาราดวงเด่นในระหว่างเพื่อนร่วมงานทั้งกระทรวง เมื่อเสรีไทยในนิวเดลีจะมีงานสังสรรค์หรืองานเลี้ยงรับรองใคร ๆ คุณหญิงสุภาพเป็นทั้งแม่บ้านต้อนรับแขก...คุณหญิงสุภาพได้ร่วมทำงาน, ร่วมสุข และร่วมลำบากกับพวกเราที่กรุงนิวเดลีอยู่หลายเดือน...ภายหลังคุณหญิงสุภาพได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติงานบางอย่างที่เมืองกัลกัตตา...”

สำหรับลักษณะงานของเสรีไทยที่กระทรวงการสนเทศ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ได้เล่าไว้ว่า

“...อาจแบ่งออกได้เป็นสามอย่าง คืออย่างหนึ่งที่ทำงานด้านหนังสืออยู่ที่กระทรวง มีการเก็บรวบรวมข่าวจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้ไปจากประเทศไทย และรวบรวมจากไมโครฟิล์มที่ถ่ายจากเอกสารต่าง ๆ งานอย่างที่สองคือการฟังและจดข่าวทางวิทยุกระจายเสียงจากประเทศไทย เขามีสถานีรับวิทยุอยู่ที่เนินเขา ตำบลคารอลบาม ห่างจากกรุงเดลีหลายกิโลเมตร เครื่องรับวิทยุแบบคมนาคมมีกำลังและความไวสูงมาก สามารถรับรายการกระจายเสียงจากกรุงเทพฯ ได้ดี แต่มักจะมีเสียงรบกวนปนเข้าไปมาก เราต้องฟังจากเครื่องรับโดยตรง และจากกระบอกบันทึกเสียงอีกหลายครั้ง จึงจะจดยุติการข่าวได้ที่ถ้วนพอสมควร เมื่อถอดออกเป็นภาษาไทยแล้ว ก็

แปลเป็นภาษาอังกฤษและมอบไว้กับเจ้าหน้าที่ของสถานี งานนี้เป็นงานค่อนข้างหนัก เมื่อฟังไม่ค่อยออกว่าเขาพูดว่าอะไร รายการข่าวครึ่งชั่วโมง เราอาจต้องฟังเป็นชั่วโมง ก่อนที่จะแน่ใจว่าได้ข้อความที่ถูกต้องมารายงาน งานนี้ไปทำกันวันละสองคน ทำตั้งแต่ตอนเย็นจนราว ๒๐ นาฬิกา

“งานอย่างที่สามคือส่งวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาไทยจากสถานีออล อินเดีย เรดิโอ งานนี้ประกอบด้วยการแปลข่าว, บทวิจารณ์ข่าว, บทความอื่น ๆ แล้วอ่านออกทางวิทยุกระจายเสียงส่งมายังประเทศไทย สถานีวิทยุนี้มีรายการเป็นภาษาต่าง ๆ หลายภาษา ทั้งภาษาในยุโรปและเอเชีย เช่น ภาษาอังกฤษ, ภาษาไทย, ภาษาฮินดูจินี, ภาษาพม่า, มลายู ฯลฯ รายการของแต่ละภาษามีแผนกรับผิดชอบ

“แผนกภาษาไทยมี คุณพโยม โรจนวิภาต เป็นหัวหน้า ท่านผู้นี้เป็นนักเขียน, นักหนังสือพิมพ์, เป็นกวี และมีความรอบรู้ทางการเมืองของไทยดี จึงเขียนบทวิจารณ์, บทละคร และคดีพจน์ประจำวัน ได้คมคายดีตลอดเวลา เวลาที่ไปปฏิบัติงานอย่างที่สามนี้ เราไปกันคราวละสองคน งานอย่างที่สามสนุก แต่เหนื่อยมาก เพราะต้องรีบทำงานแข่งกับเวลาอยู่เป็นนิตย์ทุกวัน

“เมื่อคุณหญิงสุภาพมาสมทบกับเสรีไทยที่กระทรวงการสนเทศ แล้วก็เริ่มงานอย่างที่หนึ่งก่อน แล้วจึงทำงานอย่างที่สองและสามต่อไป ส่วนใหญ่ทำงานประเภทที่สาม มีส่วนช่วยงานทางวิทยุมาก อาจจะเป็นเพราะเป็นสตรีคนเดียวในแผนกไทย ดังนั้นเมื่อมีบทละครที่จะต้องพูดเป็นนาย, เป็นแม่ หรือเป็นลูกสาว คุณหญิงสุภาพก็พูดแทนหมด คุณหญิงสุภาพมีความรู้ดียิ่งในทางภาษาอังกฤษ ทั้งอ่าน พูด

และเขียน จึงเหมาะมากสำหรับงานข่าวที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นพื้น...”

แนวหน้าสายอังกฤษ

ครูป่วย อังภากรณ์ อดีตครู รร. อัสสัมชัญ ได้แต่งกลอนอักษรสวย ช่วยขยายอารมณ์ขันหรรษาเพื่อนพ้องน้องพี่ “เสรีไทย” สายอังกฤษ ๓๕ คน ในแนวหน้าสนามอินเดียประเทศ... “ถึงล้อก็ล้อเพียงกละเยี่ยงวิธีสหาย...”

“อันทหาร	เสรีไทย	ใจกล้า
สามสิบห้า	เลื่องชื่อ	คือครูป่วย
ก้างกะปาน	ท่านยาย	ขายเต้าฮวย
อีแจ้ว	คนสวย	นครอินทร์
จิวจ้อ	ออไหล	ไกโห่
แดงโม	บันนี่	ดิกลีน
หลวงจีน	ชักครอก	ดอกดิน
แขกทมิฬ	สัตว์แรด	แฝดบุรี
ญี่ปุ่น	ขุนเครื่อง	ขุนหมื่น
แห่กีน	พ่อหนู	จูบิลี
สี่เหลี่ยม	เหี้ยมตาก	หมอมิ
ทับบี้	เสือเด่า	กระเด้าลม
ตาโปน	โจรแหยม	แจ่มซี่ซึก
หัวหนัก	ศักดิ์ใหญ่	ไร้ม
รวมนาม	สามสิบห้า	น่าชม
ปรารมภ์	ว่าจะกู่	บูชาติเอย”

ใครเป็นใครใน ๓๕ ชายชาติรี ยอดขายนายทศ พันธุมเสน

ร่วมการประชุมสภาผู้ว่าการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ
และธนาคารโลก ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย พ.ศ. ๒๕๐๔

ถ่ายภาพร่วมกับผู้ว่าการธนาคารกลางและคณะ เมื่อครั้งเข้าร่วมประชุมผู้ว่า
การธนาคารกลางแห่งประเทศไทยในภาคพื้นเอเชีย ที่ประเทศฟิลิปปินส์

คนเก่งในหนังสือ “กบฏกู้ชาติ” เอ่ยชื่อเสียงเรียงนาม...

๑. ป่วย อึ้งภากรณ์ ๒. วัฒนา ชิตวาริ ๓. ประพฤทธิ ฌ นคร
๔. สวัสดิ์ ศรีสุข ๕. วิวรรณ ฌ ป้อมเพชร ๖. ประเสริฐ ปทุมานนท์
๗. เสนาะ นิลกำแหง ๘. ปัทม์ ปัทมสถาน ๙. อรุณ สรเทศน์
๑๐. เทพ เสมถิติ ๑๑. โต บุณนาค ๑๒. กลิ่น เทพหัสติน ฌ อยู่ธยา
๑๓. จิ้นเคง รินทกุล ๑๔. บุญสง พึ่งสุนทร ๑๕. บุญพบ ฌ มรสิงห์
๑๖. ม.จ. ภิศเดช รัชนี ๑๗. ประทาน เปรมกมล ๑๘. เปรม บุรี
๑๙. รจิต บุรี ๒๐. สำราญ วรรณพฤกษ์ ๒๑. ทศ พันธุมเสน
๒๒. กฤษณ์ โดษยานนท์ ๒๓. ประจิตร กังสานนท์ (ยศสุนทร)
๒๔. ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ๒๕. หลวงภัทรวาทิ ๒๖. ม.จ. กอกษัตริย์
สวัสดิวัฒน์ ๒๗. สว่าง สามโกเศศ ๒๘. บุญเลิศ เกษมสุวรรณ
๒๙. ม.ร.ว. กิตินัดดา กิตติยากร ๓๐. หลวงอาจพิศาลกิจ

รักระหว่างรบ

สงครามโลกครั้งที่ ๒ ระเบิดเกิดขึ้นยุโรปก่อนเอเชียอาคเนย์ ขณะ
คุณหญิงสุภาพเรียนหนังสือ ณ เมืองเบอร์มิงแฮม มหาวิทยาลัยมีชื่อ
ของอังกฤษ ได้ประสบพบตัวและรู้จัก “ประจิตร ยศสุนทร” เพื่อน
ร่วมสถาบันเดียวกัน

มีข้ามิทาน ความเห็นอกเห็นใจและความรัก ทั้งสองตกลงปลง
ใจแต่งงาน ณ เมืองสแตนส์ มิเดิลเชิร์ช วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน
๒๔๘๕ หากจะเป็นนิยายรัก น่าจะให้ชื่อว่า “รักระหว่างรบ”

แต่จะต้องจากกันระยะหนึ่งซึ่งเป็นงานของชาติ ยอดชายนาย
ประจิตรต้องเดินทางไกลไปสู่แนวหน้าถึงอินเดียในเครื่องบิน “เสรีไทย”
และแล้ว ด้วยผลงานดีเด่นในแนวหลังที่อังกฤษ คุณหญิงได้รับ

การคัดเลือกออกสู่สนามไกลถึงอินเดีย พ.ศ. ๒๔๘๗ ตั้ง “ความทรงจำ” ของท่านองคมนตรี ม.จ. จิรายุ นพวงศ์

ร่วมงานธนาคารชาติ

ด้วยเหตุผลกลใดมิแจ้งชัด สงครามโลกสงบ พ.ศ. ๒๔๘๘ คุณหญิงเดินทางกลับมาตุภูมิพร้อมสหาย หลังจากพักผ่อนจากภัยโหดร้ายของสงครามพอสมควร คุณหญิงตกลงใจเข้าทำงาน ณ ธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อกุมภาพันธ์ ๒๔๙๐ จากประสบการณ์การเงิน การธนาคารและบัญชี ได้เริ่มงานที่ส่วนการควบคุมปริวรรต

พฤศจิกายน ๒๔๙๑ ย้ายไปยังส่วนค้นคว้า พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นหัวหน้าหน่วยค้นคว้าและหัวหน้าการเงินระหว่างประเทศพร้อมกัน

หลังจากสำเร็จการอบรมหลักสูตรกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน ได้ดูงานธนาคารกลางของสหรัฐฯ และธนาคารแห่งชาติอังกฤษ พ.ศ. ๒๔๙๔

ระหว่างกรกฎาคม—ธันวาคม ๒๔๙๘ ต้องไปช่วยงานชั่วคราวกับองค์การอียิปต์

พ.ศ. ๒๔๙๕ กระทรวงการคลังขอยืมตัวคุณหญิงไปช่วยงานที่ปรึกษาชาวอเมริกัน ในการศึกษาและประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจในหน่วยงานต่างๆ ของราชการ

พ.ศ. ๒๕๐๐—๒๕๐๑ เป็นเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายไทย ผู้ประสานงานกับธนาคารโลกเพื่อจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติไทย

พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ถึงปี ๒๕๐๕ เป็นผู้อำนวยการช่วยผู้ว่าการ มีหน้าที่

รับผิดชอบงานด้านวิชาการและงานธนาคารระหว่างประเทศ นับว่าเป็น “นางเอก” ของธนาคารชาติ มีเกียรติสูง

ปี ๒๕๑๔ ต้องไปนั่งเก้าอี้ใหญ่ “กรรมการบริหาร” ธนาคารโลก กรุงวอชิงตัน ในฐานะผู้แทน ๗ ประเทศคือ พม่า, ศรีลังกา, ลาว, มาเลเซีย, เนปาล, สิงคโปร์ และไทย จนครบวาระปลายปี ๒๕๑๕ จึงได้กลับมาทำงานประจำในธนาคารชาติไทย จนวาระสุดท้ายแห่งชีวิตด้วยโรคร้ายเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๑๗

คุณหญิงสุภาพ สิริอายุได้ ๕๓ ปีเศษ ตลอดเวลา ๒๗ ปี ที่ธนาคารชาติบางขุนพรหม เสมือนหนึ่งชีพจรลงเท้า จำต้องเดินทางไปดูงาน ทำงานและถูกยืมตัว ฯลฯ ไปยังต่างประเทศเกือบทั่วโลก ชีวิตทำงานคือการเดินทาง

ช่วงเวลา ๒๗ ปี ได้ร่วมงานกับ ดร. บัวย อึ้งภาภรณ์ ผู้ว่าการธนาคารชาติ สหาย “เสรีไทย” กว่า ๑๐ ปีด้วยดี และร่วมสถาบันเดียวกันกับยอดชายนายประจิด พระเอกของคุณหญิงด้วย

ถ้ามีชีวิตก่อนเกษียณอายุ อาจจะได้เป็นรองผู้ว่าการ หรือผู้ว่าการหญิงธนาคารชาติคนแรกก็ได้ สุดแสนเสียดาย “คนดีที่หายาก” อีกหนึ่ง

ชีวิตรรณาโดยย่อ

คุณหญิงสุภาพ ดวงกำเนิดเกิดวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๖๓ ณ ตำบลวัดสามพระยา บางขุนพรหม พระนคร ทายาทคนเดียวของอำมาตย์ตรี หลวงและนางรฤรัฐวิจารณ์ (พุดและศิริพร รักตประจิด) รักระหว่างรบกับยอดชายนายประจิด ยศสุนทร มีสายโลหิตหญิง ๒ คน ชื่อจรินันท์และทิพวรรณ

คุณหญิงบันทึกชีววรรณนาตอนหนึ่ง... “อยู่มาแต่ร์จนจบ ม. ๘ ม. ๕ ไม่เรียน เพราะมาแมร์ให้ข้ามชั้นทั้งชั้น...อยู่ ม. ๖ แล้ว เขียนลายมือแย่มาก ครูเจลาเรียกไปสั่งสอนว่า ถ้าอยากจะสอบชิงทุนไปเรียนเมืองนอก ต้องเขียนลายมือให้ดีกว่านี้ จึงนั่งคัดลายมือภาษาไทยของ ม.ร.ว. พันธุ์ชมพูนุท ทุกวัน (ภาษาอังกฤษใช้ได้) จนเหมือนมีอยู่พักหนึ่งเวลาเขียนจดหมายถึงกัน ไม่รู้ใครเขียนถึงใคร”

ในการสอบไล่ ม. ๘ คุณหญิงสอบได้อันดับ ๔ ของประเทศ จึงได้รับทุนกระทรวงศึกษาธิการเรียนต่อคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ เรียนได้ปีครึ่ง สอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงได้ ข้ามน้ำข้ามทะเลไปที่อังกฤษดังกล่าว

“ไม่เป็นไร” จงเจริญ

จากการอ่านผลงานของคุณหญิง ที่ธนาคารชาติรวบรวมเป็นอนุสรณ์แห่งชีวิต ได้พบว่าเป็นผู้มีอารมณ์ขัน พรรษา รอยยิ้ม แสดงอารมณ์ดี มีเสน่ห์ แม้นในสมรภูมิ “เสรีไทย” ที่อินเดีย

ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ คุณหญิงมีความรู้ดีระดับโลก ส่วนหนึ่งที่เขียนไว้ ถ้าวรมเล่มจำหน่ายได้ คงจะดีเป็นแน่ เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ซึ่งขณะนี้สื่อสารมวลชนสนใจไยดีมากๆ จนกระทั่งเกิดนิยายสาร “การเงินธนาคาร” อำนวยการงานโดย สันติ วิริยะรังสฤษฏ์ มีชื่อเสียง

บทความที่คุณหญิงจำนรรจาไว้ดี มีอารมณ์ขัน เช่นบันทึกในพิธีโรตารีดินเนอร์ เรื่อง Around Town วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๑๙๖๗ เป็นภาษาอังกฤษ ๔ หน้า มีคุณค่า ตอนจบประโยคสุดท้าย คุณหญิงไปรอยยิ้มด้วยวาทะฝรั่งประทับใจว่า...

Long Live Mai Pen Rai

“ไม่เป็นไร” จงเจริญ

“เสรีไทย” จงเจริญ ยั่งยืนนาน

เรื่องลับพิเศษ “ภิศเดช...ประไพธ”

อันว่าเรื่องลับหรือลับสุดยอด ในวงงานกู้ชาติ “เสรีไทย” ตระหนักดีแก่ใจ แม้แต่ญาติพี่น้องลูกเมีย กรณีลับจับจิตจับใจสุดพรรณาจนประสบความสำเร็จยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ชาติไทย

เข้าวันหนึ่งซึ่งมีคาคดฝืนมาก่อน ได้ไปร่วมพิธีบรรจ้อัฐิของยอดชายนายประไพธ เปาโรหิตย์ ณ พระอุโบสถวัดเปาโรหิตย์ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ผู้วายชนม์เมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๓๗ ณ เชียงใหม่ คนสวยคนงามเมืองเหนือ “นวลสวาท” ผู้ภรรยา ได้นำอัฐิมาบรรจุที่วัดต้นตระกูล “เปาโรหิตย์”

โดยที่คุ้นเคยและเคารพนับถือ ร.อ. ประไพธ “เสรีไทย” สายอังกฤษ ผู้มีอารมณชั้นหรรษา ผู้ริเริ่มงานโฆษณาประชาสัมพันธ์ในหลายวงการ เป็นที่รู้จักกันดี โดยเฉพาะห้องอาหาร “พิมาน” ณ ซอยกลางสุขุมวิท มีชื่อเสียงทั่วโลก เพราะรับรองนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นเวลาหลายปี มีเอกลักษณ์ไทยมากกว่าห้องอาหารอื่น ๆ ระหว่างรับประทานอาหารค่ำจะมีดนตรีไทย รำไทยทั้ง ๔ ภาค เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย พิธีกรบรรยายภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส โดยครูมาเซล (พงศ์เพ็ญ) คุณะติลก หากพิธีกรไปต่างประเทศ ครูมาเซลฝากให้จันทิมา วัชรภรณ์เป็นพิธีกรแทน

ร.อ. หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี (ภาพถ่ายมีพระหัตถ์) ทรงกล้าหาญทั้งทางบก
และทะเล ทรงขึ้นฝั่งที่สุราษฎร์ธานีเพื่อปฏิบัติงานเสรีไทย ปัจจุบันผู้อำนวยการ
“โครงการหลวง” และประธาน “มูลนิธิโครงการหลวง”

เข้าวันนั้น ต้นพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ญาติพี่น้องและผู้คุ้นเคยกับ ร.ต.อ. ประโธ เปาโรหิตย์ ร่วมพิธีสงฆ์ ณ พระอุโบสถ เจ้าภาพได้มอบหนังสือที่ระลึกปกสีฟ้าหนา ๒๕๗ หน้า

หนังสืออนุสรณ์นี้ มีคุณค่าทั้งวงในและ “วงนอก” มหาศาล อาจจะทำแล้วเก็บไว้ในตู้หรือให้ห้องสมุดประชาชน ได้พิจารณาอย่างประณีต เห็นว่าคน “วงนอก” น่าจะรับทราบอย่างยิ่ง กรณีก็ดียิ่งใหญ่ในขบวนการกู้ชาติ “เสรีไทย”

คน “วงใน” อาจจะทำว่าเป็นกรณีกิจกรรมตา ๆ คนไทยทุกคนจะต้องรักชาติ กู้ชาติบางกาลเวลา คน “วงนอก” ไม่ค่อยรู้ข้อเท็จจริงนักเรียนและข้าราชการไทยในอเมริกา และอังกฤษก็ดี ต่างร่วมมือร่วมใจอย่างแข็งขันเกินคาดฝัน

ณ บัดนี้ ประโธ เปาโรหิตย์ ร้อยเอกแห่งกองทัพบกอังกฤษจากไปแล้ว คงเหลือแต่ “กรรมดี” เพื่อชาติ ได้รำลึกถึงชีวิต “เสรีไทย” รจนาเป็นคำโคลงโล่งใจ...

“เสรีไทยนี้เฮ้ย	มึงฟัง
ช่วยชาติตามกำลัง	ผ่านแล้ว
เมืองไทยอยู่ยืนยง	อิสระ มานอ
กูไปเคยคิดแกล้ว	เก่งกล้ากว่าใคร
เสรีไทยมุ่งป้อง	เสรี ภาพเอย
กูไม่ยอมรับพลี	ชาติให้
หน้าที่พวกกูมี	ต่อชาติ
กูเสี่ยงกูเจ็บไว้	ไปอ้างเอ่ยถึง
อย่าทอนอย่าเห่าร้อง	รักชาติ
ดูจดังคนวิปลาส	คำเข้า

คุยโอ่ว่าสามารถ	กูเก่ง
วีระชนผู้่นสิ้นเท้า	มากแท้เกลื่อนเมือง”
และแล้ว...แทรกพื้นทรายสมัย...จากใจวีระโพธ...	
“อดีตพวกเรานั้น	บันทึก เพื่อนเอย
บนทรายเราจารึก	वादไว้
เหตุการณ์ผ่านรำลึก	คราวหนึ่ง ในช่วง
ชีวิตเราเคยได้	กอบกู้ชาติมา
ลมเวลาไปได้	คืนหลัง จริ่งนอ
พัดทรายด้วยพลัง	กลบแล้ว
บันทึกเราถูกฝัง	ลบรอย แล้วมา
เหลือแต่ความแกร่งแล้ว	แทรกพื้นทรายสยาม”

พระนิพนธ์—“โพธกับภี”

ผู้อ่านทราบดีแล้วว่า ร้อยเอก ม.จ. ภิศเดช รัชนี้ สายอังกฤษ ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจกู้ชาติจากยุโรปมายังสยามรบอินเดียน และ ทรงปฏิบัติภารกิจทางทะเลและทางบก ณ สุราษฎร์ธานี ท่านภิศเดช ทรงบันทึก “โพธกับภี” ในหนังสือที่ระลึก ร.อ. ประโธ เปาโรหิตย์ กรณียพิเศษ ไม่เคยปรากฏ ณ ที่ใด...

“ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประโธและภิศเดชเป็นนักเรียนอยู่ที่เมืองอังกฤษ โพธเป็นหนุ่มแล้วมีเพื่อนฝูงและเงินมาก ภียังเป็นเด็ก เงินน้อย (ได้ระดับเด็ก) เพื่อนไทยแทบจะไม่มี เพราะเป็นนักเรียนประจำอยู่พับลิกสกูล ประโธครีกครั้นกับพวก ผมยังเห็นภาพเขาเต็นรำ เก่งมากโดยเฉพาะจังหวัดระยอง ส่วนภีนั่นเล่นกีฬามาก เช่นรักบี้และสควอช และเป็นยุวชนทหารฝรั่งด้วย

“เมื่อไทยประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร โดยเข้าข้างญี่ปุ่นกับเยอรมัน โททกับภีและคนไทยอื่น ๆ ไม่ยอมกลับบ้านไปมั่วสุมกับญี่ปุ่น พ่อแม่ส่งเงินมาให้ไม่ได้ เราก็ต้องทำงานหาเงินเอาเอง งานนั้นเป็นจำพวกกฏีแต่อย่างเดียว เช่นองคมนตรีเด็ยวันนี้ท่านหนึ่ง ก็ใช้แรงงานขนน้ำตาลในโรงงานทำแยม ไม่ทราบว่าโทททำอะไร แต่ภีนั้นรับจ้างชาวสวนปลูมะเขือเทศ ได้เงินชั่วโมงน้อย เพราะยังไม่เป็นผู้ใหญ่แท้...”

องคมนตรีท่านหนึ่ง ทรงหมายถึง ม.ล. จิราญ นพวงศ์ ใช้แรงงานรับจ้างขนน้ำตาลในโรงงานทำแยม ลำบากลำเค็ญระหว่างสงครามหลายเดือน

อะไรจะขนาดนั้น...“แต่ภีนั้นรับจ้างชาวสวนปลูมะเขือเทศ ได้เงินชั่วโมงน้อย” ...โททขายสบู่กับยาสีฟัน ภีทำโฆษณาจนได้เป็นผู้จัดการ...ความทรงจำตอนหนึ่ง...

“ทั้งสองเจอกันใหม่เมื่อได้ไปเป็นพลทหารอังกฤษ ภีได้เปรียบใคร ๆ หมดเพราะเป็นนักกีฬา แรงสูง และเวลาหัดทหารก็สบายมาก เพราะเป็นยุวชนอังกฤษแล้ว ระหว่างหัดเป็นทหารอังกฤษกันที่อินเดีย เรื่องหนึ่งที่ยังอยู่ในความทรงจำก็คือ ภีนับถือโพธมาก ภีต้องไปอยู่โรงพยาบาลเสียนาน เมื่อกลับมาวันหนึ่งต้องไปเดินกลางคืนคู่กับโพธ ต้องแอบไม่ให้แขกชาวบ้านรู้ สมมุติว่าเป็นกองโจร เดินขึ้นเขา ทางแคบ พระจันทร์ไม่มีจนกระทั่งพระอาทิตย์จวนจะขึ้น ภีไม่เห็นทางเลยกลัวน่าดู เพราะทราบว่าพันทางเดินไปก็เป็นเขาที่เทลาดชันลง เหตุที่ภีไม่กลิ้งตกก็เพราะเดินตามโพธดิ๊ก ๆ ใจก็ขมไปว่ามันเป็นแพะเขาที่ใช้ตานกฮูกหรืออย่างไร

“เมื่อสงครามจบ ไปเรียนต่อกันที่อังกฤษ ภีเสร็จได้กลับบ้าน

กลับก่อนใคร ๆ ภิชาชน้ำมัน แล้วโพธิ์ก็ขายสบู่กับยาสีฟัน ภิทำ
โฆษณาจนได้เป็นผู้จัดการ โพธิ์เหมือนกัน

“ต่อไปภิทำงานตามดอยทางเหนือ โพธิ์มาอยู่ที่เชียงใหม่ เสีย
ตายที่ไม่ได้เจอกันมากพอ

“นี่โพธิ์ไปแล้ว ต้องไปตีแน่ เพราะเขาเป็นคนดี รื่นเริง ไม่มีพิษมีภัย
เพื่อนฝูงที่รักเขามาก และที่สำคัญ เขาใส่ใจในพระพุทธศาสนา”

รับจ้างปลุกมะเขือเทศ ผู้อำนวยการ “โครงการหลวง”

จากประสบการณ์ “รับจ้างชาวสวนปลุกมะเขือเทศ ได้เงินชั่วโมง
น้อย...” ระหว่างสงครามโลกนั้น เสมือนจุดแรกเด่นแห่งพระประวัติ
ม.จ. ภิศเดช รัชนี พระทายาทกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.) อะไร
จะขนาดนั้น...เรื่องลับพิเศษ...ไม่เคยเปิดเผยมาก่อน

และแล้วโดยมิคาดคิดคาดฝัน ม.จ. ภิศเดชได้ทรงปฏิบัติหน้าที่
ข้าราชการบริหาร ผู้อำนวยการ “โครงการหลวง” โครงการส่วนพระองค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ณ ภาคเหนือ ๕
จังหวัด คือเชียงใหม่, เชียงราย, ลำพูน, แม่ฮ่องสอน และพะเยา
จนประสบความสำเร็จด้วยดียิ่ง...ระดับชาติและระดับโลก

“โครงการหลวง” ได้รับรางวัลเกียรติยศมาตรฐานสินค้าไทย
ส่งออก Thai Expo Award ๑๙๘๘ และต่อมาได้รับรางวัลแมกไซไซ
สาขาความเข้าใจระหว่างประเทศ (International Understanding)
พ.ศ. ๒๕๓๑ เด่นดังทั่วโลก

บทบาทประโพรกู่ชาติ

ขบวนการ “เสรีไทย” หรือ “กบฏกู่ชาติ” ฝีมือของ ร.อ. ทศ พันธุมเสน สายอังกฤษ ร.อ. ประโพร เปาโรหิตย์ปฏิบัติการณ์ก่อกำเนิด ดังที่ ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ บันทึกไว้ใน “นามานุกรมเสรีไทย” เล่ม ๑ ตอนหนึ่ง...

“...การปฏิบัติงานของ ร.อ. ประโพร เปาโรหิตย์และคณะ เป็นผลดีแก่ขบวนการเสรีไทยเป็นอย่างยิ่ง ในทุก ๆ ด้าน ในระยะเวลา ๘ เดือน ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๗ จนกระทั่งวันสันติภาพ คณะของคุณประโพร เปาโรหิตย์ ได้ปฏิบัติกรรับ—ส่งทั้งคนและอาวุธ ที่สนามบินลับโนนทัน, ภูเขียว และนาอาน ในพื้นที่ ๓ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือขอนแก่น เลย ชัยภูมิ จำนวนถึง ๕๘ ครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุดของทุกหน่วยเสรีไทยที่ปฏิบัติงานในประเทศไทย...และพลพรรคเสรีไทยอันประกอบด้วยครูประชาบาล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนราษฎรจำนวนประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน ได้รับการฝึกอาวุธสงครามที่ทันสมัยเพื่อปฏิบัติงานรับใช้ชาติ...กำลังของขบวนการเสรีไทยในภาคอีสาน คือกำลังหลักของเสรีไทย ในการขับไล่กองทัพญี่ปุ่นออกจากประเทศไทยเมื่อโอกาสมาถึง...”

ยอดชายนายร้อยเอก ประจิตร ยศสุนทร คิดหวนทวนหลังครั้งร่วมขบวนการ “ใต้ดิน” และ “บนดิน” ของประโพร (นุ่น)...

“เราได้ใช้ชีวิตร่วมกันในฐานะพลทหาร และได้ลงเรือขนส่งทหารจากเมืองลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ มาเมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดียด้วยกัน ซึ่งที่เมืองบอมเบย์นี้ เราก็ต้องแยกกันไปรับใช้ในหน่วยงานต่างกัน ผมได้พบนุ่นอีกครั้งในกรุงเดลี อีกหลายเดือนต่อมา เขาได้ยศเป็นร้อยเอกแล้ว แต่ผมยังเป็นร้อยโทอยู่ เดินไปไหน

ร้อยเอก ประโพร (นุ่น) เปาโรหิตย์ “เสรีไทย” ผู้ปฏิบัติการกล้าหาญ
ได้รับเหรียญ The War Medal กองทัพบกอังกฤษ

ด้วยกัน นุ่นจะเดินไหล่เอียงไปข้างเพราะน้ำหนักดาวบนบ่าที่มีมากกว่าผม หลังจากนั้นเราไม่ได้พบกันอีก จนกระทั่งผมเดินทางเข้าประเทศไทยมาลงที่สนามบินลับที่ภูเขียว ซึ่งเป็นสนามบินที่เสนานิลาเก่าแก่ง และนุ่นดูแลเป็นเจ้าพ่ออยู่ โดยการเข้ามาในประเทศไทยของเขาทั้งสองคนก่อนหน้านั้น ยังต้องโคตรร่มเข้ามา...”

และได้บรรเลงเพลงชีวิตส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ ทว่าไม่เบาทีเดียว ถึงยอดชายนายประโธ (นายนุ่น)...

“นุ่นเป็นทั้งนักพูด นักแสดงและนักเขียน นุ่นเป็นประธานสมาคมนักพูดและประธานสมาคมนักประชาสัมพันธ์อยู่หลายสมัย ผลงานของเขายังปรากฏและเป็นที่ยึดจำกันได้ดีอยู่ทุกวันนี้ นุ่นเป็นประธานฝ่ายบันเทิงของสมาคมนักเรียนเก่าอังกฤษเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโดยตัวนุ่นเอง หรือการเป็นผู้กำกับการแสดงบนเวทีของเขา ไม่เคยทำให้ผู้ใดผิดหวัง และเรียกได้ว่าการแสดงบนเวทีแต่ละฉากโดดเด่นจริง ๆ ในด้านนักเขียน นุ่นก็ได้ทั้งผลงานไว้พอสสมควร หนังสือเล่มสำคัญของเขาก็คงจะเป็นนิยายเรื่องพระสิวลี ซึ่งผมก็มีโอกาสได้อ่าน...”

เพื่อนร่วมเป็นร่วมตาย ยอดชายนายทศ พันธุมเสน รำพึงถึงอดีตที่น่าเห็นใจในโรคประจำตัว เมื่อไปฝึกโยคะตามที่ ม.จ. ภิศเดช ทรงแนะนำ อาการหอบหืดหายและคลายเครียดดีมาก...

“ขอเล่ารวบรัดแต่เพียงว่า การฝึกกบองโจรนั้นสุดแสนที่ผมจะทนทานได้ หากไม่ได้ความขี้เล่นและอารมณ์ขันอันแทบไม่เหือดแห่งของประโธ เป็นไอสธแก่เหนียว และไม่ได้หม่อมเจ้าภิศเดช รัชนี ชักชวนให้ฝึกโยคะจนหายหอบหืด

“กลุ่มกองโจรล่องหนไปที่ละสองหรือสามคน กลุ่มหัวขาด คือกลุ่มของบ๊วย อึ้งภากรณ์ โดดรัมเมื่อคืนวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๗ แล้วก็หายหัวไปเลย โดยไม่มีใครรู้ว่าหัวหายไปหมดแล้วหรือเปล่า อีกเกือบ ๕ เดือนจึงรู้ว่าบ๊วยยังไม่ตาย

“ผมโดดรัมลงบนภูกระดึงเมื่อคืนวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๘ ผู้ที่ต้อนรับและให้กำลังใจผมในคืนนั้นก็มิใช่ใครอื่น คือประไพหรือ นายหนุ่มนั่นเอง ยังคงครึกครื้นกวนต่อมหัวเราะตามเคย

“หลังจากนั้นเราก็แยกกันไปจนสงครามยุติ ผู้เขียนก็ไม่ได้พบประไพอีกจนกระทั่งปลายปี ๒๕๔๕ เมื่อผู้เขียนเข้ารับราชการที่กรมโลหกิจ (ปัจจุบันเป็นกรมทรัพยากรธรณี)...”

พระเกียรติประวัติ

ม.จ. ภิศเดช

ดวงประสูติ ณ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔ ทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สาขาประวัติศาสตร์, กฎหมาย และเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ พระโอรสในกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์กับ ม.จ. พรพิมลพรรณ (วรวรรณ) ทรงสมรสกับ ม.ร.ว. ดัชนี วรวรรณ

พระประวัติระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทรงปฏิบัติภารกิจ “เสรีไทย” สายอังกฤษดังกล่าวแล้ว ทรงมีประสบการณ์งานอาชีพ... ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย ทรงริเริ่ม “เชลล์ชวนชิม” เป็นครั้งแรก, ข้าราชการบริพาร ผู้อำนวยการ “โครงการหลวง” และประธานมูลนิธิ “โครงการหลวง” จากนั้นจนถึงบัดนี้ ประสบความสำเร็จดีเด่นระดับชาติและระดับโลก

ม.จ. ภิศเดชทรงได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิต (กิตติมศักดิ์) จาก

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พระเกียรติ-ประวัติจะต้องรายงานอีกต่างหากในเรื่อง “โครงการหลวง ปวงชนโลก” จะดีเป็นแน่

เกียรติประวัติประโพร

ดวงกำเนิดเกิด ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๖๓ ณ บ้านสาทร กรุงเทพฯ ลูกชายเจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์) และคุณหญิงกลีบ โปษยานนท์ ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า “ประโพร”

สำเร็จการศึกษา ม. ๘ รร. มัธยมบ้านสมเด็จพระยา ไปเรียนต่อ ณ เมืองอังกฤษ ที่วิทยาลัยแมนเชสเตอร์ พ.ศ. ๒๔๘๓ แต่ต้องหยุดชะงักปลายปี ๒๔๘๔ เพราะสงครามโลกระเบิดเกิดขึ้น พ.ศ. ๒๔๘๕ ร่วม “เสรีไทย” เข้าอบรมการทหารและข่าวกรอง ต้องเดินทางโดยเรือบรรทุกทหารจากลิเวอร์พูลมายังเมืองบอมเบย์ เข้าศึกษา รร. นายร้อยอังกฤษที่กัลกัตตา หลักสูตรพิเศษเกี่ยวกับจารกรรมการรบแบบกองโจร การใช้อาวุธระเบิด ฯลฯ จบหลักสูตร รร. นายร้อย พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้ยศร้อยตรี กองทัพบกอังกฤษ ประจำการ ๖ เดือน ได้เลื่อนยศร้อยโท โก้ทีเดียว

และได้เข้ามาปฏิบัติการณ์ในเมืองไทยดังกล่าวแล้ว ผลงานดีเด่นได้ยศร้อยเอก เขาได้เหรียญกล้าหาญ The Pacific Star, The Burma Star, The War Medal และประกาศิตติคุณในราชกิจจานุเบกษา แห่งชาติอังกฤษด้วย

เมื่อเสรีจลันสงครามได้รับพระราชทานยศร้อยเอกกองทัพบกไทย

และโอนไปรับราชการ “ร้อยตำรวจเอก” ที่สันติบาล กรมตำรวจ เมื่อลาออกจากราชการ นั่งเก้าอี้ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา และกรรมการ ผู้อำนวยการ บริษัทลิเวอร์พูลบราเธอร์ นาน ๑๗ ปี จึงอำลา ประกอบอาชีพส่วนตัวด้านโรงแรม ภัตตาคาร และการโฆษณา

เขาได้ชื่อนักสังคมกิตติมศักดิ์ เช่น นายกสิโมสรโรตารี ธนบุรี, กรรมการหอการค้าไทย, ก่อตั้งสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย เป็นนายกสมาคมคนแรก, ก่อตั้งสมาคมฝึกพูดแห่งประเทศไทย, นายกสมาคมฝึกพูดภาษาอังกฤษแหลมทอง, ประธานชมรมการโฆษณาภาคพื้นเอเชีย, ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนาบุคลิกภาพ และวุฒิสมาชิก พ.ศ. ๒๕๑๘

ชีวิตคู่ตุนาหงันกับเจ้านวลสวาท ลังกาพินธุ์ (น.ส. ถิ่นไทยงาม และรอง น.ส. ไทย) นำเสียดายไม่มีสายโลหิต ครองรักครองสุขครองทุกข์จนจากไปอย่างสงบ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๗ สิริอายุ ๗๓ ปี

ปลายชีวิตมุ่งมั่นทางพุทธธรรมอย่างลึกซึ้ง จนเขียนนิยายอิงธรรมะได้ดี เช่น อานุภาพแห่งพระสิวลี, สมบัติเจ้าพระฝาง, กองพันเจ้าขุนเณร เป็นต้น ในนามปากกา “นวลแสงทอง” และ “สุริยาทิตย์” เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนอักษรศิลป์ สอดแทรกอารมณ์ขันหรรษา จนยอดชายนายทศ พันธุมเสนหายจากโรคหอบหืด บวกด้วยการฝึกโยคะ ฉะฉานนี้แล

๑๓. เกียรติประวัติภาพ “เสรีไทย”

บทนี้พิเศษกว่าบทใด ๆ โดยที่ได้รายงานได้เขียนไว้ใน “เสรีไทย” ภาคแรกนั้น บางบทบางตอนมีสาระเกี่ยวพันกับสมาชิกขบวนการนี้ แต่ไม่มีภาพประกอบเพราะหายาก ไม่ได้ปรากฏโฉม ณ ที่หนึ่งทีใดเลย

เมื่อได้สืบเสาะเคาะค้นวรรณกรรม “เสรีไทย” หลากหลาย ก็ได้ประสพพบในหนังสือความทรงจำบ้าง ที่ระลึกงานศพงานเมรุบ้าง ต่างกรรมต่างวาระ จึงได้รูปภาพและข้อมูลสะสมไว้

บางภาพเมื่อได้มาแล้วไม่มีสาระหรือข้อมูล จึงจำเป็นต้องเสาะแสวงหาต่อไป ทั้งสองกรณีพบกันครึ่งทาง เมื่อมาบรรจบพบกันจึงได้ “สาระจากภาพ” บันทึกไว้เป็นอนุสรณ์เพื่อคนรุ่นหลัง ลูกหลาน เหลนสืบไป

ขออนุญาตแบ่งเป็น ๓ สาย คือสายในประเทศ, อเมริกา และ อังกฤษ ให้ครบเครื่องเรื่องขบวนการกู้ชาติ แต่มีบางท่านอาจจะสงสัยบ้าง ในกรณี น.อ. พระยาศรภักย์พิพัฒ ร.น. ฐานะโฆษก “เสรีไทย” ณ ออสเตรเลีย และยอดชายนายพโยม โรจนวิภาต “เสรีไทย” ณ สนามอินเดียประเทศ ดังที่ ร้อยเอก ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ได้บันทึกรำลึกถึงคุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร ที่กล่าวแล้ว

ก. สายอังกฤษ

ขออนุญาตเรียงตามลำดับอักษร เพื่อให้เป็นธรรมเนียมในการอ่านหรืออย่างไร สุดแต่จะพิจารณา ผู้รายงานจะพยายามเป็น “กลาง” ให้มากที่สุดเท่าที่จะพึงกระทำได้ ใครเป็นใคร สาระจากภาพ “เสรีไทย” สายอังกฤษ...

๑. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
๒. ร้อยเอก ม.ร.ว. กิตินัดดา กิตติยากร
๓. นายมณี สาณะเสน
๔. พันโท ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์

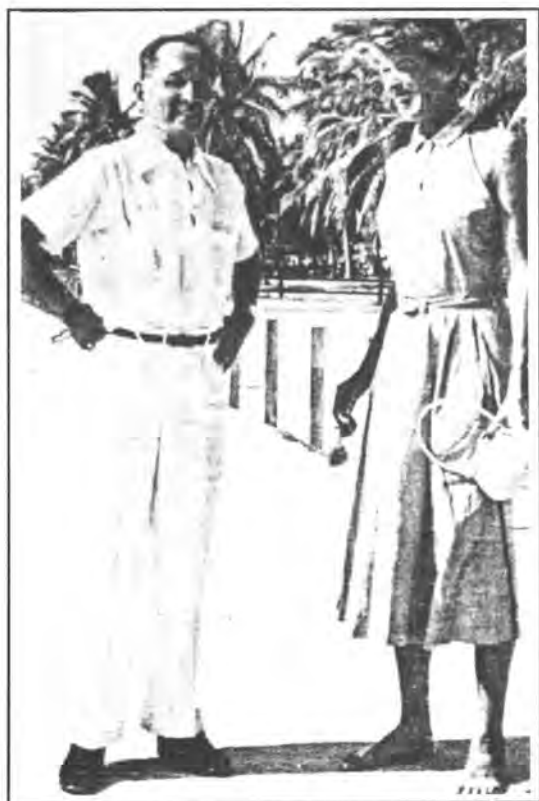
สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

“อภิเสรีไทย” พระราชทานสัมภาษณ์ว่า... “เป็นกำลังใจให้คนที่ทำงาน
ฉันเองไปช่วยเขาด้านกาชาด...ระหว่างที่พวก ‘เสรีไทย’ ฝึกโดดร่ม
ฝึกอาวุธกัน ฉันก็ไปช่วยเขาทำของ ตอนนั้นไม่ได้อยู่ในลอนดอน นำ
กลัวมากทีเดียว แต่ก็มาลอนดอนอาทิตย์ละครั้งสองครั้ง...” พระราช
กิจใหญ่ในหนังสืองานพระบรมศพ พ.ศ. ๒๕๒๘

ร้อยเอก ม.ร.ว. กิตินัดดา กิตติยากร

เลขาธิการ คณะองคมนตรี, อาจารย์วิชาเศรษฐศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ธรรมศาสตร์ เขียนตำราหลายเล่ม เป็นราชเลขาธิการตามเสด็จต่างประเทศถึง ๙ ครั้ง เล่าอดีต “เสรีไทย” สายอังกฤษ สมัครเป็นทหารอังกฤษ ฝึกอบรมได้ยศ “ร้อยเอก” โฆษกวิทยุอินเดียนต่อต้านญี่ปุ่นจนประสบชัยชนะ (ข้อมูลจากหนังสือพระราชทานเพลิงศพ พ.ศ. ๒๕๐๙)

นายมณี สาณะเสน

กับภรรยาหม่อมชาวดัตช์ จากอเมริกามาร่วมก่อตั้ง “เสรีไทย” สายอังกฤษ เป็นไปด้วยดี ผู้มีประสบการณ์งานระหว่างประเทศ โดยคำแนะนำ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยกรุงวอชิงตัน หัวหน้าสายอเมริกา อาสาสมัครสายอังกฤษเข้มแข็ง เกரியงไกร ไปสนามรบไกลถึงอินเดีย

พันโท ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์

และชายา, ม.จ. ก่อสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์, ม.จ. หญิงผ่องแผ้วสมณิ สวัสดิวัตน์ ทรงร่วมกู้ชาติสายอังกฤษอย่างแข็งขัน ส่วน ม.จ. ยุธิษเสถียร สวัสดิวัตน์ ทรงร่วมสายอเมริกาอีกด้วย...ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท ทรงเสียสละเพื่อชาติสูงส่งระดับ “หัวหน้า” ทรงกล้าหาญ ทางราชการยกย่องสดุดี

ข. สายอเมริกา

เยี่ยงเดียวกับ “สายอังกฤษ” เท่าที่แสวงหา ภาพและข้อมูลได้มาอย่างมีค่าคณฝั้น เมื่อได้รูปภาพมาแล้วก็แสวงหาข้อมูล และเมื่อได้ข้อมูลภูมิหลังมาแล้วก็ต้องค้นหาภาพประกอบสืบไป ใครเป็นใคร สาระจากภาพ “สายอเมริกา”...

๑. ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์
๒. ม.จ. เจตนากร วรวรรณ
๓. พ.ท. หลวงดิษฐการภักดี
๔. ร.อ. นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์
๕. ศ. ดร. บัณฑิต—ประภา กันตะบุตร
๖. แพทย์หญิงสายหยุด เก่งระดมยิง
๗. ร.ต. สิทธิ เศวตศิลา (พล.อ.อ.)
๘. อนันต์—ซุบ จินตกานนท์
๙. ๕ สหายสายอเมริกา

ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์

ทรงร่วมงานกู้ชาติสายอเมริกา รักษาระหว่างรบกับหม่อมวิภา จักรพันธ์
ทรงเป็นนักเกษตรพัฒนา, เพลงพระนิพนธ์, นักภาษาและวรรณกรรม
“คិតกวีเอก”...องคมนตรี ทรงได้รับสถาปนา—พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ

ม.จ. เจตนากร วรวรรณ

ทรงเปิดเผยพระประวัติส่วนพระองค์ในหนังสือ "ครึ่งหนึ่งในชีวิต" เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ทรงร่วมสายอเมริกา ไม่เสด็จกลับเมืองไทย เพราะ ๑. ความรักชาติไทย ๒. ญี่ปุ่นจะต้องพ่ายแพ้ในขั้นสุดท้าย และ ๓. ปริญญาเกียรตินิยมของมหาวิทยาลัย เจ้านายผู้ทรงนิยมศิลปะการแสดงภาพยนตร์ในฮอลลีวูด ทรงขับรถเร็ว จนสิ้นชีพิตักษัย สุดเสียดาย

นายพันโทกิตติมงคลศักดิ์ หลวงดิษฐการภักดี

ออกไปสู่นวหน้าที่อัสมัและศรีลังกา ๓ เดือน น้ำหนักลดไป ๓๐ กิโลกรัม นักการทูตระดับสูง—เอกอัครราชทูต สุภาพบุรุษร่วมชีวิตคู่ แพทย์หญิงสายหยุด คุณหลวงบุคคลสำคัญร่วมจัดตั้ง “เสรีไทย” สายอเมริกา

ร.อ. นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์

นักเรียนไทยรุ่นแรก สมัครสายอเมริกา เข้า รร. สื่อสาร และ รร. การรบพิเศษ สำนักงานยุทธศาสตร์บริการ O.S.S. เดินทางปฏิบัติ การรบพิเศษที่เมืองจีน, อินเดีย, ลังกา และไทย จนสงครามยุติ ได้ ยศร้อยเอก ไปเรียนต่อที่ M.I.T. ได้ปริญญาโท...รักระหว่างรบกับ อินทிர่า อินทรทูต แนวหลัง...อดีต รมต. อุตสาหกรรม (ข้อมูลจาก หนังสือ "ปยานุสรณ์" ๒๕๓๗)

ศ. ดร. บัณฑิต กันตะบุตร

กับอาจารย์ประภา (ต้นไพโรจน์) กันตะบุตร ทั้งสอง “เสรีไทย” ร่วมงานกู้ชาติสายอเมริกาแข็งขัน ร่วมชีวิตคู่ ๕๐ ปี มีสุขมีทุกข์ ให้ความรู้สติระดับโลก แก่ศิษย์หลายสถาบันจากนั้นจนบัดนี้ “เดลินิวส์” ยกย่องบ่อยครั้ง

แพทย์หญิงสายหยุด เก่งระดมยิง

รักระหว่างรบกับ พ.ท. หลวงดิษฐการภักดี คุณหลวงออกแนวหน้า
กล้าเสี่ยงถึงอินเดียและศรีลังกา คุณหมอยู่แนวหลังตั้งใจช่วยแข่งขัน
...ข่าวใหม่ปลามันเรื่องเล็ก ไปสู้ชาติยิ่งใหญ่กว่า หนังสือ "หกรอบ
แห่งชีวิต" โดยท่านผู้หญิงดิษฐการภักดี มีคุณค่า...โลกนี้คือละครโรง
ใหญ่

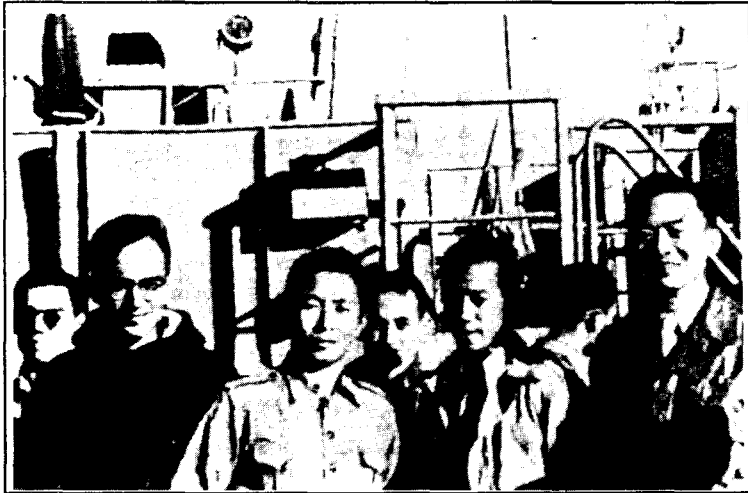
ร.ต. สิทธิ เสวตศิลา (พล.อ.อ.)

รูปหล่อ พ่อเป็นถึงพระยาวันพฤหัสบดี รักรูปร่างมากเพราะเป็นเกียรติ-
ประวัติ กล้าหาญโดดดมกู้ชาติถึง ๗ ครั้ง...ปัจจุบัน องคมนตรี—
พล.อ.อ. กรุณาให้ข้อมูลที่บ้านซอยอารีสัมพันธ์ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๗

อนันต์ และชุบ จินตกานนท์

ชีวิตคู่ผู้มีบทบาทสำคัญร่วมกู้ชาติสายอเมริกา ครอบครัวย้ายราชการ
สถานทูตไทยประจำสหรัฐฯ แนวหลังตั้งใจช่วยแนวหน้าอย่างแข็งขัน
(ภาพพิเศษหายาก) จากหนังสืออนุสรณ์ "อนุรีรำลึกถึงพ่อ" พ.ศ. ๒๕๑๙

๔ สหายสายอเมริกา...

หลังเสรีจากรักกู้ชาติเอกราชได้คืนมา ก็เดินทางสู่สหรัฐฯ (จากซ้าย)
วิเชียร วายวานนท์, สิทธิ เสวตศิลา, การุณ เก่งระดมยิง, เชื้อ หุ่น-
จำลอง และกุศะ ปันยารชุน ไปเรียนต่อ พ่อแม่ห่วงและคิดถึงมาก...

ค. สายในประเทศ

เมื่อท่านได้สัมผัสสภาพสายอังกฤษและอเมริกามาแล้ว บัดนี้ รายงาน “สายในประเทศ” ใครเป็นใคร บทบาทมากน้อยเพียงใด เชิญท่านตามสบาย... คลายเครียด เพียงตัวอย่างภาพเกียรติประวัติ คนกู้ชาติ...

๑. พล.อ.ต. กำธน สินธวานนท์
๒. กุหลาบ สายประดิษฐ์
๓. นาวาอากาศโท ทวี จุลละทรัพย์
๔. ร.ต. เทียง สังข์ใหม่
๕. ร.ต. ปณิธาน เลิศฤทธิ์
๖. ประมูล อุณหุรูป
๗. เลียบ นิลระตะ
๘. ขุนวิเศษตรุณกิจ
๙. วุฒิ สุวรรณรักษ์
๑๐. พ.ต.ต. สมาน ฐปะคุปต์
๑๑. พล.ร.ต. สังวร สุวรรณชีพ ร.น.
๑๒. ร.ต. สุภา ศิริमानนท์
๑๓. ดร. ไสว สุทธิพิทักษ์
๑๔. ขุนอาจอนามัย

พล.อ.ต. กำธน สินธวานนท์

องคมนตรี, นร. สท. ๒๔๘๘ นิสิตชายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาสาสมัครจำนวน ๒๔๘ นาย ร่วมขบวนกู้ชาติในประเทศไทย นำ
โดย พล.ร.ต. สังวร สุวรรณชีพ สารวัตรใหญ่ทหาร ทุกคนเสี่ยงภัย
เสี่ยงชีวิตจนประสบสันติภาพ ได้รับยศว่าที่ร้อยตรี (ร.ต.) สมเกียรติ
...พล.อ.ต. กำธน ประธานรุ่นร่วมสร้างอนุสรณ์สถาน นร.สท. ๒๔๘๘

กุหลาบ สายประดิษฐ์

นามแฝง “ศรีบูรพา” สุภาพบุรุษนักประพันธ์, นักหนังสือพิมพ์ สาย
ในประเทศ วันสวนสนามหลังสันติภาพ ไพรยัม อารมณดี มีวินัย
ดุจ “สงครามชีวิต” คนที่จากไปวัย ๖๔ ที่เมืองจีน “จูเลียต” คู่
ชีวิตอายุมั่นขวัญยืน

นาวาอากาศโท ทวี จุลละทรัพย์

เลืออากาศผู้เขียน “ชาติอยู่เหนือสิ่งใด” พระเอก “บ้านไร่นาเรา” พบรักนางเอก—อารี สาวงาม (คุณหญิงอารี จุลละทรัพย์) นักบินขับไล่สกัดกันญี่ปุ่น ร่วมขบวนการใต้ดิน กล้าหาญสู้แนวรบถึงอินเดีย ภารกิจทางอากาศเกรียงไกร จนได้เหรียญเกียรติคุณ พล.อ.อ. ทวี อดีตรองนายกรัฐมนตรี, ประธานโอลิมปิกไทยจนถึงแก่นิจกรรม

ร.ต. เทียง สังข์ใหม่

สายในประเทศ ไปปฏิบัติภารกิจชาติถึงสนามรบที่อินเดีย ในนาม “มุข”
สุภา ศิริमानนท์ ผู้รำลึกถึงอดีตบางประโยค— “ใครตายก็ตายไป ถ้า
พลาดพลั้ง ใครยังอยู่ก็สู้ไป...แบกมันอยู่ได้ เราก็ต้องอยู่ได้ซิวะ”
(ข้อมูลในหนังสือพระราชทานเพลิงศพ ร.ต. เทียง สังข์ใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๖)

ร.ต. ปณิธาน เลิศฤทธิ์

อดีตเลขาธิการรัฐสภา บันทึกทรงจำใน “อนุสรณ์ นร.สท. ๒๔๘๘”
เข้าร่วมกู้ชาติไม่รู้ตัวในกลุ่ม ๑๔ คน พล.ต.ท. ม.ร.ว. ยงสุข กมลასน์,
อรุณ สโรบล, เหมาะะโชค อรรถกวีสุนทร, สมศักดิ์ จันทนะศิริ,
นายแพทย์สมปอง สุวรรณชีพ, ม.ร.ว. ชีโวสวิชากร วรวรรณ,
พ.ต.อ. สุวรรณ อมรฉัตร, สมบัติ อโนภาส, ชลิต ศิริภาค, จำนงค์
อุดมศิลป์, นที เมทะพันธ์, สำราญ บุชสาย, พล. ต. ประถม บุรณศิริ
และปณิธาน เลิศฤทธิ์ อำนวยการงานโดย พล.ร.ต. สังวร สุวรรณชีพ
ร.น. ประสบผลสำเร็จเกรียงไกร

ประมุข อุณหรูป

เจ้าของนามปากกา “อุษณา เพลิงธรรม” สายในประเทศ “ตาทมอ
หลอ” บันทึกว่า “ทำหน้าที่เป็นพนักงานรับ—ส่งวิทยุ” ตาทมอหลอคือ
สำเนียง ชันธวณะ ในหนังสือ “เกิดทุทระเมื่อสะกิเลส” ของอมรา
มลิลลา รำลึกถึงนักเขียน นักหนังสือพิมพ์วัยหนุ่ม

เลียบ นิลระตะ

สังกัดหน่วยที่ ๒๔ ตรัง, นครศรีธรรมราช และภาคใต้ของ “เสรีไทย” โดยวุฒิ สุวรรณรักษ์ กับชิต เวชประสิทธิ์ หัวหน้าหน่วย ดร. ไสว สุทธิพิทักษ์ อธิการบดีผู้ก่อตั้ง ม. อรุณกิจบัณฑิตย์ บันทึกไว้ในหนังสือ พระราชทานเพลิงศพของเขา

ขุนวิเศษตรุณกิจ (เรื่อง ปรีชานนท์)

สายในประเทศ ณ สุราษฎร์ธานี, อุทัยธานี และสุพรรณบุรีอย่างกล้าหาญ ชุ่มปฏิบัติกรอย่างเยียบ ๆ ทั้ง ๓ จังหวัด ปรากฏใน "ประวัติครู" พ.ศ. ๒๕๑๓

วุฒิ สุวรรณรักษ์

หัวหน้าหน่วยนครศรีธรรมราช ร่วมกับยอดชายนายขีด เวชประสิทธิ์
สายภาคใต้ ตลอดสงครามโลก กระทั่งญี่ปุ่นแพ้กลับบ้านไป รัฐ-
มนตรีในคณะรัฐบาลนายทวี บุณยเกตุ นายกรัฐมนตรี ปี ๒๔๘๘
อดีต ส.ส. สุราษฎร์ธานี คนเกาะสมุย คุยสนุก อารมณดี อายุมัน
ขวัญยืน

พ.ต.ต. สมาน ฐประคูปต์

“เสรีไทย” สายตำรวจ โดยหลวงอดุลเดชจรัส เป็นหัวหน้า แม้วัย ๓๔ ปี ยังช่วยราชการตำรวจจนได้รับพระราชทานยศ “พล.ต.อ.” บทบาทในละครโทรทัศน์ “เจ้าหมาด” ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เต็มตัว

พล.ร.ต. สังกวร สุวรรณชีพ ร.น.

สารวัตรใหญ่ทหาร ผู้ก่อตั้ง รร. นายทหารสารวัตร (นร.สท.) ๒๔๘๘
ผู้ได้ปฏิบัติตนอย่างดียิ่ง ร่วมเป็นร่วมตายในขบวนการใต้ดิน แม้จะ
เสี่ยงอันตราย ปลายสงครามใกล้จะยุติ เสียสละร่วมกันทำงานกู้ชาติ
จึงเป็นที่เคารพรัก...นร.สท. เรียกว่า “ป้า”

ร.ต. สุภา ศิริमानนท์

ออกไปปฏิบัติภารกิจที่อินเดีย อามาลาเมียรักจินดาว่า “พี่ไปต่างจังหวัด...”
ทั้งๆ ข้าวใหม่ปลามัน แต่ไปเพื่อประเทศชาติ...พี่ไปหลายวัน, ผู้ไม่
ยอมเปิดเผยผลงานวีรกรรมกู้ชาติ แม้แต่ลูกเมีย ไม่หวังผลตอบแทน
ใดๆ ใจสุจริต คนหนังสือพิมพ์เต็มตัว...เพิ่งเปิดเผยในหนังสือพระ
ราชทานเพลิงศพ ร.ต. เทียง สังข์ใหม่

ดร. ไสว สุทธิพิทักษ์

ระดับ “หัวหน้าหน่วย” ผู้เปิดเผยรายชื่อใครเป็นใครในประเทศ ระดับ “หัวหน้าหน่วย” ในหนังสือ “ดร. ปรีดี พนมยงค์” พิมพ์ครั้งที่ ๒ ไม่เคยมีใครเปิดเผยมาก่อน ดร. ไสว อดีตอธิการบดี คนดีที่จากไป ผู้สถาปนามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ หาก ดร. ไสวจะเขียนสายในประเทศ จะได้หนังสือดีอีกเล่มหนึ่ง

ขุนอาจอนามัย (สนิท ยุกตานนท์)

ผู้กล้าหาญในประเทศ (จากไปเมื่ออายุ ๔๖ ปี) ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปฏิบัติหน้าที่กล้าหาญ สมศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย รายละเอียดในหนังสือ X.O. Group ของ “นายจันทนา” และหนังสือพระราชทานเพลิงศพ

ง. สายพิเศษหรือสายนิรนาม

ดั่งที่เกริ่นไว้แล้ว วีรชนคนสำคัญแห่งชาติได้ประกอบงาน “กู้ชาติ” นอกประเทศ มีหลายคน ต่างกรรมต่างวาระ ทั้งที่เอ่ยนามและนิรนาม ขออนุญาตเรียนเสนอเท่าที่ได้สัมผัส เพียง “ตัวอย่าง” เท่านั้น...

๑. น.อ. พระยาศรราชภัยพิพัฒ ร.น.

๒. พโยม โรจนวิภาต

๓. ภาพวีรกรรม “เสรีไทย” ณ อนุสรณสถานแห่งชาติ เหตุการณ์ที่ ๑๔...

ผู้เขียน ผู้รายงาน ขอภัย และขอบพระคุณที่มาของภาพและข้อมูลหลากหลาย จากบุคคลกับเอกสารหนังสืออนุสรณ์ต่างกรรม ต่างวาระ แก่คนรุ่นหลัง ทั้งเป็นจดหมายเหตุ หรือประวัติศาสตร์อีกหน้าหนึ่งแห่งชาติเอกราช

พระยาศรารักษ์พิพัฒน์ (นาวาเอก)

โฆษกเสียง “เสรีไทย” วีรชนคนสำคัญในออสเตรเลียผู้เกรียงไกร ผู้เขียน “๑๐,๐๐๐ ไมล์ ของข้าพเจ้า” ชีวิตจริงยิ่งกว่านิยาย ถูกจำคุกตลอดชีวิต สงครามสงบกลับมาจับอรรถนิไทย ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ จากไป ๑๒ ปี...ได้ ส.ส. ธนบุรี และ รมต. กระทรวงศึกษาธิการ เกียรติประวัติสูงส่ง ชีวิตคือละครโรงใหญ่

นายพโยม โรจนวิภาต

นามแฝง “อ.ก. รุ่งแสง” นักเขียน, นักหนังสือพิมพ์, นักวิทยุชั้นนำ เมื่อญี่ปุ่นยึดสิงคโปร์ สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้อพยพไปชวา (อินโดนีเซีย) กระจายเสียงภาคภาษาไทย ต่อมาหลบภัยไปอินเดียร่วม “เสรีไทย” สถานีออสเตรเลีย และแล้วย้ายไปกรุงเดลี ประจำสถานีวิทยุกองบัญชาการภาคเอเชียอาคเนย์ กรุงโคลัมโบ หัวหน้าภาคภาษาไทย จนสงครามสงบ พบรักกับบัณฑิตสาวจีน ลี้เสี่ยวยี่งไม่อิงนิยาย (จากหนังสือที่ระลึกพระราชทานเพลิงศพ พ.ศ ๒๕๓๕)

ภาพ “วีรกรรมเสรีไทย”

ณ “อนุสรณสถานแห่งชาติ” เหตุการณ์ที่ ๑๔...(ภายในตู้) แสดงหุ่นจำลอง “เสรีไทย” ปฏิบัติการกลางป่า มีกระโดดร่ม การติดต่อสื่อสารด้วยวิทยุ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

(ภายนอกตู้) แสดงคำบรรยายสรุปเหตุการณ์จาริกบนแผ่นโลหะ ภาพบุคคลและเหตุการณ์การปฏิบัติการของ “เสรีไทย” ซึ่งแพร่ภาพโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจทั่วประเทศ วันเสด็จฯ ทรงเปิด “อนุสรณสถานแห่งชาติ”

(ข้อมูลจากหนังสือสุจิตร์...อนุเคราะห์โดย พ.ท. (หญิง) จีรวรรณ ชินะโชติ)

๑๔. ดร. ปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย”

ฯพณฯ ดร. ปรีดี พนมยงค์ นักการเมือง, นักเศรษฐกิจ, นัก
ปราชญ์ และนักการศึกษา ผู้มีชื่อเสียงตั้งแต่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕
เรื่อยมา จนกระทั่งปลายชีวิต ณ บ้านชานกรุงปารีส

ท่านเป็นบุคคลสำคัญขบวนการกู้ชาติ “เสรีไทย” หัวหน้าใหญ่
ตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึงวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ.
๒๔๘๘ วันสันติภาพไทย

ถึง วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘

๕๐ ปี ศักดิ์ศรี “เสรีไทย”

ชื่อเสียงเรียงนามโดดเด่นในทุกวงการที่ ดร. ปรีดีมีบทบาท
สำคัญ สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ทุกกระทรวงที่เข้าบริหารงาน

โดยส่วนใหญ่ใจความชีววรรณนาของท่าน นักอ่านทราบกันดี
แล้วต่างกรรมต่างวาระ ในด้านข่าวสารและหนังสือที่เขียนถึงทั้ง
ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ณ บัดนี้ ขอรายงานขบวนการกู้ชาติ “เสรีไทย” พอหอมปากหอม
คอ ส่วนใหญ่ก็ทราบกันดีแล้ว บางแง่บางมุมอาจจะยังไม่ค่อยทราบ
ก็มีบ้าง ทั้งได้สะสมข้อมูลให้สัมผัสกันตามอัธยาศัย

งานกู้ชาติ “ใต้ดิน” ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น ท่ามกลาง

ดร. ปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย”
ผู้ประกาศวันสันติภาพไทย...รัฐบุรุษอาวุโส

ลูกปืน คมดาบซามูไรเต็มบ้านเต็มเมือง ล่อแหลมและเสียงภัยที่สุด การปฏิบัติงานต้องรอบคอบที่สุด ทุกกรณีล้วนล้นสุดยอด แม้แต่กับสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้องและลูกเมีย

เมื่อพูดถึงภัยสงครามมหาเอเชียบูรพา ผู้ใหญ่วัยอาวุโสรำลึกถึงอดีตด้วยดี มีความทรงจำ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสร-มงคลการ ทรงเบิกโรงในนวนิยาย “แหวนทองเหลือง”

พิมพ์โดย “ดอกหญ้า” นำอ่าน...

“วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ กองทัพญี่ปุ่นอันเกรียงไกร เปิดการโจมตีทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ต่อกลุ่มประเทศพันธมิตรของประเทศอังกฤษ, อเมริกา และเนเธอร์แลนด์ ส่วนหนึ่งของกองทัพญี่ปุ่นได้บุกขึ้นประเทศไทยหลายจุด ทหารไทยได้ทำการต่อสู้เป็นเวลา ๒๔ ชั่วโมง ก็ต้องยอมจำนน เพราะรัฐบาลสมัยนั้นได้เปลี่ยนแปลงนโยบายโดยกะทันหัน ทำสัญญาเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะ มีญี่ปุ่น เยอรมนี และอิตาลี ทำให้ชาติและประชาชนชาวไทยตกอยู่ในสภาวะสงครามแต่นั้นเป็นต้นมา...”

และแล้วทรงนิพนธ์ต่อ... “ในตอนต้นสงครามญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะ รุกไล่ฝ่ายสัมพันธมิตร ฐานทัพเรือที่เฟอร์ล ฮาร์เบอร์ เกาะฮาวาย ถูกถล่ม เกาะเล็กเกาะน้อยในมหาสมุทรแปซิฟิกถูกยึดครอง เมืองสิงคโปร์ถูกยึดได้ ประเทศฟิลิปปินส์ถูกยึดครอง กองทัพญี่ปุ่นมุ่งหน้าเข้าสู่ประเทศพม่า อังกฤษผู้ยึดครองอยู่ก่อนถูกขับออกไป และกองทัพญี่ปุ่นก็เริ่มคุกคามประเทศอินเดีย...”

“สัมพันธมิตรส่งเครื่องบินมาโจมตีประเทศไทย โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ไม่เว้นแต่ละวัน ทำให้ประชาชนระส่ำระสาย พวกอันอพยพหลบหนีภัยจากการโจมตีทางอากาศ...”

ภาพภัยสงครามโลกครั้งนี้ พ่อแม่ปู่ย่าตายายได้ประสบทั่วประเทศ บางคนล้มหายตายจากอนาถใจสุดพรรณนา จนกระทั่งชาวต่างชาติ ทั้งที่ได้ประสบกับตัวเอง และจากปากคำของเชลยสงคราม ได้เขียน ได้บันทึกความทรงจำไว้หลากหลาย เมื่อสันติภาพคืนมาครบ ๕๐ ปี สำนักข่าวสารอเมริกันหรือยูซีเอสได้จัดทำนิตยสาร “เสรีภาพ” ฉบับ พิเศษ “๕๐ ปี เสรีไทย” พ.ศ. ๒๕๓๘ โดย สินธุ ดวงทอง บรรณา- ธิการ เนื้อหาสาระและภาพประกอบบันทึกไว้ มีคุณค่ามหาศาล

กระทรวงศึกษาธิการ โดยศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ ได้ จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษาเพื่อนักเรียนนักศึกษา ควรแก่ การยกย่องสดุดี ชื่อ “ขบวนการเสรีไทย” เมื่อกันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘ คำนำโดย ดร. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา อธิบดีกรมวิชาการ หนังสือ นี้หนา ๒๐๓ หน้า ประเดิมอภิธานนาการแก่ นร. สห. ๒๕๘๘ ใน วันเปิดอนุสรณสถาน ณ จุฬาฯ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๓๘

พระพิศาลสุขุมวิท

หลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์

ภัยสงครามทวีความรุนแรงขึ้นทุก ๆ วัน ประชาชนถูกลูกระเบิด จากภัยทางอากาศล้มตายจำนวนมาก ดร. ปรีดีหัวหน้าใหญ่กู้ชาติ วางแผนอย่างรัดกุมที่สุด ได้จัดส่งพลพรรคสายในประเทศออกไป ปฏิบัติการนอกประเทศ เช่นที่อินเดีย, ศรีลังกา, จีน และอเมริกา เป็นต้น

บุคคลสำคัญ บัณฑิตศิษย์เก่าสหรัฐฯ พระพิศาลสุขุมวิทและ หลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ ถูกตามตัวมาพบ ดร. ปรีดี ผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์... “อยากจะให้พระพิศาลฯ และหลวงสุขุมฯ ช่วยทำ

งานสำคัญของชาติ แต่เป็นงานที่ต้องเสี่ยงชีวิต จะสมัครใจทำหรือไม่...”

พี่น้องทั้งสองก็ได้ตอบว่า... “สมัครใจและพร้อมที่จะปฏิบัติงานใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อชาติ”

ดร. ปรีดีจึงให้พี่น้องทั้งสองพนมมือปฏิญาณตนว่า “จะไม่แปร่งพรายความลับนี้แก่ผู้ใด แม้แต่ลูกเมีย...”

พระพิศาลฯ และหลวงสุขุมฯ ต้องเล็ดลอดออกนอกประเทศไทย เดินทางกว่าจะไปถึงสหรัฐฯ ด้วยความลำบากลำเค็ญมากพอสมควร แต่ “ปิติเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสรับใช้ชาติในครั้งนี้”

ข้อมูลนี้จากหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพพระพิศาลสุขุมวิท (ประสพ สุขุม) หน้า ๔๘ พ.ศ. ๒๕๓๕

ผลงานปฏิบัติการกู้ชาติไทยของสองพี่น้องประสพผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

พระพิศาลสุขุมวิทได้บันทึกความทรงจำ— “จุดหมายเหตุของเสรีไทย” เกี่ยวกับปฏิบัติการในแคนดี, นิวเดลี และสหรัฐอเมริกา หนังสือดีมีคุณค่าสูง รายได้จากวรรณกรรมนี้บริจาคให้โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร โดยมีหักค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย

ถนนสายยาวและสำคัญสายหนึ่งของไทย “ถนนสุขุมวิท” เป็นเกียรติประวัติเกียรติคุณ “พระพิศาลสุขุมวิท” ผู้ทำคุณประโยชน์แก่การคมนาคมเอกราชอันดี ดวงวิญญาณของพระพิศาลสุขุมวิทและหลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ ประสพสุขสงบเย็นในสัมปรายภพทุกประการ

ดร. ปรีดี พนมยงค์ ประกาศสันติภาพ

ดร. ปรีดี ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ประกาศสันติภาพ (ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)...

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำองอันแน่วแน่นี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้ว ในเมื่อญี่ปุ่นได้ยาดร่าทัพเข้าในดินแดนประเทศไทย ในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง ทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขัดขืนต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่ง ที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปรปักษ์ต่อสห-

“พระเจ้าช้างเผือก” ภาพยนตร์พูด-พากย์อังกฤษ
อำนวยการสร้างและเขียนบทโดย ดร. ปรีดี พนมยงค์

ดร. ปรีดี, ท่านผู้หญิงพูนศุข และคณะทูตสันถวไมตรี
ไปเยือนประเทศสัมพันธมิตรหลังสันติภาพ

ประชาชนติดง่ามาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดี อันเคยมีกับสหประชาชาติ เมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติ ในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะลิส เชียงตุง และเมืองพานันั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่น ๆ ใด อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิ ก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้น ก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนชาวต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติ

ซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก
ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ เป็นปีที่
๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ทวี บุณยเกตุ
รัฐมนตรี

รัฐบุรุษอาวุโส

เมื่อภารกิจกอบกู้เอกราชชาติไทยประสบผลสำเร็จด้วยดี มีคุณ
ประโยชน์แก่ประเทศชาติอเนกประการ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ได้รับ
พระมหากรุณาธิคุณจากพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ แห่งจักรวังค์ เป็น
“รัฐบุรุษอาวุโส” ดังประกาศ...

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับ
หน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญ ๆ มาแล้วหลายตำแหน่ง
จนในที่สุด ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่ง
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และปรากฏว่าตลอดเวลาที่นายปรีดี
พนมยงค์ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์
สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ
รัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความปรีชาสามารถ
บำเพ็ญคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องนายปรีดี พนมยงค์
ไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่รับปรึกษาราชการแผ่นดิน
เพื่อความวัฒนาถาวรของชาติสืบไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๘๘ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

ถึงแก่อสัญกรรม

ช่วงเวลาที่ ดร. ปรีดี รัฐบุรุษอาวุโส มีชีวิตอยู่ที่เมืองจีน ๒๑ ปี ณ กรุงปารีสอีก ๑๓ ปี รวม ๓๔ ปี ที่จากมาตุภูมิ ท่านได้ใช้กาลเวลาเป็นคุณประโยชน์ทางความคิด ถ้ายทอดแก่คนไทยเมืองไทยตลอดเวลา มีคุณค่าทางวิชาการ, ทศนคติ, ปรัชญา และประวัติศาสตร์ อเนกประการ

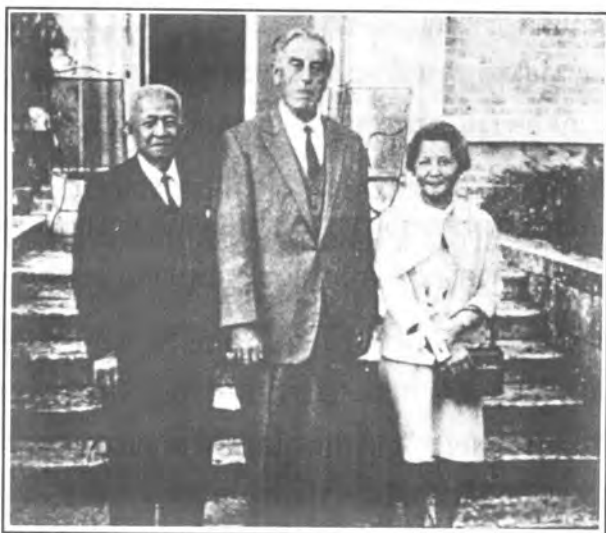
ปลายชีวิต ณ บ้านชานกรุงปารีส ท่านมีความสงบเย็น สังขารย่อมมีเกิด, แก่, เจ็บ และตาย เป็นที่สุด

ดร. ปรีดี ผู้ประศาสน์การ ม.ธ.ก., รัฐมนตรีหลายกระทรวง, ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์, หัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย”, รัฐบุรุษอาวุโส และนายกรัฐมนตรี ได้ถึงแก่อสัญกรรม วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖ เจริญสิริอายุ ๘๓ ปี เพียง ๙ วัน จะถึงวันเกิด ที่ ๑๑ พฤษภาคม ณ บ้านชานกรุงปารีส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานผ้าไตร ๑๐ ไตร

ท่านผู้หญิงพูนศุข คู่ทุกข์คู่สุข ยอดภรรยาของรัฐมนตรีอาวุโส พร้อมลูก ๆ เครือญาติและศิษย์ ได้นำอัฐิธาตุจากบ้านชานกรุงปารีส

ลอร์ดหลุยส์ เมาร์ดแมตเทิน เซียวเยียมคฤหาสน์ Broadlands
ที่อังกฤษ พ.ศ. ๒๔๓๑

ณ บ้านชานกรุงปารีส กับท่านผู้หญิงพูนศุข

กลับมาบ้านเกิด บำเพ็ญกุศลตามประเพณี ณ พระนครศรีอยุธยา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานผ้าไตร ๑๐ ไตร ในพิธีบำเพ็ญกุศลครั้งนี้ พระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

สมเด็จพระสังฆราชฯ วัดราชบพิธฯ เสด็จเป็นประธานเปิดอนุสรณสถาน ณ พระนครศรีอยุธยา วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๓๙ โดยมีคำจารึก...

ณ ที่นี้

ฯพณฯ รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์

ได้ถือกำเนิด

เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓

อนุสรณสถานนี้สร้างขึ้น เพื่อเป็นที่ระลึก

ถึงกิจกรรมอันเป็นคุณูปการต่อสังคมไทย

ซึ่ง ฯพณฯ ได้บำเพ็ญมาตลอดชีวิต

ฯพณฯ ได้ถึงแก่อสัญกรรม

เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

ณ บ้านชานกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ข้อมูลนี้อาศัยบันทึกของ ดร. ไสว สุทธิพิทักษ์ อธิการบดีผู้สถาปนามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อจะนำลงพิมพ์ในหนังสือ “ดร. ปรีดี พนมยงค์” พิมพ์ครั้งที่ ๓ เป็น “บทอวสาน” แต่ ดร. ไสวได้ถึงแก่กรรมเสียก่อน

๑๐๐ ปี ศักดิ์ศรี “เสรีไทย”

ดวงกำเนิด ดร. ปรีดี รัษฎบุรุษอาวุโส เกิดวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๔๓ ณ บ้านหน้าวัดพนมยงค์ ท่าवासกรี กรุงเทพฯ พระนครศรีอยุธยา ลูกชายของนายเสียง—นางลูกจันทร์ พนมยงค์ สอบไล่ได้เนติบัณฑิต แต่อายุไม่ถึง ๒๐ ปี ต้องรอรอบ ๒๐ ปี จึงได้เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๔๖๓

การศึกษา ณ ฝรั่งเศส โดยได้รับทุนไปเรียนวิชากฎหมาย ณ มหาวิทยาลัยปารีส สอบได้ปริญญาเอกทางกฎหมาย (ดอกเตอร์อังกอร์วาท) และประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงทางเศรษฐกิจ

๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ดร. ปรีดีร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครอง เรียกว่า “อภิวัฒน์” ได้เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจต่อรัฐบาลพระยามโนปกรณัม ในฐานะรัฐมนตรี แต่มีเสียงข้างน้อย จึงพิจารณาลาออกจากคณะรัฐมนตรี และต้องเดินทางออกนอกประเทศพร้อมภรรยาสู่ฝรั่งเศส

พระยาพหลฯ นายกรัฐมนตรี ได้ติดต่อให้หลวงประดิษฐมนูธรรม (ดร.ปรีดี) กลับสู่สยาม และโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๗๖

ดร. ปรีดี ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นผู้ประศาสน์การ พ.ศ. ๒๔๗๗ นั่งเก้าอี้ ๑๘ ปี ตำแหน่งนี้ถูกยุบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕

ในฐานะนักประวัติศาสตร์อดิเรก ดร. ปรีดีได้จัดสร้างภาพยนตร์พูดอังกฤษเรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” (The King of the White Elephant) เสนออุดมการณ์ทางการเมืองว่าด้วยสงครามและสันติภาพ เพื่ออุทิศแก่สันติภาพโลก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ประสบผลดีเด่น

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ หัวหน้าใหญ่ “เสรีไทย” ได้รับการ
รับรองจากประเทศสัมพันธมิตร ประเทศไทยคงเอกราชอธิปไตย
โดยได้ร่วมสงครามกับสัมพันธมิตร การประกาศสงครามจึงเป็นโมฆะ
ขณะเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๘๙ เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรก ๒ เดือน
๑๐ วัน ต่อมาครั้งที่ ๒ เป็นเวลา ๒ วัน และครั้งที่ ๓ เป็นเวลา ๒ เดือน
๑๐ วัน รัฐบุรุษอาวุโสต้องลี้ภัยการเมืองคณะรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๔๙๐ และ ฯลฯ

ชีววรรณนาโดยย่อ อาศัยหนังสือ “ชีวประวัติย่อของนายปรีดี
พนมยงค์” โดยโครงการ “ปรีดี พนมยงค์กับสังคมไทย” พ.ศ. ๒๕๓๕
ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘

๕๐ ปี ศักดิ์ศรี “เสรีไทย”

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ธรรมศาสตร์อาจารย์ คนดีศรีแผ่นดิน

๑๕. ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

“บุคคลสันติภาพ”

บ่ายวันนั้น สายฝนโปรยปรายมา เบบ้างหนักบ้าง บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ อากาศกำลังชุ่มเย็นดี เมื่อองค์ประธาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ถึงบริเวณหอประชุมใหญ่ สายฝนสงบเย็น ฤกษ์ดี มีมิ่งมงคล

รศ. นรนิติ เศรษฐบุตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กราบบังคมทูลรายงาน โนางาน ๕๐ ปี วันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เรียบร้อยแล้ว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงมีกระแสพระดำรัส ท่ามกลางผู้มีเกียรติเต็มหอประชุมใหญ่ ประทับใจยิ่ง...

“ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาร่วมงาน ๕๐ ปี วันสันติภาพไทย และได้ทราบรายงานความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดงานในวันนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับท่านทั้งหลาย ที่เห็นคุณค่าของสันติภาพและได้จัดงานในวันนี้ขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงเหตุการณ์ที่ได้ล่วงพ้นไปแล้ว และเพื่อเป็นการปลุกฝังให้เยาวชนรุ่นหลังรักสันติภาพ หวงแหนเอกราชอธิปไตยของชาติ แต่ขณะเดียวกันก็มีความเอื้ออาทรต่อประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมโลก

“สันติภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในโลกยุคปัจจุบัน ความ

ขัดแย้งรุนแรงที่เกิดขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งของโลก ย่อมก่อผลกระทบ
กระเทือนไปยังส่วนอื่น ๆ ด้วย ทุกประเทศในโลกจึงเสมือนหนึ่งร่วม
ชะตากรรมเดียวกัน เราทุกคนจึงมีหน้าที่ในการผดุงไว้ซึ่งสันติภาพ
โดยต้องเริ่มจากตนเอง ครอบครั้ว สังคมในวงกว้างออกไป จนแผ่
ออกไปถึงมิตรประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติทั่วโลก

“สันติภาพก่อเกิดจากพื้นฐานของจิตใจมนุษย์ที่รักสันติ ดังนั้น
การที่จะสร้างเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้น แท้ที่จริงก็คือการพัฒนาจิตใจ
ให้รู้จักลดละความเห็นแก่ตัว ให้ใจมีสันติ มีธรรมะ และมีความรัก
ความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น

“สันติภาพมิได้หมายความว่าความถึงการสงบนิ่ง ไม่กระทำการใด ๆ เลย
หากเป็นปฏิบัติการแห่งความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ สรรพ
สัตว์ และสิ่งแวดล่อมทั้งมวล ภารกิจเพื่อสันติภาพจึงเป็นภารกิจ
ที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ ซึ่งจะบรรลุผลสำเร็จได้ มิใช่ด้วยการเรียก
ร้องที่จะได้รับ หากอยู่ที่การลงมือเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของมหา
ชน

“ขออวยพรให้ท่านทั้งหลาย ตลอดจนปวงชนชาวไทย มีกำลัง
กาย กำลังใจ กำลังปัญญาที่กล้าแข็ง เพื่อบรรลุความสำเร็จในการ
ปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ และได้รับผลอันชื่นใจแห่งสันตินั้นจง
ทุกประการ”

“สันติพร” จากองค์ประธาน พระพรอันประเสริฐ ท่ามกลางเสียง
ปรบมือกราวใหญ่ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

วันสันติภาพไทย

รศ. นรนิติ เศรษฐบุตร กราบบังคมทูลรายงานความเป็นมา

และวัตถุประสงค์การจัดงาน ๕๐ ปี วันสันติภาพไทย เนื้อหาสาระ...

“วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ นับเป็นวาระอันมีนัยสำคัญทางประวัติศาสตร์ ต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเมื่อ ๕๐ ปีที่แล้ว ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ประกาศสันติภาพแสดงจุดยืนแห่งความเป็นกลาง สันติภาพและอิสรภาพของประชาชนไทยต่อประชาคมโลก ประกาศสันติภาพนี้ได้รับการยอมรับจากฝ่ายสัมพันธมิตร จึงมีผลทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกอยู่ในฐานะเป็นประเทศแพ้สงคราม”

ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญยิ่ง ๓ ประการ

๑. เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมและคุณูปการของขบวนการ “เสรีไทย” ซึ่งประกอบขึ้นด้วยประชาชนทุกหมู่เหล่า นับตั้งแต่พระบรมวงศานุวงศ์ ทหารทุกเหล่าทัพ ตำรวจ ข้าราชการ นักศึกษา ปัญญาชนทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนพลเรือนทั่วไป ที่ได้เข้าร่วมกันทำงานเสี่ยงภัยเพื่อชาติบ้านเมืองในยามวิกฤติ

๒. เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้อนุชนรุ่นหลังมีความรักชาติ รักเพื่อนบ้าน รักสันติภาพ หวงแหนเอกราชอธิปไตยของชาติในทุก ๆ ด้าน และ

๓. เพื่อประกาศให้นานาประเทศรับรู้เจตนารมณ์ของประชาชนชาวไทย ในอันที่จะยึดมั่นอุดมการณ์แห่งการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมโลก อย่างสันติและเอื้ออาทรต่อกัน

ยกย่องสดุดี “เสรีไทย”

คณะกรรมการจัดงานวันสันติภาพไทย ๕๐ ปี ได้ยกย่องสดุดี “เสรีไทย” ผู้รับใช้กอบกู้เอกราชชาติไทย ได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้

ชีวิต โดยมีได้หวังผลตอบแทนใด ๆ สารสำคัญตอนหนึ่ง...

“หลังจากนั้นรัฐบาลได้ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ซึ่งบรรดาผู้รักชาติถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย ที่ได้เคยยึดถือแนวทางอันแน่นอนที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ซึ่งเห็นได้ชัดจากวันที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกล่วงล้ำดินแดนไทย ทหาร ข้าราชการ, เยาวชน และราษฎรไทย ได้ทำการสู้รบต่อต้านอย่างเข้มแข็งสมศักดิ์ศรี

“ขบวนการเสรีไทยเป็นขบวนการต่อต้านใต้ดิน ได้เริ่มปฏิบัติการด้วยการให้ความช่วยเหลือดูแลบุคคลชนชาติศัตรูที่ถูกกักกันตัว อันเนื่องมาจากการประกาศสงครามของรัฐบาล จนกระทั่งมีการแลกตัวบุคคลที่ถูกกักกันระหว่างกันกลับประเทศของตน สร้างความประทับใจให้แก่บุคคลเหล่านั้นได้อย่างดี”

และได้... “ประมวลสรุปผลรวบยอดของการปฏิบัติงานของ ‘เสรีไทย’ และมวลประชาชนผู้รักชาติ สะท้อนออกมาจากพระบรมราชโองการประกาศสันติภาพของประเทศ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ ที่ประกาศว่า การประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย อันทำให้ประเทศไทยกลับคืนไปสู่สถานะเดิมของสัมพันธไมตรีอันดี ที่มีอยู่กับนานาชาติก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๕”

และในที่สุด... “คำประกาศสันติภาพได้รับการยินยอมและยอมรับจากบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับรู้ถึงความจริงใจในการปฏิบัติงาน อันเป็นคุณประโยชน์ในระหว่างสงคราม ทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากภาวะสงคราม โดยไม่ต้องเป็นผู้แพ้ในสงคราม นับ

ว่าเอกราชอธิปไตยได้กลับคืนมาอย่างมีศักดิ์ศรี

“ขบวนการเสรีไทยก่อตั้งขึ้นด้วยเงื่อนไขของสงคราม เมื่อเงื่อนไขนั้นหมดไปแล้ว ขบวนการเสรีไทยก็ได้สลายตัวไป”

ประกาศเกียรติคุณ “บุคคลสันติภาพ”

ในวโรกาสสำคัญ คณะกรรมการฯ ได้ประกาศเกียรติคุณ “บุคคลสันติภาพ” ให้ปรากฏเกียรติสืบไปในประวัติศาสตร์ชาติไทยตอนหนึ่งว่า...

“คณะกรรมการงานสันติภาพไทย ได้ตระหนักอยู่ตลอดมาว่า สันติภาพไม่ได้หมายถึงเพียงการปลอดพ้นจากสงคราม หากหมายถึงความสุขทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม อันมนุษย์และสรรพสัตว์มุ่งประสงค์ สมดังพระพุทธพจน์ที่ว่า ‘ไม่มีความสุขอื่นใดเสมอได้ด้วยสันติ’ แท้ที่จริงถือได้ว่า เสรีภาพกับสันติภาพนั้นเป็นไวพจน์ซึ่งกันและกัน

“ท่านหัวหน้าใหญ่แห่งขบวนการ ‘เสรีไทย’ เองนั้น ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสันติภาพและอิสรภาพเป็นอย่างยิ่ง...

“บรรดา ‘เสรีไทย’ ทั้งในและนอกประเทศ ที่ต่างมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่ออิสรภาพและสันติภาพของบ้านเกิดเมืองนอนนั้น ถือได้ว่าแทบทุกท่านเป็นบุคคลสันติภาพ กล่าวคือ ยึดถือวิถีชีวิตยิ่งกว่าการพิฆาตฆ่าฟัน และในบรรดา ‘เสรีไทย’ นั้น ๆ ‘นายบัว อึ้งภากรณ์’ เป็นบุคคลหนึ่ง ซึ่งควรเชิดชูให้เป็นบุคคลสันติภาพแทนสหายทั้งหลายในวิกรรมตลอดช่วงสงครามคราวนั้น และสืบต่อมาจนบัดนี้เป็นเวลาได้ ๔๐ ปีแล้ว”

วิกรรม ดร. บัว “เสรีไทย” ลำบากลำเค็ญยิ่งนัก ศ. นพ. เสม

พันตรี ปวย อึ้งภากรณ์ ทหารชั่วคราว "เสรีไทย"
บุคคลสันติภาพ

พริ้งพวงแก้ว ประกาศสรรเสริญสืบไปว่า...

“แม้ในยามสงครามนั้น เมื่อนายป่วยอาสามารถะโศกเศร้าลงที่จังหวัดชัยนาท จนจวนถูกจับได้ นายป่วยก็คิดจะกลืนยาพิษเพื่อฆ่าตัวตาย คือไม่ยอมให้ถูกจับไปทรมานในการล้างความลับจากฝ่ายศัตรู แทนที่นายป่วยจะคิดฆ่าศัตรูที่จะมาจับ กรณีนี้นับได้ว่าเป็นตัวอย่างอันหนึ่งซึ่งควรแก่การสำเหนียก”

และแล้ว...“วิธีอันเรียบง่ายและสุภาพของนายป่วยนั้น สามารถทำทนายอานาจเผด็จการได้อย่างควรแก่การศึกษา ดั่งจดหมายนายเข้ม เย็นยิ่ง เป็นขบวนการอันสำคัญที่ก่อให้เกิดกรณี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นขบวนการสันติวิธีที่ต่อต้านอานาจอันไม่ชอบธรรมอีกกรณีหนึ่ง โดยที่ทนายเข้มนี้ก็มีอนุสนธิมาแต่สมัย ‘เสรีไทย’ นั้นแล้ว”

ในที่สุด— “ด้วยเหตุผลอย่างย่อ ๆ ดังได้แสดงมา คณะกรรมการจึงใคร่ขอถือโอกาสอันเป็นมงคลในวาระ ๕๐ ปีแห่งกาลอันสำคัญยิ่งนี้ ประกาศให้เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ‘นายป่วย อึ้งภากรณ์ เป็นบุคคลสันติภาพ’ อันควรแก่การเชิดชูยิ่ง”

ครูป่วย กวีนิพนธ์คน “เสรีไทย”

เมื่อชาว “เสรีไทย” สายอังกฤษมีความสนิทสนมมากขึ้น ต่างก็มีชื่อเล่นหรือสมญานาม พ.ต. ป่วยได้ลิขิตกลอนอักษรสวยทั้ง ๓๕ คน นำขบขันหรรษา นักเศรษฐศาสตร์ (เกียรตินิยม) อดีตครู รร. อัสสัมชัญ เปลี่ยนใจมาเป็น “กวีอดิเรก” เจ้าบทเจ้า “กลอนหก” เสียด้วยใครเป็นใคร...

“อันทหาร	เสรีไทย	ใจกล้า
สามสิบห้า	เลื่องชื่อ	คือครูป่วย

ก้างกะปาน	ท่านยาย	ขายเต้าฮวย
อีแจ้ว	คนสวย	นครินทร์
จิวจ้อ	ออลไหล	ไก่ไห่
แดงโม	บ้านนี้	ด็กลิ่น
หลวงจีน	ชักรอก	ดอกดิน
แขกทมิฬ	สัตว์แรด	แฝดบุรี
ญี่ปุ่น	ขุนเครื่อง	ขุนหมื่น
แฮมกั้น	พ่อหนู	จูบิลี
สี่เหลี่ยม	เหี้ยมตาก	หมอมี่
ทับบี้	เสือเฒ่า	กระเด้าลม
ตาโปน	โจรแหยม	แจ่มขี้ซัก
หัวหนัก	ศักดิ์ใหญ่	ไร่ผม
รวมนาม	สามสิบห้า	น่าชม
ปรารมภ์	ว่าจะกู่	บูชาติเอย”

บทกลอนตอนนี้ ครูป่วยช่วยบรรจงรจนาในหนังสือ “กบฏกู่ชาติ” ของ ทศ พันธุมเสน ตอน “ชีวิตทหาร” หน้า ๕๓ ตามอารมณ์ขันในชุด “ทหารชั่วคราว” ๔ ปี มีเกียรติสูง

ครูป่วย เป็นกวีมีคุณค่าแห่งชีวิต ในวัยหนุ่มได้บรรจงแต่งโคลงสี่สุภาพไว้รำลึก ท่านองชายชาติต้องไฉไลอย่างทำทนาย...

“กูชายชาญชาติเชื้อ	ชาตรี
กูเกิดมาก็ที	หนึ่งเหยย
กูคาดก่อนสิ้นชี—	วาอาตม
กูจักไฉไลเวัย	โลกให้แลเห็น”

โคลงบทนี้รจนาไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ และแล้วผาคลายไว้ใน “เสรีไทย”

กวีอดีรอก นายธนาคารใหญ่

ดร. บัวย ศิษย์คนเก่งแห่งลอนดอน ผู้มีอารมณ์ขันเหมือนกัน
แม้ระหว่างชีวิตจะประสบพบความทุกข์บ้างสุขบ้าง เมื่อถึงจังหวะ
แห่งสังคมคนธนาคาร เช่นขณะนั่งเก้าอี้ผู้ว่าการธนาคารชาติ ได้รับ
เชิญจากสมาคมธนาคารไทยไปร่วมสังสรรค์ประจำปีณโรงแรมเอราวัณ
และได้กล่าวปราศรัยเป็นบทร้อยกรองแทนร้อยแก้ว เชิญท่านสดับ จับ
ใจพิเศษ...

“ดูกรท่านประธานในงานนี้	มวลสตรีศรีบุรุษเกียรติผุดผ่อง
ผมน้อมจิตคิดค่าเป็นท่านอง	ด้วยใจบองจรวงรสพจน์ประพันธ์
วาสนาได้ ‘ว่าการ’ มานานช้า	สี่ปีกว่าปรีดีเปรมเกษมสันต์
คะเนนับจับตาคุมภาพันธุ์	รับเชิญมาเอราวัณกันทุกปี
ด้วยเมตตาสมาคมธนาคาร	เลี้ยงอาหารหรรษาส่างศรี
พบสุขนต้องใจมิโมตรี	ฟังดนตรีเพลิงเพลินเจริญใจ
ท่านเชิญมาว่าจะให้ปราศรัยท่าน	ก็เอางานตั้งจิตตามนีสัย
ท่านงดเชิญเพราะเกินเบื่องเมื่อใด	อย่าเกรงใจกริ่งจิตระอิดระอา”...ฯลฯ

บทกลอนของอดีตครูบัวยตอนนี้ปรากฏในหนังสือ “๖๐ ยอดคน”
โดย ป. วัชรภรณ์ ได้ยกย่องฐานะผู้ทรงคุณวุฒิและธรรมวุฒิเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๐๘ ในฐานะนายธนาคารใหญ่

เกียรติประวัติไซติช่วง

กระนั้นก็ดี ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ดร. บัวย ผู้อุทิศตนให้แก่ชาติบ้าน

เมืองหลากหลาย เป็นที่ยอมรับขององค์กรต่างประเทศ ได้รับรางวัล
แมกไซไซสาขาผู้ปฏิบัติราชการดีเด่น เป็นเกียรติประวัติโชติช่วง
แห่งเอเชียเกือบระดับโลกเหมือนกัน

ปลายชีวิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ประกาศเกียรติคุณให้
ดำรงตำแหน่ง “ธรรมศาสตราจารย์” คนแรกของสถาบันเมื่อ พ.ศ.
๒๕๓๑

ทั้งนี้แสดงชัดว่า ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้ประกอบคุณงามความดี
เอกราชอันดีให้แก่ประเทศชาติ ตลอดชีวิตของท่านมีแต่การ “ให้”
ได้ดำเนินชีวิตเรียบง่ายอย่างสมถะ สมกับเป็นชาวพุทธทุกประการ

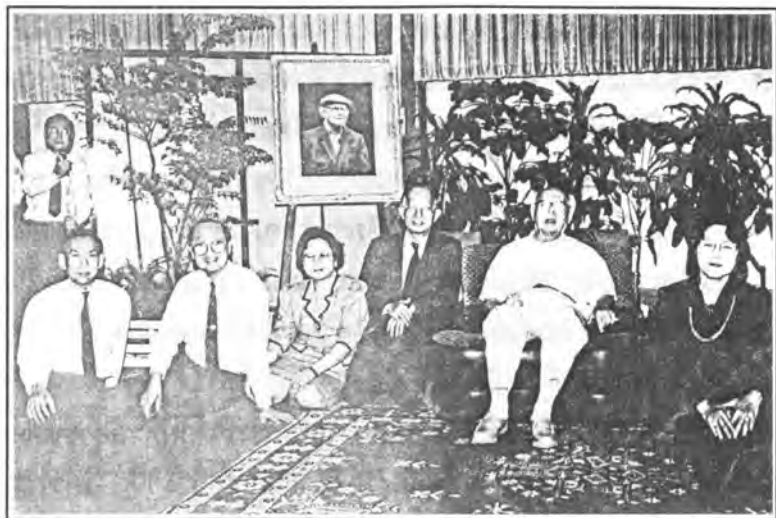
หนังสือสำคัญของ “บุคคลสันติภาพ” หลายเล่ม อย่างน้อย ๒
เล่ม ที่ลิขิตเขียนคือ “สันติประชาธรรม” และ “เสียชีพอย่าเสียสัตย์”
แสดงอย่างแจ่มชัดว่าปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต และ
“เสียสละ” เพื่อชาติบ้านเมืองเหนือสิ่งอื่นใด

ดร.ป๋วย ผู้เกิดทุนชาติ, ศาสนา และพระเจ้าอยู่หัวอย่างจริงจัง
ไม่เคยหวังผลตอบแทนใดๆ ผู้เสียสละแม้ชีวิตระหว่างชีวิต “เสรีไทย”
โดย ดร. ปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ บ่งชี้ให้ประชาชนคนไทยและ
สัมพันธมิตรตระหนักดีแล้ว...“นายเข้ม เย็นยิ่ง” ผู้เกรียงไกร

ผลงานและเกียรติคุณ

อันคนเรานั้น เกิด, แก่, เจ็บ และตาย เป็นธรรมดาแห่งชีวิต
เหมือนกันหมด แต่ “ผลงาน” แตกต่างกัน ดร. ป๋วย พันตรีแห่ง
“เสรีไทย” ได้ฝากผลงานและเกียรติคุณไว้หลากหลาย ควรแก่คนรุ่น
หลังจะพึงศึกษาอย่างยิ่ง

ดวงกำเนิดเกิด ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ สำเร็จมัธยม-

ธรรมศาสตร์อาจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และคณาจารย์ ณ ธรรมศาสตร์
(งานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอื้อเฟื้อภาพ)

ศึกษาจาก รร. อัสสัมชัญ, ธรรมศาสตร์บัณฑิต, ปริญญาตรีทาง
เศรษฐศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ ๑) มหาวิทยาลัยลอนดอน เมื่อ
ถอดเครื่องแบบนายทหาร “เสรีไทย” ได้เรียนต่อสำเร็จปริญญา
เอกทางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยลอนดอน สมใจนึก

เมื่อกลับมาบ้านเกิด ได้ทำงานราชการกระทรวงการคลังตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๙๒ ถึง ๒๔๙๙ จนเป็นผู้เชี่ยวชาญการคลัง

ในช่วง พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคาร
แห่งประเทศไทย (ราว ๗ เดือน) พ.ศ. ๒๔๙๙-๒๕๐๒ ต้องไปนั่ง
เก้าอี้ที่ปรึกษาเศรษฐกิจการคลัง ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ
กรุงลอนดอน

พ.ศ. ๒๕๐๒ ถึง ๒๕๐๙ นั่งเก้าอี้สำคัญ ผู้อำนวยการสำนัก
งบประมาณ และขณะเดียวกันได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลยุคนั้น
เป็นผู้ว่าการธนาคารชาติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๑๔ ยืนนานถึง ๑๒
ปี ได้สร้างเกียรติประวัติไว้หลากหลาย เป็นที่ยอมรับนับถือทั้งภายใน
และนานาชาติระดับโลก

ในวงการศึกษาม. ธรรมศาสตร์ได้เชิญให้ ดร. บัวย นิ่งเก้าอี้
คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ ถึง ๒๕๑๕ ได้ก่อ
กำเนิดหลักสูตรสอนภาษาอังกฤษชั้นปริญญาโท เพื่อให้นักศึกษามี
ความรู้กว้างไกลและมีทุนการศึกษา เป็นผู้ริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสา
สมัครด้วย

พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๕ ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง และช่วง
พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัย Princeton
สหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๖ ศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ อังกฤษ

พ.ศ. ๒๕๑๖—๒๕๑๘ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และ
พ.ศ. ๒๕๑๗—๒๕๑๘ ประธานคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของ
นายกรัฐมนตรี

เก้าอี้ที่สำคัญ อธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.
๒๕๑๘—๒๕๑๙

ต่อมาเมื่อ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ท่านอธิการบดี ดร. ป๋วย
ได้เผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกวาระหนึ่ง จึงต้องไปพำนัก ณ
กรุงลอนดอนจนถึงปัจจุบัน คนดีที่อาภัพ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์เชิดชูเกียรติประวัติและเกียรติคุณ ธรรม-
ศาสตร์อาจารย์ ดร. ป๋วย อึ้งภากรณ์ ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก พ.ศ.
๒๕๐๗ และทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ พ.ศ. ๒๕๐๘

“บุคคลสันติภาพ” ระดับโลกคนหนึ่งของไทย หากมีโอกาสทอง
ดร. ป๋วยอาจจะมีหวังได้รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ไม่นานเกินรอ
ขอให้ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ท่านมีสิริอายุเจริญได้ ๘๐ ปี มีสุขสวัสดิ์
เพื่อนพ้องน้องพี่และศิษย์เปล่งเสียง...

สุขสันต์ วันเกิด

คนดีที่หายากจงเจริญ

หนังสืออ้างอิง

๑. พ.ต.ท. กฤษณ์ โดษยานนท์, หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ, พ.ศ. ๒๕๒๐.
๒. โครงการปรีดี พนมยงค์, ชีวิตประวัติย่อของนายปรีดี พนมยงค์, มุลินธิปรีดี พนมยงค์, พ.ศ. ๒๕๓๕.
๓. คณะกรรมการวันสันติภาพไทย, ๑๖ สิงหาคม วันสันติภาพไทย, ส่องศยาม, พ.ศ. ๒๕๓๓.
๔. จินตมัย อมาตยกุล, หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ, พ.ศ. ๒๕๓๖.
๕. นายฉันทนา, เอกซ์.โอ. กรู๊ป, เรื่องภายในขบวน "เสรีไทย", ก้าวหน้า, พ.ศ. ๒๕๐๗.
๖. คุณหญิงดิษฐการภักดี (ส. บุณยรัตพันธุ์), หกรอบแห่งชีวิต, กรุงสยามการพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๐๗.
๗. ศาสตราจารย์ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒, แพร์พิทยา, พ.ศ. ๒๕๑๐.
๘. ดร. แดมสุข นุ่มนนท์, เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒, ดวงกมล, พ.ศ. ๒๕๒๑.
๙. พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์, ชาติอยู่เหนือสิ่งใด, พี. วาทิน

พับลิเคชัน จำกัด, พ.ศ. ๒๕๓๒.

๑๐. ทศ พันธุมเสน และจินตนา ยศสุนทร, จากมหาสงครามสู่สันติภาพ, อักษรสาส์น, สถาบันปริดี พนมยงค์, พ.ศ. ๒๕๓๐.
๑๑. ทศ พันธุมเสน, กบฏกู่ชาติ, ส่องศยาม, พ.ศ. ๒๕๓๑.
๑๒. นายเที่ยง ลังขี้ใหม่ ต.ช., หนังสือพระราชทานเพลิงศพ, พ.ศ. ๒๕๒๖.
๑๓. เนตร เขมะโยธิน, งานใต้ดินของพันเอกโยธี, ณะการพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๐๖.
๑๔. บุญพบ ภมรสิงห์, ศิลปินไทยในยุโรป, นิพนธ์ พ.ศ. ๒๕๐๓.
๑๕. ประจิต วราภรณ์, คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร นักเขียนสตรี "เสรีไทย", สกฤตไทย, พ.ศ. ๒๕๓๕.
๑๖. ประไพธ เปาโรหิตย์, หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ, พ.ศ. ๒๕๓๗.
๑๗. ประมวลจิต, น.อ. วิมล วิริยะวิทย์, รวมสาส์น, พ.ศ. ๒๕๓๓.
๑๘. พระพิศาลสุขุมวิท (ประสพ สุขุม), จดหมายเหตุของเสรีไทย, ไทยเชชม, พ.ศ. ๒๕๒๒.
๑๙. รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, ป่วย อังภาภรณ์ ชีวิต งาน และความหลัง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๒๙.
๒๐. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในรัชกาลที่ ๗, หนังสือพระราชทานประชาชน ในงานพระราชทานพระบรมศพฯ, พ.ศ. ๒๕๒๘.
๒๑. เลื่อน ศรภักย์วานิช (น.อ. พระยาศรภักย์พิพัฒ), ๑๐,๐๐๐ ไมล์ของข้าพเจ้า, มิตรนราการพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๑๒.
๒๒. ดร. วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, นามานุกรมเสรีไทย ปฏิบัติการรับ

ใช้ชาติของวีรชนไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๐๗.

๒๓. น.อ. วิมล วิริยะวิทย์, ประมวลบทสัมภาษณ์ และบันทึกของอดีตทหารเสรีไทยสายอเมริกา, รวมสาราน, พ.ศ. ๒๕๓๖.

๒๔. สุธีรา สุขนิยม, ประวัติศาสตร์ ชูพินิจ, การเวก, พ.ศ. ๒๕๒๒.

๒๕. สุภาพ ยศสุนทร, หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ, พ.ศ. ๒๕๑๗.

๒๖. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประชุมเก็บตก, รวมสาราน, พ.ศ. ๒๕๑๒.

๒๗. ไสว สุทธิพิทักษ์, ดร. ปรีดี พนมยงค์, เคล็ดไทย, พ.ศ. ๒๕๒๖.

๒๘. อมรา มลิลลา, เกิดพุทธระเมื่อละกิเลส, หอรัตนการพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๓๑.

๒๙. ม.จ. เจตนากร วรวรรณ, ครั้งหนึ่งในชีวิต, รพ. ไทยเชชม, พ.ศ. ๒๕๔๐.

๓๐. นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์, ปิยานุสรณ์ หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ, พ.ศ. ๒๕๓๗.

๓๑. ร.ต. ปณิธาน เลิศฤทธิ, อนุสรณ์ นร.สท. ๒๔๘๘, วันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

๓๒. ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, นามานุกรม "เสรีไทย" เล่มที่ ๑ ที่ ๒, พ.ศ. ๒๕๓๕ และ ๒๕๓๘.

๓๓. สวัสดิ์ ตราชู, ลับสุดยอด เมื่อข้าพเจ้าเป็น "เสรีไทย" กับขุนพลภูพาน เตียง คิริขันธ์, สำนักพิมพ์มติชน, ๑ มกราคม ๒๕๒๗.

๓๔. สุจิตร์เนื่องในงานเสด็จฯ ทรงเปิด "อนุสรณสถานแห่งชาติ" และทรงเททองหล่อพระไพรีพินาศ ภปร., พ.ศ. ๒๕๓๗.

๓๕. หนังสือปีศาจดีศรี “เสรีไทย”, ที่ระลึกวันปรีดี พนมยงค์, ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๘.
๓๖. คุณหญิง ดร. อัมพร มีสุข, บันทึกงาน “เสรีไทย” สายอเมริกา ในการส่งวิทยุกระจายเสียงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒, พ.ศ. ๒๕๓๗.
๓๗. สูจิบัตรงาน ๕๐ ปี วันสันติภาพไทย ณ หอประชุมใหญ่ ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘.
๓๘. เสรีภาพ, นิตยสารของสำนักข่าวสารอเมริกัน ฉบับพิเศษ “๕๐ ปี เสรีไทย” ที่ ๒ /๒๕๓๘ นายสินธุ์ ดวงทอง บรรณาธิการ.
๓๙. ขบวนการ “เสรีไทย”, ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ดร. กษมา วรวรรณฯ อธิบดีกรมวิชาการ, หนังสืออ่านเพิ่มเติม, พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๘.

“ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ถือว่าทำหน้าที่รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง... ในส่วนผู้ร่วมงานกับข้าพเจ้าในการรับใช้ชาติ ข้าพเจ้าขอขอบใจ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และขอบใจคนไทยในสหรัฐอเมริกา คนไทยในอังกฤษ คนไทยในจักรภพอังกฤษ และคนไทยในประเทศจีน ผู้ที่ได้ช่วยเหลือกิจการอยู่ในต่างประเทศ

ส่วนภายในประเทศ ข้าพเจ้าขอขอบใจหัวหน้าผู้ใหญ่ ในกองบัญชาการคือ นายทวี บุญยเกตุ นายพลตำรวจเอก อุดต อุดตเดชจรัส พลเรือตรี สังวร สุวรรณชีพ นายดิเรก ชัยนาม พลโท หลวงสินาดโยธารักษ์ นาวาเอก หลวงศุภชลาศัย ซึ่งได้เป็นหัวหน้าบัญชาการ ในการต่อต้านให้ดำเนินไปด้วยดี...

ในงานปฏิบัติหน้าที่คราวนี้ ได้มีสหายของเราเสียชีวิตไปหลายคน อาทิ พระองค์เจ้าจีระศักดิ์ นายกำจัด พลากร นายสมพงษ์ ศัลยพงศ์ นายการะเวก ศรีวิจารณ์ และพลพรรคอื่นอีกหลายคน...”

จากตอนหนึ่งในคำปราศรัยขุบเล็กขบวนคารเสรีไทย
ของรัฐบาลอ่าวใต้ ปรีดี พนมยงค์

“เมื่อองค์การในการรับใช้ชาติจำเป็นต้องมีดังกล่าวแล้ว ก็จำเป็นต้องมีนามสำหรับในการนี้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนชาวไทยอยู่ในต่างประเทศ ได้รับการรับรองตลอดมา ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียกองค์การและผู้ร่วมงานในต่างประเทศว่า **เสรีไทย** เพราะเวลานั้นต่างประเทศเข้าใจว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้ความครอบครองของญี่ปุ่น ความหมายก็คือไทยที่เป็นเสรีหรือไทยทั้งหลายที่ต้องการให้ประเทศของตนเป็นอิสระ... ส่วน **องค์การต่อต้านภายในประเทศนั้น** ในชั้นเดิมไม่มีชื่อองค์การว่าอย่างไร การชักชวนเข้าร่วมงานตั้งแต่ ๘ ธ.ค. ๒๔๘๔ เป็นต้นมาก็ชักชวนเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นให้พ้นประเทศ และเมื่อองค์การภายในและภายนอกประเทศได้ติดต่อกันแล้ว ในชั้นหลัง สารที่เจ้าหน้าที่ต่างประเทศได้มีมายังข้าพเจ้า เรียกขานองค์การที่เราร่วมงานระหว่างคนไทยทั้งภายในและภายนอกนี้ว่า **Free Siamese Movement** หรือ **ขบวนการเสรีไทย...**”

จากความตอนหนึ่งในคำปราศรัยของรัฐมนตรีอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ในงานชุมนุมเสรีไทยที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อ ๒๖ ก.ย. ๒๔๘๘